

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)

ปริญญา

พัฒนาสังคม

โครงการสหวิทยาการระดับบัณฑิตศึกษา

สาขา

ภาควิชา

เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน
อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

Factors Affecting the Father's Role in Raising of Pre-School Children in Amphoe
Mueang, Changwat Kamphaeng Phet

นางผู้วิจัย นางสาวราชินี แสงขรรค์ชัย

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์นาถ พันธุมนาวิน, Ph.D.)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ถวัลย์ เนียมทรัพย์, ป.ร.ค.)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์สิริกร กาญจนสุนทร, วท.ม.)

ประธานสาขาวิชา

(รองศาสตราจารย์สิริกร กาญจนสุนทร, วท.ม.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์กัญญา ธีระกุล, D.Agr.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ เดือน พ.ศ.

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน
อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

Factors Affecting the Father's Role in Raising of Pre-School Children
in Amphoe Mueang, Changwat Kamphaeng Phet

โดย

นางสาวชวชนี แสงขรรค์ชัย

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)

พ.ศ. 2552

รวชนี แสงขรรค์ชัย 2552: ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตร
วัยก่อนเรียน อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ปรินญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)
สาขาวิชาพัฒนาศึกษา โครงการสหวิทยาการระดับบัณฑิตศึกษา ปรธานกรรรมการที่ปรึกษา:
รองศาสตราจารย์นถ พันธ์มณาวิน, Ph.D. 193 หน้า

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยพื้นฐานทางสังคม ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ปัจจัย
ทางสังคม และการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน และศึกษาหาตัวแปรอิสระที่มี
ผลต่อการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ บิดาที่มี
มีบุตรวัยก่อนเรียน จำนวน 123 คน จากโรงเรียนอนุบาล 4 แห่ง อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร สุ่มตัวอย่างโดย
การจับสลาก เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติพรรณนา และ
ทดสอบหาตัวแปรอิสระเพื่อพยากรณ์ตัวแปรตามโดยวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน กำหนดระดับ
นัยสำคัญที่ .05

ผลการศึกษาพบว่า บิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียนมีทัศนคติของการเป็นบิดาอยู่ในระดับดีมาก มีทัศนคติ
ต่อการมีบุตรและประสบการณ์เดิมของบิดาที่ได้รับการเลี้ยงดูพบว่าอยู่ในระดับดีมากเช่นกัน ส่วนการปฏิบัติตน
ตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม ด้าน
สติปัญญา และด้านจริยธรรม พบว่าอยู่ในระดับปฏิบัติเป็นประจำ

ผลการทดสอบหาตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อน
เรียน ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยพื้นฐานทางสังคม ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ปัจจัยทางสังคม โดยมีตัวแปรอิสระ
ทั้งหมด 17 ตัว พบว่า มีตัวแปรอิสระ 2 ตัว ร่วมกันพยากรณ์การปฏิบัติตนตามบทบาทบิดาในภาพรวมได้ร้อยละ
32.6 คือ ทัศนคติของการเป็นบิดา (27.8%) ทัศนคติต่อการมีบุตร (4.8%) และสำหรับการปฏิบัติตนตามบทบาท
บิดาด้านร่างกายพบว่ามีตัวแปรอิสระ 5 ตัว ร่วมกันพยากรณ์ได้ร้อยละ 38.9 คือ ทัศนคติของการเป็นบิดา
(27.5%) ทัศนคติต่อการมีบุตร (3.9%) ประสบการณ์เดิมของบิดาที่ได้รับการเลี้ยงดู (2.6%) จำนวนบุตรทั้งหมด
(2.6%) ลักษณะของครอบครัว (2.5%) สำหรับการปฏิบัติตนตามบทบาทบิดาด้านจิตใจ พบว่า มีตัวแปรอิสระ 3 ตัว
ร่วมกันพยากรณ์ได้ร้อยละ 24.2 คือ ทัศนคติของการเป็นบิดา (17.0%) จำนวนบุตรทั้งหมด (3.7%) และ
ความต้องการมีบุตร (3.5%) สำหรับการปฏิบัติตนตามบทบาทบิดาด้านสังคม พบว่า มีตัวแปรอิสระ 3 ตัว ร่วมกัน
พยากรณ์ได้ร้อยละ 28.2 คือ ทัศนคติของการเป็นบิดา (21.0%) รายได้รวมทั้งหมด (4.4%) ทัศนคติต่อการมี
บุตร (2.8%) สำหรับการปฏิบัติตนตามบทบาทบิดาด้านสติปัญญา พบว่า มีตัวแปรอิสระ 3 ตัว ร่วมกันพยากรณ์ได้
ร้อยละ 25.8 คือ ทัศนคติของการเป็นบิดา (19.0%) ทัศนคติต่อการมีบุตร (4.2%) ประสบการณ์เดิมของบิดาที่
ได้รับการเลี้ยงดู (2.5%) ทำขสขนี้พบว่า มีตัวแปรอิสระ 2 ตัว ร่วมกันพยากรณ์การปฏิบัติตนตามบทบาทบิดาด้าน
จริยธรรม ได้ร้อยละ 31.1 คือ ทัศนคติต่อการมีบุตร (23.7%) ทัศนคติของการเป็นบิดา (7.4%)

จากผลการศึกษาอาจกล่าวสรุปได้ว่า การที่บิดาจะปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาใน การเลี้ยงดู
บุตรวัยก่อนเรียนให้ได้ด้นั้น สิ่งสำคัญคือบิดาจะต้องรู้จักคุณค่าของตนเองในการเป็นพ่อของลูก รวมทั้งการที่บิดา
มีทัศนคติที่ดีต่อการมีบุตร ดังนั้นจึงส่งผลให้เกิดการปฏิบัติหน้าที่ที่ดีตามมา

Thawachinee Sangkunchai 2009: Factors Affecting the Father's Role in Raising of Pre-School Children in Amphoe Mueang, Changwat Kamphaeng Phet. Master of Arts (Social Development), Major Field: Social Development, Interdisciplinary Graduate Program. Thesis Advisor: Associate Professor Nath Bhunthumnavin, Ph.D. 193 pages.

The objectives of research were 1) to study the basic factors in social and economic aspects, social factors and practice as the father's role in raising pre-school children and 2) to investigate the independent variables which affected the father's role in raising those children. The sample consisted of 123 fathers from 4 kindergarten schools in Amphoe Mueang, Changwat Kamphaeng Phet. They were selected by simple random sampling. The data was collected by questionnaires and was analyzed by using descriptive statistics and stepwise multiple regression analysis with the level of statistical significance at .05.

The study result showed that the pre-school children fathers had high level of good self-concept. They also had good attitude towards having children as well as their previous experiences of being raised at high level. In order to consider their roles of children raising in physical, psychological, social, mental, and moral aspects, they practiced regularly.

The independent variables testing indicated three basic factors in social and economic aspects and social factors affected the father's role in raising children at pre-school age. Those factors consisted of 17 independent variables and there were 2 of them shared the prediction of father's role in general picture of 32.6%. They were the self-concept of being father (27.8%) and the attitude towards having children (4.8%). According to the physical practice of father's role, there were 5 independent variables shared the prediction of 38.9%. They were the self-concept of being father (27.5%), attitude towards having children (3.9%), previous experiences of being raised (2.6%), the amount of children (2.4%) and the family characteristics (2.5%). As a result of psychological practice, there were 3 independent variables joined the prediction of 24.2%. They were the self-concept of being father (17.0%), the amount of children (3.7%) and the desire of having children (3.5%). In addition to the social practice, there were 3 independent variables shared the prediction of 28.2%. They were the self-concept of being father (21.0%), total income (4.4%) and attitude towards having children (2.8%). Moreover, the mental aspect of the father role practice indicated 3 independent variables shared the prediction of 25.8%. Those were the self-concept of being father (19.0%), attitude towards having children (4.2%), and previous experiences of being raised (2.5%). Finally, the 2 independent variables joined the prediction of 31.1%. Those were attitude of having children (23.7%) and the self-concept of being father (7.4%).

In conclusion, good practice as the father in raising the children at pre-school age required the valued awareness of being father and the good attitude towards having children as well.

Student's signature

Thesis Advisor's signature

____ / ____ / ____

กิตติกรรมประกาศ

ตลอดระยะเวลาผู้วิจัยได้เข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผู้วิจัยได้รับความกรุณาจากคณาจารย์หลายท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาให้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะในการวิจัยและเรียบเรียงโครงการวิทยานิพนธ์จนสำเร็จได้ ด้วยความกรุณาของรองศาสตราจารย์ ดร. นาถ พันธมนาวิน ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ถวัลย์ เนียมทรัพย์ กรรมการวิชาเอก ที่ได้ให้คำปรึกษา คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องด้วยความเอาใจใส่เสมอมา นอกเหนือจากนั้นยังให้ข้อคิดในการทำงานในหลายเรื่องๆ ทำให้ผู้วิจัยเข้าใจกระบวนการทำงานที่เกิดประสิทธิภาพ ซึ่งผู้วิจัยจะนำไปใช้ในการทำงานในอื่นๆ ต่อไป ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ศิริกร กาญจนสุนทร กรรมการวิชาการ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โสวัตรี ณ ถลาง ผู้แทนบัณฑิตวิทยาลัย ที่ได้ให้ความกรุณาเพิ่มเติมข้อคิดเห็นทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์พัชพันธ์ ทองหยด ที่ได้ช่วยขัดเกลาในเรื่องของภาษาโดยเฉพาะในส่วนของบริษัทย่อ (ภาษาอังกฤษ) จนได้ใจความอย่างสมบูรณ์และชัดเจน ขอขอบพระคุณคุณปรีชา เกื้อแก้ว รุ่นพี่สาขาพัฒนาสังคมรุ่นที่ 41 ที่ได้กรุณาแนะนำเพิ่มเติมเพื่อให้การวิจัยฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลวาริน โรงเรียนอนุบาลกำแพงเพชร โรงเรียนอนุบาลทรัพย์สถิตย์ และโรงเรียนวัดคูยาง ที่อำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูล รวมถึงขอกราบขอบพระคุณบิดาของเด็กร้องเรียนทุกท่านที่กรุณาสละเวลาในการตอบแบบสอบถาม และทั้งนี้ขอขอบคุณเพื่อน ๆ พี่ ๆ สาขาพัฒนาสังคมรุ่นที่ 42 ที่คอยให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจเสมอมา

ท้ายสุดนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่ ที่ได้อบรมเลี้ยงดูและให้โอกาสทางการศึกษา และสนับสนุนตลอดมา รวมทั้งเป็นกำลังใจที่สำคัญยิ่งตลอดระยะเวลาที่ทำการศึกษา จนทำให้การวิจัยฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ในที่สุด

ธวัชณี แสงวรค์ชัย

มกราคม 2552

สารบัญ

หน้า

สารบัญตาราง	(3)
สารบัญภาพ	(12)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์ปฏิบัติการ	5
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	9
แนวคิดเกี่ยวกับกรอบครัว	9
แนวคิดเกี่ยวกับเด็กก่อนวัยเรียน	16
แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของบิดา	21
แนวคิดเกี่ยวกับอ้อมโนทัศน์	33
แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ	39
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	47
กรอบแนวคิดในการวิจัย	55
สมมติฐานการวิจัย	56
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	57
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	57
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	58
การทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ	64
การเก็บรวบรวมข้อมูล	65
การวิเคราะห์ข้อมูล	66
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	66

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์	67
ผลการวิจัย	67
ข้อวิจารณ์	133
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	148
สรุปผลการวิจัย	148
ข้อเสนอแนะ	156
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	159
ภาคผนวก	168
ภาคผนวก ก แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	169
ภาคผนวก ข ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม	181
ประวัติการศึกษา และการทำงาน	193

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนบิดาและขนาดกลุ่มตัวอย่างบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียนอายุ 3-5 ปี จำแนกตามโรงเรียน	58
2	จำนวนและร้อยละของบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียน จำแนกตามอายุ	68
3	จำนวนและร้อยละของบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียน จำแนกตามระดับ การศึกษาสูงสุด	68
4	จำนวนและร้อยละของบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียน จำแนกตามลักษณะ ครอบครัว	69
5	จำนวนและร้อยละของบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียน จำแนกตามความต้องการ มีบุตร และเพศของบุตรที่ต้องการคนแรกและคนถัดไป	70
6	จำนวนและร้อยละของบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียน จำแนกตามจำนวนบุตรที่มี ในปัจจุบัน	72
7	จำนวนและร้อยละของบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียน จำแนกตามจำนวนบุตร วัยก่อนเรียน	71
8	จำนวนและร้อยละของบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียน จำแนกตามเวลาที่ดูแล หรือทำกิจกรรมกับบุตร	72
9	จำนวนและร้อยละของบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียน จำแนกตามเพศของบุตร วัยก่อนเรียน	73

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
10	จำนวนและร้อยละของบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียน จำแนกตามอาชีพ	74
11	จำนวนและร้อยละของบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียน จำแนกตามรายได้รวมทั้งหมดโดยเฉลี่ย	75
12	จำนวนและร้อยละของบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียน จำแนกตามรายจ่ายรวมทั้งหมดโดยเฉลี่ย	76
13	จำนวนและร้อยละของบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียน จำแนกตามลักษณะการทำงาน	76
14	จำนวนและร้อยละของบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียน จำแนกตามระยะเวลาทำงานใน 1 วัน	78
15	จำนวนและร้อยละของบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียน จำแนกตามจำนวนวันทำงานในรอบสัปดาห์	79
16	จำนวนและร้อยละของบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียน จำแนกตามจำนวนบุคคลอื่นที่ต้องรับผิดชอบ	80
17	อัตรานอ้กนั้ของการเป็นบิดาของบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียน จำแนกตามคะแนน	81
18	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและระดับอัตรานอ้กนั้ของการเป็นบิดาของบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียน	81

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
19	ทัศนคติต่อการมีบุตรของบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียน จำแนกตามคะแนน	83
20	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและระดับทัศนคติต่อการมีบุตรของบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียน	83
21	ประสบการณ์เดิมของบิดาที่ได้รับการเลี้ยงดูของบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียน จำแนกตามคะแนน	85
22	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและระดับประสบการณ์เดิมของบิดาที่ได้รับการเลี้ยงดูของบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียน	85
23	การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน ด้านร่างกาย จำแนกตามคะแนน	87
24	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและระดับ การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน ด้านร่างกาย	88
25	การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน ด้านจิตใจ จำแนกตามคะแนน	89
26	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและระดับ การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน ด้านจิตใจ	90
27	การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน ด้านสังคม จำแนกตามคะแนน	92

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
28	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและระดับ การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน ด้านสังคม	93
29	การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน ด้านสติปัญญา จำแนกตามคะแนน	95
30	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและระดับ การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน ด้านสติปัญญา	96
31	การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน ด้านจริยธรรมจำแนกตามคะแนน	98
32	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและระดับ การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดา ในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน ด้านจริยธรรม	99
33	สรุปการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน เป็นรายด้าน	101
34	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทั้งหมด	104
35	การวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบขั้นตอนของตัวแปรพยากรณ์ที่สามารถทำนายการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในภาพรวม	108
36	การวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบขั้นตอนของตัวแปรพยากรณ์ที่สามารถทำนายการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านร่างกาย	109

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
37	การวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบขั้นตอนของตัวแปรพยากรณ์ที่สามารถทำนายการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านจิตใจ	111
38	การวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบขั้นตอนของตัวแปรพยากรณ์ที่สามารถทำนายการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านสังคม	112
39	การวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบขั้นตอนของตัวแปรพยากรณ์ที่สามารถทำนายการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านสติปัญญา	113
40	การวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบขั้นตอนของตัวแปรพยากรณ์ที่สามารถทำนายการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านจริยธรรม	114
41	การวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบขั้นตอนของตัวแปรพยากรณ์ที่สามารถทำนายการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในภาพรวม	115
42	การวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบขั้นตอนของตัวแปรพยากรณ์ที่สามารถทำนายการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านร่างกาย	116
43	การวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบขั้นตอนของตัวแปรพยากรณ์ที่สามารถทำนายการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านจิตใจ	117

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
44	การวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบขั้นตอนของตัวแปรพยากรณ์ที่สามารถทำนายการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านสังคม	118
45	การวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบขั้นตอนของตัวแปรพยากรณ์ที่สามารถทำนายการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านสติปัญญา	119
46	การวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบขั้นตอนของตัวแปรพยากรณ์ที่สามารถทำนายการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในภาพรวม	120
47	การวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบขั้นตอนของตัวแปรพยากรณ์ที่สามารถทำนายการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านร่างกาย	121
48	การวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบขั้นตอนของตัวแปรพยากรณ์ที่สามารถทำนายการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านสังคม	122
49	การวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบขั้นตอนของตัวแปรพยากรณ์ที่สามารถทำนายการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านสติปัญญา	123
50	การวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบขั้นตอนของตัวแปรพยากรณ์ที่สามารถทำนายการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในภาพรวม	124

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
51	การวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบขั้นตอนของตัวแปรพยากรณ์ที่สามารถทำนายการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านร่างกาย	125
52	การวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบขั้นตอนของตัวแปรพยากรณ์ที่สามารถทำนายการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านจิตใจ	126
53	การวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบขั้นตอนของตัวแปรพยากรณ์ที่สามารถทำนายการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านสังคม	127
54	การวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบขั้นตอนของตัวแปรพยากรณ์ที่สามารถทำนายการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านสติปัญญา	128
55	การวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบขั้นตอนของตัวแปรพยากรณ์ที่สามารถทำนายการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านจริยธรรม	130
56	สรุปผลตัวแปรอิสระทั้งหมดที่สามารถร่วมกันพยากรณ์การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน	131
57	สรุปผลปัจจัยพื้นฐานทางสังคมมีผลต่อการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน	132
58	สรุปผลปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจมีผลต่อการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน	132

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
59	สรุปผลปัจจัยทางสังคมมีผลต่อการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน	133
ตารางผนวกที่		
1	ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติของการเป็นบิดา	182
2	ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อการมีบุตร	183
3	ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเกี่ยวกับประสบการณ์เดิมของบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากบิดา	184
4	ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนด้านร่างกาย	185
5	ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนด้านจิตใจ	186
6	ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนด้านสังคม	187
7	ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนด้านสติปัญญา	188
8	ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนด้านจริยธรรม	189

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางผนวกที่		หน้า
9	ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามบทบาทของ บิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนทั้งฉบับ	190

สารบัญภาพ

ภาพที่

หน้า

1 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม

55

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

ครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมที่เล็กที่สุด แต่มีบทบาทมากที่สุดสำหรับสมาชิกในครอบครัวโดยเฉพาะต่อเด็ก เพราะครอบครัวเป็นแหล่งอบรมเลี้ยงดูเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ และเด็กเหล่านั้นก็จะเติบโตทำหน้าที่บิดามารดาดูแลบุตรต่อไป บุตรเป็นสายสัมพันธ์เป็นความหวังของครอบครัว เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าของสังคม และเป็นทรัพยากรที่มีค่ายิ่งของประเทศ ดังคำกล่าวที่ว่า “เด็กวันนี้คือผู้ใหญ่ในวันหน้า” ดังนั้นการพัฒนาเด็กให้มีการเจริญเติบโตทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญา จึงเป็นเรื่องที่จำเป็นสำหรับบิดามารดาที่ต้องการให้การดูแล และเลี้ยงดูตั้งแต่เด็กยังเล็ก การพัฒนาของเด็กวัยต่าง ๆ ตั้งแต่วัยทารกจนถึงวัยรุ่นจะมีผลสืบเนื่องซึ่งกันและกัน ความสำเร็จของเด็กแต่ละขั้นตอนของการพัฒนาการจะมีผลต่อการพัฒนาในระดับต่อไป การเลี้ยงดูที่เหมาะสมจากครอบครัวจะช่วยกระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้ และมีพัฒนาการด้านต่าง ๆ สมวัยโดยเฉพาะในเด็กวัยก่อนเรียนซึ่งมีความก้าวหน้าทางพัฒนาการทุก ๆ ด้านค่อนข้างสูง ดังนั้นการเลี้ยงดูบุตรจึงเป็นบทบาทสำคัญที่บิดามารดาพึงกระทำต่อบุตร (พัชรีย์ สวนแก้ว, 2536)

ในอดีตสังคมไทยกำหนดให้เพศชายเป็นผู้นำครอบครัว บทบาทที่สำคัญคือ การหารายได้เลี้ยงครอบครัว สำหรับเพศหญิงสังคมกำหนดบทบาทในการเลี้ยงดูบุตรและดูแลงานบ้านเป็นส่วนใหญ่ (ศรีธรรม ธนะภูมิ, 2535) แต่ปัจจุบันสภาพทางสังคมได้มีการเปลี่ยนแปลงไปทั้งในด้านสังคมและเศรษฐกิจ เพศหญิงมีโอกาสด้านการศึกษามากขึ้นจึงเริ่มมีบทบาทในทางเศรษฐกิจครอบครัวมากขึ้น อาทิ มีการออกไปทำงานนอกบ้านเพื่อช่วยหารายได้มาพยุงฐานะครอบครัว ทำให้เวลาที่เคยมีให้กับบุตรเหมือนในอดีตจึงลดลง จะเห็นได้ว่ามารดาจะต้องดูแลบุตร กลับเป็นว่าทั้งบิดามารดาออกไปทำงานนอกบ้าน ส่วนงานในบ้านตลอดจนการดูแลและเลี้ยงดูบุตรนั้นจะต้องช่วยกันหรือบางครอบครัวก็มีการจ้างผู้ช่วยมาเลี้ยงและดูแลบุตรในเวลาที่บิดามารดาต้องออกไปทำงาน ซึ่งแต่เดิมนั้นบิดามีบทบาทและหน้าที่หลักในการหาเลี้ยงครอบครัว ซึ่งเป็นบทบาทภายนอกบ้านมาเป็นบิดาที่มีบทบาทในการช่วยเลี้ยงดูบุตรมากขึ้นเพื่อแบ่งเบาภาระของมารดาในภาวะปัจจุบัน

ดังที่กล่าวมาแล้วในข้างต้น ดังนั้นครอบครัวที่มีบุตรวัยก่อนเรียนจึงมีภาระที่สำคัญยิ่งในการปฏิบัติการกิจที่สำคัญของครอบครัวที่มีบุตรวัยนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ซึ่งจะส่งผลต่อพัฒนาการในก้าวต่อไป โดยเฉพาะในปัจจุบันผู้เป็นบิดาเริ่มเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อบุตรวัยก่อนเรียน ซึ่งเป็นวัยที่ต้องมีการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ เพื่อเตรียมบุตรออกสู่สังคมภายนอก บทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรเริ่มเป็นที่ยอมรับและได้รับความสนใจมากขึ้น เนื่องจากบิดาเป็นผู้ร่วมสร้างครอบครัวและพัฒนามุมมองสู่ความเป็นคนที่สมบูรณ์ โดยทำหน้าที่ดูแลบุตรเล็กควบคู่ไปกับมารดาโดยการให้ความรัก ความอบอุ่น ความห่วงใย เอื้ออาทร และเสียสละ มีสัมพันธภาพที่ดีโดยอยู่บนพื้นฐานของความรัก สามารถให้ความคุ้มครอง ปกป้องภัยอันตรายที่จะมาถึงสมาชิกในครอบครัว จะเห็นได้ว่านอกจากบิดาจะเป็นที่พึ่งของครอบครัว เป็นผู้สร้างฐานะให้ครอบครัว และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุตร โดยที่ เด็กจะเรียนรู้และเลียนแบบทางเพศจากบิดาและมารดาแล้ว บิดายังเป็นแบบอย่างที่สำคัญในการพัฒนาบทบาท และพฤติกรรมทางเพศด้วย ถ้าบิดาเป็นแบบอย่างทางเพศไม่เหมาะสม บุตรอาจเกิดความเบี่ยงเบนพฤติกรรมทางเพศได้ (นุชรา บุญกนก, 2531)

มีการกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับบุตรที่มีผลต่อพฤติกรรมทางเพศ เช่น เด็กที่บิดาขาดความรับผิดชอบต่อครอบครัว เด็กมักมีอาการซึมเศร้า ก้าวร้าว ขาดความมั่นใจ เมื่อเรียนส่วนบิดาที่มีเจตคติต่อหน้าที่ในการเลี้ยงดูบุตรเป็นของมารดาเพียงคนเดียว ถ้าเป็นบุตรสาวจะขาดความมั่นใจในการสร้างมนุษยสัมพันธ์กับเพศตรงข้าม (อัมพล สุอัมพันธ์, 2539) นอกจากนี้ยังได้มีการอธิบายสาเหตุในการเกิดรักร่วมเพศชาย และรักร่วมเพศหญิง ส่วนหนึ่งมาจากการที่บิดาห่างเหินต่อบุตร ครอบครัวที่ขาดบิดา หรือบิดาไม่เอาใจใส่บุตร บุตรมักหันมาสนิทสนมกับมารดา บุตรชายขาดแบบอย่างที่ดีซึ่งจะเลียนแบบได้จากบิดา ส่วนบุตรสาวจะขาดการเรียนรู้จิตใจผู้ชาย อาจทำให้เกิดปัญหาในการคบค้าสมาคมกับเพศชายหรือการหาคู่ครองในอนาคต นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มรักร่วมเพศชายจะมีความใกล้ชิดกับมารดาและรู้สึกห่างเหินกับ บิดา (ผกา สัตยธรรม, 2535)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่าบทบาทในการเลี้ยงดูบุตรจึงเป็นบทบาทร่วมที่บิดามารดาจะช่วยเหลือดูแล ซึ่งนับว่าเป็นสิ่งที่ดีเพราะบุตรจะได้รับความอบอุ่นจากการดูแลที่ใกล้ชิดของบิดามารดา โดยเฉพาะบิดาซึ่งในอดีตนั้นบทบาทของบิดาที่จะช่วยดูแลบุตรตั้งแต่เด็กมีน้อยมาก ปัจจุบันสังคมมีความคาดหวังให้บิดาเข้ามามีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรมากขึ้น (อัมพล สุอัมพันธ์, 2539) ดังนั้นบิดาจึงจำเป็นต้องมีการเตรียมความรู้ หรือความพร้อมในการเลี้ยงดูบุตร ต้องทราบถึง

พัฒนาการ และความต้องการของบุตรเพื่อสามารถส่งเสริมพัฒนาการของบุตร และตอบสนองความต้องการได้อย่างถูกต้อง เด็กทุกวัยมีความต้องการพื้นฐานที่สำคัญ 2 ประการ คือ ความต้องการทางด้านร่างกาย และความต้องการทางด้านจิตใจ โดยปกติบิดามารดามักไม่ค่อยลืมตอบสนองความต้องการด้านร่างกาย แต่อาจจะเลิกละการตอบสนองความต้องการทางด้านจิตใจของเด็ก เด็กต้องการความรัก ความใกล้ชิด ความอบอุ่นจากบิดามารดาและโดยเฉพาะเด็กวัยก่อนเรียน เพราะเป็นวัยที่พร้อมในการพัฒนาบุคลิกภาพในด้านต่าง ๆ และรับไว้เป็นแบบฉบับของตนในอนาคต (ศรีธรรม ธนะภูมิ, 2535)

ดังกล่าวมาแล้วข้างต้นจะเห็นว่าบิดาเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อบุตรในการพัฒนาเด็กให้มีการเจริญเติบโต และมีพัฒนาการด้านต่างๆ อย่างเหมาะสม การที่บิดาจะปฏิบัติตามบทบาทได้อย่างเหมาะสมหรือไม่ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ โดยเฉพาะความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการของบุตร และการรับรู้บทบาทบิดาในการเลี้ยงดูบุตร แต่จากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่าบิดามีความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการของบุตร ความรู้ในการเลี้ยงดูบุตร และการรับรู้บทบาทบิดาในเกณฑ์ต่ำ (ประภารัตน์ ทวีเกียรติตระกูล, 2528)

จากการศึกษาดังกล่าวในข้างต้นจะเห็นได้ว่าบิดามีความสำคัญต่อบุตรมาก โดยเฉพาะบุตรในวัยเด็กก่อนวัยเรียน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาของเด็กเล็กไปสู่การเติบโตที่มีคุณภาพของวัยรุ่น และวัยผู้ใหญ่ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาต่อบิดาของเด็กวัยก่อนเรียนในโรงเรียนอนุบาลที่ตั้งอยู่ในอำเภอเมืองของจังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งเป็นจังหวัดที่อยู่ในภาคเหนือตอนล่าง ที่มีโรงเรียนอนุบาลที่ให้บริการการศึกษาแก่เด็กในวัยก่อนเรียนไม่มากนัก และศักยภาพของเด็กยังไม่ทัดเทียมกับเด็กของโรงเรียนอนุบาลอื่นๆ ในจังหวัดใกล้เคียง (สำนักงานจังหวัดกำแพงเพชร, 2549) ผลการศึกษาสามารถนำมาเป็นข้อมูลในการจัดกระทำให้เกิดประโยชน์ในการส่งเสริมบทบาทของบิดา และให้บิดาได้ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน เพื่อให้บุตรวัยก่อนเรียนมีพื้นฐานชีวิตที่ดีในทุกๆ ด้าน อาทิ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม ด้านสติปัญญา และด้านจริยธรรม เป็นต้น ซึ่งจะนำไปสู่พัฒนาการที่ดีในวัยต่อไป

นอกจากนั้นผู้วิจัยได้สังเกตเห็นว่า การพัฒนาควรเริ่มจากจุดเล็กๆ คือ สถาบันครอบครัวก่อน หากมีการวางรากฐานให้เด็กอย่างดีแล้ว เมื่อเด็กเหล่านี้เติบโตขึ้นก็จะกลายเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งถือได้ว่าเป็นบุคลากรที่มีคุณภาพของท้องถิ่นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยพื้นฐานทางสังคม ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ และปัจจัยทางสังคมของบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียน อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร
2. เพื่อศึกษาการปฏิบัติตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนของบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียน อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร
3. เพื่อศึกษาปัจจัยพื้นฐานทางสังคม ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ และปัจจัยทางสังคม ที่มีผลต่อการปฏิบัติตามบทบาทในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนของบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียน อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. เพื่อที่จะได้เป็นแนวทางและส่งเสริมให้บิดาได้ตระหนักถึงการปฏิบัติตามบทบาทของตน เพื่อให้เกิดการพัฒนาสถาบันครอบครัวให้มีประสิทธิภาพสูงสุด
2. ผลการศึกษานำมาเป็นแนวทางให้ความรู้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเด็กก่อนวัยเรียน เช่น สถานศึกษาสามารถนำผลวิจัยไปใช้ในการจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และการมีส่วนร่วมของครอบครัวให้กับเด็กวัยก่อนเรียน เป็นต้น
3. เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวิจัยเรื่องที่เกี่ยวข้องต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะบิดาที่กำลังมีบุตรวัยก่อนเรียนอายุ 3-5 ปี โดยเลือกศึกษาบิดาที่นำบุตรมาศึกษาที่โรงเรียนอนุบาลซึ่งอยู่ในอำเภอเมืองมี 4 แห่ง ซึ่งเป็นโรงเรียนอนุบาลของภาครัฐบาล 2 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลกำแพงเพชร และโรงเรียนวัดคูยาง และเป็นโรงเรียนของภาคเอกชน 2 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลวาริน และโรงเรียนอนุบาลทรัพย์สถิตย์ มีนักเรียนทั้งสิ้น 198 คน และมีบิดาของนักเรียนจำนวน 179 คน

นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

บิดาของเด็กวัยก่อนเรียน หมายถึง บุคคลเพศชายที่มีบุตรกำลังศึกษาในชั้นอนุบาลปีที่ 1-3 ซึ่งมีอายุ 3-5 ปี อยู่ในโรงเรียนอนุบาลของจังหวัดกำแพงเพชรซึ่งเป็นโรงเรียนของภาครัฐบาล 2 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลกำแพงเพชร และโรงเรียนวัดคูยาง ภาคเอกชน 2 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลวาริน และโรงเรียนอนุบาลทรัพย์สถิตย์

บุตรวัยก่อนเรียน หมายถึง เด็กนักเรียนอนุบาลที่มีอายุระหว่าง 3-5 ปี ซึ่งเป็นบุตรธิดาของบิดาที่ถูกศึกษา

อายุ หมายถึง จำนวนปีอายุของบิดาของเด็กวัยก่อนเรียนตั้งแต่เกิดจนถึงวันที่ตอบแบบสอบถาม

ระดับการศึกษา หมายถึง วุฒิการศึกษาสูงสุดของบิดาของเด็กวัยก่อนเรียน และวัดตามจำนวนปีที่เรียนตามภาคบังคับ

ความต้องการมีบุตร หมายถึง ความประสงค์และความอยากหรือไม่อยากได้บุตรของบิดาของเด็กวัยก่อนเรียน

ลักษณะของครอบครัว หมายถึง องค์ประกอบของครอบครัวที่มีบุคคลที่อาศัยอยู่ในครอบครัวที่มีสถานภาพของบุคคล หรือกลุ่มคนที่อาศัยอยู่รวมกันในบ้านเดียวกันที่ต่างกัน ทำให้เกิดลักษณะครอบครัวที่ต่างกัน โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยาย

- **ครอบครัวเดี่ยว** หมายถึง ลักษณะของครอบครัวที่มีสมาชิกในครอบครัวประกอบไปด้วยบิดามารดา และบุตรอยู่ในบ้านเดียวกัน

- **ครอบครัวขยาย** หมายถึง ลักษณะของครอบครัวที่มีสมาชิกในครอบครัวประกอบไปด้วยบิดามารดา บุตร และญาติทางฝ่ายบิดาหรือมารดา หรือทั้ง 2 ฝ่ายอยู่รวมกันในบ้านเดียวกัน

เพศของบุตรที่ต้องการมี หมายถึง ความต้องการมีบุตรตามเพศที่บิดาอยากได้ตั้งแต่บุตรอยู่ในครรภ์ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ บิดาที่ต้องการบุตรตามเพศโดยมีการระบุเพศ และไม่ระบุเพศ

- **ระบุเพศ** หมายถึง บิดาต้องการมีบุตรตามเพศที่อยากได้ คือ เพศหญิง เพศชาย
- **ไม่ระบุเพศ** หมายถึง บิดาต้องการมีบุตรเป็นเพศใดก็ได้

เวลาที่ให้กับบุตร หมายถึง ระยะเวลาที่บิดาได้ทำกิจกรรมร่วมกับบุตรวัยก่อนเรียนในแต่ละวัน เช่น สอนการบ้าน พาไปออกกำลังกาย พุดคุยถามไถ่ เล่นิทาน ตลอดจนสั่งสอน และชี้แนะบุตรในเรื่องราวต่าง ๆ

จำนวนบุตรทั้งหมด หมายถึง ปริมาณบุตรของบิดาที่อยู่ในครอบครัวโดยนับรวมทั้งหมด

จำนวนบุตรวัยก่อนเรียน หมายถึง ปริมาณบุตรของบิดาที่กำลังศึกษาอยู่ในวัยก่อนเรียนเท่านั้น

อาชีพ หมายถึง กิจกรรมหรืองานที่ทำของบิดาของเด็กวัยก่อนเรียน และอาชีพนั้นเป็นรายได้หลักของบิดา

รายได้ทั้งหมด หมายถึง ตัวเงินที่ได้รับจากการประกอบอาชีพ ทั้งที่ได้รับจากรายได้หลัก และจากการประกอบอาชีพอื่น คิดเป็นรายได้ต่อเดือนที่ยังไม่ได้หักค่าใช้จ่าย (บาท/เดือน)

รายจ่ายทั้งหมด หมายถึง ค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพของครอบครัว ได้แก่ ค่าอาหาร ค่าซื้อสิ่งของเครื่องใช้อุปโภค บริโภค ค่ารักษาพยาบาล และอื่น ๆ ที่เป็นค่าใช้จ่ายประจำ คิดเป็นรายจ่ายต่อเดือน (บาท/เดือน)

จำนวนบุคคลอื่นที่ต้องมีภาระหน้าที่รับผิดชอบนอกเหนือจากสมาชิกในครอบครัว หมายถึง จำนวนบุคคลที่บิดาของเด็กวัยก่อนเรียนมีภาระต้องดูแลอาจะเป็นการดูแลในเรื่องการเงิน การอุปการะเลี้ยงดู ฯลฯ โดยที่บุคคลเหล่านั้นมิได้เป็นสมาชิกอยู่ในครอบครัวของตน

อัตมโนทัศน์ของการเป็นบิดา หมายถึง ความคิด ความรู้สึก เจตคติ การรับรู้ การตีความของบิดาที่มีต่อตนเองว่ามีความสำคัญต่อบุตรและภรรยาในครอบครัว โดยเฉพาะมีความภาคภูมิใจในตนเองที่ได้ปฏิบัติหน้าที่ในการเป็นบิดา

ทัศนคติต่อการมีบุตร หมายถึง ความรู้สึกหรือความนึกคิดของบิดาที่มีต่อการมีบุตรทั้งในทางบวก เช่น บุตรเปรียบเหมือนสายใยของครอบครัว เป็นโช่ทองคลั่งใจ หรือในทางลบ เช่น การมีบุตรทำให้เป็นภาระ หรือเป็นอุปสรรคต่อการทำงาน เป็นต้น

ประสบการณ์เดิมของบิดาที่ได้รับการเลี้ยงดูจากบิดา หมายถึง การที่บิดาเคยได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากบิดาผู้ให้กำเนิดด้วยความรักอย่างอบอุ่นดูแลอย่างใกล้ชิดทั้งทางร่างกายและจิตใจ หรือเป็นไปอย่างห่างเหิน ไม่มีเวลาที่จะดูแลอย่างใกล้ชิด

การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน หมายถึง การดูแลและการปฏิบัติต่อบุตรวัยก่อนเรียนของบิดาตามบทบาทที่ควรทำในด้านต่าง ๆ ซึ่งการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในที่นี้ศึกษา 5 ด้าน ได้แก่

การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนด้านร่างกาย หมายถึง การที่บิดาได้กระทำ ดูแล และปฏิบัติต่อบุตรที่เกี่ยวกับการเจริญเติบโตของร่างกาย การรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ การพักผ่อนนอนหลับ การป้องกันโรค การป้องกันอุบัติเหตุ การฝึกใช้กล้ามเนื้อ การฝึกขับถ่ายเป็นเวลา การรักษาความสะอาด และการออกกำลังกาย

การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนด้านจิตใจ หมายถึง การที่บิดาได้กระทำ ดูแล และปฏิบัติต่อบุตรที่เกี่ยวกับการแสดงความรักความเอาใจใส่ต่อบุตรอย่างใกล้ชิด และการให้ความอบอุ่นทั้งด้านสัมผัสและคำพูดกับบุตร

การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนด้านสังคม หมายถึง การที่บิดาได้กระทำ ดูแล และปฏิบัติต่อบุตรที่เกี่ยวกับการเป็นผู้อบรมสั่งสอนให้บุตรได้รู้จักกฎระเบียบของสังคม มารยาทในสังคม เป็นผู้นำบุตรออกไปสู่สังคมภายนอก

การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนด้านสติปัญญา หมายถึง การที่บิดาได้กระทำ ดูแล และปฏิบัติต่อบุตรที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและสนับสนุนให้บุตรได้รับความรู้ ความเข้าใจ มีความคิด ตลอดจนสร้างแรงจูงใจให้เกิดความสนใจในการใฝ่หาความรู้ หรือเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จัดหาหนังสือหรืออุปกรณ์ที่เป็นประโยชน์ให้เด็ก เพื่อเพิ่มพูนความรู้ สติปัญญา เปิดโอกาสให้เด็กได้ซักถาม พุดคุย เล่าเรื่องราว ตอบคำถาม สอนให้อ่านเขียน

การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนด้านจริยธรรม หมายถึง การที่บิดาได้กระทำ ดูแล และปฏิบัติต่อบุตรที่เกี่ยวกับการชี้แนะ สอนเรื่องคุณงามความดี การทำความดีละเว้นชั่ว

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการวิจัย ประกอบด้วยหัวข้อดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับครอบครัว
2. แนวคิดเกี่ยวกับเด็กก่อนวัยเรียน
3. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของบิดา
4. แนวคิดเกี่ยวกับอัตมโนทัศน์
5. แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับครอบครัว

ความหมายของครอบครัว

มีนักวิชาการให้ความหมายของคำว่า ครอบครัว ไว้หลายท่าน ดังนี้

ราชบัณฑิตยสถาน (2542) ให้ความหมายของครอบครัวว่า หมายถึง สถาบันพื้นฐานของสังคมที่ประกอบด้วยสามีภรรยา และหมายรวมถึงลูกด้วย

สุมน อมรวิวัฒน์ (2539) กล่าวว่า ครอบครัว คือรูปแบบของการที่บุคคลสองคน หรือกลุ่มบุคคล สร้างแบบหรือโครงสร้างของการอยู่ร่วมกัน

พรหมทิพย์ ศิริวรรณบุญ (2534) ให้ความหมายของครอบครัว คือ สถาบันของสังคมแห่งแรกที่มีมนุษย์สร้างขึ้นจากความสัมพันธ์ที่มีต่อกัน เพื่อเป็นตัวแทนของสถาบันสังคมภายนอกที่จะปลูกฝังความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติกับสมาชิกรุ่นใหม่ของสังคมที่มีชีวิตอยู่เกิดขึ้นในครอบครัว ในขณะที่ สุพัทธรา สุภาพ (2536) กล่าวว่า ครอบครัว หมายถึง กลุ่มคนที่มาอยู่ร่วมกันโดยการ

สมรส โดยทางสายโลหิต หรือการรับเลี้ยงดู (ถือเป็นบุตรบุญธรรมก็ได้) มีการตั้งเป็นครอบครัวขึ้น มีความสัมพันธ์กันในฐานะเป็นสามีและภรรยา เป็นพ่อและแม่ เป็นลูกชายลูกสาว เป็นพี่เป็นน้อง โดยมีการรักษาวัฒนธรรมเดิม และอาจมีการสร้างสรรค์วัฒนธรรมใหม่เพิ่มเติมก็ได้

นิยาม บุญมี (2534) ให้ความหมายของคำว่า ครอบครัว หมายถึง กลุ่มบุคคลที่มีความผูกพันกันทางอารมณ์และจิตใจ ในการดำเนินชีวิตร่วมกัน รวมทั้งการพึ่งพิงทางสังคม เศรษฐกิจ และมีความสัมพันธ์กันทางกฎหมาย หรือทางสายโลหิต ครอบครัวบางครอบครัวอาจมีลักษณะเป็นข้อยกเว้นบางประการจากดังกล่าวก็ย่อมได้ และอุดมศิลป์ ศรีแสงนาม (2530) กล่าวว่า ครอบครัว หมายถึง กลุ่มของบุคคลสองคนหรือมากกว่า ที่มีความสัมพันธ์กันโดยความผูกพันด้านการแต่งงาน การสืบสายโลหิตหรือการรับบุตรบุญธรรมและอยู่ร่วมกัน มีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ และมีหลักยึดทางใจร่วมกัน

Burgess and Locke (1965 อ้างใน สุพัตรา สุภาพ, 2536) ได้ให้คำจำกัดความของครอบครัวว่าจะต้องมีลักษณะสำคัญ 4 ประการ ดังต่อไปนี้ คือ

1. ครอบครัวประกอบด้วยบุคคลที่มาอยู่ร่วมกันโดยการสมรส หรือความผูกพันทางสายโลหิต หรือการมีบุตรบุญธรรม การสมรสแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างสามีและภรรยา ส่วนความผูกพันทางสายโลหิต คือ ความสัมพันธ์ระหว่าง พ่อแม่ และลูก รวมทั้งบุตรบุญธรรมด้วย
2. สมาชิกของครอบครัวเหล่านี้อยู่ร่วมกันภายในครัวเรือนเดียวกัน หรือบางครั้งก็แยกกันไปอยู่ต่างหาก สมัยโบราณครัวเรือนหนึ่งจะมีสมาชิก 3-5 ชั่วอายุคน ปัจจุบันครัวเรือนจะมีขนาดเล็กลง โดยเฉพาะในประเทศพัฒนา ประกอบไปด้วยสามีภรรยาและลูกหนึ่งหรือสองสามคนขึ้นไปหรือไม่มีเลย
3. ครอบครัวเป็นหน่วยของการกระทำระหว่างกัน เช่น สามีภรรยา พ่อแม่ ลูก พี่น้อง โดยสังคมแต่ละแห่งจะกำหนดบทบาทของแต่ละครอบครัวไว้ ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับประเพณีแต่ละแห่ง ซึ่งหมายความว่า ไม่ใช่เพียงแต่ต่างคนต่างกิน ต่างคนต่างอยู่ แต่ต่างคนต่างมีปฏิกิริยาเชิงสัมพันธ์ต่อกัน เช่น รักกัน เอาใจใส่กัน สั่งสอนกัน จิตใจผูกพันกัน เป็นต้น

4. ครอบครัวถ่ายทอดค่านิยมวัฒนธรรม สมาชิกจะถ่ายทอด และรับแบบของความประพฤติในการปฏิบัติต่อกัน เช่น ระหว่างสามีภรรยา และลูก และเมื่อผสมผสานกับวัฒนธรรมที่นอกเหนือไปจากครอบครัว ก็จะได้แบบของความประพฤติที่สมาชิกปฏิบัติต่อกัน และต่อผู้อื่น

Meciver and Page (1985 อ้างใน กุลวรรณ วิทยาางศรุจิ, 2526) กล่าวว่า ครอบครัวจะต้องประกอบไปด้วยลักษณะ 5 ประการ คือ

1. มีความสัมพันธ์ในคู่ครอง
2. มีรูปแบบการแต่งงาน หรือการจัดรูปในด้านสถาบันอื่น ๆ อันเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในการมีคู่ครอง ทั้งที่ยังมีปรากฏอยู่ และยังคงรักษารูปแบบนี้เอาไว้
3. มีระบบการขนานนาม เพื่อบ่งถึงสถานะของสมาชิกในครอบครัว อันแสดงนัยถึงแบบแห่งการสืบสายเลือดด้วย
4. มีการจัดการด้านเศรษฐกิจบางประเภทที่สมาชิกของครอบครัวมีส่วนร่วมกลุ่มด้วยนั้น มีแต่เพียงการระบุไว้เฉพาะความต้องการทางเศรษฐกิจ อันก่อขึ้นมากับการให้กำเนิดบุตรและการเลี้ยงดูบุตร
5. มีการอยู่ร่วมกัน ร่วมทาง หรือร่วมครอบครัวเดียวกัน (Household)

จากที่กล่าวมาผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ครอบครัว หมายถึง กลุ่มของบุคคลที่อยู่ร่วมกัน มีความสัมพันธ์กันในรูปแบบของสามีภรรยา บิดา มารดาและบุตร ซึ่งบุตรอาจจะเป็นบุตรบุญธรรมก็ได้ โดยที่กลุ่มบุคคลนั้นต้องมีการดำเนินชีวิตร่วมกัน และมีการพึ่งพิงกันทั้งทางสังคมและเศรษฐกิจ

ประเภทของครอบครัว

นักวิชาการได้แบ่งประเภทครอบครัวออกเป็นหลายประเภทด้วยกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับตามวัตถุประสงค์ของการจัดครอบครัว ซึ่งการแยกประเภทนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมหลายประการ

การจัดประเภทของครอบครัวมักมุ่งวัตถุประสงค์ต่าง ๆ กัน ซึ่งสรุปแล้วแบ่งประเภทของครอบครัวได้ ดังนี้

ประเภทที่ 1 การจัดครอบครัวประเภทนี้เป็นการจัดตามลักษณะหน้าที่ โดยคำนึงถึงการแสดงออกของครอบครัวเองมี 2 ประการด้วยกัน คือ (กรรณิการ์ สุขเกษม และคณะ, 2525) ได้แก่

1. ครอบครัวปฐมนิเทศ์ (Family of Orientation) ครอบครัวประเภทนี้เป็นครอบครัวอาศัยเกิด คือ ครอบครัวของบิดามารดาของเรา ลักษณะของครอบครัวประเภทนี้ถือว่าเป็นครอบครัวที่สมาชิกอาศัยเกิดและเจริญเติบโตโดยการอาศัยเกิดนั้น สมาชิกครอบครัวไม่สามารถจะเลือกได้

2. ครอบครัวสร้างสมาชิกใหม่ (Family of Procreation) ครอบครัวประเภทนี้เป็นครอบครัวที่เกิดจากตัวของเราเอง โดยการสมรส การมีบุตรสืบสกุล ครอบครัวประเภทนี้สมาชิกสามารถที่จะทำอย่างใดอย่างหนึ่งให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ได้

ประเภทที่ 2 เป็นการจัดตามขนาดรูปแบบ ซึ่งเป็นการจัดโดยคำนึงถึงขนาดรูปร่างความใหญ่ หรือเล็กของครอบครัว การมีสมาชิกมากหรือน้อยของแต่ละครอบครัว ซึ่งสามารถจัดแยกออกได้เป็น 3 ประเภท คือ (บุญลือ วันทาพนธ์, 2520)

1. ครอบครัวเล็ก (Nuclear Family) มีลักษณะ

1.1 เป็นระบบครอบครัวสามีเดียวภรรยาเดียวหรือเอกคู่ครอง (Monogamy) คือ ชายหนึ่งหญิงหนึ่งอยู่ร่วมกันเป็นสามีภรรยา กัน ครอบครัวรูปแบบนี้ถือเป็นครอบครัวพื้นฐาน หรือครอบครัวเนื้อแท้ (Elementary Family)

1.2 สมาชิกของครอบครัวต่างมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด สมาชิกของครอบครัวนั้นจะมีเพียงหนึ่งคู่เท่านั้น

1.3 ครอบครัวเล็กนี้จะประกอบด้วยสมาชิกเพียง 2 ช่วงวัยเป็นสำคัญ คือ ช่วงวัยของบิดามารดา กับบุตรธิดาที่ยังไม่สมรส

1.4 ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกจะมีลักษณะเป็นกลุ่มปฐมภูมิ (Primary Group)

1.5 โดยปกติจะเป็นระบบครอบครัวสากล ซึ่งมีปรากฏอยู่ทั่วไป

1.6 ครอบครัวประเภทนี้จะประกอบด้วยสมาชิกน้อยมาก

2. ครอบครัวขยาย (Extended Family) มีลักษณะแตกต่างจากครอบครัวเล็ก พอสรุปได้ดังนี้

2.1 เป็นครอบครัวร่วม (Joint Family) ของบรรดาผู้ร่วมเป็นสมาชิกด้วยกัน

2.2 ประกอบด้วยครอบครัวเล็กตั้งแต่ 2 ครอบครัวขึ้นไป รวมกันเป็นหน่วยครอบครัวใหม่ที่ใหญ่กว่าครอบครัวเดิม ซึ่งมักจะปรากฏในสังคมที่มีการจัดระบบญาติสายเดี่ยวนานกว่าญาติสายอื่น

2.3 อำนาจสิทธิ์ขาดภายในครอบครัว ขึ้นอยู่กับระบบอาวุโส คือ ผู้มีอาวุโสสูงมักได้รับการยกย่อง

2.4 ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกมักกระจัดกระจายมากกว่าระบบครอบครัวเล็ก

2.5 มักปรากฏในสังคมเกษตรกรรม หรือสังคมดั้งเดิม หรือสังคมล้าหลัง เพื่อต้องการแรงงานสมาชิกในการประกอบอาชีพ

3. ครอบครัวซ้อน (Composite or Compound Family) ครอบครัวประเภทนี้เป็นระบบครอบครัวที่ชายหญิงมีคู่สมรสได้มากกว่า 1 คน ที่เรียกว่า ระบบหลายสามีหลายภรรยา หรือเรียกว่า พหุคู่ครอง (Polygamy) ครอบครัวประเภทนี้มักปรากฏในสังคมที่ด้อยความเจริญ โดยแต่ละฝ่ายมีสถานะไม่เท่าเทียมกัน มีความแตกต่างในสังคมมาก ครอบครัวรูปแบบนี้อำนาจสิทธิ์ขาดมักตกที่ฝ่ายชาย และจะสิ้นสุดสภาพครอบครัวก็ต่อเมื่อชายผู้เป็นสามีตายหรือหย่า

หน้าที่ของครอบครัว

การที่ครอบครัวในทุกสังคมจะพัฒนา จะต้องอยู่ภายใต้อิทธิพลของวัฒนธรรมและวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของสมาชิกในสังคมนั้นๆ แต่ถึงแม้ครอบครัวจะพัฒนาและเจริญไปในทิศทางใดก็ตาม หน้าที่สำคัญที่สุดของครอบครัวอย่างหนึ่งก็คือ เป็นสถาบันทางสังคมอันดับแรกของชีวิตมนุษย์ที่ต้องพร้อมให้ความรัก ความอบอุ่น พร้อมทั้งการปลูกฝังจริยธรรมแก่สมาชิกใหม่ที่เกิดขึ้นในครอบครัว เพื่อเป็นรากฐานให้เด็กพัฒนาเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ต่อไป (กรรณิการ์ สุขเกษม และคณะ, 2525)

โดยทั่วไปครอบครัวมีหน้าที่ในการพัฒนามนุษย์ในด้านต่างๆ ดังนี้

1. หน้าที่ในการให้ความรัก การดูแลด้วยความรัก ความใกล้ชิดของแม่จะช่วยให้เด็กในฐานะลูกมีบุคลิกภาพที่มีสุขภาพสมบูรณ์ ความรักและการให้กำลังใจจากครอบครัว จะช่วยให้เด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีความสุขและเชื่อมั่นในตนเอง ความรักใคร่ใกล้ชิดในครอบครัว จะช่วยคุ้มกันในโลกแห่งการแก่งแย่งชิงดี ในปัจจุบันพ่อแม่ควรตระหนักถึงความสำคัญของความรักที่มีต่อเด็ก เพราะเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้พัฒนาการเด็กก้าวหน้าขึ้น
2. หน้าที่ในการปกป้องสวัสดิภาพ ถือเป็นหน้าที่สำคัญอย่างหนึ่งของครอบครัว ครอบครัวต้องปกป้องสวัสดิภาพของสมาชิก แต่อย่างไรก็ตามอาจต้องอาศัยหน่วยงานอื่น เช่น สถาบันตำรวจ สาธารณสุข ประกันภัย สมาคมสุขภาพจิต เป็นต้น เป็นเครื่องช่วยทำให้ครอบครัวมีความรู้สึกอบอุ่น และปลอดภัยในการเลี้ยงลูก
3. หน้าที่ด้านเศรษฐกิจ อดีตที่ผ่านมาคนในครอบครัวต้องช่วยกันทำมาหากิน ลูกต้องรับภาระกิจของพ่อ แต่ยังไม่ได้เป็นเจ้าของจนกว่าพ่อจะเสียชีวิต ครอบครัวจะเป็นทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค แต่ปัจจุบันการผลิตต่างๆ ถูกตัวแทนนอกครอบครัวรับไปทำแทนทั้งสิ้น ซึ่งครอบครัวจะอยู่ในฐานะผู้บริโภคมากกว่า การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจทำให้สมาชิกของครอบครัวต้องออกไปทำงานนอกบ้าน ไม่ว่าจะเป็นชายหรือหญิง พ่อหรือแม่ หรือแม้กระทั่งลูกเองเพื่อหารายได้มาสำหรับการดำรงชีวิตในครอบครัว

4. หน้าที่ในการให้การศึกษา ในสมัยก่อนการเรียนการสอนจะเกิดขึ้นภายในครอบครัว เช่น แม่ก็จะสอนเรื่องการบ้านการเรือนให้ลูก สอนให้อ่านเขียนหรือทำเลขง่ายๆ แต่ปัจจุบันได้มีสถาบันการศึกษาต่างๆ เข้ามารับภาระเรื่องการเรียนการสอน ทุกคนมุ่งจะเรียนให้ได้รับปริญญา สูงสุดเท่าที่จะเรียนได้

5. หน้าที่ในการสันตนาการ ถือเป็นความจำเป็นที่ครอบครัวจะต้องมีกิจกรรม เพื่อความรื่นเริง การพักผ่อนร่วมกันในครอบครัว ซึ่งจะก่อให้เกิดความสัมพันธ์ในครอบครัวดีขึ้น

6. หน้าที่ทางศาสนา จะเห็นว่าหนุ่มสาวที่เป็นพุทธศาสนิกชนก็เพราะเกิดมาในครอบครัวที่นับถือศาสนาพุทธ แต่แท้ที่จริงแล้วครอบครัวส่วนมากไม่สามารถให้คุณค่าทางศาสนาแก่เด็กได้อย่างแท้จริง ด้วยปัจจัยต่างๆ ในสภาพปัจจุบันไม่เอื้อหรืออาจเพราะความไม่สะดวก ทำให้หนุ่มสาวไม่สนใจการเข้าวัด แต่ในชุมชนชนบทวิถีชีวิตของคนในชนบทจะผูกติดกับวัดอย่างแยกกันไม่ออก ฉะนั้นครอบครัวจึงเป็นสถาบันพื้นฐานที่จะช่วยให้สมาชิกมีปรัชญาชีวิตและศีลธรรมจรรยา

นอกจากนั้นครอบครัวยังมีหน้าที่อื่นๆ อีก ตามทฤษฎีของนักวิชาการ ซึ่งหน้าที่เหล่านี้จะระบุหน้าที่ชัดเจนไปเลยว่าเป็นหน้าที่ของครอบครัวในแง่ใดแง่หนึ่ง เช่น หน้าที่ทางจิตวิทยา ฉะนั้นครอบครัวจึงทำหน้าที่สำคัญๆ 3 ประการ คือ (เกษม อุทยานิน, 2506)

1. บำบัดความต้องการอันจำเป็นทางเพศ (Sexual Gratification) ซึ่งเป็นหน้าที่ที่จัดขึ้นเพื่อสนองความต้องการทางเพศของสังคม อันเป็นหน้าที่ที่มุ่งต่อการเร้าและการสนองตอบทางเพศที่ชายหญิงผู้เป็นสามีภรรยาจะพึงมีต่อกัน และหน้าที่นี้เป็นที่ก่อให้เกิดสมาชิกครอบครัวอีกด้วย

2. ให้ความรักหรือความอบอุ่น และความมั่นคงหรือเสถียรภาพทางใจแก่บรรดาสมาชิก (Affection and Security) เป็นหน้าที่ที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่มีต่อกันและกันระหว่างสมาชิกในครอบครัว เพราะถือว่าครอบครัวมีอิทธิพลที่ก่อให้เกิดความรัก ความอบอุ่นและความมั่นคงหรือเสถียรภาพทางใจต่อกันและกัน ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับสมาชิกของครอบครัวแต่ละครอบครัว

3. ใ้บุคคลแสดงออกซึ่งตัวของตัวเอง หรือเอกลักษณ์ของตัวเอง (Egoistic Expression of Identification) ตามลักษณะนี้ถือว่าครอบครัวก่อสภาพการแสดงออกของบุคคลในสังคมตาม

แบบฉบับที่ได้รับอิทธิพลจากครอบครัว แล้วนำไปแสดงออกให้ปรากฏในที่อื่นๆ เข้าทำนองเป็น
ตัวสืบทอด (Transmission)

ส่วนหน้าที่ทางสังคม บุญลือ วันทาพนธ์ (2520) ได้ให้มุมมองว่า ครอบครัวจัดเป็นสถาบัน
ทางสังคมสถาบันหนึ่งซึ่งถือว่ามีผลต่อสังคมมาก ดังนั้นครอบครัวจึงมีหน้าที่ต่อสังคมใน
ลักษณะ ดังนี้

1. ช่วยเสริมสร้างสมาชิกให้กับสังคม อันเป็นเหตุทำให้สังคมสามารถดำรงอยู่ต่อไปได้
2. เป็นแหล่งหล่อหลอมให้สมาชิกของครอบครัว สามารถดำรงอยู่ในสังคมได้ด้วยดี
3. ช่วยเสริมสร้างและปลูกฝังบุคลิกภาพให้กับสมาชิกในครอบครัว

เมื่อพิจารณาหน้าที่ต่าง ๆ ของครอบครัวดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าทั้งหมดที่กล่าวมาล้วน
เป็นหน้าที่อันสำคัญของครอบครัวทั้งสิ้น หากเด็กที่เติบโตมาในครอบครัวที่รู้จักและทำหน้าที่ของ
ครอบครัวที่พึงกระทำ เด็กจะมีโอกาสเติบโตขึ้นเป็นเยาวชนที่มีคุณภาพมากกว่าเด็กที่เติบโตมาโดย
ปราศจากครอบครัว

แนวคิดเกี่ยวกับเด็กวัยก่อนเรียน

ความหมายของเด็กวัยก่อนเรียน

ฉันทนา ภาคบงกช (2547) อธิบายว่า เด็กก่อนวัยเรียน หมายถึง เด็กที่อยู่ในช่วงอายุ 3-5
ขวบ เป็นวัยที่ถือว่ากำลังหัวเลี้ยวหัวต่อที่มีการเปลี่ยนแปลงจากวัยทารกก้าวสู่ความพร้อมที่จะ
เรียนรู้สังคมที่กว้างออกไปจากครอบครัว สอดคล้องกับ ชีระ สุมิตร (2550) ให้ความหมายของคำว่า
เด็กก่อนวัยเรียน ว่าหมายถึง เด็กที่มีพัฒนาการต่อจากวัยทารกและจะอยู่ในช่วงอายุ 3-5 ปี ในขณะที่
ที่ วราภรณ์ รักวิจัย (2535) ได้อธิบายว่า เด็กก่อนวัยเรียนเป็นวัยพื้นฐานในการเตรียมความพร้อมที่
จะก้าวเข้าสู่การพัฒนาความสำคัญของชีวิต เด็กจะเริ่มพัฒนาลักษณะความเป็นตัวของตัวเอง ให้
ความสนใจในสิ่งรอบตัว อยากรู้ อยากเห็น และชอบตั้งคำถามในเรื่องต่างๆ ส่วนนุชชรีย์ สมศรีสุข
(2550) ให้สัมภาษณ์ถึงความหมายของเด็กก่อนวัยเรียน ว่าหมายถึง เด็กที่มีพัฒนาการต่อจากวัยแรก
เกิด มีอายุอยู่ในช่วง 3-5 ปี เป็นวัยที่บิดามารดาต้องสร้างรากฐาน ให้ความรัก ความเอาใจใส่
ความเอื้ออาทร ความเข้าใจ เพื่อเด็กจะได้มีความพร้อมในการเรียนในขั้นต่อไป

กล่าวโดยสรุป เด็กก่อนวัยเรียน หมายถึง เด็กที่มีช่วงอายุตั้งแต่ 3-5 ขวบ ซึ่งมีพัฒนาการต่อจากทารก เป็นวัยพื้นฐานในการเตรียมความพร้อมในการเรียนในชั้นประถมศึกษา หากบิดามารดาเตรียมความพร้อมสำหรับเด็กวัยนี้ได้อย่างใกล้ชิดและเหมาะสม เด็กก็จะเกิดการเรียนรู้ที่ดี และมีความพร้อมที่จะพัฒนาไปสู่วัยประถมศึกษาต่อไป

พัฒนาการเด็กวัยก่อนเรียน

นักวิชาการผู้เชี่ยวชาญเรื่องเด็กหลายท่านได้แบ่งพัฒนาการเด็กวัยก่อนวัยเรียนออกเป็น 6 ด้าน ดังนี้

1. พัฒนาการทางด้านร่างกาย เด็กวัยนี้มีการเติบโตไม่รวดเร็วเท่าวัยทารก พัฒนาการทางกายเป็นไปในรูปแบบเจริญเติบโตเพื่อทำงานเต็มที่ น้ำหนักจะเพิ่มประมาณ 5 เท่าของเด็กแรกเกิด และส่วนสูงเพิ่มขึ้นประมาณ 2 เท่าของเด็กแรกเกิด ลักษณะหน้าตาแบบทารกจะเริ่มหายไป ฟันน้ำนมยังเจริญไม่เต็มที่ เด็กต้องการฝึกหัดการใช้มือและเท้าและส่วนอื่นๆ ของร่างกาย ชอบสำรวจสิ่งต่างๆ ชูชกชน การฝึกหัดและการส่งเสริมการช่วยตนเองของเด็กในวัยนี้ที่ควรกระทำอย่างจริงจัง คือ การรับประทานอาหารเอง ถอดและใส่เสื้อผ้าเอง สร้างสุขนิสัยในเรื่องการขับถ่าย การทำความสะอาดร่างกาย การสอนให้รับประทานอาหารชนิดต่างๆ ฝึกการรับประทานอาหารให้เป็นเวลา และมารยาทในการรับประทานอาหาร การหัดให้เด็กช่วยเหลือตนเองจะทำให้เด็กพร้อมที่จะปรับตัวต่อชีวิตภายนอก (ศรีธรรม ธนะภูมิ, 2535 และ วราภรณ์ รักวิจัย, 2535) พัฒนาการด้านร่างกายสรุปตามอายุได้ดังนี้ (จันทนา ภาคบงกช, 2547)

อายุ 3 ปี สามารถวิ่งกระโดด 3 ขา เดินแกว่งบนปลายเท้าได้ ปีนป่ายและแกว่งตัวได้ โยกตัว กระโดดตามจังหวะได้ ถีบจักรยาน 3 ล้อได้ รับประทานอาหาร อาบน้ำ แต่งตัวได้เอง ยกถาดอาหารเล็กๆ หรือเก้าอี้ตัวเล็กๆ ได้ จับดินสอ ลากเส้นได้ ต่อแท่งลูกบาศก์ 8-10 แท่งได้ ร้อยลูกปัดได้

อายุ 4 ปี สามารถยืนขาเดียวได้ เดินบนไม้กระดานกว้าง 6 เซนติเมตรได้ ลงบันได ก้าวลงสลับขาได้ เตะลูกบอลขณะกำลังวิ่งได้ ห้อยโหน ปีนป่ายบันได หรือตาข่ายได้ สามารถใส่กระดุม และถอดกระดุมได้ เขียนวงกลม กากบาทได้ จิกกระดาษเป็นชิ้นใหญ่ๆ ได้ ขยำกระดาษเป็นก้อนได้ เขียนรูปคนตามคำสั่งได้แต่ไม่สมบูรณ์

อายุ 5 ปี สามารถทรงตัวด้วยปลายนิ้วเท้าได้หลายวินาที ยืนบนขาข้างเดียวได้นานประมาณ 5 วินาที วิ่ง กระโดด ปีนป่าย เดิน เหยียดตัวได้ โยนลูกบอลได้ดี ถีบจักรยานได้รวดเร็ว และบางครั้งสามารถถีบจักรยาน 2 ล้อได้ ลากเส้นตรงได้ดี และลากมุมป้าน มุมแหลมได้ แปรงฟัน หวีผม ถ้างหน้า ตบมือ เกาะจังหวะได้ดี ร้อยลูกปัดใส่ไม้ได้ กางนิ้วมือ งอหัวแม่มือจรดนิ้วอื่นได้ คัดกระดุม รูดซิปได้

2. พัฒนาการด้านจิตใจ เด็กวัยนี้มีความอยากรู้อยากเห็นสิ่งต่าง ๆ ต้องการเรียนรู้สิ่งแปลกใหม่ เป็นวัยที่เอาแต่ใจตนเอง หงุดหงิดเจ้าอารมณ์ ชอบปฏิเสธ (จารีศรี นิราษ, 2542ก อ้างถึง Kyle, 1991) มีความขัดแย้งระหว่างความต้องการของเด็กกับท่าทีการอบรมของผู้ใหญ่ และเพื่อนเล่น การกระทำสิ่งต่างๆเพื่อการเรียนรู้ของเด็กทำให้เกิดอารมณ์ได้ โดยเริ่มมีอารมณ์แบบผู้ใหญ่ คือ กังวล โกรธ อิจฉา เห็นใจผู้อื่น อยากรู้อยากเห็น พอใจ ก้าวร้าว คือรัก เป็นด้น และที่สำคัญคือ เด็กต้องการความรัก ความอบอุ่น ความเอาใจใส่จากครอบครัว จิตใจ และอารมณ์ของเด็กวัยนี้เปลี่ยนแปลงง่าย บางครั้งรุนแรง เจ้าอารมณ์เอาแต่ใจตนเอง หงุดหงิด อิจฉา โกรธ กลัว การเปลี่ยนแปลงของจิตใจและอารมณ์จะแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับกรอบเลี้ยงดู สิ่งแวดล้อมและสุขภาพของเด็ก อารมณ์ที่พบบ่อยในเด็กวัยนี้คือ (อรุณรัศมี ฉายศิลป์ชัย, 2537)

2.1 อารมณ์กลัว เกิดขึ้นเนื่องจากเด็กขาดความรู้สึกลดภัย หรือจากสถานการณ์บางอย่าง เด็กวัยนี้จะกลัวง่ายเพราะเด็กมีการเรียนรู้มาก และมีจินตนาการสูง

2.2 อารมณ์โกรธ เด็กจะแสดงอารมณ์นี้เมื่อต้องการเอาชนะสิ่งที่ทำให้โกรธ เช่น การถูกขัดใจ การถูกรังแก

2.3 อิจฉาริษยา เป็นอารมณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อมีการสูญเสียความรักถูกแย่งชิงไป มักเกิดขึ้นครอบครัวมีสมาชิกใหม่ และบิดามารดาให้ความสนใจมากกว่าตน

2.4 ความรัก เป็นการแสดงอารมณ์สุขสบายใจ เด็กจะรักใคร่ขึ้นอยู่ความสัมพันธ์ของเด็กกับบุคคลนั้น เด็กจะแสดงความรักโดยการกอดจูบและอยู่ใกล้ชิด

3. พัฒนาการด้านสังคม เด็กวัยนี้เป็นวัยที่มีพัฒนาการด้านสังคมมาก เรียนรู้ที่จะสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัว บิดาและพี่น้อง มีบทบาทมากขึ้น มีการเรียนรู้การปรับตัวใน

เรื่องบทบาททางเพศ และตระหนักในความแตกต่างระหว่างเพศ เด็กจะเลียนแบบบิดามารดา เริ่มใช้กลไกทางจิตในการจัดการกับความกังวลมากขึ้น ในช่วงท้ายของเด็ควัยนี้ เด็กสามารถพัฒนาพฤติกรรม และการปรับตัวกับผู้อื่นภายนอกครอบครัวได้ดี เช่น ครู เพื่อน ในโรงเรียน ญาติพี่น้อง และบุคคลอื่นๆ สามารถอยู่รวมกลุ่มกับผู้อื่นได้ มีความสัมพันธ์กับบิดามารดา และพี่น้องอย่างใกล้ชิด พัฒนาการด้านสังคมของเด็กอาจอยู่ในรูปของการเล่น โดยจะเล่นร่วมกับเด็กอื่นทั้งหญิงและชาย มีการแตกกลุ่มง่าย ยังไม่สามารถเล่นตามกฎเกณฑ์ได้แต่ก็พยายามแสดงพฤติกรรมให้กลุ่มยอมรับ ในวัยนี้เด็กส่วนมากยังชอบเล่นสมมติ (Imaginative Play) (พัชรี สวนแก้ว, 2536) พัฒนาการด้านสังคมพอสรุปตามอายุได้ดังนี้ (ฉันทนา ภาคบังกช, 2547)

อายุ 3 ปี ชอบทำให้ถูกใจบิดามารดา รู้จักให้ความร่วมมือเพื่อให้ได้สิ่งอื่น รู้จักช่วยเหลือบิดามารดา และครูในเรื่องเล็กๆ น้อยๆ รู้จักแบ่งของเล่น ชอบทำให้คนอื่นหัวเราะ

อายุ 4 ปี ชอบเล่นกับเพื่อน ๆ บางครั้งชอบเป็นอิสระ เล่นรวมในกลุ่ม แต่ต่างคนต่างเล่น ช่างพูด และมีเหตุผลของตนเอง

อายุ 5 ปี ชอบเล่นกับเพื่อน เล่นเป็นหมู่

4. พัฒนาการด้านสติปัญญา เด็ควัยนี้ยังยึดตัวเองเป็นหลัก คิดว่าวัตถุมีความคิด และความรู้สึก ยังคิดแบบมีเหตุผลไม่ได้ และยังไม่สามารถยอมรับความคิดของผู้ใหญ่เรื่องเหตุผลได้เต็มที่ พัฒนาการด้านความจำ ความคิด และเริ่มฝึกหัดการใช้เหตุผลอันนำไปสู่การรู้จักคิด โดยมีความคิดรวบยอด (Conceptualization) และรู้จักคิดแบบมีมโนคติ (Imagination) คือ สามารถคิดได้ว่า หากเหตุการณ์หนึ่งเกิดขึ้นแล้วผลที่ตามมาจะเป็นอย่างไร วัยนี้เริ่มพัฒนาความสามารถในการรู้จักสิ่งที่เป็นตัวแทนและนำมาสัมพันธ์กัน จัดเป็นการคิดแบบพื้นฐาน เริ่มรู้จักคิดเป็นเหตุผล ลักษณะของความคิดจะเป็นแบบริเริ่มสร้างสรรค์ คิดจากจินตนาการ ชอบทดลอง ลองผิดลองถูก (พัชรี สวนแก้ว, 2536) ส่วนความสามารถในการใช้ภาษานั้น เด็ควัยนี้มีพัฒนาการด้านภาษาถึงขั้นมีความเข้าใจ และใช้ภาษาได้อย่างถูกต้อง สามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้ ผู้เลี้ยงดูเด็กจึงมีหน้าที่สอนเรื่องการพูดให้เด็กได้รู้และเลียนแบบ เด็ควัยนี้สามารถพูดตามที่ตนต้องการ เข้าใจคำพูดของผู้อื่น และสามารถนำไปคิดได้ (กรรทอง บุญประกอบ, 2547) และการเรียนรู้ภาษาพอสรุปตามอายุได้ดังนี้ (ฉันทนา ภาคบังกช, 2547)

อายุ 3 ปี สามารถใช้คำศัพท์ประมาณ 900 คำ และพูดเป็นประโยคยาวถึง 10-12 พยางค์ ชอบใช้คำพูดที่ขึ้นต้นด้วย อะไร ที่ไหน และใคร พูดคล่อง สามารถตอบคำถามได้ บอกเพศได้ บอกสีได้ 1 สีขึ้นไป นับหนึ่งถึงสามได้ เล่าเรื่องเกี่ยวกับตัวเองได้เล็กน้อย

อายุ 4 ปี ช่วงพูด สามารถใช้คำศัพท์ได้ประมาณ 1,500 คำ จะมีคำถามที่ขึ้นต้นด้วย เมื่อไร อย่างไร และทำไม ชอบเล่าเรื่องต่างๆ หรือนิทาน ซึ่งบางครั้งเป็นเรื่องของตนเอง อาจพูดคำหยาบ หรือไม่สุภาพในบางครั้ง ร้องเพลงและท่องกลอนจากความจำได้ บอกสีได้ถูกต้อง เข้าใจคำว่า “ข้างบน ข้างล่าง ข้างหน้า ข้างหลัง ซ้าย และขวา”

อายุ 5 ปี ชอบซักถาม สามารถใช้คำศัพท์ประมาณ 2,500-3,000 คำ ชอบเล่นสมมติ และใช้คำที่ใช้ในชีวิตประจำวัน นับเลขได้ถึง 30 รู้จักสี 3-4 สี บอกที่อยู่ อายุ วันเกิดได้ บอกความแตกต่างของสิ่งของได้ เล่าเรื่องราวต่าง ๆ ที่พบเห็นได้

5. พัฒนาศักยภาพทางเพศ เป็นพัฒนาการที่สำคัญของเด็กวัยนี้ หากมีข้อบกพร่อง และผ่านพ้นวัยนี้ไปแล้วจะแก้ไขได้ยาก เด็กเริ่มรู้จักเพศของตนเอง โดยแยกความแตกต่างของลักษณะภายนอก การแต่งกาย พฤติกรรมของคนทั้งสองเพศ และความแตกต่างระหว่างอวัยวะเพศของตนกับเด็กอื่น เด็กจะเรียนรู้บทบาททางเพศจากท่าที และความคาดหวังจากบิดามารดาและผู้ใกล้ชิดในครอบครัว บิดามารดาเป็นแบบอย่างที่สำคัญในการพัฒนาบทบาท และพฤติกรรมทางเพศชายและหญิงที่เหมาะสม เมื่อเริ่มรู้เพศของตน เด็กจะเผชิญปัญหาในการสร้างความสัมพันธ์กับบิดามารดา เกิดการอิจฉาริษยาบิดามารดาที่เป็นเพศเดียวกับตน ปัญหานี้ก่อให้เกิดความกังวลใจแก่เด็ก เด็กจะแก้ไขด้วยการเลียนแบบบิดามารดาที่เพศเดียวกับตน ในระยะแรกที่เด็กเรียนรู้และยอมรับบทบาททางเพศของตน เด็กยังไม่แน่ใจนักเกี่ยวกับเพศ จึงอยากรู้ อยากเห็น และมีความสนใจอวัยวะเพศของตน (อรุณรัชมี ฉายศิลป์ชัย, 2537)

6. พัฒนาการทางจริยธรรม พัฒนาการทางด้านจริยธรรมของเด็กได้รับอิทธิพลจากสังคมมากกว่ากรรมพันธุ์ รากฐานการเกิดจริยธรรม เริ่มก่อตัวตั้งแต่วัยทารก จากการเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสต่าง ๆ เด็กจะเรียนรู้ความดีงาม ความชั่วร้าย โดยวิธีการเลียนแบบและรับเอาแบบอย่างการกระทำของบิดามารดา ที่แสดงถึงความผิดชอบชั่วดี โดยเด็กจะทำตามอย่างไม่เข้าใจเหตุผลและผล และจะค่อยๆ เรียนรู้เหตุผลในการตัดสินใจกระทำสิ่งต่างๆ เด็กจะเรียนรู้จากคำพูดและพฤติกรรมของบิดามารดา เด็กต้องการเป็นที่รักของบิดามารดาจึงพยายามทำสิ่งที่ถูก เพื่อให้ผู้ใหญ่พอใจ

กระบวนการพัฒนาคุณธรรมจะเกิดได้ดีเมื่อเด็กมีความสัมพันธ์ใกล้ชิด และมั่นคงกับบิดามารดา หรือผู้เลี้ยงดู เด็กวัยนี้มีพัฒนาการทางจริยธรรม 3 ขั้น คือ (อรุณรศมี ฉายศิลป์ชัย, 2537)

ขั้นแรก คือ ขั้นหลบหลีกการถูกลงโทษ

ขั้นที่สอง คือ ขั้นแสวงหารางวัล

ขั้นที่สาม คือ ขั้นทำตามความคิดเห็นของผู้อื่น

ผู้ปกครองจึงต้องทำความเข้าใจในพัฒนาการด้านนี้ เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการเลี้ยงดู เด็กวัยนี้สามารถสอนในเรื่องศีลธรรม จรรยา และคำสอนของศาสนา แต่ไม่ควรมากเกินไป เพราะอาจทำให้เด็กรู้สึกฝืนตลอดเวลา การเล่านิทาน และการเล่นจะช่วยให้การปลูกฝังคุณธรรม ให้เด็กโดยไม่ฝืนใจ สภาพแวดล้อมของเด็กมีอิทธิพลในการถ่วง หรือระงับ หรืออาจเร่งพัฒนาการทางจริยธรรมได้ (พัชรี สวนแก้ว, 2536)

จะเห็นว่าในการเลี้ยงดูเด็กวัยก่อนเรียนนั้น บิดามารดา หรือผู้เลี้ยงดูมีความจำเป็นต้องทราบถึงพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็ก เพื่อสามารถเข้าใจ และตอบสนองความต้องการด้านต่างๆ ตลอดจนสามารถส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม และช่วยให้บุตรมีพัฒนาการที่สอดคล้องตามวัย เพื่อก้าวสู่พัฒนาการขั้นต่อไปอย่างมั่นคง

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของบิดา

ก่อนที่จะได้กล่าวถึงบทบาทของบิดา ผู้วิจัยใคร่ขอกล่าวถึงความหมายของบทบาท (Role) ซึ่งเป็นคำศัพท์ที่ใช้ค่อนข้างแพร่หลาย เพื่อให้เข้าใจในเบื้องต้นก่อนพอเป็นสังเขปดังนี้

ความหมายของบทบาท

Levinson (1971) สรุปความหมายของบทบาทไว้ 3 ประการ คือ

1. บทบาท หมายถึง ปทัสถาน ความมุ่งหวัง ข้อห้าม ความรับผิดชอบ ซึ่งผูกพันอยู่กับตำแหน่งทางสังคมที่กำหนดให้ บทบาทตามความมุ่งหมายนี้มุ่งไปถึงหน้าที่อันควรกระทำ

2. บทบาท หมายถึง ความเห็นของบุคคล ผู้ดำรงตำแหน่งที่คิดและกระทำเมื่อดำรงตำแหน่งนั้นๆ

3. บทบาท หมายถึง การกระทำของบุคคลแต่ละคนที่กระทำ โดยให้สัมพันธ์กับ โครงสร้างทางสังคม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ แนวทางอันที่บุคคลพึงกระทำเมื่อตนดำรงตำแหน่งนั้นๆ

สุชา จันทน์เอม และ สุรางค์ จันทน์เอม (2520) ให้ความหมายของบทบาทไว้ว่า มีความหมายใกล้เคียงกับสถานภาพมาก บทบาทเป็นสิ่งที่บุคคลในสถานภาพต่างๆ พึงกระทำ นั่นคือ เมื่อสังคมกำหนดคตินิยามและหน้าที่ในสถานภาพโดยอย่างไรแล้ว บุคคลในสถานภาพนั้นๆ จะต้องประพฤติ หรือปฏิบัติตามหน้าที่ที่กำหนดไว้

ปภาณี ฐิติวัฒนา (2523) ได้พิจารณาบทบาทเป็น 2 ความหมาย คือ ความหมายแรก พิจารณาในด้านโครงสร้างของสังคม (Social Structure) บทบาท หมายถึง ตำแหน่งทางสังคมที่มีชื่อต่างๆ ซึ่งแสดงลักษณะโดยคุณสมบัติ และกิจกรรมของบุคคลที่ครองตำแหน่งนั้น อีก ความหมายหนึ่ง หมายถึง การแสดงบทบาทหรือการกระทำต่อกัน หรือการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interaction) บทบาทนี้จะเป็นผลเนื่องมาจากการกระทำอย่างมีแบบแผนโดยผ่านการเรียนรู้มาก่อนว่าในสถานการณ์เช่นใดควรประพฤติเช่นไร

ประเสริฐ เข้มกลิ่นฟู และคณะ (2535) ให้ความหมายว่า บทบาท คือ พฤติกรรมที่คาดหวังสำหรับผู้ที่อยู่ในสถานภาพต่างๆ ว่าจะต้องปฏิบัติอย่างไร (Role Expectation) เป็นบทบาทที่คาดหวังโดยกลุ่มคนหรือสังคม เพื่อให้ผู้สัมพันธ์มีการกระทำระหว่างกันทางสังคมได้ รวมทั้งสามารถคาดการณ์พฤติกรรมที่จะเกิดขึ้นได้ เช่น ผู้มีตำแหน่งเป็นพ่อ จะได้รับการคาดหวังจากสังคมให้แสดงบทบาทหรือหน้าที่ต่างๆ ของพ่อ เช่น เลี้ยงดูลูก ส่งเสียให้เล่าเรียนอบรมสั่งสอนให้ความรักและอื่นๆ อีก เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ อุทัย หิรัญโต (2526) ที่กล่าวว่า บทบาทหรือหน้าที่ (Function) หรือพฤติกรรมอันพึงคาดหมาย (Expected Behavior) ของบุคคลแต่ละคนในกลุ่มหรือในสังคมหนึ่งๆ หน้าที่หรือพฤติกรรมดังกล่าว โดยปกติเป็นสิ่งที่ กลุ่ม หรือสังคม หรือวัฒนธรรมของกลุ่มหรือสังคมนั้นๆ กำหนดขึ้น ฉะนั้นบทบาทจึงเป็นแบบแห่งความประพฤติของบุคคลในสถานะหนึ่ง ที่พึงมีต่อบุคคลอื่นในสถานะอย่างหนึ่งในสังคมเดียวกัน

ชัยพร วิชชาวุธ (2521) ให้ความหมายของ บทบาท ว่าหมายถึง สิทธิ หน้าที่ในการ ประพฤติของบุคคลหนึ่ง ๆ ที่มีต่อบุคคลอื่นในสังคมตามสถานภาพของตนเอง เช่น บทบาทของ การเป็นบิดา คือ ทำหน้าที่อบรมเลี้ยงดูบุตร เป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับบุตร บทบาทของสามี คือ เป็นผู้หาเลี้ยงครอบครัว เอาใจใส่ทุกข์สุขของภรรยา รักใคร่ยกย่องให้เกียรติภรรยา เป็นต้น และ ทศนา บุญทอง (2525) ให้ความหมายของ บทบาทว่า เป็นรูปแบบของพฤติกรรม ซึ่งถูกกำหนด ขึ้นตามผลของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างตนเองและบุคคลอื่นตามกระบวนการทางสังคม

ปัจจัยกำหนดบทบาท

นักวิชาการได้มีความคิดเห็นต่อปัจจัยกำหนดบทบาท สรุปได้ดังนี้

ไพบุลย์ ช่างเรียน (2516) ได้จำแนกปัจจัยกำหนดบทบาทออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ลักษณะเฉพาะของบุคคลนั้นๆ บทบาทของบุคคลในสังคมนั้น ขึ้นอยู่กับสถานภาพที่ตนครองอยู่ และคุณสมบัติส่วนตัวของบุคคล บทบาทของบุคคลจึงแตกต่างกันออกไปตามลักษณะ สถานภาพ อุปนิสัย ความคิด ความรู้ ความสามารถ มุมเหตุจิตใจ การ อบรม และความพอใจ

2. ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ ตำแหน่งสถานภาพที่บุคคลครองอยู่ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับ ค่านิยม และปทัสถานทางสังคม ถ้าตำแหน่งหรือสถานภาพเปลี่ยนไป บทบาทก็จะเปลี่ยนตามไป ด้วย

องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการแสดงบทบาท

Allport (1968 อ้างใน พันธุ์ทิพย์ งามสูตร, 2523) กล่าวว่า การแสดงบทบาทได้เหมาะสม หรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ คือ

1. บทบาทที่สังคมคาดหวังให้บุคคลปฏิบัติ (Role Expectation) สอดคล้องกับสถานภาพที่ บุคคลนั้นดำรงอยู่

2. การรับรู้และเข้าใจบทบาทของบุคคล (Role Conception) มีความสอดคล้องกับสิ่งที่สังคมคาดหวังว่าบุคคลนั้นต้องปฏิบัติ

3. บุคคลยอมรับในบทบาท (Role Acceptant) ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อบุคคลพิจารณาเห็นความสำคัญของบทบาทที่ต้องกระทำ และทำให้เกิดความขัดแย้งกับความคาดหวังของสังคมน้อยที่สุด

4. การปฏิบัติบทบาท (Role Performance) คือ การปฏิบัติบทบาทตามสภาพที่เป็นจริง ซึ่งอาจแสดงบทบาทตามที่คาดหวัง ตามการรับรู้ ความเข้าใจของตนได้ดีหรือไม่ ขึ้นอยู่กับการยอมรับในบทบาทที่บุคคลครองอยู่ และเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยองค์ประกอบ 3 อย่างข้างต้น

เนื่องจากมีผู้ให้ความหมายของคำว่าบทบาทไว้หลากหลายที่คล้ายคลึงกัน ผู้วิจัยจึงขอสรุปความหมายของบทบาทไว้ว่า บทบาท หมายถึง พฤติกรรมที่ถูกกำหนด หรือมีความคาดหวังตามกระบวนการทางสังคมที่เกิดขึ้นจากผลของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลใดบุคคลหนึ่งในสังคม และพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกต่อกันนั้นย่อมแตกต่างกันไปตามสถานภาพของบุคคล

ความหมายบทบาทของบิดา

นิยม บุญมี (2534) กล่าวถึง บทบาทของบทบาทบิดาไว้ว่า บิดามีหน้าที่ในการให้ความรัก ความอบอุ่น อบรมสั่งสอนบุตรให้เข้าใจและยอมรับระเบียบแบบแผน และพฤติกรรมที่ถูกต้องของสังคม ปกป้องและให้ความปลอดภัยแก่บุตร ให้การศึกษาแก่บุตร และจัดหาอาชีพที่เหมาะสมแก่บุตร ส่วนหน้าที่ที่รองลงมา คือ การถ่ายทอดการนับถือศาสนา และการสันตทานการ ในขณะที่ สุมณ อมรวิวัฒน์ (2539) กล่าวถึง บทบาทของบิดาไว้ดังนี้คือ การสั่งสอนฝึกหัด อบรมบ่มนิสัยให้บุตรเรียนรู้และเกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ การเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุตร การชี้แนะใจ ให้โอกาสบุตรได้พัฒนาตนเองทั้งทางด้านจิตใจและสุนทรียภาพ การกล่าวว่าตักเตือนโดยชี้แจงเหตุผล การแก้ไขปัญหาด้านคุณธรรมและวัฒนธรรม เมื่อบุตรทำผิดพลาดด้วยวิธีการที่เหมาะสม สำหรับ อัมพล สุอัมพันธ์ (2539) กล่าวถึง บทบาทของบิดาไว้ดังนี้คือ ปกป้องคุ้มครองครอบครัวและบุตร สร้างความอบอุ่นให้ครอบครัวและบุตร หารายได้ให้ครอบครัว เป็นผู้นำครอบครัว เป็นแบบอย่างเพศชายให้กับบุตร วางกฎระเบียบให้บุตร อบรมสั่งสอนบุตรและเป็นแบบอย่างที่ดีด้านอาชีพการงานและความประพฤติ ส่วนมาลินี ไพบูลย์ (2538) สรุปถึง บทบาทของบิดาไว้ดังนี้คือ บิดามี

หน้าที่ในการจัดหา ด้านการเลี้ยงดู ด้านการอบรมสั่งสอนทางสังคม ด้านสันตนาการ ด้านการแก้ไขปัญหา ด้านการปกป้องคุ้มครอง และด้านการเป็นแบบอย่างทางเพศให้กับบุตร นอกจากนี้ อาริณา ภานุโสภณ (2535) กล่าวถึง บทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัย 3-5 ปี ว่า บิดาควรมีบทบาท 5 ด้านคือ การให้การอบรมและส่งเสริมการเรียนรู้ของบุตร การดูแลสุขภาพ ขณะที่ปกติและเจ็บป่วย การให้ความปกป้องคุ้มครองอันตรายแก่บุตร การส่งเสริมการเล่นของบุตร และการเป็นสื่อกลางของครอบครัวและสังคม

จากคำจำกัดความดังกล่าว ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า บทบาทของบิดามีหลายด้านด้วยกัน อาทิเช่น ด้านการเป็นผู้นำครอบครัว ด้านการเลี้ยงดู อบรม สั่งสอนให้บุตรเป็นคนดี ด้านการปกป้องคุ้มครอง ด้านการหารายได้ให้ครอบครัว เป็นต้น จะเห็นได้ว่าแต่ละบทบาทนั้นล้วนมีความสำคัญทั้งสิ้น หากบิดาเข้าใจบทบาทของตนอย่างถูกต้อง ก็จะช่วยส่งเสริมให้การปฏิบัติตามบทบาทบิดาดีขึ้นด้วย

ความสำคัญของบิดา

บิดามักเป็นผู้ที่ถูกลืมไปว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับพัฒนาการของบุตร บทบาทของบิดาที่มีต่อครอบครัวเริ่มได้รับความสนใจในปี ค.ศ.1960 เป็นต้นมา สำหรับประเทศไทยได้ให้ความสนใจกับความเป็นบิดา โดยมีการกำหนดให้วันเฉลิมพระชนมพรรษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 คือวันที่ 5 ธันวาคมเป็นวันพ่อ เริ่มต้นขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2523 (สุภักดิ์ อนุกุล, 2530) ซึ่งนับว่าเป็นการตื่นตัวครั้งสำคัญต่อการสร้างความสมบูรณ์ให้ครอบครัวอย่างแท้จริง เพราะครอบครัวที่สมบูรณ์ประกอบด้วย บิดา มารดา และบุตร การที่คนสนใจว่ามารดามีความสำคัญต่อครอบครัวมากกว่าบิดานั้นเป็นเหตุการณ์ธรรมชาติของทุกประเทศทั่วโลกที่มองว่ามารดาเป็นผู้ที่คลอดบุตร ดูแลใกล้ชิดบุตร ส่วนบิดาซึ่งเป็นเพศชายนั้นขาดความนุ่มนวล โดยหน้าที่และบทบาทควรเป็นผู้หารายได้ให้ครอบครัว เป็นกลไกหลักของครอบครัว ซึ่งโดยแท้จริงแล้วมารดาคือผู้ให้กำเนิด แต่บิดาคือผู้ร่วมสร้าง และพัฒนามีบุตรไปสู่ความเป็นคนที่สมบูรณ์ของสังคม (เกษม ดันดิผลาชีวะ, 2539) บิดาและมารดาจึงมีหน้าที่ร่วมกันในการสร้างสังคมไทยมิใช่คนใดคนหนึ่ง นุชรา บุญกนก (2531) ได้สรุปความสำคัญของบิดาที่มีต่อบุตรไว้ดังนี้

1. เป็นแบบอย่างของผู้ชาย เพื่อบุตรจะได้รับรู้ว่าบทบาทของสามี หรือบทบาทของบิดาควรเป็นอย่างไร และต้องรับผิดชอบอะไรบ้าง

2. บุตรชายจะได้ทราบว่ามีโอกาสที่จะปฏิบัติต่อบุตรอย่างไร เนื่องจากบุตรชายเคารพนับถือ และเลียนแบบบิดาของตน

3. บุตรหญิงจะรับรู้กับบทบาทของผู้ชาย และหัดปรับตัวให้เข้ากับบทบาทของผู้ชายได้

4. บิดาอาจช่วยปลูกฝังลักษณะที่สำคัญของเพศชายให้กับบุตรชาย และบุตรหญิง คือ ความเข้มแข็ง บึกบึน

5. บิดาที่สนิทสนมกับบุตรชายมีโอกาสพูดคุยกันอย่างผู้ชาย บุตรจะไม่กลัวบิดา และไม่อายเมื่อเกิดความสงสัยในเรื่องเพศหรือเรื่องอื่น ๆ โดยจะปรึกษากับบิดาแทนที่จะแสวงหาคำตอบจากผู้อื่น

6. ความเข้มแข็ง ความเป็นผู้นำที่มีลักษณะของหัวหน้าครอบครัว และความรับผิดชอบของบิดาจะทำให้บุตรหญิงเกิดความศรัทธา และอยากเลียนแบบบิดา

นักวิชาการได้อธิบายและชี้ให้เห็นว่าเด็กที่ขาดบิดานั้นจะมีพฤติกรรมที่ต่างไปจากเด็กที่มีบิดา ดังนี้

1. บุตรมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากสังคม การขาดบิดา หรือบิดาไม่สนใจบุตรเท่าที่ควรทำให้บุตรขาดความอบอุ่น ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่สามารถเลียนแบบทางเพศได้ ทำให้เป็นบุคคลที่ผิดปกติ และเป็นปัญหาสังคมได้ (ณรงค์ศักดิ์ ตะละภักดิ์ และคณะ, 2530) นอกจากนี้ ผกา สัตยธรรม (2535) กล่าวว่าบิดาที่ทำตัวห่างเหินบุตร บุตรจะไม่สนใจเลียนแบบบิดาทำให้บุตรชายมีพฤติกรรมรักร่วมเพศ

2. บุตรมีปัญหาด้านจิตใจ จะเกิดขึ้นกับเด็กที่ขาดบิดา หรือบิดาแสดงบทบาทไม่เหมาะสมพบว่า เด็กมีอาการซึมเศร้า ก้าวร้าว และขาดความมั่นใจ ไม่มีระเบียบ มีปัญหาผิดปกติของเอกลักษณ์ทางเพศ (มาลินี ไพบูลย์, 2538)

3. ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ถ้าครอบครัวใดขาดบิดาเนื่องจากสาเหตุใดก็ตาม มารดาต้องทำหน้าที่หาเลี้ยงบุตรเพียงคนเดียว รายได้อาจไม่พอใช้จ่าย ทำให้บุตรได้รับผลกระทบตามมาด้วย

ครอบครัวอาจพบปัญหาหนี้สิน และถ้าบิดามีฐานะทางเศรษฐกิจดีจะสามารถแสดงบทบาทบิดาได้ดีกว่าบิดาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ (เพ็ญศรี พิชัยสนธิ์, 2531)

4. บุตรมีปัญหาสุขภาพ ถ้าบิดามีการแสดงบทบาทที่ไม่เหมาะสม บิดามารดาทะเลาะเบาะแว้งกัน สร้างปัญหาให้ครอบครัว บุตรจะคิดมาก กังวลใจ และเกิดความผิดปกติทางร่างกายและจิตใจ (ศรีธรรม ธนะภูมิ, 2535: 12)

ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่าบิดาเป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อบุตรในการที่จะเจริญเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของสังคม ดังนั้นการปฏิบัติตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรจึงเป็นสิ่งส่งเสริมที่จำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนามุตรต่อไป

บทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน

ได้มีนักวิชาการได้กล่าวถึงบทบาทบิดาในการเลี้ยงดูบุตรไว้หลายประการด้วยกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับมุมมองของแต่ละท่าน จากการศึกษาผู้วิจัยพอสรุปและจำแนกบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่

บทบาทการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย บิดาควรส่งเสริมให้บุตรมีสุขภาพที่แข็งแรง มีการเจริญเติบโตของร่างกายที่เหมาะสม โดยการจัดหาอาหารที่มีประโยชน์ ถูกหลักอนามัยให้รับประทาน ดูแลให้บุตรพักผ่อนอย่างเพียงพอ ป้องกันไม่ให้บุตรเกิดการเจ็บป่วย โดยการไม่พาลบุตรไปที่ชุมชนแออัด จัดสิ่งแวดล้อมให้สะอาด พาบุตรไปรับวัคซีนตามนัด ให้ความอบอุ่นแก่ร่างกายอย่างเพียงพอ ป้องกันการเกิดอุบัติเหตุภายในและภายนอกบ้าน ส่งเสริมพัฒนาการของกล้ามเนื้อโดยการเปิดโอกาสให้บุตรเคลื่อนไหวอย่างอิสระ โดยคอยควบคุมดูแลเมื่ออาจเกิดอันตราย และจัดหาของเล่นที่เหมาะสมวัยให้บุตรเล่น ฝึกการขับถ่าย การใช้ห้องน้ำ การอาบน้ำ แปรงฟัน ทำความสะอาดร่างกาย เพื่อเตรียมเข้าสู่สังคมนอกบ้าน (พัชรี สวนแก้ว, 2536)

บทบาทการส่งเสริมพัฒนาการด้านจิตใจ บิดาควรให้ความรักความเอาใจใส่บุตร โดยการพูดคุย หยอดล้อ กอดรัด อุ้มชู เพื่อรักษาสภาพจิตใจของบุตร ใช้คำพูดที่สุภาพอ่อนโยน พูดให้เข้าใจเหตุผลต่างๆ สร้างบรรยากาศในครอบครัวโดยการสมัครสมานสามัคคี ไม่ทะเลาะเบาะแว้งกันในครอบครัว และจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ในครอบครัว สร้างความมั่นใจในตนเอง

ให้บุตร โดยการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับความสามารถของบุตร และชมเชยเมื่อบุตรทำได้ สอนให้บุตรรู้จักตนเอง และบิดาเป็นตัวอย่างที่ดีด้านการแสดงออกและการควบคุมอารมณ์ไม่หงุดหงิดง่าย ยิ้มแย้มแจ่มใส (ประสาร ทิพย์ธารา, 2521 อ้างใน นุชรา บุญกนก, 2531)

บทบาทการส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม บิดาควรสร้างครอบครัวให้อบอุ่น เอาใจใส่ และรักษาคำพูดกับบุตร พาบุตรออกสู่สังคมภายนอก โดยเปิดโอกาสให้บุตรเล่นกับเด็กอื่น เพื่อให้กลุ่มเกิดการยอมรับและฝึกการอยู่ร่วมกับผู้อื่น พาไปรู้จักญาติพี่น้อง สอนให้บุตรรู้จักการแบ่งปัน และรู้จักกติกาของสังคม ประพฤติตนเป็นแบบอย่างเกี่ยวกับมารยาททางสังคม เช่น การแต่งกาย การรับประทานอาหาร การแสดงความเคารพต่อผู้อื่น (พัชรี สวนแก้ว, 2536)

บทบาทการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา บิดาเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาให้บุตร โดยที่บิดาจะต้องเป็นผู้ช่วยเหลือและสนับสนุนให้บุตรได้เกิดความสนใจที่จะเฝ้าหาความรู้ (Piaget อ้างใน ปนัดดา จันทอง, 2541) กล่าวว่า พัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กจะเริ่มตั้งแต่แรกเกิด จนถึงวัยที่มีพัฒนาการทางสติปัญญาอย่างสมบูรณ์เมื่ออายุ 15 ปี โดยจะพัฒนาตามลำดับอายุและตามลำดับขั้น ซึ่งจะแตกต่างกันในเด็กแต่ละคนตามสภาพสิ่งแวดล้อม และสิ่งที่มีอิทธิพลต่อเด็ก คือ บิดามารดามีส่วนที่จะสร้างสิ่งแวดล้อมให้แก่เด็ก เป็นแหล่งที่ให้การเลี้ยงดู อบรมสั่งสอนให้เด็กแสดงพฤติกรรมที่พึงปรารถนาตามเกณฑ์ของสังคมและวัฒนธรรม โดยเฉพาะในช่วงอายุ 5 ปีแรกของชีวิตเป็นช่วงที่สำคัญในการพัฒนานุคลิกภาพ ประสพการณ์ต่างๆ ในวัยเด็กที่ได้รับจากครอบครัวเพื่อที่จะพัฒนาขึ้นเป็นทัศนคติ และบุคลิกภาพ ในวัยที่เจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ดังนั้น การเลี้ยงดูเด็กที่ถูกต้องจึงมีความจำเป็นที่จะต้องส่งเสริมพัฒนาการทั้งทางร่างกายและจิตใจ เพราะจะทำให้เด็กเติบโตอย่างสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ซึ่งพัฒนาการทางสติปัญญานั้นบิดาควรตระหนักถึงความสำคัญ และให้การส่งเสริมอย่างจริงจัง โดยจัดสภาพแวดล้อมภายในบ้านให้มีบรรยากาศที่ดี และมีสิ่งกระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้ เช่น ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้ทดลองทำในสิ่งต่างๆ ตามความอยากรู้ อยากเห็น อยากเรียนรู้อย่างเหมาะสม แบ่งเวลาให้เด็กเล่น พูดคุยกับเด็ก ให้เด็กมีโอกาสซักถามพูดคุย เล่าเรื่องราวต่างๆ ให้ฟังและตอบคำถาม เมื่อเด็กพูดหรือเล่าเรื่องควรให้ความสนใจ ตั้งใจฟัง และชี้แจง แนะนำสิ่งที่ถูกต้อง ส่งเสริมให้รู้จักสังเกตและสนใจสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัว เปิดโอกาสให้ได้ช่วยเหลือตนเองตามวัย ส่งเสริมให้มีความคิดเป็นของตนเอง จัดหาหนังสือ ภาพ นิทานที่เหมาะสมให้ จัดหาของเล่นหรือสิ่งที่เป็นประโยชน์ให้เรียนรู้ ควรพาไปสถานที่ต่างๆ เช่น สวนสัตว์

สวนสนุก ชายทะเล ฯลฯ เพื่อเป็นการพักผ่อนเปลี่ยนบรรยากาศและช่วยเสริมสร้างความรู้ให้กับเด็กอีกด้วย

นอกจากนั้นในทัศนะของ กิติกร มีทรัพย์ (2536) มองว่า บิดาควรจัดประสบการณ์พื้นฐานให้กับบุตรเพื่อเตรียมพร้อมด้านภาษา โดยเป็นตัวอย่างการพูดที่ชัดเจน ถูกต้อง และสุภาพ ไม่พูดตามบุตรทั้งๆ ที่บุตรพูดไม่ถูกต้อง สนใจตอบคำถามและพูดคุยกับบุตรเพื่อให้บุตรเกิดการเรียนรู้ เกิดทักษะการพูด รู้คำศัพท์เพิ่มและเกิดความเพลิดเพลิน บิดาควรร้องเพลงให้บุตรฟัง เล่นนิทานที่สนุกสนาน เปิดโอกาสให้บุตรดูโทรทัศน์ ฟังวิทยุตามสมควรเพื่อส่งเสริมการออกเสียงและการสื่อสารภาษา นอกจากนี้บิดาควรส่งเสริมทักษะทางคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ โดยให้เด็กเล่นในสิ่งที่สนใจ เพราะการเล่นคือการเรียนรู้ของเด็ก แนะนำของเล่นที่เป็นประโยชน์แก่บุตร จัดประสบการณ์ในการค้นคว้าทดลอง เตรียมอุปกรณ์ของเล่นที่เหมาะสมกับพัฒนาการ พาบุตรไปเรียนรู้ประสบการณ์นอกบ้าน เช่น ไปสวนสัตว์ เลือกร้านของ เป็นต้น

บทบาทการส่งเสริมพัฒนาการด้านจริยธรรม บิดาควรเป็นแบบอย่างค่านิยมทางคุณงามความดี โดยการประพฤติตนเป็นแบบอย่าง ชี้นำ และสอนบุตรอย่างมีเหตุผลเกี่ยวกับคุณงามความดี เช่น ความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ การประหยัด การรักษาสัมบัติส่วนรวม ส่งเสริม และปลูกฝังให้บุตรมีความประพฤติที่เหมาะสม โดยการเสริมแรงเพื่อให้บุตรทำความดี โดยอาจให้เป็นสิ่งของที่เด็กต้องการ หรือรางวัลอื่นๆ เพื่อให้กระทำพฤติกรรมนั้นซ้ำจนติดเป็นนิสัย ซึ่งการเสริมแรงนี้ต้องให้ทันทีที่เด็กแสดงพฤติกรรมที่พอใจ ในระยะแรกๆ ต้องให้ทุกครั้ง และพอนานๆ ไปค่อยห่างออกไป เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมนั้นจนเป็นนิสัย (จินตนา หมู่ผึ้ง, 2525) สำหรับการลงโทษนั้นบิดาควรกระทำเมื่อบุตรแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เพื่อให้ระงับหรือยุติพฤติกรรมนั้นๆ อย่างไรก็ตามการลงโทษที่ดีบิดาควรหลีกเลี่ยงความรุนแรงและไร้เหตุผล (สุมน อมรวิวัฒน์, 2539)

จากบทบาทของบิดาในการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ ที่กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นได้ว่ามีความสำคัญต่อพัฒนาการของบุตรมาก หากบิดาสามารถปฏิบัติตามบทบาทได้อย่างเหมาะสม อนาคตของบุตรหลานไทยจะเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณค่าต่อสังคม และสามารถถ่ายทอดสิ่งที่ได้งามให้ชนรุ่นต่อไปได้ หรืออาจกล่าวได้ว่าบิดาเป็นผู้สร้างบุตรให้เป็นทรัพยากรบุคคลอย่างเหมาะสม

ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน

การปฏิบัติตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรนั้นจะเป็นได้มากหรือน้อย เหมาะสมหรือไม่เหมาะสมนั้น ขึ้นกับปัจจัยหลายประการซึ่งมีผู้ศึกษาไว้ดังนี้ (ประสาร ทิพย์ธารา, 2521 อ้างใน นุชรา บุญกนก, 2531)

1. อัตมโนทัศน์ (Self Concept) หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดที่บุคคลมีต่อตนเอง เป็นเรื่องเกี่ยวกับการรับรู้ ทักษะคติ พฤติกรรม ความรู้จัก ความเข้าใจ การยอมรับ และการประเมินตนเอง (กิตติกร มีทรัพย์, 2536) การปฏิบัติตามบทบาทของบิดาจะขึ้นอยู่กับมโนทัศน์ด้านต่างๆ ดังนี้

1.1 การยอมรับในเพศของตนเอง หมายถึง การที่บิดามีการยอมรับในความเป็นเพศชาย มีความภาคภูมิใจ และมีความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับเพศชาย จะสามารถปฏิบัติตามบทบาทได้ดี

1.2 ทักษะคติต่อการมีบุตร หมายถึง การที่บิดามีทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับการมีบุตร และเห็นว่าการมีบุตรเป็นเรื่องที่น่ายินดี จะมีความพึงพอใจและยอมรับบทบาทบิดาได้ดี ตั้งแต่บุตรอยู่ในครรภ์จนกระทั่งบุตรเติบโตในวัยต่าง ๆ

2. ประสบการณ์เดิมของบิดา

ประสบการณ์เดิม ได้แก่ ความรู้ ความคิด และการกระทำของบุคคลที่ได้เคยปรากฏแก่ผู้นั้นมาแล้วในอดีต มีความสำคัญมากสำหรับช่วยในการตีความ หรือแปลความหมายของอาการที่สัมผัสได้ ประสบการณ์เดิมเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลมากต่อการรับรู้ของแต่ละบุคคล ซึ่งจะแตกต่างกันไปทั้งในด้านปริมาณและความถูกต้อง อันจะทำให้คนเรามีการรับรู้ที่แตกต่างกันได้ (พยอม อิงคตานุวัฒน์, 2528 อ้างใน ปนัดดา จันทอง, 2541)

กิตติกร มีทรัพย์ (2536) กล่าวถึงประสบการณ์การได้รับการเลี้ยงดูจากบิดาในวัยเด็กว่าถ้าบิดาได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวที่มีความรักความอบอุ่น ก็จะมีภาพประทับใจในตัวบิดาเมื่อครั้งเยาว์วัย และสามารถปฏิบัติตามแบบอย่างของบิดาของตน นอกจากนี้ (พยอม อิงคตานุวัฒน์, 2528 อ้างใน ปนัดดา จันทอง, 2541) กล่าวว่าประสบการณ์ที่ได้รับจากการเลี้ยงดูในวัยเด็กนั้น ไม่ว่าจะเป็นความสำเร็จหรือความล้มเหลว จะมีผลต่อพฤติกรรมของบุคคล ทั้งนี้เพราะเด็กมี

พัฒนาการทางด้านความคิดมาจากสิ่งที่ได้พบเห็นและอยู่ในความทรงจำจนกระทั่งเติบโตเป็นผู้ใหญ่ เมื่อเด็กชายเติบโตขึ้น รูปแบบแรกและสำคัญที่สุดของการเป็นชายคือบิดา การที่จะให้เด็กเกิดการเรียนรู้ในการเลียนแบบบิดาได้นั้น บิดาควรมีการเลี้ยงดูเด็กตลอดเวลาเพราะจะทำให้เด็กมีโอกาสเรียนรู้ และเลียนแบบอย่างจากบิดามาเป็นแรงเสริมของตนเอง ในขณะที่ เพ็ญศรี พิชัยสนธิ (2531) อธิบายว่า การเลี้ยงดูของบิดาตั้งแต่วัยเด็กมีอิทธิพลอย่างมากต่อเอกลักษณ์ทางเพศของผู้ชาย เด็กผู้ชายจะเจริญเติบโตเป็นผู้ชายโดยสมบูรณ์ ถ้ามาจากครอบครัวที่มีบิดาให้ความรัก ความอบอุ่น และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุตร เด็กผู้ชายนั้นจะเติบโตขึ้นมาพร้อมกับภาพแห่งความประทับใจของบิดาเมื่อครั้งเยาว์วัย และตนเองก็สามารถรับรู้และพัฒนาสู่บทบาทการเป็นบิดาได้ดีเช่นเดียวกับบิดาของตนเอง จึงได้มีผู้กล่าวถึงประสบการณ์การได้รับการเลี้ยงดูจากบิดาในวัยเด็ก มีความสัมพันธ์กับการรับรู้บทบาทการเป็นบิดาหรือปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาโดยอธิบายให้เห็นว่า การที่บิดาได้ปฏิบัติตนตามบทบาทในการดูแลบุตรนั้นมาจากทุนเดิมและภูมิหลังของบิดามารดาที่ได้รับจากเมื่อครั้งเป็นเด็ก ดังนั้นจึงมีอิทธิพลมากในการตอบสนองความต้องการของเด็ก เพราะโดยทั่วไป บิดามารดาจะเลี้ยงดูและอบรมลูกด้วยวิธีที่ตนได้ถูกเลี้ยงและอบรมมา ฉะนั้นบิดามารดาที่มีพื้นฐานและทุนเดิมที่ดีมาก่อน คือ ได้รับการเลี้ยงดูและอบรมมาอย่างถูกต้องก็จะสามารถให้การอบรมและเลี้ยงดูเด็กที่เป็นบุตรของตนได้ง่ายขึ้น (เพ็ญศรี พิชัยสนธิ, 2531)

กอบกุล พันธุ์เจริญวรกุล และ เขียวลักษณ์ เสรีเสถียร (2535) กล่าวว่า การที่บิดาจะตระหนักถึงความรับผิดชอบของตนในการเป็นบิดา และมีการรับรู้ต่อบทบาทของการเป็นบิดาในทางบวกได้นั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยประการหนึ่ง คือ ประสบการณ์เดิมที่ตนเองได้รับการเลี้ยงดูอย่างมีความสุขในวัยเด็ก ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการรับรู้บทบาทการเป็นบิดาของผู้ชายในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับ เบญจมาศย์ โพธิ์น้อย (2532) กล่าวว่า การแสดงบทบาทการเป็นบิดาของแต่ละบุคคลนั้นจะมีความสุขมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่ได้รับการเลี้ยงดูมาแต่วัยเด็ก ซึ่งจะสามารถช่วยให้ผู้ที่กำลังจะเป็นบิดาสามารถปรับตัวต่อบทบาทการเป็นบิดาได้ดีขึ้น

จากการตรวจเอกสารพบว่าประสบการณ์การได้รับการเลี้ยงดูจากบิดามีความสัมพันธ์กับบทบาทในการเลี้ยงดูบุตรของบิดา ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าประสบการณ์การได้รับการเลี้ยงดูจากบิดาในวัยเด็ก น่าจะมีความสัมพันธ์กับการรับรู้บทบาทการเป็นบิดาของบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียน จึงนำมาศึกษาวิจัยในครั้งนี้

3. สัมพันธภาพระหว่างคู่สมรส (นิยม บุญมี, 2534) สัมพันธภาพระหว่างสามีภรรยา นั้น มีพื้นฐานมาจากความรักความเข้าใจที่ดีต่อกัน มีความเชื่อมั่นและยอมรับในคุณค่า และเคารพศักดิ์ศรีของอีกฝ่ายหนึ่ง สามีภรรยาที่มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกันจะมีความพร้อมในการเป็นบิดามารดาสามารถปรับตัวต่อบทบาทใหม่ได้ดี

4. การศึกษา การศึกษาเป็นกระบวนการในการสร้างความเจริญงอกงามให้เกิดขึ้นกับบุคคลต่อเนื่องกันไป เพื่อให้บุคคลมีความสามารถขึ้นกว่าเดิม (สนธิ คชสิทธิ์, 2525) การศึกษาจึงช่วยคนรู้จักใช้ความคิด การตัดสินใจ รู้จักใช้กระบวนการทางปัญญาอย่างมีเหตุผลตลอดจนช่วยให้บุคคลมีการเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้มากขึ้น ดังนั้นผู้ที่มีการศึกษาสูงย่อมมีโอกาสได้เรียนรู้พัฒนาความคิดและการปฏิบัติมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาดำ นอกจากนี้นี้ยังมีรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของบิดา ได้แก่ การศึกษาของ ประภารัตน์ ทวีเกียรติตระกูล (2528) เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับการรับรู้บทบาทการเป็นบิดาของสามีในขณะภรรยาตั้งครรภ์ พบว่า สามีที่มีการศึกษาสูงจะมีการรับรู้ดีเกี่ยวกับบทบาทการเป็นบิดา โดยพบว่าคู่สมรสที่มีการเตรียมพร้อมในการเป็นบิดามารดา ร้อยละ 96 มีสามีที่สำเร็จการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย ทั้งนี้เพราะการศึกษาจะช่วยให้นักศึกษาใช้กระบวนการทางปัญญาอย่างมีเหตุผล ผู้ที่มีการศึกษาสูงย่อมหาความรู้ ศึกษาเอง รู้จักซักถามหรือขอคำแนะนำจากผู้ที่มีความรู้ หรือผู้มีประสบการณ์อย่างถูกต้องในเรื่องนั้นๆ รวมทั้งมีการรับรู้จากสื่อมวลชนต่างๆ ได้ดีกว่าผู้ที่มีการศึกษาดำ

5. เวลาที่ให้กับบุตร ในสังคมปัจจุบันโดยลักษณะงานและสภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว ทำให้บิดาบางคนมีเวลามาก หรือบางคนไม่มีเวลาเลย เนื่องจากต้องรับภาระในการหาเลี้ยงครอบครัว และอาชีพบางอย่างผลักดันให้บิดาต้องจากบุตรไปนานๆ หรือต้องทำงานพิเศษ ทำให้มีเวลาให้บุตรไม่มากนักอาจต้องเจียดเวลาบางส่วนมาดูแลบุตร โดยปกติบุตรเองก็ไม่ได้ต้องการเวลาจากบิดาตลอดเวลาแต่ต้องการเพียงบางเวลาเท่านั้น ทำที่และทำทางบางอย่างของบิดาสามารถให้ความอบอุ่นแก่บุตรได้ (กิตติกร มีทรัพย์, 2536) เวลาที่บิดาให้กับบุตรในแต่ละวัน จึงมีความสำคัญต่อบุตรมาก การพัฒนาของเด็กวัยก่อนเรียนนี้ขึ้นอยู่กับเวลาที่บิดามารดามีเวลาให้กับบุตรและใช้เวลาอยู่กับเด็กอย่างมีคุณภาพ (จารีศรี นิราษ, 2542x อ้างถึง Whaley and Wong, 1987)

6. การสนับสนุนทางสังคม บุคคลที่ใกล้ชิด หรือคนในสังคม เช่น เพื่อน ญาติพี่น้อง บุคลากรทางสาธารณสุข ตลอดจนเพื่อนบ้าน มีส่วนส่งเสริมให้บิดาเกิดความมั่นใจในการแสดงบทบาท (ทัศนา บุญทอง, 2525)

7. ลักษณะครอบครัว มีส่วนส่งเสริมให้บิดามีการปฏิบัติในการเลี้ยงดูบุตรดี และมีส่วนทำให้บิดาละเลยการปฏิบัติในการเลี้ยงดูบุตร เนื่องจากครอบครัวบางครอบครัวเป็นครอบครัวขยาย ประกอบไปด้วย ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา เป็นต้น หากเป็นในลักษณะนี้อาจทำให้บิดาละเลยต่อการปฏิบัติในการเลี้ยงดูบุตรได้ เนื่องจากเห็นว่ามีคนในครอบครัวช่วยดูแลบุตรแทน (รุจิระ สุภรณ์ไพบูลย์, 2535)

8. การรับรู้บทบาท การรับรู้บทบาทเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการปฏิบัติตามบทบาท การที่คนเราจะสามารถปฏิบัติตามบทบาทได้ดีหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับการรับรู้บทบาท ถ้ารับรู้บทบาทดีก็มีแนวโน้มจะปฏิบัติตามบทบาทได้ดี การรับรู้บทบาทที่บุคคลครองตำแหน่งอยู่เป็นปัจจัยที่สำคัญ และมีผลต่อพฤติกรรมของบุคคล (Poter and Lawler, 1975 อ้างใน จารุณี อรัญญูมิ, 2542)

จะเห็นได้ว่ามีปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรหลายประการ เช่น อัตมโนทัศน์ ประสบการณ์เดิมของบิดา สัมพันธภาพระหว่างคู่สมรส ระดับการศึกษาของบิดา เวลาที่มีให้บุตร การสนับสนุนทางสังคม ลักษณะครอบครัว การรับรู้บทบาท เป็นต้น ในการศึกษาของผู้วิจัยนั้นจะเลือกศึกษาปัจจัยบางประการที่เห็นว่ามีมีความสำคัญต่อเด็กวัยก่อนเรียน และเอื้อต่อการนำไปปฏิบัติจริง

แนวคิดเกี่ยวกับอัตมโนทัศน์

ความหมายของอัตมโนทัศน์

ได้มีนักวิชาการให้ความหมายของคำว่า อัตมโนทัศน์ (Self Concept) ไว้หลายท่าน สรุปได้ดังนี้

Combs and Snygg (1976 อ้างใน อุดมศิลป์ ศรีแสงนาม, 2530) กล่าวว่า อัตมโนทัศน์เป็น สิ่งต่างๆ ที่มนุษย์คิดและปฏิบัติ ซึ่งถูกกำหนดโดยสิ่งที่บุคคลนั้นยึดถือเกี่ยวกับตนเอง และความสามารถที่เขามีอยู่ ประการสำคัญอยู่ที่การรับรู้เกี่ยวกับตนเองในสถานการณ์ปัจจุบัน

กมลรัตน์ ศักดิ์สมบูรณ์ (2537) กล่าวว่า อัตมโนทัศน์ หมายถึง การรับรู้ทัศนคติ พฤติกรรม ความรู้จัก ความเข้าใจ การยอมรับ และการประเมินตนเอง

โศภาพรรณ เรียงเพิ่ม (2541) สรุปว่า อัตมโนทัศน์เป็นลักษณะที่สำคัญที่สุดของ บุคลิกภาพ หรือหัวใจของบุคลิกภาพ ซึ่งประกอบด้วยความคิด และความรู้สึกที่ทำให้บุคคลมีความตระหนักในความเป็นจริงที่เกี่ยวข้องกับตน ก่อให้เกิดการมองตนทั้งทางด้านร่างกาย และ จิตใจ

พรณี ชูชัย เชนจิต (2538) ได้ให้ความหมายของอัตมโนทัศน์ คือ ภาพของตนเอง ซึ่งเกิด จากความคิด ความรู้สึก เจตคติ การรับรู้ การตีความเกี่ยวกับรูปร่างลักษณะ ความสามารถ และ คุณค่าของตนเอง

อุทุมพร จามรมาน (2532) ให้ความหมายอัตมโนทัศน์ คือ ผลประเมินตนเองว่าเป็นคนมีความสามารถ มีความสำเร็จ มีความสำคัญ มีคุณค่า เป็นการประเมินของตนเอง โดยตนเองและ เพื่อตนเอง มีการแสดงออกของวาจาหรือการกระทำให้คนอื่นรู้ว่า ตนเองคิดเกี่ยวกับตัวเองว่า อย่างไร รู้สึกหรือมีทัศนคติต่อตัวเองอย่างไร

ชูชัย สมิทธิไกร (2529) อธิบายว่า อัตมโนทัศน์ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดที่บุคคลมีต่อตนเอง ซึ่งจะคลุมถึงด้านต่างๆ อันได้แก่ ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับรูปร่างหน้าตา หรือลักษณะร่างกาย ความรู้สึกต่อนิสัยใจคอ ความรู้สึกนึกคิดต่อคุณค่า และความสามารถของตนเอง

กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2527) ให้คำอธิบายว่า อัตมโนทัศน์ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของบุคคลเกี่ยวกับตัวเองทั้งด้านสุขภาพและจิตใจ ได้แก่ บุคลิกลักษณะ รูปร่างหน้าตา อารมณ์ และ ความรู้สึก นอกจากนี้ ผ่องศรี อิ่มสอน (2530) สรุปว่า อัตมโนทัศน์ เป็นความรู้สึกนึกคิดและการรับรู้ของตนเอง เกี่ยวกับตนเองว่าเป็นอย่างไร ในด้านสุขภาพ ร่างกาย นิสัย อารมณ์และความรู้สึก ทัศนคติ ค่านิยม ตลอดจนความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคม ด้านการศึกษาและอาชีพ ตามความเป็นจริงในปัจจุบันและตามความคิดเอาไว้ในอนาคต

จากความหมายเกี่ยวกับอัตมโนทัศน์ที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า อัตมโนทัศน์ คือ การที่บุคคลมีการรับรู้ต่อตนเอง ถึงความรู้สึก ความนึกคิด การยอมรับเกี่ยวกับตัวเองทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ได้แก่ บุคลิกลักษณะ รูปร่างหน้าตา อารมณ์ ความรู้สึกต่อนิสัยใจคอ ความรู้สึกต่อการมีคุณค่า และตลอดจนความสามารถของตนเอง

องค์ประกอบของอัตมโนทัศน์

มีผู้ศึกษาองค์ประกอบของอัตมโนทัศน์ไว้หลายลักษณะด้วยกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับความเชื่อและแนวคิดแล้วนำมาพิจารณาของแต่ละบุคคล (ลำเนาวิ เรืองยศ, 2535 อ้างใน กันทิมา เอกโพธิ์, 2534) ได้แบ่งองค์ประกอบของอัตมโนทัศน์แบ่งออกเป็น 2 ด้าน ใหญ่ๆ คือ

1. พิจารณาโดยใช้ตนเองเป็นเกณฑ์ (Internal Dimension of The Self) ประกอบด้วย

1.1 อัตมโนทัศน์ด้านความเป็นเอกลักษณ์ หมายถึง ความคิดเห็นของบุคคลเกี่ยวกับตนว่าเป็นอย่างไร เป็นการพิจารณาอัตมโนทัศน์เกี่ยวกับคำถาม “ฉันเป็นอะไร”

1.2 อัตมโนทัศน์ด้านความพึงพอใจในตนเอง หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลเกี่ยวกับการยอมรับตนเอง เป็นการพิจารณาอัตมโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับคำถามว่า “ฉันรู้สึกเกี่ยวกับตนเองอย่างไร”

1.3 อัตมโนทัศน์ด้านพฤติกรรม หมายถึง การรับรู้และความคิดเห็นของบุคคลเกี่ยวกับการปฏิบัติในเรื่องต่างๆ ของตนเอง เป็นการพิจารณาอัตมโนทัศน์ด้านที่เกี่ยวข้องกับคำถามที่ว่า “ฉันประพฤติอย่างไร”

2. พิจารณาโดยใช้ผู้อื่นเป็นเกณฑ์ (External Dimension of The Self) ประกอบด้วย

2.1 อัตมโนทัศน์ด้านร่างกาย หมายถึง ความคิดเห็นของบุคคลอื่นที่มีต่อตนเอง เกี่ยวกับรูปร่าง ลักษณะของร่างกาย เรื่องเพศ สุขภาพ ความสามารถและทักษะ

2.2 อัตมโนทัศน์ด้านศีลธรรมจรรยา หมายถึง ความคิดเห็นของบุคคลอื่นที่มีต่อตนเองเกี่ยวกับคุณค่าทางศีลธรรม ความสัมพันธ์ที่มีต่อศาสนา ความรู้สึกเกี่ยวกับการเป็นคนดีหรือคนเลว ความพึงพอใจในศาสนาของตน

2.3 อัตมโนทัศน์ด้านส่วนตัว หมายถึง ความคิดเห็นของบุคคลอื่นที่มีต่อตนเอง เกี่ยวกับคุณค่าตนเอง ความรู้สึกมั่นใจในตัวเอง ประเมินค่าบุคลิกภาพของตนเอง โดยไม่รวม ลักษณะทางด้านร่างกายและความสัมพันธ์กับผู้อื่น

2.4 อัตมโนทัศน์ด้านครอบครัว หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดในคุณค่าและความพอใจของบุคคลอื่น ในฐานะที่ตนเป็นสมาชิกคนหนึ่งของครอบครัว เป็นการแสดงถึงการรับรู้ตนเองว่า ใกล้เคียงหรือเหินห่างจากครอบครัว

2.5 อัตมโนทัศน์ด้านสังคม หมายถึง ความคิดเห็นของบุคคลอื่นที่มีต่อตนเองเกี่ยวกับความมั่นใจ และความเชื่อมั่นในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น

Wylie (1961 อ้างใน สมศรี นัทรวัฒนา, 2534) ได้แบ่งอัตมโนทัศน์ออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ตนตามอัตภาพ (Actual-Self Concept) คือ ทัศนคติ หรือความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับรู้ของตนเองว่า ตนเป็นอย่างไร เช่น ฉันเป็นคนมีเหตุผล ฉันเป็นคนดี ตนตามอัตภาพยังแบ่งเป็น 2 ชนิด คือ

1.1 ทัศนคติหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองว่า คนอื่นๆ ในสังคมรู้ว่าตนเป็นคนอย่างไร

1.2 ทัศนคติหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองว่าเป็นคนอย่างไร

2. ตนในอุดมคติหรือตนตามปณิธาน (Ideal-Self Concept) คือ ทัศนคติ หรือความคิดเห็น และความเข้าใจรับรู้เกี่ยวกับตนเองว่าอยากเป็นตามอุดมคติอย่างไร เช่น ฉันอยากเป็นคนสวยที่สุด ฉันปรารถนาที่จะมีความสุข ตนในอุดมคติแบ่งเป็น 2 ชนิด คือ

2.1 ทัศนคติหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองว่า ตนอยากเป็นตามอุดมคติอย่างไร

2.2 ทัศนคติหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองว่า อุดมคติของคนอื่นๆ ในสังคมนั้นตั้งไว้สำหรับตนอย่างไร

พรณี ชูชัย เจนจิต (2540) ได้แบ่งอัตมโนทัศน์ออกเป็น 2 ลักษณะ คือ คนที่เป็นจริงและคนในอุดมคติ

1. คนที่เป็นจริง (Real Self-Concept) เป็นความรู้สึกว่าตัวเองคือใคร เป็นอย่างไร เปรียบเสมือนภาพสะท้อนของตนเอง (Mirror Image) ซึ่งมีตัวกำหนด คือ การแสดงบทบาทของตนเอง การสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นตลอดจนความเชื่อต่างๆ

2. คนในอุดมคติ (Ideal Self-Concept) เป็นสิ่งที่ผู้นั้นยึดถืออยากจะเป็น

อัตมโนทัศน์แต่ละชนิดจะมีองค์ประกอบทางด้านร่างกายและทางด้านจิตวิทยา

ทางด้านร่างกาย (Physical) ประกอบด้วยมโนคติที่เกี่ยวกับลักษณะทางร่างกาย ความเหมาะสมทางเรื่องเพศ ความสำคัญทางร่างกายในการแสดงพฤติกรรม และความรู้สึกภาคภูมิใจในร่างกายของตนเองว่าเป็นที่สนใจของผู้อื่น

ทางด้านจิตวิทยา (Psychological) เป็นเรื่องเกี่ยวกับอารมณ์ ความรู้สึก เช่น ความรู้สึกเกี่ยวกับความสามารถหรือไร้ความสามารถ การมองเห็นคุณค่าในตนเอง ตลอดจนการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นครั้งแรกๆ สิ่งต่างๆ เหล่านี้แยกออกจากกันแต่เมื่อเติบโตขึ้นสิ่งเหล่านี้จะค่อยๆ ผสมกลมกลืนเข้ามา

นอกจากนี้ Lovell (1980 อ้างใน กรรณิการ์ ภูประเสริฐ, 2518) ได้แบ่งองค์ประกอบของอัตมโนทัศน์เป็น 3 ส่วน คือ

1. ภาพลักษณ์แห่งตน (Self Image) เป็นลักษณะของบุคคลที่ปรากฏออกมาในช่วงแรกของชีวิต บุคคลจะได้ภาพลักษณ์จากบุคคลอื่น โดยเฉพาะจากพ่อแม่ ครอบครัว และเพื่อนๆ ตามลำดับ Lovell เรียกภาพลักษณ์แห่งตนว่าเป็นตนตามสภาพความเป็นจริง ซึ่งเป็นภาพลักษณ์ที่ปรากฏออกมาให้เห็นจริง

2. คนในอุดมคติ (Ideal Self) เป็นภาพที่บุคคลต้องการจะเป็น คนในอุดมคติดำเนินมาจากการมีบุคคลอื่น ๆ เป็นแบบอย่าง และจะสร้างแบบอย่างของตนขึ้นมา (Model Self) ในเด็กเล็กจะ

มีแบบอย่างของตนเอง โดยเริ่มจากพ่อแม่ หรือคนใกล้ชิด ในช่วงวัยรุ่น เด็กจะมีแบบอย่างที่ได้มาจากนักกีฬาเด่นๆ นักแสดง หรือบุคคลยอดนิยม ส่วนวัยรุ่นใหญ่แบบอย่างจะเป็นไปตามจินตนาการของบุคคลที่ประสบความสำเร็จ

3. คุณค่าในตนเอง (Self Esteem) เป็นความรู้สึกที่มีต่อตนเอง คนในอุดมคติจะเป็นส่วนที่สำคัญในการตัดสินคุณค่าในตนเอง คุณค่าในตนเองจะเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างภาพลักษณ์แห่งตนกับตนในอุดมคติ ถ้าใกล้เคียงกันมากจะมีคุณค่าในตนเองสูง และถ้าแตกต่างกันมากคุณค่าในตนเองจะต่ำ บุคคลที่มีคุณค่าในตนเองต่ำจะเป็นคนที่มีความวิตกกังวลสูง รู้สึกไม่ปลอดภัย และสุขภาพจิตไม่ดี

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออัตมโนทัศน์

นักจิตวิทยาได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออัตมโนทัศน์ สรุปได้ดังนี้

Hurlock (1964 อ้างใน มยุรี สิงโพราช, 2536) กล่าวถึงปัจจัยหลักใหญ่ที่มีอิทธิพลต่ออัตมโนทัศน์มีดังนี้

1. วัยเด็ก ผู้ที่มีอิทธิพลต่ออัตมโนทัศน์ คือ บิดา มารดา พี่น้อง กลุ่มเพื่อน และครู
2. วัยผู้ใหญ่ องค์กรประกอบที่มีอิทธิพลต่ออัตมโนทัศน์ คือ เพื่อนฝูง กลุ่มสมรส ลูก หลาน

เป็นที่น่าสังเกตว่า เพื่อนมีอิทธิพลต่ออัตมโนทัศน์ของคน ทุกเพศ ทุกวัย เพราะบุคคลได้มีโอกาสพบปะสังสรรค์ และอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่มีเพื่อนมากจึงมีอิทธิพลต่อการพัฒนาอัตมโนทัศน์ตลอดชีวิต องค์กรประกอบที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ กลุ่มสมรส เพราะมีโอกาสใกล้ชิดกันมาก การถ่ายทอดทัศนคติ และค่านิยมต่าง ๆ จึงเกิดขึ้นได้ง่าย

Stagner (1961 อ้างใน วรรณิการ์ ภูประเสริฐ, 2518) เชื่อว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออัตมโนทัศน์ ได้แก่ ลักษณะทางร่างกาย กิริยาท่าทาง ระดับสติปัญญา สภาพอารมณ์ ความคิดเห็นของผู้อื่นที่มีต่อตน การเปรียบเทียบตนเองกับผู้อื่น และความกดดันจากภายใน ซึ่งได้แก่ แรงคลาใจ และความทะเยอทะยาน

จะเห็นได้ว่า อัตมโนทัศน์ นอกจากจะเป็นสิ่งที่เรารู้เกี่ยวกับความเป็นตัวตนของเราเอง แล้วอัตมโนทัศน์ ยังเป็นสิ่งที่บุคคลอื่นหรือมีสิ่งแวดล้อมเข้ามาเกี่ยวข้องกับเราด้วย ดังนั้นอัตมโนทัศน์ จึงต้องใช้ทั้งตนเองและผู้อื่นในการพิจารณาควบคู่กันไป สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกศึกษาอัตมโนทัศน์ด้านครอบครัว เนื่องจากผู้วิจัยต้องการที่จะศึกษาการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียน ดังนั้นการศึกษอัตมโนทัศน์ของบิดาด้านครอบครัวน่าจะมีความสัมพันธ์กับเรื่องที่ผู้วิจัยทำการศึกษามากที่สุด

แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ

ความหมายของทัศนคติ

มีนักวิชาการให้ความหมายของคำว่า ทัศนคติ ไว้หลายท่าน ดังนี้

ลัดดา กิติวิภาต (2532) ได้อธิบายว่า ทัศนคติ หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ อันเป็นผลเนื่องมาจากการเรียนรู้ ประสบการณ์ และเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมต่อสิ่งต่างๆ ไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นไปในทางสนับสนุนหรือคัดค้านก็ได้

Allport (1935 อ้างใน ปิยะชาติ ประสานนาม, 2543) ให้ความหมายของ ทัศนคติ ว่าเป็นสภาพความพร้อมของจิตใจและประสาท เกิดจากการได้รับประสบการณ์ ซึ่งมีผลโดยตรงต่อการตอบสนองของบุคคลต่อสรรพสิ่ง และสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลนั้น และยังสามารถอธิบายความหมายของทัศนคติไว้ดังนี้

1. สภาพของจิตใจและประสาท อาจแสดงได้ทางพฤติกรรม เช่น โกรธเกลียด รัก
2. ความพร้อมที่จะตอบสนอง บุคคลพร้อมที่จะตอบสนองต่อสรรพสิ่งตามลักษณะของทัศนคติที่เกิดขึ้น เช่น ชอบหรือมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนวิชาทัศนคติทางสังคม ก็ทำให้มีความต้องการที่จะเรียน สนใจที่จะมาเรียนอย่างสม่ำเสมอ

3. เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นระบบและจัดระบบไว้แล้วในตัวเอง คือ เมื่อเกิดทัศนคติต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดแล้วจะเกิดขึ้นต่อเนื่องกัน และมีพฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคตินั้น เช่น โกรธก็หน้าบึ้ง พอใจก็ยิ้ม

4. เป็นสิ่งที่เกิดจากประสบการณ์ ประสบการณ์มีส่วนช่วยในการสร้างทัศนคติ

5. เป็นพลังสำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมที่แสดงออก พฤติกรรมที่แสดงออกต่อสิ่งใดอย่างนั้นจะขึ้นอยู่กับทัศนคติเป็นสำคัญ

Rokeach (1970) อธิบายว่า ทัศนคติเป็นการผสมผสาน หรือการจัดระเบียบของความเชื่อที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ผลรวมของความเชื่อนี้เป็นตัวกำหนดแนวโน้มของบุคคลในการที่จะเกิดปฏิกิริยาตอบสนองในลักษณะที่ชอบหรือไม่ชอบ

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2520) ให้ความหมายว่า ทัศนคติ หมายถึง ความคิดเห็นซึ่งมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบ เป็นส่วนที่พร้อมที่จะมีปฏิกิริยาเฉพาะอย่างต่อสถานการณ์ภายนอกในขณะที่ รวีวรรณ อังคนุรักษ์พันธ์ (2533) อธิบายคำว่า ทัศนคติ คือ ศักยภาพภายในของบุคคลที่มีแนวโน้มแสดงออกทางพฤติกรรมในทิศทางบวก ทิศทางลบ หรือเป็นกลางก็ได้ และสำหรับ สุณีย์ ชีรดากร (2525) กล่าวว่า ทัศนคติเป็นสภาพทางจิตใจที่เกิดจากประสบการณ์ อันทำให้บุคคลมีท่าทีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง อาจจะแสดงท่าทีออกมาในทางที่พอใจ เห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วยก็ได้

จากคำจำกัดความต่างๆ ของทัศนคติที่กล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ทัศนคติ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของบุคคลในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่บุคคลได้รับรู้ และผ่านกระบวนการกล่อมเกลามาในเรื่อนั้นๆ โดยมีการแสดงออกทางพฤติกรรมทั้งในด้านบวก และด้านลบตามที่ตนเองต้องการ

ลักษณะของทัศนคติ

พิชญา โกมลศิริ (2540) ได้กล่าวสรุปถึง ลักษณะของทัศนคติไว้ดังนี้

1. ทัศนคติเป็นสภาวะทางจิตที่มีอิทธิพลต่อความคิด และการกระทำ มีผลให้บุคคลมีท่าทีในการตอบสนองต่อสิ่งเร้าไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง
2. ทัศนคติไม่ได้เป็นสิ่งที่มีความแต่กำเนิดแต่ได้มาจากการเรียนรู้ และประสบการณ์ที่บุคคลมีส่วนเกี่ยวข้อง
3. ทัศนคติของบุคคลไม่ว่าเรื่องใด ๆ ทิศทางเป็นไปได้ไม่ในทางบวก ก็เป็นไปได้ในทางลบ
4. ทัศนคติมีความหมายอ้างอิงถึงบุคคล และสิ่งของเสมอ ทัศนคติเกิดจากสิ่งที่มีตัวตนสามารถอ้างอิงได้
5. การวัดทัศนคติ วัดจากลักษณะ 3 มิติ คือ
 - 5.1 มิติทางด้านทิศทาง ซึ่งวัดได้ในทางบวก หรือทางลบ
 - 5.2 มิติทางด้านปริมาณ ซึ่งวัดได้ในด้านความพอใจมากที่สุดไปจนน้อยที่สุด
 - 5.3 มิติด้านความเข้มแข็ง ซึ่งได้แก่ ความมั่นคงทางจิตใจ ที่มีต่อทัศนคติใดมากน้อยเพียงใด
6. ทัศนคติที่มีลักษณะมั่นคง ถาวร ยากแก่การที่จะเปลี่ยนแปลงได้ในทันทีทันใด แต่จะต้องอาศัยเวลา และมีขบวนการในการเปลี่ยนแปลงด้วย

Bany and Johnson (1975 อ้างใน ถัดดา กิติวิภาต, 2532) ได้อธิบายลักษณะของทัศนคติไว้ว่า

1. ทัศนคติเป็นสิ่งที่จะต้องเรียนรู้ ทัศนคติไม่ใช่ส่วนใดส่วนหนึ่งของระบบสรีระ หรือ ไม่ใช่สิ่งที่ถ่ายทอดมาโดยกำเนิด แต่เป็นสิ่งที่เรียนรู้จากประสบการณ์
2. ทัศนคติมีสิ่งอ้างอิงหรือมีที่หมาย (Attitude Objects) ทัศนคติเกี่ยวข้องกับ สิ่งของ บุคคล ความคิด เหตุการณ์ ฯลฯ
3. ทัศนคติเป็นการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning) ทัศนคติเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการที่ บุคคลมีความเกี่ยวข้อง หรือมีบทบาทสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ ในสังคม เช่น ในบ้าน ในโรงเรียน บุคคลได้เห็นตัวอย่างทางสังคม ได้รับคำตักเตือน หรือคำแนะนำจากคนอื่นๆ เป็นต้น
4. ทัศนคติเป็นความพร้อมที่จะกระทำ (Readiness to Respond) ทัศนคติเป็นความพร้อมที่จะกระทำอย่างหนึ่งอย่างใด ต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด (Attitude Objects)
5. ทัศนคติเกี่ยวข้องกับความรู้สึก (Affective) ความรู้สึก และอารมณ์เป็นส่วนหนึ่งของ ทัศนคติ เช่น ชอบมากกว่า ชอบมาก ชอบน้อย หรือเฉย ๆ
6. ทัศนคติแตกต่างกันไปในเรื่องของความรุนแรง (Intensity) ความรุนแรงของทัศนคติที่มี ต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด อาจจะมีผลหรือไม่มีผลต่อพฤติกรรม
7. ทัศนคติมีช่วงเวลาเข้ามาเกี่ยวข้อง ทัศนคติมีความเหมาะสมกับสภาพการณ์ ในปัจจุบัน และมีส่วนเล็กน้อยในช่วงเวลาอื่น ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงทัศนคติอาจเกิดขึ้นได้
8. ทัศนคติมีความยาวนาน ทัศนคติอาจคงอยู่ยาวนานตลอดชีวิตของบุคคล
9. ทัศนคติเป็นสิ่งที่ซับซ้อน เป็นส่วนหนึ่งของการรับรู้ อาจจะได้รับรู้ได้กว้างขวางกว่าหรือน้อยกว่า รวมทั้งเป็นส่วนหนึ่งของความรู้ในเรื่องต่างๆ ของบุคคล

10. ทศนคติเป็นเรื่องของการประเมิน เป็นการประเมินความชอบ รวมทั้งความน่าจะเป็น และความเป็นไปได้ของเหตุการณ์และผลที่ตามมา

11. ทศนคติเป็นสิ่งที่ต้องอนุมาน (Infer) อนุมานได้จากพฤติกรรม อาจจะเป็นการชี้แนะที่ สมบูรณ์หรือไม่ก็ได้ การอนุมานทศนคติด้วยการสังเกตพฤติกรรมภายนอกนั้น อาจจะไม่ สอดคล้องกับทศนคติทางด้านความรู้สึกที่อยู่ภายในของบุคคลก็ได้

Newcome *et al.* (1937 อ้างใน นิรมน ศรธานี, 2531) กล่าวว่า ทศนคติของบุคคลขึ้นอยู่กับ ลักษณะของสิ่งแวดล้อมที่บุคคลได้รับ อาจแสดงออกมาทางพฤติกรรมใน 2 ลักษณะ คือ

1. ทศนคติทางบวก (Positive Attitude) แสดงออกในลักษณะพึงพอใจ และเห็นด้วย หรือ ชอบ จะทำให้บุคคลอยากกระทำ อยากได้ อยากเข้าใกล้สิ่งนั้น

2. ทศนคติทางลบ (Negative Attitude) แสดงออกในลักษณะไม่พึงพอใจ และไม่เห็นด้วย หรือไม่ชอบ จะทำให้บุคคลเกิดความเหนื่อยหน่าย ซิงซัง ต้องการหนีให้ห่างจากสิ่งนั้น

องค์ประกอบของทศนคติ

สุชา จันทน์เอม (2531) กล่าวถึงองค์ประกอบของทศนคติ ไว้ดังนี้

1. องค์ประกอบทางด้านความรู้ความคิด (Cognition Component) หมายถึง ความเชื่อ การรับรู้ข้อมูล และความรู้เกี่ยวกับสิ่งของหรือบุคคล หรือสภาพการณ์ต่างๆ ทางสังคม เช่น การ ว่ายนํ้า เป็นสิ่งที่ดีสำหรับเรา องค์ประกอบทางด้านความรู้ความคิด จึงเกี่ยวข้องกับสิ่งที่บุคคล พิจารณาว่าสิ่งนั้นดีหรือไม่ดี ถูกหรือผิด พึงปรารถนาหรือไม่พึงปรารถนา

2. องค์ประกอบทางด้านความรู้สึก (Feeling Component) เป็นองค์ประกอบทางด้าน ความรู้สึกของบุคคลซึ่งมีอารมณ์เกี่ยวข้องอยู่ด้วย นั่นคือ หากบุคคลมีความรู้สึกรักหรือชอบพอบใน บุคคลใด หรือสิ่งใด ก็จะช่วยให้เกิดทศนคติที่ดีต่อบุคคลนั้นไปด้วย แต่ถ้าหากมีความรู้สึกเกลียด หรือโกรธบุคคลใด สิ่งใด ก็จะให้มีทศนคติที่ไม่ดีต่อบุคคลหรือสิ่งนั้น องค์ประกอบทางด้าน

ความรู้สึกนี้นับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของทัศนคติหรือศูนย์กลางของทัศนคติ เนื่องจากความรู้สึกจะเกี่ยวข้องกับการกระทำ

3. องค์ประกอบทางด้านพฤติกรรม (Action Tendency Component) เป็นความพร้อมที่จะกระทำ เป็นพฤติกรรมภายนอกของบุคคลที่แสดงออกโดยตรงต่อสิ่งของ หรือบุคคล องค์ประกอบทางด้านพฤติกรรม จะมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบทางด้านความรู้ ความคิด และความรู้สึก เราจึงอนุมานทัศนคติของบุคคลได้จากสิ่งที่เขาพูดหรือสิ่งที่เขาทำเสมอๆ

สำหรับ ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2520) ได้กล่าวถึงส่วนประกอบของทัศนคติไว้ 3 ด้านด้วยกัน คือ

1. การเกิดทัศนคติทางด้านการรับรู้ (Cognitive Component) หมายถึง เกิดจากสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวัน บุคคลจะรับและสัมผัสสิ่งต่างๆ เป็นจำนวนนับไม่ถ้วน จึงมักจะแบ่งกลุ่ม เพื่อให้เกิดความง่ายในการให้ความหมายหรือคิดเกี่ยวกับเรื่องนั้น ขบวนการแบ่งออกเป็นกลุ่มนี้ เรียกว่า Categorization การจัดหมวดหมู่นี้จะช่วยบุคคลในด้านการรับรู้ (Perception) สิ่งต่างๆ ซึ่งเป็นส่วนประกอบด้านความรู้ของทัศนคติ

2. การเกิดทัศนคติทางด้านอารมณ์ (Affective Component) ได้แก่ ความรู้สึกหรืออารมณ์ที่เป็นไปในด้านบวกหรือด้านลบ องค์ประกอบอื่นที่มีผลต่อการทำให้เกิด “อารมณ์” ในทางที่ดีนั้น ได้แก่ ความคุ้นเคย (Familiarity)

3. การเกิดทัศนคติทางด้านพฤติกรรม (Behavioral Component) บรรทัดฐานทางสังคมจะมีอิทธิพลต่อการเกิดทัศนคติทางด้านพฤติกรรมมาก บรรทัดฐานทางสังคมเป็นความคิดที่กลุ่มชนเชื่อว่า อะไรเป็นสิ่งที่ถูกต้อง อะไรเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง และจะเป็นสิ่งที่ควบคุมความประพฤติ การปฏิบัติ หรือการแสดงออกของแต่ละบุคคล

ทัศนคติประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 3 ประการ Triandis (1971) กล่าวไว้พอสรุปได้ดังนี้

1. องค์ประกอบทางด้านปัญญา หรือด้านความรู้ หรือด้านความคิด (Cognitive Component) ได้แก่ ความคิด ความเข้าใจ ตลอดจนถึงความเชื่อของบุคคลที่มีต่อบุคคล สิ่งของ วัตถุ สถานการณ์ต่างๆ หรือมีต่อสิ่งเร้าที่เป็นที่หมายของเจตคติ
2. องค์ประกอบทางด้านความรู้สึก (Affective Component) ได้แก่ ความรู้สึก อารมณ์ที่บุคคลมีต่อสิ่งเร้า ถ้าบุคคลรู้สึกดีต่อสิ่งใด แสดงว่ามีความรู้สึกในด้านบวก (Positive) ต่อสิ่งนั้น แต่ถ้ารู้สึกไม่ดีต่อสิ่งใด แสดงว่ามีความรู้สึกในด้านลบ (Negative) ต่อสิ่งนั้น
3. องค์ประกอบทางด้านพฤติกรรม หรือด้านการกระทำ (Behavioral Component) ได้แก่ ความโน้มเอียงที่จะกระทำ หรือตอบสนองต่อสิ่งเร้าในทางใดทางหนึ่ง ทั้งในด้านบวกและด้านลบ

Rosenberg (1965 อ้างใน ปิยะชาติ ประสานนาม, 2543) มีแนวความคิดว่า ทัศนคติ มี 2 องค์ประกอบ ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านปัญญา หมายถึง กลุ่มของความเชื่อที่บุคคลมีที่มาของทัศนคติจะเป็นตัวส่งเสริม หรือขัดขวางการบรรลุถึงค่านิยมต่าง ๆ ของบุคคล
2. องค์ประกอบด้านความรู้สึก หมายถึง ความรู้สึกที่บุคคลมีเมื่อถูกกระตุ้น โดยที่หมายของเจตคติ Rosenberg เห็นว่า อารมณ์ ความรู้สึกที่ชอบ พอใจ และเห็นด้วยที่บุคคลมีต่อที่หมายของเจตคตินั้น จะมีความสัมพันธ์กับการบรรลุถึงค่านิยมที่ไม่ดีด้วย

องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการสร้างทัศนคติ

สุชา จันทน์เอม (2531) ได้อธิบายถึง องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการสร้างทัศนคติไว้ดังนี้

1. วัฒนธรรม (Culture) วัฒนธรรมมีอิทธิพลต่อชีวิตของบุคคลทุกๆ คน ตั้งแต่เกิดมาจนกระทั่งตาย วัฒนธรรมของชาติต่างๆ แตกต่างกันไป เริ่มจากครอบครัว วัด โรงเรียน สถาบันอื่นๆ ในสังคม วิทยุ โทรทัศน์ สื่อมวลชนต่างๆ มีอิทธิพลต่อการสร้างทัศนคติทั้งสิ้น เช่น

คนไทยนับถือผู้สูงอายุ หรือที่เรียกว่านับถือวุฒิ คนโดยส่วนใหญ่จะนบถอบ และให้ความเกรงใจต่อผู้สูงอายุ ไปพบที่ใด แม้ไม่รู้จักกันก็เรียก ลุง ป้า น้า อา เป็นต้น นับว่าเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความอบอุ่นทั้งผู้เรียก และผู้ถูกเรียกอย่างยิ่ง

2. ครอบครัว (Family) ครอบครัวเป็นแหล่งแรกที่อบรมให้เด็กเรียนรู้การสมาคมต่าง ๆ ครอบครัวจึงมีอิทธิพลมากที่สุดในการสร้างทัศนคติให้แก่เด็ก ตลอดจนการปลูกฝังทัศนคติในการดำเนินชีวิตให้แก่บุตรของตน ทั้งนี้เพราะเด็กมักเลียนแบบ และเชื่อฟังพ่อแม่อยู่แล้ว มีผู้สำรวจพบว่าทัศนคติของพ่อแม่กับลูกคล้ายคลึงกันมาก

3. กลุ่มเพื่อน (Social Groups) เด็กที่จากบิดามารดาอยู่ร่วมกับกลุ่มเพื่อนตั้งแต่เด็กๆ จะได้รับอิทธิพลต่างๆ จากกลุ่มเพื่อนมาก ทั้งนี้เพราะเด็กต้องการการยอมรับจากเพื่อน ต้องการคำแนะนำ และความช่วยเหลือจากเพื่อนฝูง นั่นคือ เด็กต้องการมีมิตร นั่นเอง

4. บุคลิกภาพ (Personality) ลักษณะบุคลิกภาพมีความสัมพันธ์ หรือมีอิทธิพลต่อทัศนคติของบุคคลมากเหมือนกัน พวกที่ชอบออกสังคม พวกหนีสังคม พวกชอบเด่นหรือพวกอ่อนน้อม จะมีทัศนคติไม่เหมือนกัน

กล่าวโดยสรุป ทัศนคติ คือ ความรู้สึกนึกคิด ความคิดเห็นที่บุคคลมีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดทั้งในทางบวกและในทางลบ ทั้งนี้ความรู้สึกและความคิดเห็นของบุคคลนั้น เกิดจากการรับรู้ เรียนรู้จากสิ่งนั้น และมีการแสดงออกทางพฤติกรรมตามความรู้สึก หรือความคิดเห็นของตนเอง บุคคลแต่ละคนจะมีทัศนคติที่ต่างกัน โดยแสดงออกในทางบวกหรือทางลบก็ได้และสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงได้ด้วย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปัจจัยพื้นฐานทางสังคม

1. อายุ

จากการศึกษาของ วิลาวรรณ ศรีสุวัฒน์ (2531) เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพของกลุ่มสมรส เจตคติของบิดาต่อบุตรกับบทบาทในการเลี้ยงดูบุตรของบิดาที่มีบุตรคนแรก โดยศึกษาบิดาที่มีบุตรคนแรก ที่โรงพยาบาลหาดใหญ่ โรงพยาบาลสงขลานครินทร์ จำนวน 100 ราย พบว่าบิดาที่มีอายุมากกว่า 20 ปีมีความพร้อมในการเป็นบิดามากกว่าบิดาที่มีอายุน้อยกว่านี้ และผลการศึกษาของ นุชรา บุญกนก (2531) เรื่อง บทบาทของบิดาในการเสริมมารดาในการเลี้ยงดูทารก ซึ่งศึกษาบิดาของบุตรที่มารับวัคซีนที่ศูนย์อนามัยแม่และเด็กเขต 7 จังหวัดราชบุรี จำนวน 250 ราย พบว่าบิดาที่มีอายุมากและอายุน้อยมีบทบาทในการเสริมมารดาในการเลี้ยงดูทารกไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ นันทา แทนธานี (2534) ศึกษาเรื่อง การศึกษาตัวแปรบางประการที่มีความสัมพันธ์กับการอบรมเลี้ยงดู และพัฒนาการของเด็กวัยก่อนเรียน ในเขตกรุงเทพมหานครฯ จำนวน 266 ราย ผลการศึกษาพบว่า อายุของบิดาไม่มีความสัมพันธ์กับการอบรมเลี้ยงดู และพัฒนาการของเด็กก่อนวัยเรียน และการศึกษาของ น้ำทิพย์ ชูเวทย์ (2539) ศึกษาเรื่อง บทบาทในการใช้เวลาอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน โดยศึกษาบิดาของเด็กวัยก่อนเรียนที่มีอายุระหว่าง 3-6 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลของโรงเรียนอนุบาลเอกชนในเขตบางเขน กรุงเทพมหานครฯ จำนวน 260 ราย ผลการศึกษาพบว่าบิดาของเด็กวัยก่อนเรียนที่มีอายุต่างกันมีเวลาในการอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนไม่แตกต่างกัน

2. ระดับการศึกษา

จากการศึกษาของ ประภารัตน์ ทวีเกียรติตระกูล (2528) เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับการรับรู้บทบาทการเป็นบิดาของสามีในขณะภรรยาตั้งครรภ์ โดยศึกษาสามีของหญิงครรภ์แรก ที่ฝากครรภ์ในแผนกฝากครรภ์ โรงพยาบาลศิริราชและโรงพยาบาลรามาธิบดี จำนวน 200 ราย ผลการศึกษาพบว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้บทบาทการเป็นบิดาของสามีในขณะภรรยาตั้งครรภ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่จากการศึกษาของ วิลาวรรณ ศรีสุวัฒน์ (2531) เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพของกลุ่มสมรส

เจตคติของบิดาต่อบุตรกับบทบาทในการเลี้ยงดูบุตรของบิดาที่มีบุตรคนแรก โดยศึกษาบิดาที่มีบุตรคนแรก ที่โรงพยาบาลหาดใหญ่ โรงพยาบาลสงขลานครินทร์ จำนวน 100 รายพบว่าบิดาที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีบทบาทในการเลี้ยงดูบุตรไม่แตกต่างกัน

3. ลักษณะของครอบครัว

จากการศึกษาของ ลำเนียง แยมสะอาด (2529) เรื่อง บทบาทของบิดาต่อการเลี้ยงดูบุตร ตามการรับรู้ของตนเอง โดยศึกษาบิดาที่นำบุตรอายุ 0-1 ปี มาตรวจในคลินิกสุขภาพเด็กดีจำนวน 201 ราย พบว่าบิดาที่อยู่ในครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยาย มีการรับรู้บทบาทของตนเองในการเลี้ยงดูบุตรแตกต่างกัน โดยที่บิดาที่อยู่ในครอบครัวขยายนั่นจะคิดว่าตนมีสมาชิกในบ้านคนอื่นๆ ช่วยดูแลบุตร แต่ถ้าเป็นบิดาที่อาศัยอยู่ในครอบครัวเดี่ยวการรับรู้บทบาทของตนเองในการเลี้ยงดูบุตรจะดีกว่า เพราะทั้งบิดามารดาจะต้องเลี้ยงดูบุตรกันเอง แต่จากการศึกษาของ เพ็ญศรี พิชัยสนธิ์ (2531) เรื่อง การปฏิบัติตามบทบาทของบิดาและมารดาในการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน โดยศึกษาบิดาจำนวน 251 ราย และมารดาจำนวน 246 ราย พบว่า ลักษณะครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามบทบาทบิดามารดาในการอบรมเลี้ยงดูบุตร ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ โสพิน สุวรรกุล (2535) เรื่อง บทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยขวบปีแรก โดยศึกษาบิดาที่เลี้ยงดูบุตรวัยขวบปีแรกจำนวน 200 ราย พบว่าลักษณะครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กับบทบาทบิดาในการเลี้ยงดูบุตรทั้งในด้านร่างกายและด้านจิตใจ และการศึกษาของ อำไพ วรรณเชษฐอิสรา (2537) ศึกษาเรื่องการรับรู้บทบาทของบิดากับการปฏิบัติตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรคนแรกวัย 0-2 เดือน จำนวน 220 ราย พบว่าลักษณะครอบครัวเดี่ยวไม่มีความสัมพันธ์ในการปฏิบัติตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตร

4. เพศของบุตร

จากการศึกษาของ จารุณี อรัญภูมิ (2542) เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการ และการรับรู้บทบาทการเป็นบิดากับการปฏิบัติตามบทบาทของบิดาในการอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน ได้อ้างถึงผลการศึกษาของ Rendina and Dickersied (1976) เรื่อง การมีส่วนร่วมของบิดาในการเลี้ยงดูทารก ซึ่งศึกษาในบิดาที่มีบุตรคนแรกอายุระหว่าง 5-15 เดือน ที่สมัครเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 40 คน แบ่งเป็นบิดาที่มีบุตรเพศชายจำนวน 20 คนและเพศหญิงจำนวน 20 คน

การศึกษาใช้วิธีการสังเกตร่วมกับแบบสอบถาม ผลการศึกษาพบว่าบิดาให้ความสนใจและมีส่วนร่วมในการดูแลทารกเพศชายมากกว่าทารกเพศหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5. เวลาที่ให้กับบุตร

จากการศึกษาของ อำไพ วรรณเชษฐอิสรา (2537) เรื่อง การรับรู้บทบาทของบิดากับการปฏิบัติตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรคนแรกวัย 0-2 เดือน โดยศึกษากลุ่มตัวอย่างบิดาที่มีบุตรตั้งแต่แรกเกิด ถึง 2 เดือน จำนวน 220 ราย พบว่าระยะเวลาที่บิดาให้กับบุตรในแต่ละวันมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้บทบาทของบิดา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ การศึกษาของ โสพิน สุวรรณกุล (2535) เรื่อง บทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยขวบปีแรก โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นบิดาที่เลี้ยงดูบุตรวัยขวบปีแรก จำนวน 200 ราย พบว่าระยะเวลาที่บิดาให้กับบุตรในแต่ละวันไม่มีความสัมพันธ์กับบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตร โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยส่วนใหญ่ระยะเวลาที่บิดาให้กับบุตรในแต่ละวันคือ 1-4 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 63.0

ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

1. อาชีพ

จากการศึกษาของ น้ำทิพย์ ชูเวทย์ (2539) เรื่องบทบาทของบิดาในการใช้เวลาอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นบิดาของเด็กก่อนวัยเรียนที่มีอายุ 3-6 ปี จำนวน 260 ราย กำลังเรียนชั้นอนุบาลของโรงเรียนอนุบาลเอกชน เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า บิดาของเด็กก่อนวัยเรียนที่มีอาชีพต่างกัน มีการใช้เวลาในการอบรมเลี้ยงดูบุตรก่อนวัยเรียนไม่แตกต่างกัน โดยพบว่ามีค่าคะแนนเฉลี่ย ใช้เวลาในการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน รวมทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา อยู่ในระดับค่อนข้างมาก และมีค่าเฉลี่ยที่ใกล้เคียงกัน นอกจากนี้พบว่าบิดาที่มีอาชีพเกษตรกรรมใช้เวลาในการเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียนมากที่สุด รองลงมาคือ กลุ่มบิดาที่มีอาชีพรับราชการและรัฐวิสาหกิจ กลุ่มบิดาที่มีอาชีพค้าขาย ประกอบธุรกิจส่วนตัว และกลุ่มบิดาที่ประกอบอาชีพพนักงานบริษัท ตามลำดับ และจากการศึกษาของ วิลาวัลย์ ศรีสุวัฒน์ (2531) ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพของคู่สมรส เจตคติของบิดาต่อบุตรกับบทบาทในการเลี้ยงดูบุตรของบิดาที่มีบุตรคนแรก โดยศึกษากับ

บิดาที่มีบุตรคนแรกและมาเยี่ยมบุตร และภรรยาหลังคลอด จำนวน 100 ราย ที่โรงพยาบาลสงขลา นครินทร์ ผลการศึกษาพบว่าอาชีพของบิดาแตกต่างกันมีบทบาทในการเลี้ยงดูบุตรไม่แตกต่างกัน

2. รายได้

จากการศึกษาของ น้ำทิพย์ ชูเวทย์ (2539) เรื่อง บทบาทของบิดาในการใช้เวลาอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน โดยศึกษาบิดาของเด็กก่อนวัยเรียนที่มีอายุ 3-6 ปี จำนวน 260 ราย กำลังเรียนชั้นอนุบาลของโรงเรียนอนุบาลเอกชน เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร พบว่าบิดาของเด็กวัยก่อนเรียนที่มีรายได้ต่างกันใช้เวลาในการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียนในด้านสติปัญญา ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์และจิตใจ ด้านสังคมไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ บังอร ศุภวิทพัฒนา (2536) เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้พัฒนาการของบิดา การสนับสนุนจากคู่สมรสกับพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงดูบุตรของบิดา กลุ่มตัวอย่างเป็นบิดาที่มีบุตรอายุระหว่าง 1-1 1/2 ปี จำนวน 200 ราย ผลการศึกษาพบว่ารายได้เฉลี่ยของครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงดูบุตรของบิดา และการศึกษาของ วิลาวลัย ศรีสุวรรณ (2531) เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพของคู่สมรส เจตคติของบิดาต่อบุตรต่อบทบาทในการเลี้ยงดูบุตรของบิดาที่มีบุตรคนแรก โดยศึกษาบิดาที่มีบุตรคนแรกและมาเยี่ยมบุตรและภรรยา หลังคลอดจำนวน 100 ราย ผลการศึกษาพบว่าบิดาที่มีรายได้ครอบครัวแตกต่างกันมีบทบาทในการเลี้ยงดูบุตรไม่แตกต่างกัน แต่การศึกษาของนุชรา บุญนก (2531) เรื่องบทบาทของบิดาในการส่งเสริมมารดาในการเลี้ยงดูทารก โดยศึกษาบิดาของบุตรอายุ 2 เดือนที่พามารับวัคซีนที่ศูนย์อนามัยแม่และเด็กเขต 7 จังหวัดราชบุรี จำนวน 250 ราย พบว่าบิดาที่มีรายได้ของครอบครัวสูงกว่า 6,000 บาทต่อเดือน มีบทบาทในการส่งเสริมมารดาในการเลี้ยงดูทารกมากกว่าบิดาที่มีรายได้ของครอบครัวต่ำกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ปัจจัยทางสังคม

1. อึดมโนทัศน์

จากการศึกษาของ ลำเนียง แยมสะอาด (2529) เรื่อง บทบาทของบิดาต่อการเลี้ยงดูบุตรตามการรับรู้ของตนเอง โดยศึกษาบิดาที่นำบุตรอายุ 0-1 ปี มาตรวจในคลินิกสุขภาพเด็กดีจำนวน 201 ราย ผลการศึกษาพบว่า การรับรู้ของตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับบทบาทของบิดาต่อการเลี้ยงดูบุตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวคือ บิดาที่มีการรับรู้ของตนเองดีจะมี

บทบาทในการเลี้ยงดูบุตรมาก ส่วนบิดาที่มีการรับรู้ของตนเองไม่ดีจะมีบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรน้อย

2. ทศนคติต่อการมีบุตร

จากการศึกษาของ วิลาวรรณ ศรีสุวัฒน์ (2531) เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพของคู่สมรส เจตคติของบิดาต่อบุตร กับบทบาทในการเลี้ยงดูบุตรของบิดาที่มีบุตรคนแรก โดยศึกษา บิดาที่มีบุตรคนแรกและมาเยี่ยมบุตรและภรรยา หลังคลอดจำนวน 100 ราย ผลการศึกษาวิจัยพบว่าเจตคติของบิดาต่อบุตรมีความสัมพันธ์กับบทบาทในการเลี้ยงดูบุตรของบิดาที่มีบุตรคนแรกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวคือ บิดาที่มีเจตคติต่อบุตรดีจะมีบทบาทในการเลี้ยงดูบุตรมาก ส่วนบิดาที่มีเจตคติต่อบุตรไม่ดีจะมีบทบาทในการเลี้ยงดูบุตรน้อย ในขณะที่ อมรา ภิญโญ (2533) ศึกษาเรื่อง ความรู้ เจตคติและบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัย 1-3 ปี ในเขตเทศบาลเมืองนครศรีธรรมราช จำนวน 126 ราย ผลการศึกษพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติของบิดาต่อการเลี้ยงดูบุตรกับบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรไม่มีความสัมพันธ์กัน

3. ประสบการณ์เดิมของบิดา

บังอร สุภวิทพัฒนา (2536) ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้พัฒนาการของบิดา การสนับสนุนจากคู่สมรสกับพฤติกรรมการเลี้ยงดูบุตรของบิดา กลุ่มตัวอย่างเป็นบิดาที่มีบุตรอายุ 1-2 ปี อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครฯ ขนาดตัวอย่างจำนวน 200 ราย ผลการศึกษพบว่า ประสบการณ์การได้รับการเลี้ยงดูจากบิดาในวัยเด็ก มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการเลี้ยงดูบุตรของบิดาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นอกจากนี้ โสพิน สุวรรกุล (2535) ศึกษาบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยขวบปีแรก กลุ่มตัวอย่างเป็นบิดาที่พาบุตรมารับบริการที่ห้องตรวจเด็ก แผนกกุมารเวชศาสตร์ โรงพยาบาลศิริราช จำนวน 200 ราย ผลการศึกษพบว่าผู้เลี้ยงดูบิดาในวัยเด็กมีความสัมพันธ์ทางบวกกับบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยขวบปีแรกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งผู้เลี้ยงดูในวัยเด็กส่วนใหญ่เป็นมารดาคิดเป็นร้อยละ 68.5 ทั้งบิดาและมารดาคิดเป็นร้อยละ 15.0 บุคคลอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 11.0 และบิดาคิดเป็นร้อยละ 5.5 ตามลำดับ

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทบิดา

1. การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดา

จากการศึกษาของ เพ็ญศรี พิษยสนธิ (2531) เรื่อง การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาและมารดาในการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน โดยศึกษาบิดาจำนวน 251 รายและมารดาจำนวน 246 ราย พบว่าการปฏิบัติบทบาทต่างๆ ในการอบรมเลี้ยงดูบุตรของบิดาและมารดา โดยส่วนรวมใกล้เคียงกันและอยู่ในระดับปานกลาง บทบาทที่ทั้งบิดาและมารดาปฏิบัติกันมาก คือเรื่องการสอนลูกเกี่ยวกับความต้องการของสังคม และการปฏิบัติตัวตามความคาดหวังของสังคม ส่วนการเสริมสร้างสติปัญญาและการสอนเกี่ยวกับสุขภาพยังปฏิบัติกันน้อย บทบาทที่บิดาและมารดามีการปฏิบัติแตกต่างกันมีเพียง 2 เรื่อง คือ เรื่องการสอนเกี่ยวกับสุขภาพและการออกกำลังกายของบุตรวัยก่อนเรียน พบว่า บิดาสนใจมากกว่ามารดา และเรื่องการสอนเกี่ยวกับอนามัยส่วนบุคคลพบว่ามารดาปฏิบัติมากกว่าบิดา แต่จากการศึกษาของ โสพิน สุวรรกุล (2535) เรื่อง บทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยขวบปีแรก โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นบิดาที่เลี้ยงดูบุตรขวบปีแรกจำนวน 200 ราย ที่พญามาตรวจที่โรงพยาบาลศิริราช ส่วนใหญ่บทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 68.0 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าบิดามีบทบาทในด้านการปกป้องคุ้มครองอันตรายมากที่สุด รองลงมาคือบทบาทด้านการส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการบุตร และด้านการดูแลบุตรขณะปกติและเจ็บป่วยตามลำดับ ในขณะที่การศึกษาของ อรทัย รัตนมณี (2538) เรื่อง การศึกษาบทบาทของบิดาในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยในเขตเมือง โดยศึกษาบิดาของเด็กปฐมวัยช่วงอายุ 3-6 ปี จำนวน 399 ราย ในเขตเมืองจังหวัดนครราชสีมา พบว่าบิดาเน้นเรื่องการพัฒนาการทางด้านร่างกายมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 71.85 รองลงมาเป็นการพัฒนาการทางด้านสติปัญญา คิดเป็นร้อยละ 65.59 และพัฒนาการทางด้านอารมณ์ คิดเป็นร้อยละ 56.01 และสุดท้ายเป็นพัฒนาการทางด้านสังคม คิดเป็นร้อยละ 55.13 ตามลำดับ

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงได้กำหนดตัวแปรที่จะศึกษา ดังนี้

1. ตัวแปรอิสระ

1.1 ปัจจัยพื้นฐานทางสังคมของบิดา

- 1.1.1 อายุ
- 1.1.2 ระดับการศึกษา
- 1.1.3 ความต้องการมีบุตร
- 1.1.4 ลักษณะของครอบครัว
- 1.1.5 เพศของบุตรที่ต้องการมี (เพศของบุตรคนแรก, เพศของบุตรคนถัดไป)
- 1.1.6 เวลาที่ให้กับบุตร

1.2 ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจของบิดา

- 1.2.1 อาชีพ
- 1.2.2 รายได้ทั้งหมด (บาท/เดือน)
- 1.2.3 รายจ่ายทั้งหมด (บาท/เดือน)
- 1.2.4 จำนวนบุคคลอื่นที่ต้องมีภาระหน้าที่ดูแลนอกเหนือจากสมาชิกในครอบครัว

1.3 ปัจจัยทางสังคม

- 1.3.1 อัตมโนทัศน์ของการเป็นบิดา
- 1.3.2 ทักษะต่อการมีบุตร
- 1.3.3 ประสบการณ์เดิมของบิดาที่ได้รับการเลี้ยงดู

2. ตัวแปรตาม

การปฏิบัติตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน

2.1 ด้านร่างกาย

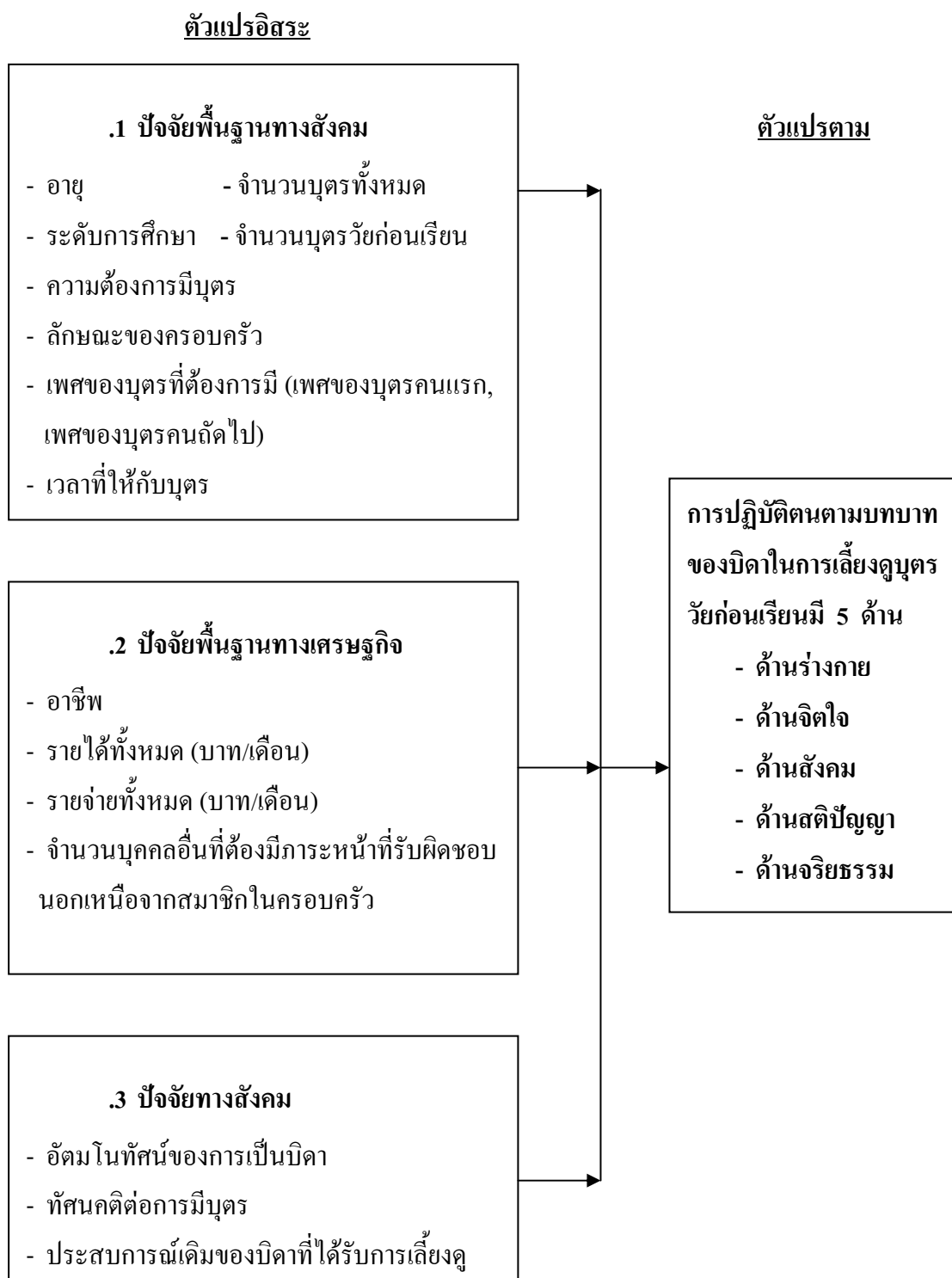
2.2 ด้านจิตใจ

2.3 ด้านสังคม

2.4 ด้านสติปัญญา

2.5 ด้านจริยธรรม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม

สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยพื้นฐานทางสังคม ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ อัตมโนทัศน์ ทักษะคิดต่อการมีบุตร และประสบการณ์เดิมของบิดาที่ได้รับการเลี้ยงดู มีผลต่อการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Study) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษา

ประชากรที่ใช้ศึกษา คือ บิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียนที่มีอายุ 3-5 ปี กำลังเรียนอยู่ในโรงเรียนที่ผู้วิจัยศึกษา 4 แห่ง คือ โรงเรียนอนุบาลของรัฐบาล 2 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลกำแพงเพชร และโรงเรียนวัดคูยาง ส่วนโรงเรียนอนุบาลของเอกชน 2 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลวารินและโรงเรียนอนุบาลทรัพย์สถิตย์ มีนักเรียนทั้งสิ้น 198 คน และมีบิดาของนักเรียนจำนวน 179 คน

ขนาดกลุ่มตัวอย่างและการสุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้เปิดตารางการหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540) ที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 เปิดตารางที่จำนวนประชากร 180 คน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 123 คน หลังจากนั้นได้คำนวณหาสัดส่วนจำนวนบิดาที่อยู่ในแต่ละโรงเรียน ได้จำนวนตัวอย่างของบิดาแต่ละโรงเรียน แสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนบิดาและขนาดกลุ่มตัวอย่างบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียนอายุ 3-5 ปี จำแนกตามโรงเรียน

โรงเรียน	จำนวนนักเรียน (คน)	จำนวนบิดา (คน)*	ขนาดกลุ่มตัวอย่าง (คน)
อนุบาลกำแพงเพชร	47	42	29
วัดคูยาง	36	31	21
อนุบาลวาริน	80	74	51
อนุบาลทรัพย์สถิต	35	32	22
รวมทั้งสิ้น	198	179	123

หมายเหตุ: * ผู้วิจัยได้สรุปและรวบรวมมาจากฝ่ายทะเบียนของแต่ละโรงเรียน (2551)

หลังจากนั้นผู้วิจัยทำการสุ่มตัวอย่าง โดยการจับสลากรายชื่อของบิดาของแต่ละโรงเรียน
ครบตามจำนวนตัวอย่างที่ศึกษาในแต่ละโรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งแบ่งเป็น 6 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ปัจจัยพื้นฐานทางสังคมของบิดา

ส่วนที่ 2 ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจของบิดา

ส่วนที่ 3 อคติทัศนคติของการเป็นบิดา

ส่วนที่ 4 ทัศนคติต่อการมีบุตร

ส่วนที่ 5 ประสิทธิภาพเดิมของบิดาที่ได้รับการเลี้ยงดู

ส่วนที่ 6 การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน

การวัดตัวแปร

1. ระดับการศึกษา วัดโดยให้ค่าคะแนนตามจำนวนปีที่เรียน ตามการศึกษาภาคบังคับ ดังนี้

ประถมศึกษาปีที่ 3	เท่ากับ	3	คะแนน
ประถมศึกษาปีที่ 4	เท่ากับ	4	คะแนน
ประถมศึกษาปีที่ 6	เท่ากับ	6	คะแนน
ประถมศึกษาปีที่ 7	เท่ากับ	7	คะแนน
มัธยมศึกษาปีที่ 3	เท่ากับ	9	คะแนน
มัธยมศึกษาปีที่ 5	เท่ากับ	11	คะแนน
มัธยมศึกษาปีที่ 6/ปวช.	เท่ากับ	12	คะแนน
อนุปริญญา/ปวส.	เท่ากับ	14	คะแนน
ปริญญาตรี	เท่ากับ	16	คะแนน
ปริญญาโท	เท่ากับ	18	คะแนน
ปริญญาเอก	เท่ากับ	21	คะแนน

2. อัตมโนทัศน์ของการเป็นบิดา

ผู้วิจัยวัดอัตมโนทัศน์ของการเป็นบิดาด้วยมาตรวัดประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ผู้วิจัยได้ตั้งเกณฑ์การให้คะแนนและความหมาย ดังนี้

ระดับอัตมโนทัศน์	คะแนนข้อความทางบวก	คะแนนข้อความทางลบ
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	1
เห็นด้วย	4	2
ไม่แน่ใจ	3	3
ไม่เห็นด้วย	2	4
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	5

อัตมโนทัศน์ของการเป็นบิดา มีข้อความ 10 ข้อ เป็นคำถามเชิงบวก 8 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 1-7 และ 10 คำถามเชิงลบ ได้แก่ข้อที่ 8 และ 9

ดังนั้นช่วงคะแนนเท่ากับ 10-50 คะแนน ผู้วิจัยได้ให้เกณฑ์การให้คะแนนในภาพรวม เป็น 3 ระดับดังนี้

เกณฑ์การให้คะแนนและค่าเฉลี่ยในภาพรวม

$$\text{การหาช่วงคะแนน } \frac{50-10}{3} = 13.33$$

คะแนน 10.00-23.33 = อึดมโนทัศน์ของการเป็นบิดาไม่ดี

คะแนน 20.34-36.67 = อึดมโนทัศน์ของการเป็นบิดาดีปานกลาง

คะแนน 36.68-50.00 = อึดมโนทัศน์ของการเป็นบิดาดีมาก

สำหรับเกณฑ์การให้ค่าคะแนนเฉลี่ยและให้ความหมายเป็นรายชื่อของการวัด มีดังนี้

$$\text{การหาช่วงคะแนน } \frac{5-1}{3} = 1.33$$

คะแนน 1.00-2.33 = อึดมโนทัศน์ของการเป็นบิดาไม่ดี

คะแนน 2.34-3.67 = อึดมโนทัศน์ของการเป็นบิดาดีปานกลาง

คะแนน 3.68-5.00 = อึดมโนทัศน์ของการเป็นบิดาดีมาก

3. ทักษะการมีบุตร

ผู้วิจัยวัดด้วยมาตรวัดประมาณค่ามี 5 ระดับ ผู้วิจัยได้ตั้งเกณฑ์การให้คะแนนและความหมาย ดังนี้

ระดับทัศนคติ	คะแนนข้อความทางบวก
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5
เห็นด้วย	4
ไม่แน่ใจ	3
ไม่เห็นด้วย	2
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1

ทัศนคติต่อการมีบุตร มีข้อคำถาม 10 ข้อ เป็นข้อคำถามเชิงบวกทั้งหมด

ดังนั้นช่วงคะแนนเท่ากับ 10-50 คะแนน ผู้วิจัยได้ให้เกณฑ์การให้คะแนนในภาพรวม เป็น 3 ระดับดังนี้

เกณฑ์การให้คะแนนและค่าเฉลี่ยในภาพรวม

$$\text{การหาช่วงคะแนน} \quad \frac{50-10}{3} = 13.33$$

คะแนน 10.00-23.33 = ทักษะไม่ดีต่อการมีบุตร

คะแนน 20.34-36.67 = ทักษะดีปานกลางต่อการมีบุตร

คะแนน 36.68-50.00 = ทักษะดีมากต่อการมีบุตร

สำหรับเกณฑ์การให้ค่าคะแนนเฉลี่ยและให้ความหมายเป็นรายชื่อของการวัด มีดังนี้

$$\text{การหาช่วงคะแนน} \quad \frac{5-1}{3} = 1.33$$

คะแนน 1.00-2.33 = ทักษะไม่ดีต่อการมีบุตร

คะแนน 2.34-3.67 = ทักษะดีปานกลางต่อการมีบุตร

คะแนน 3.68-5.00 = ทักษะดีมากต่อการมีบุตร

4. ประสิทธิภาพเดิมของบิดาที่ได้รับการเลี้ยงดู

ผู้วิจัยวัดด้วยมาตรวัดประมาณค่ามี 5 ระดับ ผู้วิจัยได้ตั้งเกณฑ์การให้คะแนนและให้ความหมาย ดังนี้

ระดับประสิทธิภาพเดิมของบิดา	คะแนนข้อความทางบวก
ได้รับเป็นประจำ	4
ได้รับบ่อยครั้ง	3
ได้รับบางครั้ง	2
ได้รับนานๆ ครั้ง	1
ไม่เคยได้รับเลย	0

ประสบการณ์เดิมของบิดาที่ได้รับการเลี้ยงดู มีข้อคำถาม 12 ข้อ เป็นข้อคำถามเชิงบวกทั้งหมด

ดังนั้นช่วงคะแนนเท่ากับ 0-48 คะแนน ผู้วิจัยได้ให้เกณฑ์การให้คะแนนในภาพรวมเป็น 3 ระดับดังนี้

เกณฑ์การให้คะแนนและค่าเฉลี่ยในภาพรวม

$$\text{การหาช่วงคะแนน } \frac{48-0}{3} = 16.00$$

คะแนน 0.00-16.00	=	บิดามีประสบการณ์เดิมที่ได้รับการเลี้ยงดูระดับไม่ดี
คะแนน 16.01-32.00	=	บิดามีประสบการณ์เดิมที่ได้รับการเลี้ยงดูระดับดีปานกลาง
คะแนน 32.01-48.00	=	บิดามีประสบการณ์เดิมที่ได้รับการเลี้ยงดูระดับดีมาก

เกณฑ์การให้ค่าคะแนนเฉลี่ยและให้ความหมายเป็นรายชื่อของการวัด มีดังนี้

$$\text{การหาช่วงคะแนน } \frac{4-0}{3} = 1.33$$

คะแนน 0.00-1.33	=	บิดามีประสบการณ์เดิมที่ได้รับการเลี้ยงดูระดับไม่ดี
คะแนน 1.34-2.66	=	บิดามีประสบการณ์เดิมที่ได้รับการเลี้ยงดูระดับดีปานกลาง
คะแนน 2.67-4.00	=	บิดามีประสบการณ์เดิมที่ได้รับการเลี้ยงดูระดับดีมาก

5. การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน

ผู้วิจัยศึกษา 5 ด้านดังนี้ 1) ด้านร่างกาย 2) ด้านจิตใจ 3) ด้านสังคม 4) ด้านสติปัญญา 5) ด้านจริยธรรม ซึ่งในแต่ละด้านผู้วิจัยวัดด้วยมาตรวัดประมาณค่ามี 5 ระดับ ผู้วิจัยได้ตั้งเกณฑ์การให้ค่าคะแนนที่เหมือนกันทั้ง 5 ด้าน ดังนี้

ระดับการปฏิบัติ	คะแนนข้อความทางบวก	คะแนนข้อความทางลบ
ปฏิบัติเป็นประจำ	4	0
ปฏิบัติบ่อยครั้ง	3	1
ปฏิบัติบางครั้ง	2	2
ปฏิบัตินาน ๆ ครั้ง	1	3
ไม่เคยปฏิบัติเลย	0	4

การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน ด้านร่างกาย มีข้อคำถาม 12 ข้อ เป็นคำถามเชิงบวกทั้งหมด

การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน ด้านจิตใจ มีข้อคำถาม 12 ข้อ เป็นคำถามเชิงบวก 11 ข้อ ได้แก่ข้อที่ 1-6 และ 8-12 คำถามเชิงลบได้แก่ข้อที่ 7

การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน ด้านสังคม มีข้อคำถาม 12 ข้อ เป็นคำถามเชิงบวกทั้งหมด

การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน ด้านสติปัญญา มีข้อคำถาม 12 ข้อ เป็นคำถามเชิงบวกทั้งหมด

การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน ด้านจริยธรรม มีข้อคำถาม 12 ข้อ เป็นคำถามเชิงบวกทั้งหมด

เนื่องจากทั้ง 5 ด้านมีจำนวน 12 ข้อเท่ากัน ดังนั้นช่วงคะแนนเท่ากับ 0-48 เหมือนกันทุกด้าน ผู้วิจัยได้ให้เกณฑ์การให้คะแนนในภาพรวมของแต่ละรายด้านเป็น 3 ระดับเหมือนกัน ดังนี้

เกณฑ์การให้คะแนนและค่าเฉลี่ยในภาพรวมแต่ละรายด้าน

$$\text{การหาช่วงคะแนน} \quad \frac{48-0}{3} = 16.00$$

คะแนน	0.00-16.00	=	ปฏิบัติน้อย
คะแนน	16.01-32.00	=	ปฏิบัติเป็นบางครั้ง
คะแนน	32.01-48.00	=	ปฏิบัติเป็นประจำ

เกณฑ์การให้ค่าคะแนนเฉลี่ยและให้ความหมายเป็นรายชื่อของการวัดในแต่ละด้าน มีดังนี้

$$\text{การหาช่วงคะแนน} \quad \frac{4-0}{3} = 1.33$$

คะแนน	0.00-1.33	=	ปฏิบัติน้อย
คะแนน	1.34-2.66	=	ปฏิบัติเป็นบางครั้ง
คะแนน	2.67-4.00	=	ปฏิบัติเป็นประจำ

การทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นสำหรับการศึกษาค้างนี้ ไปทดสอบหาความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ดังนี้

1. การหาความเที่ยงตรง (Validity) โดยนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอต่อ คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้ทรงคุณวุฒิ คือ อาจารย์นุชชรี สมศรีสุข อาจารย์ 2 ระดับ 7 โรงเรียนวัดคูยาง จังหวัดกำแพงเพชร ผู้เชี่ยวชาญด้านเด็กปฐมวัย เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของคำถามแต่ละข้อว่าตรงตามจุดมุ่งหมาย และสอดคล้องกับการศึกษาค้างนี้หรือไม่ หลังจากนั้นนำมาแก้ไขปรับปรุงเพื่อดำเนินการในขั้นต่อไป

2. การหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามไปทดสอบ (Pretest) กับบิดาที่มีบุตรอายุระหว่าง 3-5 ปีที่โรงเรียนอนุบาลสมฤดี ตั้งอยู่ที่ อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 30 คน นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช (Cronbach's Coefficient Alpha)

ผลการศึกษาหาค่าความเชื่อมั่นของแต่ละแบบสอบถามที่วัดตัวแปร มีรายละเอียดโดยสรุป ดังนี้

2.1 อัตมโนทัศน์ของการเป็นบิดา ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.7901

2.2 ทศนคติต่อการมีบุตร ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.8303

2.3 ประสบการณ์เดิมของบิดาที่ได้รับการเลี้ยงดู ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.9725

2.4 การปฏิบัติตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.9708 เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านมีค่าความเชื่อมั่น ดังนี้

2.4.1 ด้านร่างกาย	ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.9278
2.4.2 ด้านจิตใจ	ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.8758
2.4.3 ด้านสังคม	ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.9338
2.4.4 ด้านสติปัญญา	ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.9164
2.4.5 ด้านจริยธรรม	ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.9369

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเก็บข้อมูลจากบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียนอายุ 3-5 ปี ซึ่งเรียนอยู่ในโรงเรียนที่ผู้วิจัยเลือกศึกษา 4 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลกำแพงเพชร โรงเรียนวัดคูยาง โรงเรียนอนุบาลวาริน และโรงเรียนอนุบาลทรัพย์สถิตย์ โดยขอความกรุณาจากครูประจำชั้นแต่ละห้องประสานกับบิดาที่ตกเป็นตัวอย่างพบกับผู้วิจัย และผู้วิจัยได้อธิบายวัตถุประสงค์ของการศึกษา และแจกแบบสอบถามให้กับบิดาที่มารับ-ส่งเด็กตามที่ผู้วิจัยจับสลากได้ หากบิดาไม่ได้มารับ-ส่งเด็กเอง ให้ทางโรงเรียนฝากไปกับผู้ที่มารับ-ส่งเด็ก เพื่อนำกลับไปให้บิดาเพื่อตอบแบบสอบถาม และนำวันส่งแบบสอบถามคืน

ผู้วิจัยมารับแบบสอบถามคืนด้วยตนเองตามวันนัดส่ง และได้ตรวจสอบแบบสอบถามแต่ละชุด เพื่อให้มีข้อความที่ตอบครบสมบูรณ์ทุกฉบับ การศึกษาครั้งนี้ใช้ระยะเวลาเก็บข้อมูลรวมทั้งสิ้น 14 วัน (วันที่ 28 สิงหาคม 2551-10 กันยายน 2551)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่างมาตรวจสอบพิจารณาอีกครั้งเพื่อความสมบูรณ์ครบถ้วนของแบบสอบถามทุกฉบับ และนำข้อมูลไปวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา ใช้ค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าพิสัยเพื่ออธิบายข้อมูลที่ศึกษาดังนี้ คือ ปัจจัยพื้นฐานทางสังคมของบิดา ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจของบิดา อัตมโนทัศน์ของการเป็นบิดา ทักษะต่อการมีบุตร ประสบการณ์เดิมของบิดาที่ได้รับการเลี้ยงดู

2. สำหรับการทดสอบเพื่อศึกษาหาตัวแปรอิสระที่มีผลต่อตัวแปรตาม คือ การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน ได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ คือ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

บทที่ 4

ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ผู้ศึกษาเสนอผลการศึกษา แบ่งออกเป็น 7 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยพื้นฐานทางสังคมของบิดา

ตอนที่ 2 ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจของบิดา

ตอนที่ 3 อคติทัศนคติของการเป็นบิดาของบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียน

ตอนที่ 4 ทักษะการมีบุตรของบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียน

ตอนที่ 5 ประสิทธิภาพเดิมของบิดาที่ได้รับการเลี้ยงดูของบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียน

ตอนที่ 6 การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน

6.1 ด้านร่างกาย

6.2 ด้านจิตใจ

6.3 ด้านสังคม

6.4 ด้านสติปัญญา

6.5 ด้านจริยธรรม

ตอนที่ 7 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

โดยมีรายละเอียดของแต่ละตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยพื้นฐานทางสังคมของบิดา

1. อายุ

ผลการศึกษาอายุของบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียนพบว่า บิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียนมีอายุดำสุด 21 ปี อายุสูงสุด 60 ปี และอายุเฉลี่ย 36.41 ปี เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า บิดาที่มีบุตร

วัยก่อนเรียนมีอายุในช่วงระหว่าง 30-39 ปี คิดเป็นร้อยละ 50.4 รองลงมา มีอายุสูงกว่า 39 ปี คิดเป็นร้อยละ 29.3 และอายุต่ำกว่า 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 20.3 ตามลำดับ (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียน จำแนกตามอายุ

อายุ (ปี)	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 30 ปี	25	20.3
30-39 ปี	62	50.4
สูงกว่า 39 ปี	36	29.3
รวม	123	100.0
อายุน้อยสุด 21 ปี อายุสูงสุด 60 ปี	$\bar{X} = 36.41$ ปี	S.D. = 7.680 ปี

2. ระดับการศึกษา

ผลการศึกษาระดับการศึกษาของบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียนพบว่า บิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียนมีการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 27.6 มัธยมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันคือ ร้อยละ 19.5 และร้อยละ 17.1 ตามลำดับ ปริญญาโท และประถมศึกษาปีที่ 6 มีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันคือ ร้อยละ 8.9 และร้อยละ 7.3 ตามลำดับ (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียน จำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุด

ระดับการศึกษาสูงสุด	จำนวน	ร้อยละ
ประถมศึกษาปีที่ 3	1	.8
ประถมศึกษาปีที่ 4	3	2.4
ประถมศึกษาปีที่ 6	9	7.3
ประถมศึกษาปีที่ 7	1	.8
มัธยมศึกษาปีที่ 3	21	17.1
มัธยมศึกษาปีที่ 5	1	.8
มัธยมศึกษาปีที่ 6	24	19.5
ปวช.	8	6.5

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ระดับการศึกษาสูงสุด	จำนวน	ร้อยละ
ปวส.	8	6.5
อนุปริญญา	1	.8
ปริญญาตรี	34	27.6
ปริญญาโท	11	8.9
ปริญญาเอก	1	8
รวม	123	100.0

3. ลักษณะของครอบครัว

จากการศึกษาบุคคลที่พักอาศัยอยู่ร่วมกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ทำให้ทราบว่าลักษณะครอบครัวของผู้ตอบแบบสอบถามนั้นเป็นลักษณะครอบครัวเดี่ยว ร้อยละ 47.97 และครอบครัวขยาย ร้อยละ 52.03 ตามลำดับ (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียน จำแนกตามลักษณะครอบครัว

ลักษณะครอบครัว	จำนวน	ร้อยละ
ครอบครัวเดี่ยว ประกอบด้วย		
ภรรยาและบุตร	59	47.97
ท่านกับบุตร	-	-
ครอบครัวขยาย*	64	52.03
รวม	123	100.00

หมายเหตุ: * ครอบครัวขยาย ประกอบด้วยภรรยา บุตร และญาติผู้ใหญ่ (ปู่ย่า/ตายาย/ญาติผู้ใหญ่อื่นๆ)

4. ความต้องการมีบุตรและเพศของบุตรที่ต้องการคนแรกและคนถัดไป

ผลการศึกษาความต้องการมีบุตรของบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียนพบว่า ความต้องการมีบุตรน้อย คิดเป็นร้อยละ 74.0 ความต้องการมีบุตรมาก คิดเป็นร้อยละ 26.0 จากการศึกษาไม่พบว่า

มีผู้ไม่ต้องการมีบุตร และต้องการให้บุตรคนแรกเป็นเพศชาย และเพศใดก็ได้ มีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันคือร้อยละ 39.8 และร้อยละ 39.0 ตามลำดับ และเป็นเพศหญิงร้อยละ 21.1 สำหรับบุตรคนที่ 2 มาต้องการให้เป็นเพศใดก็ได้ ร้อยละ 42.3 เพศหญิง 30.9 และเพศชาย 26.8 ตามลำดับ (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียน จำแนกตามความต้องการมีบุตรและเพศของบุตรที่ต้องการคนแรกและคนถัดไป

ความต้องการมีบุตร	จำนวน	ร้อยละ
ต้องการมีบุตรน้อย	91	74.0
ต้องการมีบุตรมาก	32	26.0
ไม่ต้องการที่จะมีบุตร	-	-
รวม	123	100.0
เพศของบุตรคนแรกที่ต้องการ (n = 123)		
เพศหญิง	26	21.1
เพศชาย	49	39.8
เพศใดก็ได้	48	39.0
รวม	123	100.0
เพศของบุตรคนที่ 2 ที่ต้องการ (n = 123)		
เพศหญิง	38	30.9
เพศชาย	33	26.8
เพศใดก็ได้	52	42.3
รวม	123	100.0

5. จำนวนบุตรที่มีในปัจจุบัน

ผลการศึกษาจำนวนบุตรที่มีในปัจจุบันของบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียนพบว่า บิดามีบุตรน้อยที่สุด 1 คน บิดามีบุตรมากที่สุด 4 คน และบิดามีบุตรเฉลี่ย 1.79 คน เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า บิดามีจำนวนบุตร 2 คน คิดเป็นร้อยละ 47.2 รองลงมาบิดามีจำนวนบุตร 1 คน คิดเป็นร้อยละ 37.4 บิดามีจำนวนบุตร 3 คน คิดเป็นร้อยละ 14.6 และบิดามีจำนวนบุตร 4 คน คิดเป็นร้อยละ .8 ตามลำดับ (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียน จำแนกตามจำนวนบุตรที่มีในปัจจุบัน

จำนวนบุตรที่มีในปัจจุบัน (คน)	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนบุตร 1 คน	46	37.4
จำนวนบุตร 2 คน	58	47.2
จำนวนบุตร 3 คน	18	14.6
จำนวนบุตร 4 คน	1	.8
รวม	123	100.0

จำนวนบุตรน้อยที่สุด 1 คน จำนวนบุตรมากที่สุด 4 คน $\bar{X} = 1.79$ คน S.D. = .716 คน

6. จำนวนบุตรวัยก่อนเรียน

ผลการศึกษาจำนวนบุตรวัยก่อนเรียนของบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียนพบว่า บิดามีบุตรวัยก่อนเรียนน้อยที่สุด 1 คน บิดามีบุตรวัยก่อนเรียนมากที่สุด 2 คน และบิดามีบุตรวัยก่อนเรียนเฉลี่ย 1.13 คน เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า บิดามีบุตรวัยก่อนเรียน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 87.0 และ บิดามีบุตรวัยก่อนเรียน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 13.0 ตามลำดับ (ตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียน จำแนกตามจำนวนบุตรวัยก่อนเรียน

จำนวนบุตรวัยก่อนเรียน (คน)	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนบุตรวัยก่อนเรียน 1 คน	107	87.0
จำนวนบุตรวัยก่อนเรียน 2 คน	16	13.0
รวม	123	100.0

จำนวนบุตรวัยก่อนเรียนน้อยที่สุด 1 คน จำนวนบุตรวัยก่อนเรียนมากที่สุด 2 คน $\bar{X} = 1.13$ คน S.D. = .338 คน

7. เวลาที่ดูแลหรือทำกิจกรรมกับบุตรวัยก่อนเรียน

ผลการศึกษาเวลาที่ดูแลหรือทำกิจกรรมกับบุตรวัยก่อนเรียนของบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียนพบว่าบิดามีเวลาให้กับบุตร คิดเป็นร้อยละ 94.3 บิดาไม่มีเวลาให้กับบุตร เพียงร้อยละ 5.7

โดยพบว่าบิดามีเวลาให้กับบุตรมากที่สุด 7 วัน น้อยที่สุด 1 วัน จำนวนวันเฉลี่ย 5.43 วัน เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่าบิดามีเวลาดูแลบุตร 7 วัน/สัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 53.44 มีเวลา 5 วัน/สัปดาห์ ร้อยละ 17.24 มีเวลา 2 วัน/สัปดาห์ ร้อยละ 12.06 ตามลำดับ

สำหรับผลการศึกษาเวลาที่มีให้กับบุตร ชั่วโมง/วัน มีรายละเอียดดังนี้ บิดามีเวลาให้กับบุตรมากที่สุด 16 ชั่วโมง น้อยที่สุด 1 ชั่วโมง จำนวนชั่วโมงเฉลี่ย 4.51 ชั่วโมง เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่าบิดามีเวลาให้กับบุตรมากที่สุด 3 ชั่วโมง/วัน คิดเป็นร้อยละ 20.3 มีเวลา 2 ชั่วโมง/วัน คิดเป็นร้อยละ 17.24 มีเวลา 5 ชั่วโมง/วัน คิดเป็นร้อยละ 14.65 ตามลำดับ (ตารางที่ 8)

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียน จำแนกตามเวลาที่ดูแลหรือทำกิจกรรมกับบุตร

เวลาที่ดูแลหรือทำกิจกรรม	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีเวลา	7	5.7
มีเวลา	116	94.3
รวม	123	100.0
เวลาที่ให้กับบุตร (วัน/สัปดาห์) (n=116)		
1 วัน/สัปดาห์	2	1.72
2 วัน/สัปดาห์	14	12.06
3 วัน/สัปดาห์	8	6.89
4 วัน/สัปดาห์	9	7.75
5 วัน/สัปดาห์	20	17.24
6 วัน/สัปดาห์	1	.8
7 วัน/สัปดาห์	62	53.44
รวม	116	100.00
จำนวนวันต่ำสุด 1 วัน จำนวนวันสูงสุด 7 วัน $\bar{X} = 5.43$ วัน S.D. = 1.93 วัน		
เวลาที่ให้กับบุตร (ชั่วโมง/วัน) (n=116)		
1 ชั่วโมง/วัน	12	10.34
2 ชั่วโมง/วัน	20	17.24
3 ชั่วโมง/วัน	25	21.55

ตารางที่ 8 (ต่อ)

เวลาที่ดูแลหรือทำกิจกรรม	จำนวน	ร้อยละ
4 ชั่วโมง/วัน	13	11.20
5 ชั่วโมง/วัน	17	14.65
6 ชั่วโมง/วัน	10	8.62
7 ชั่วโมง/วัน	1	.8
8 ชั่วโมง/วัน	6	5.17
9 ชั่วโมง/วัน	2	1.72
10 ชั่วโมง/วัน	2	1.72
11 ชั่วโมง/วัน	1	.8
12 ชั่วโมง/วัน	4	3.44
15 ชั่วโมง/วัน	1	.8
16 ชั่วโมง/วัน	2	1.72
รวม	116	100.00

จำนวนชั่วโมงต่ำสุด 1 ชั่วโมง จำนวนชั่วโมงสูงสุด 16 ชั่วโมง $\bar{X} = 4.51$ ชั่วโมง S.D. = 3.20 ชั่วโมง

8. เพศของบุตรวัยก่อนเรียน

ผลการศึกษาเพศของบุตรวัยก่อนเรียนของบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียนพบว่า บุตรวัยก่อนเรียนเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 48.0 เพศชายร้อยละ 44.7 และทั้งเพศหญิงและเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 7.3 ตามลำดับ (ตารางที่ 9)

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียน จำแนกตามเพศของบุตรวัยก่อนเรียน

เพศของบุตรวัยก่อนเรียน	จำนวน	ร้อยละ
เพศชาย	59	48.0
เพศหญิง	55	44.7
ทั้งเพศชายและเพศหญิง	9	7.3
รวม	123	100.0

ตอนที่ 2 ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจของบิดา

1. อาชีพ

ผลการศึกษาอาชีพของบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียนพบว่า บิดามีอาชีพรับจ้าง/ลูกจ้าง คิดเป็นร้อยละ 35.0 รับราชการ และค้าขาย มีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน คือร้อยละ 24.4 และ 22.0 ตามลำดับ อาชีพเกษตรกร และกิจการส่วนตัว มีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน คือร้อยละ 8.1 และ 7.3 ตามลำดับ พนักงานรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 2.4 และพ่อบ้าน คิดเป็นร้อยละ .8 ตามลำดับ (ตารางที่ 10)

ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละของบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียน จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
รับราชการ	30	24.4
รับจ้าง/ลูกจ้าง	43	35.0
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	3	2.4
เกษตรกร	10	8.1
ค้าขาย	27	22.0
กิจการส่วนตัว	9	7.3
พ่อบ้าน	1	.8
รวม	123	100.0

2. รายได้รวมทั้งหมดโดยเฉลี่ย (บาท/เดือน)

ผลการศึกษารายได้รวมทั้งหมดโดยเฉลี่ยของบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียนพบว่า บิดามีรายได้รวมเฉลี่ยต่ำสุด 3,000 บาท รายได้รวมเฉลี่ยสูงสุด 250,000 บาท รายได้ทั้งหมดเฉลี่ย 22,630.49 บาท เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า บิดามีรายได้รวมเฉลี่ยต่ำกว่า 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 30.9 10,000-19,999 บาท คิดเป็นร้อยละ 27.6 19,999-29,999 บาท คิดเป็นร้อยละ 20.3 30,000-39,999บาท คิดเป็นร้อยละ 13.8 และ สูงกว่า 39,999 บาท คิดเป็นร้อยละ 7.3 ตามลำดับ (ตารางที่ 11)

ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละของบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียน จำแนกตามรายได้รวมทั้งหมด โดยเฉลี่ย

รายได้รวมทั้งหมดโดยเฉลี่ย (บาท/เดือน)	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 10,000 บาท	38	30.9
10,000-19,999 บาท	34	27.6
19,999-29,999 บาท	25	20.3
30,000-39,999 บาท	17	13.8
สูงกว่า 39,999 บาท	9	7.3
รวม	123	100.0

รายได้รวมทั้งหมดโดยเฉลี่ยต่ำสุด 3,000 บาท รายได้รวมทั้งหมดโดยเฉลี่ยสูงสุด 250,000 บาท

$\bar{X} = 22,630.49$ บาท S.D.= 33,429.64 บาท Mode = 20,000 บาท

3. รายจ่ายรวมทั้งหมดโดยเฉลี่ย (บาท/เดือน)

ผลการศึกษารายจ่ายรวมทั้งหมดโดยเฉลี่ยของบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียนพบว่า บิดามีรายจ่ายรวมเฉลี่ยต่ำสุด 2,500 บาท รายจ่ายรวมเฉลี่ยสูงสุด 240,000 บาท รายจ่ายทั้งหมดเฉลี่ย 14,043.09 บาท เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า บิดามีรายได้รวมเฉลี่ยต่ำกว่า 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 48.0 10,000-19,999 บาท คิดเป็นร้อยละ 34.1 20,000 -29,999 บาท คิดเป็นร้อยละ 10.6 สูงกว่า 29,999 บาท คิดเป็นร้อยละ 7.3 ตามลำดับ (ตารางที่ 12)

ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละของบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียน จำแนกตามรายจ่ายรวมทั้งหมด โดยเฉลี่ย

รายจ่ายรวมทั้งหมดโดยเฉลี่ย (บาท/เดือน)	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 10,000 บาท	59	48.0
10,000-19,999 บาท	42	34.1
20,000-29,999 บาท	13	10.6
สูงกว่า 29,999 บาท	9	7.3
รวม	123	100.0

รายจ่ายรวมทั้งหมดโดยเฉลี่ยต่ำสุด 2,500 บาท รายจ่ายรวมทั้งหมดโดยเฉลี่ยสูงสุด 240,000 บาท

$\bar{X} = 14,043.09$ บาท $S.D. = 22,839.149$ บาท $Mode = 15,000$ บาท

4. ลักษณะการทำงาน

ผลการศึกษาลักษณะการทำงานของบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียนพบว่า บิดาทำงานอยู่กับบ้านคิดเป็นร้อยละ 20.3 บิดาออกไปทำงานนอกบ้าน คิดเป็นร้อยละ 79.7 เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ช่วงเวลาที่ออกจากบ้าน 8.00 น. คิดเป็นร้อยละ 43.87 เวลา 7.00 น. คิดเป็นร้อยละ 19.38 เวลา 7.30 น. คิดเป็นร้อยละ 10.20 ตามลำดับ

สำหรับช่วงเวลาที่กลับถึงบ้านมีรายละเอียดดังนี้ ช่วงเวลา 17.00 น. คิดเป็นร้อยละ 33.67 ช่วงเวลา 18.00 น. คิดเป็นร้อยละ 18.36 ช่วงเวลา 16.00 น. คิดเป็นร้อยละ 14.28 ตามลำดับ (ตารางที่ 13)

ตารางที่ 13 จำนวนและร้อยละของบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียน จำแนกตามลักษณะการทำงาน

ลักษณะการทำงาน	จำนวน	ร้อยละ
ทำอยู่กับบ้าน	25	20.3
ออกไปทำงานนอกบ้าน	98	79.7
รวม	123	100.0

ตารางที่ 13 (ต่อ)

ลักษณะการทำงาน	จำนวน	ร้อยละ
ช่วงเวลาที่ยื่นออกจากบ้าน (n = 98)		
3.00 น.	1	1.02
6.00 น.	3	3.06
6.30 น.	4	4.08
7.00 น.	19	19.38
7.30 น.	10	10.20
8.00 น.	43	43.87
8.30 น.	5	5.10
9.00 น.	7	7.14
10.00 น.	2	2.04
11.00 น.	1	1.02
14.00 น.	1	1.02
16.00 น.	1	1.02
17.00 น.	1	1.02
รวม	98	100.00
ช่วงเวลาที่กลับถึงบ้าน (n = 98)		
13.30 น.	1	1.02
14.00 น.	3	3.06
15.00 น.	2	2.04
15.30 น.	1	1.02
16.00 น.	14	14.28
16.30 น.	7	7.14
17.00 น.	33	33.67
17.30 น.	6	6.12
18.00 น.	18	18.36
19.00 น.	4	4.08
20.00 น.	4	4.08

ตารางที่ 13 (ต่อ)

ลักษณะการทำงาน	จำนวน	ร้อยละ
21.00 น.	2	2.04
22.00 น.	2	2.04
24.00 น.	1	1.02
รวม	98	100.00

5. ระยะเวลาทำงานใน 1 วัน

ผลการศึกษาระยะเวลาการทำงานใน 1 วันของบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียนพบว่า บิดาทำงานสูงสุดวันละ 14 ชั่วโมง ต่ำสุดวันละ 3 ชั่วโมง ทำงานเฉลี่ยวันละ 8.73 ชั่วโมง เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า บิดาทำงานวันละ 7-9 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 66.7 บิดาทำงานวันละ 10-12 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 25.2 บิดาทำงานวันละ ต่ำกว่า 7 ชั่วโมง และสูงกว่า 12 ชั่วโมง มีสัดส่วนที่เท่ากัน คือร้อยละ 4.1 ตามลำดับ (ตารางที่ 14)

ตารางที่ 14 จำนวนและร้อยละของบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียน จำแนกตามระยะเวลาทำงานใน 1 วัน

ระยะเวลาในการทำงานใน 1 วัน (ชั่วโมง/วัน)	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 7 ชั่วโมง	5	4.1
7-9 ชั่วโมง	82	66.7
10-12 ชั่วโมง	31	25.2
สูงกว่า 12 ชั่วโมง	5	4.1
รวม	123	100.0

ระยะเวลาในการทำงานต่ำสุด 3 ชั่วโมงต่อวัน ระยะเวลาในการทำงานสูงสุด 14 ชั่วโมงต่อวัน
 $\bar{X} = 8.73$ ชั่วโมง/วัน $S.D. = 1.816$ ชั่วโมง/วัน

6. จำนวนวันทำงานในรอบสัปดาห์

ผลการศึกษานับจำนวนวันทำงานในรอบสัปดาห์ของบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียนพบว่า บิดาทำงาน 7 วัน คิดเป็นร้อยละ 53.7 ทำงาน 5 วัน คิดเป็นร้อยละ 32.5 ทำงาน 6 วัน คิดเป็นร้อยละ 13.0 ทำงาน 4 วันมีเพียงร้อยละ .8 ตามลำดับ (ตารางที่ 15)

ตารางที่ 15 จำนวนและร้อยละของบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียน จำแนกตามจำนวนวันทำงานในรอบสัปดาห์

จำนวนวันทำงาน (สัปดาห์/วัน)	จำนวน	ร้อยละ
4 วัน	1	.8
5 วัน	40	32.5
6 วัน	16	13.0
7 วัน	66	53.7
รวม	123	100.0

7. จำนวนบุคคลอื่นที่ต้องรับผิดชอบ

ผลการศึกษานับจำนวนบุคคลอื่นที่ต้องดูแลของบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียนพบว่า บิดาที่ไม่มีบุคคลอื่นที่ต้องรับผิดชอบ คิดเป็นร้อยละ 75.6 และบิดาที่มีบุคคลอื่นที่ต้องรับผิดชอบ คิดเป็นร้อยละ 24.4

สำหรับรายละเอียดบิดาที่มีบุคคลอื่นที่ต้องรับผิดชอบ มีดังนี้ บิดาที่มีบุคคลอื่นที่ต้องรับผิดชอบจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 40.0 จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 36.67 จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 13.33 จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 6.67 และจำนวน 6 คน มีเพียงร้อยละ 3.33 ตามลำดับ (ตารางที่ 16)

ตารางที่ 16 จำนวนและร้อยละของบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียน จำแนกตามจำนวนบุคคลอื่นที่ต้องรับผิดชอบ

บุคคลอื่นที่ต้องรับผิดชอบ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มี	93	75.6
มี	30	24.4
รวม	123	100.0
จำนวนบุคคลอื่นที่ต้องรับผิดชอบ (n = 30)		
1 คน	12	40.00
2 คน	11	36.67
3 คน	4	13.33
5 คน	2	6.67
6 คน	1	3.33
รวม	30	100.00

ตอนที่ 3 อัตมโนทัศน์ของการเป็นบิดาของบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียน

1. ภาพรวมอัตมโนทัศน์ของการเป็นบิดาของบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียน

ผลการศึกษาพบว่าอัตมโนทัศน์ของการเป็นบิดาของบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียน อยู่ในระดับดีมาก คิดเป็นร้อยละ 91.1 รองลงมาอยู่ในระดับดีปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 8.9 ตามลำดับ ทั้งนี้มีคะแนนต่ำสุด คือ 29 คะแนน คะแนนสูงสุด คือ 50 คะแนน และมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 43.04 คะแนน (ตารางที่ 17)

ตารางที่ 17 อัตรานโยบายของการเป็นบิดาของบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียน จำแนกตามคะแนน

คะแนนอัตรานโยบายของการเป็นบิดา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
10.00-23.33 (ไม่ดี)	-	-
20.34-36.67 (ดีปานกลาง)	11	8.9
36.68-50.00 (ดีมาก)	112	91.1
รวม	123	100.0

คะแนนต่ำสุด 29 คะแนน คะแนนสูงสุด 50 คะแนน $\bar{X} = 43.04$ S.D. = 4.598

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าในภาพรวมบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียนมีระดับอัตรานโยบายของการเป็นบิดาอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.30$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียนมีอัตรานโยบายดีมากในเรื่องความรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้ทำหน้าที่บิดา ($\bar{X} = 4.74$) การที่ตนเองเป็นคนที่มีความค่าต่อบุตร ($\bar{X} = 4.65$) การเชื่อมั่นว่าตนเองจะเป็นบิดาที่ดีได้ ($\bar{X} = 4.56$) และเห็นว่าการเป็นบิดาทำให้ชีวิตสมบูรณ์ขึ้น ($\bar{X} = 4.56$) สำหรับอัตรานโยบายในระดับปานกลางมีเพียงเรื่องเดียวคือ คิดว่าตนเองยังทำหน้าที่การเป็นบิดาได้ไม่ดีพอ ($\bar{X} = 3.35$) (ตารางที่ 18)

ตารางที่ 18 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและระดับอัตรานโยบายของการเป็นบิดาของบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียน

(n = 123)							
ข้อความ	อัตรานโยบายของการเป็นบิดา					$\bar{X}$	ระดับอัตรานโยบาย
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง		
1. ท่านคิดว่าตนเองเป็นคนที่มีความค่าต่อบุตร	84 (68.3)	35 (28.5)	4 (3.3)	- (-)	- (-)	4.65	ดีมาก
2. ท่านรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้ทำหน้าที่เป็นบิดา	93 (75.6)	28 (22.8)	2 (1.6)	- (-)	- (-)	4.74	ดีมาก
3. ท่านเชื่อมั่นว่าท่านจะเป็นบิดาที่ดีได้	76 (61.8)	40 (32.5)	7 (5.7)	- (-)	- (-)	4.56	ดีมาก
4. ท่านเห็นว่าการเป็นบิดาทำให้ชีวิตของท่านสมบูรณ์ขึ้น	75 (61.0)	43 (35.0)	4 (3.3)	1 (.8)	- (-)	4.56	ดีมาก
5. ท่านเชื่อมั่นว่าท่านเป็นแบบอย่างที่ดีของบุตรได้	58 (47.2)	48 (39.0)	16 (13.0)	1 (.8)	- (-)	4.33	ดีมาก

ตารางที่ 18 (ต่อ)

(n = 123)

ข้อความ	อัตรามโนทัศน์ของการเป็นบิดา					$\bar{X}$	ระดับอัตรามโนทัศน์
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง		
6. ท่านเชื่อมั่นว่าบทบาทการเป็นบิดาของท่านมีความสำคัญเท่ากับมารดา	59 (48.0)	52 (42.3)	9 (7.3)	3 (2.4)	- (-)	4.36	ดีมาก
7. ท่านรู้สึกพอใจกับการปฏิบัติหน้าที่การเป็นบิดาของท่านในขณะนี้	59 (48.0)	58 (47.2)	5 (4.1)	1 (.8)	- (-)	4.42	ดีมาก
8. ท่านคิดว่าตัวท่านยังทำหน้าที่การเป็นบิดาได้ไม่ดีพอ*	3 (2.4)	27 (22.0)	25 (20.3)	60 (48.8)	8 (6.5)	3.35	ดีปานกลาง
9. ท่านคิดว่าตัวท่านปฏิบัติตนห่างเหินกับบุตร*	1 (.8)	10 (8.1)	13 (10.6)	66 (53.7)	33 (26.8)	3.98	ดีมาก(คือไม่ได้เห็นห่าง)
10. ท่านคิดว่าตัวท่านเป็นบิดาได้อย่างสมบูรณ์ที่สุด	40 (32.5)	58 (47.2)	22 (17.9)	3 (2.4)	- (-)	4.10	ดีมาก
ค่าเฉลี่ยรวม						4.30	ดีมาก

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บคือค่าร้อยละ

* คำถามเชิงนิเสธ

ตอนที่ 4 ทักษะคิดต่อการมีบุตรของบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียน

1. ภาพรวมทักษะคิดต่อการมีบุตรของบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียน

ผลการศึกษาพบว่าทักษะคิดต่อการมีบุตรของบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียน อยู่ในระดับดีมาก คิดเป็นร้อยละ 92.7 รองลงมาอยู่ในระดับดีปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 7.3 ตามลำดับ ไม่ปรากฏว่ามีบิดาที่มีทัศนคติไม่ดี ทั้งนี้มีคะแนนต่ำสุด คือ 29 คะแนน คะแนนสูงสุด คือ 50 คะแนน และมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 44.15 คะแนน (ตารางที่ 19)

ตารางที่ 19 ทักษะคิดต่อการมีบุตรของบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียน จำแนกตามคะแนน

คะแนนทักษะคิดต่อการมีบุตร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
10.00-23.33 (ไม่ดี)	-	-
20.34-36.67 (ดีปานกลาง)	9	7.3
36.68-50.00 (ดีมาก)	114	92.7
รวม	123	100.0

คะแนนต่ำสุด 29 คะแนน คะแนนสูงสุด 50 คะแนน $\bar{X} = 44.15$ S.D. = 4.716

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าในภาพรวมบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียนมีทักษะคิดต่อการมีบุตรอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.41$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียนมีทักษะคิดต่อการมีบุตรดีมาก ในเรื่องมีความตั้งใจที่จะเลี้ยงดูบุตรเป็นอย่างดีไม่ว่าจะอยู่ในฐานะเศรษฐกิจอย่างไรก็ตาม ($\bar{X} = 4.64$) แม้ว่าบุตรจะมีความผิดปกติทางด้านจิตใจก็จะรักและดูแลไปตลอด ($\bar{X} = 4.64$) เมื่อทราบว่าภรรยาตั้งครรภ์รู้สึกมีกำลังใจในการสร้างฐานะให้มั่นคงยิ่งขึ้น ($\bar{X} = 4.56$) การมีบุตรทำให้สัมพันธ์ภาพของสมาชิกในครอบครัวดีขึ้น ($\bar{X} = 4.52$) มีความรู้สึกผูกพันและรักบุตรทั้ง ๆ ที่อยู่ในครรภ์ ($\bar{X} = 4.50$) และเมื่อท่านทราบว่าภรรยาตั้งครรภ์รู้สึกดีใจมาก ($\bar{X} = 4.50$) (ตารางที่ 20)

ตารางที่ 20 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและระดับทักษะคิดต่อการมีบุตรของบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียน

(n = 123)

ข้อความ	ทักษะคิดต่อการมีบุตร					$\bar{X}$	ระดับ ทักษะคิด
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง		
1. หลังแต่งงานท่านมีความ ต้องการที่จะมีบุตรอย่างมาก	29 (23.6)	62 (50.4)	18 (14.6)	11 (8.9)	3 (2.4)	3.84	ดีมาก
2. ก่อนแต่งงานท่านคิดเสมอว่า ท่านต้องการมีบุตร	30 (24.4)	65 (52.8)	23 (18.7)	3 (2.4)	2 (1.6)	3.96	ดีมาก
3. เมื่อท่านทราบว่าภรรยา ตั้งครรภ์ ท่านรู้สึกดีใจมาก	71 (57.7)	43 (35.0)	9 (7.3)	- (-)	- (-)	4.50	ดีมาก
4. ท่านเห็นด้วยกับคำกล่าวที่ว่า “บุตรนั้นเป็นเสมือนโช่ทอง คล้องใจ”	71 (57.7)	43 (35.0)	7 (5.7)	2 (1.6)	- (-)	4.49	ดีมาก

ตารางที่ 20 (ต่อ)

(n = 123)

ข้อความ	ทัศนคติต่อการมีบุตร					$\bar{X}$	ระดับทัศนคติ
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง		
5. การมีบุตรทำให้ท่านรู้สึกว่าคุณค่าของท่านสมบูรณ์ขึ้น	66 (53.7)	51 (41.5)	6 (4.9)	- (-)	- (-)	4.49	ดีมาก
6. ท่านรู้สึกผูกพันและรักบุตรที่ทุกอย่างที่อยู่ในครรภ์	68 (55.3)	49 (39.8)	6 (4.9)	- (-)	- (-)	4.50	ดีมาก
7. การมีบุตรทำให้สัมพันธ์ภาพของสมาชิกในครอบครัวดีขึ้น	69 (56.1)	49 (39.8)	5 (4.1)	- (-)	- (-)	4.52	ดีมาก
8. ท่านมีความตั้งใจที่จะเลี้ยงดูบุตรเป็นอย่างดีไม่ว่าจะอยู่ในฐานะเศรษฐิกิจอย่างไรก็ตาม	83 (67.5)	36 (29.3)	4 (3.3)	- (-)	- (-)	4.64	ดีมาก
9. แม้ว่าบุตรของท่านจะมีความผิดปกติทางด้านจิตใจ ท่านก็จะรักและดูแลไปตลอด	82 (66.7)	38 (30.9)	3 (2.4)	- (-)	- (-)	4.64	ดีมาก
10. เมื่อทราบว่าภรรยาตั้งครรภ์ ท่านมีกำลังใจในการสร้างฐานะให้มั่นคงยิ่งขึ้น	75 (61.0)	43 (35.0)	4 (3.3)	1 (.8)	- (-)	4.56	ดีมาก
ค่าเฉลี่ยรวม						4.41	ดีมาก

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บคือค่าร้อยละ

ตอนที่ 5 ประสพการณ์เดิมของบิดาที่ได้รับการเลี้ยงดูของบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียน

1. ภาพรวมประสพการณ์เดิมของบิดาที่ได้รับการเลี้ยงดูของบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียน

ผลการศึกษาพบว่าประสพการณ์เดิมของบิดาที่ได้รับการเลี้ยงดู อยู่ในระดับดีมาก คิดเป็นร้อยละ 69.1 รองลงมาอยู่ในระดับดีปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 26.0 และระดับไม่ดี คิดเป็นร้อยละ 4.9 ตามลำดับ ทั้งนี้มีคะแนนต่ำสุด คือ 0 คะแนน คะแนนสูงสุด คือ 48 คะแนน และมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 35.20 คะแนน (ตารางที่ 21)

ตารางที่ 21 ประสิทธิภาพเดิมของบิดาที่ได้รับการเลี้ยงดูของบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียน จำแนกตาม
คะแนน

คะแนนประสิทธิภาพเดิมของบิดาที่ได้รับการเลี้ยงดู	จำนวน (คน)	ร้อยละ
0.00-16.00 (ไม่ดี)	6	4.9
16.01-32.00 (ดีปานกลาง)	32	26.0
32.01-48.00 (ดีมาก)	85	69.1
รวม	123	100.0

คะแนนต่ำสุด 0 คะแนน คะแนนสูงสุด 48 คะแนน $\bar{X} = 35.20$ S.D. = 10.293

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าในภาพรวมบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียนมีประสิทธิภาพเดิมของบิดาที่ได้รับการเลี้ยงดู อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 2.93$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียนมีประสิทธิภาพเดิมดีมาก ในเรื่องบิดาสอนให้มีความซื่อสัตย์ ($\bar{X} = 3.31$) บิดาสอนให้รู้จักเลือกคบเพื่อนที่ดี ($\bar{X} = 3.20$) บิดาแบ่งขนมให้ลูก ๆ ด้วยความรักที่เท่ากัน ($\bar{X} = 3.19$) บิดาสอนให้รู้จักเสียสละกับพี่น้อง ($\bar{X} = 3.05$) สำหรับประสิทธิภาพเดิมอยู่ในระดับดีปานกลาง คือเรื่อง บิดาสอนให้รู้จักเสียสละกับเพื่อน ๆ ($\bar{X} = 2.65$) และเมื่อมีเรื่องไม่สบายใจเกี่ยวกับเพื่อน บิดาสอนให้รู้จักการปรับตัว ($\bar{X} = 2.46$) (ตารางที่ 22)

ตารางที่ 22 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและระดับประสิทธิภาพเดิมของบิดาที่ได้รับการเลี้ยงดู

(n = 123)

ข้อความ	ประสิทธิภาพเดิมของบิดาที่ได้รับการเลี้ยงดู					$\bar{X}$	ระดับ ประสิทธิภาพ เดิม
	เป็นประจำ	บ่อยครั้ง	บางครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคย ได้รับ		
1. บิดาจะชี้แนะในสิ่งที่ท่าน ถามเสมอ	42 (34.1)	28 (22.8)	40 (32.5)	9 (7.3)	4 (3.3)	2.77	ดีมาก
2. บิดาจะอธิบายในสิ่งที่ท่าน ถามเสมอ	41 (33.3)	34 (27.6)	31 (25.2)	12 (9.8)	5 (4.1)	2.76	ดีมาก
3. บิดาสอนให้เป็นคนรู้จัก สังเกต สนใจใฝ่ที่จะเรียนรู้	45 (36.6)	36 (29.3)	33 (26.8)	4 (3.3)	5 (4.1)	2.91	ดีมาก
4. บิดาสอนให้รู้จักเลือกคบ เพื่อนที่ดี	59 (48.0)	41 (33.3)	16 (13.0)	2 (1.6)	5 (4.1)	3.20	ดีมาก

ตารางที่ 22 (ต่อ)

(n = 123)

ข้อความ	ประสบการณ์เดิมของบิดาที่ได้รับการเลี้ยงดู					$\bar{X}$	ระดับประสบการณ์เดิม
	เป็นประจำ	บ่อยครั้ง	บางครั้ง	นานๆครั้ง	ไม่เคยได้รับ		
5. บิดาสอนให้มีความซื่อสัตย์	66 (53.7)	39 (31.7)	12 (9.8)	2 (1.6)	4 (3.3)	3.31	ดีมาก
6. บิดาสอนให้รู้จักช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม	44 (35.8)	52 (42.3)	20 (16.3)	3 (2.4)	4 (3.3)	3.05	ดีมาก
7. บิดาสอนในเรื่องการปฏิบัติตามระเบียบวินัยของสังคม	47 (38.2)	47 (38.2)	18 (14.6)	6 (4.9)	5 (4.1)	3.02	ดีมาก
8. บิดาสอนในเรื่องการให้เกียรติเพศหญิงทุกวัย	29 (23.6)	54 (43.9)	25 (20.3)	8 (6.5)	7 (5.7)	2.73	ดีมาก
9. บิดาสอนให้ท่านรู้จักเสียสละกับพี่น้อง	54 (43.9)	48 (39.0)	11 (8.9)	5 (4.1)	5 (4.1)	3.15	ดีมาก
10. บิดาสอนให้ท่านรู้จักเสียสละกับเพื่อนๆ	23 (18.7)	52 (42.3)	35 (28.5)	8 (6.5)	5 (4.1)	2.65	ดีปานกลาง
11. เมื่อท่านมีเรื่องไม่สบายใจเกี่ยวกับเพื่อน บิดาจะสอนให้ท่านรู้จักการปรับตัว	18 (14.6)	46 (37.4)	40 (32.5)	13 (10.6)	6 (4.9)	2.46	ดีปานกลาง
12. บิดาแบ่งขนมให้ลูกๆ ด้วยความรักที่เท่ากัน	60 (48.8)	43 (35.0)	9 (7.3)	5 (4.1)	6 (4.9)	3.19	ดีมาก
ค่าเฉลี่ยรวม						2.93	ดีมาก

ตอนที่ 6 การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน

ผู้วิจัยได้ศึกษาการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน แบ่งเป็น 5 ด้าน ได้แก่

1. ด้านร่างกาย

ภาพรวมการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนด้านร่างกาย

ผลการศึกษาพบว่า การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนด้านร่างกาย อยู่ในระดับปฏิบัติเป็นประจำ คิดเป็นร้อยละ 87.8 รองลงมาอยู่ในระดับปฏิบัติเป็นบางครั้ง คิดเป็นร้อยละ 12.2 ตามลำดับ ทั้งนี้มีคะแนนต่ำสุด คือ 20 คะแนน คะแนนสูงสุด คือ 48 คะแนน และมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 39.72 คะแนน (ตารางที่ 23)

ตารางที่ 23 การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน ด้านร่างกาย
จำแนกตามคะแนน

คะแนนการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดู บุตรวัยก่อนเรียน ด้านร่างกาย	จำนวน (คน)	ร้อยละ
0.00-16.00 (ไม่ได้ปฏิบัติ)	-	-
16.01-32.00 (ปฏิบัติเป็นบางครั้ง)	15	12.2
32.01-48.00 (ปฏิบัติเป็นประจำ)	108	87.8
รวม	123	100.0
คะแนนต่ำสุด 20 คะแนน คะแนนสูงสุด 48 คะแนน	$\bar{X} = 39.72$	S.D. = 6.043

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าในภาพรวมบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียนปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนด้านร่างกายอยู่ในระดับปฏิบัติเป็นประจำ ($\bar{X} = 3.31$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียนมีการปฏิบัติเป็นประจำในเรื่อง การดูแลความปลอดภัยให้แก่บุตร ($\bar{X} = 3.70$) การดูแลและฝึกบุตรให้ทำความสะอาดร่างกาย เช่น อาบน้ำ ล้างมือ ล้างเท้า ฯลฯ ($\bar{X} = 3.54$) การพาบุตรไปพบแพทย์เมื่อบุตรไม่สบาย ($\bar{X} = 3.52$) การดูแลให้บุตรได้นอนหลับพักผ่อนอย่างเพียงพอ ($\bar{X} = 3.46$) การดูแลและฝึกบุตรให้แปรงฟันอย่างถูกต้อง ($\bar{X} = 3.39$) การฝึกให้บุตรแต่งตัวเอง เช่น ดัดกระดุมเสื้อ รูดซิปกางเกง หวีผม ฯลฯ ($\bar{X} = 3.35$) และการสอนบุตรให้รู้จักวิธีการทำความสะอาดหลังจากอุจจาระและปัสสาวะ ($\bar{X} = 3.31$) (ตารางที่ 24)

ตารางที่ 24 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและระดับ การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตร
วัยก่อนเรียน ด้านร่างกาย

(n = 123)

ข้อความ	การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูฯ					$\overline{X}$	ระดับ การปฏิบัติ
	ด้านร่างกาย						
	เป็นประจำ	บ่อยครั้ง	บางครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคย ปฏิบัติ		
1. ท่านดูแลบุตรให้เข้านอนแต่หัวค่ำ	54 (43.9)	41 (33.3)	26 (21.1)	1 (.8)	1 (.8)	3.19	เป็นประจำ
2. ท่านดูแลให้บุตรได้นอนหลับพักผ่อนอย่างเพียงพอ	74 (60.2)	35 (28.5)	11 (8.9)	2 (1.6)	1 (.8)	3.46	เป็นประจำ
3. ท่านดูแลจัดสิ่งแวดล้อมในบ้านและบริเวณบ้านให้เหมาะสมกับวัยของบุตร	50 (40.7)	46 (37.4)	22 (17.9)	4 (3.3)	1 (.8)	3.14	เป็นประจำ
4. ท่านพานบุตรไปพบแพทย์เมื่อบุตรไม่สบาย	82 (66.7)	25 (20.3)	14 (11.4)	2 (1.6)	- (-)	3.52	เป็นประจำ
5. ท่านดูแลความปลอดภัยให้แก่บุตร	93 (75.6)	24 (19.5)	5 (4.1)	1 (.8)	- (-)	3.70	เป็นประจำ
6. ท่านส่งเสริมให้บุตรได้ออกกำลังกาย	47 (38.2)	51 (41.5)	20 (16.3)	5 (4.1)	- (-)	3.14	เป็นประจำ
7. ท่านจัดหาของเล่นที่ส่งเสริมพัฒนาการให้บุตรเล่น	53 (43.1)	42 (34.1)	23 (18.7)	5 (4.1)	- (-)	3.16	เป็นประจำ
8. ท่านฝึกให้บุตรใช้มือหยิบจับสิ่งของ เช่น ผูกเชือก ร้อยลูกปัด พับกระดาษ ฯลฯ	34 (27.6)	47 (38.2)	31 (25.2)	10 (8.1)	1 (.8)	2.84	เป็นประจำ
9. ท่านฝึกให้บุตรแต่งตัวเอง เช่น ติดกระดุมเสื้อ รูดซิป กางเกง หวีผม ฯลฯ	65 (52.8)	40 (32.5)	14 (11.4)	4 (3.3)	- (-)	3.35	เป็นประจำ
10. ท่านสอนบุตรให้รู้จักวิธีการทำความสะอาดหลังจากอุจจาระและปัสสาวะ	68 (55.3)	33 (26.8)	15 (12.2)	6 (4.9)	1 (.8)	3.31	เป็นประจำ
11. ท่านดูแลและฝึกบุตรให้ทำความสะอาดร่างกาย เช่น อาบน้ำ ล้างมือ ล้างเท้า ฯลฯ	78 (63.4)	36 (29.3)	6 (4.9)	3 (2.4)	- (-)	3.54	เป็นประจำ

ตารางที่ 24 (ต่อ)

(n = 123)

ข้อความ	การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูฯ					$\bar{X}$	ระดับ การปฏิบัติ
	ด้านร่างกาย						
	เป็นประจำ	บ่อยครั้ง	บางครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคย ปฏิบัติ		
12. ท่านดูแลและฝึกบุตรให้ แปรงฟันอย่างถูกวิธี	69 (56.1)	38 (30.9)	12 (9.8)	3 (2.4)	1 (.8)	3.39	เป็นประจำ
ค่าเฉลี่ยรวม						3.31	เป็นประจำ

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บคือค่าร้อยละ

2. ด้านจิตใจ

ภาพรวมการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนด้านจิตใจ

ผลการศึกษาพบว่า การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนด้านจิตใจ อยู่ในระดับปฏิบัติเป็นประจำ คิดเป็นร้อยละ 87.0 รองลงมาอยู่ในระดับปฏิบัติเป็นบางครั้ง คิดเป็นร้อยละ 13.0 ตามลำดับ ทั้งนี้มีคะแนนต่ำสุด คือ 20 คะแนน คะแนนสูงสุด คือ 45 คะแนน และมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 38.04 คะแนน (ตารางที่ 25)

ตารางที่ 25 การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน ด้านจิตใจ
จำแนกตามคะแนน

คะแนนการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดู บุตรวัยก่อนเรียน ด้านจิตใจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
0.00-16.00 (ไม่ได้ปฏิบัติ)	-	-
16.01-32.00 (ปฏิบัติเป็นบางครั้ง)	16	13.0
32.01-48.00 (ปฏิบัติเป็นประจำ)	107	87.0
รวม	123	100.0

คะแนนต่ำสุด 20 คะแนน คะแนนสูงสุด 45 คะแนน $\bar{X} = 38.04$ S.D. = 5.312

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าในภาพรวมบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียนปฏิบัติตนตาม บทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนด้านจิตใจอยู่ในระดับปฏิบัติเป็นประจำ ($\bar{X} = 3.17$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียนมีการปฏิบัติเป็นประจำในเรื่อง การแสดงความรัก ความเมตตาแก่บุตรอย่างเท่าเทียมกันไม่ว่าบุตรจะเป็นคนที่ลำดับเท่าไร ($\bar{X} = 3.75$) การแสดงความรัก ความเมตตาแก่บุตรอย่างเท่าเทียมกันไม่ว่าบุตรจะเป็นเพศใด ($\bar{X} = 3.72$) การโอบกอด สัมผัส ใกล้ชิดกับบุตร ($\bar{X} = 3.67$) การเล่นเป็นเพื่อนบุตร พุดคุย หยอกล้อกับบุตร ($\bar{X} = 3.63$) และการยกย่องชมเชยเมื่อบุตรกระทำสิ่งที่ดี เช่น เก็บของเล่นเข้าที่เมื่อเลิกเล่น ฯลฯ ($\bar{X} = 3.58$) สำหรับการปฏิบัติเป็นบางครั้ง ได้แก่เรื่อง การไม่แสดงอารมณ์โกรธด้วยการทำร้ายผู้อื่นในครอบครัวให้บุตรเห็น ($\bar{X} = 2.26$) และการสนองความต้องการของบุตรทุกครั้งและทันที ($\bar{X} = 1.42$) (ตารางที่ 26)

ตารางที่ 26 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและระดับ การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน ด้านจิตใจ

(n = 123)

ข้อความ	การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูฯ					$\bar{X}$	ระดับการปฏิบัติ
	ด้านจิตใจ						
	เป็นประจำ	บ่อยครั้ง	บางครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคยปฏิบัติ		
1. ท่านโอบกอด สัมผัส ใกล้ชิดกับบุตร	92 (74.8)	23 (18.7)	7 (5.7)	1 (.8)	- (-)	3.67	เป็นประจำ
2. ท่านเล่นเป็นเพื่อนบุตร พุดคุยหยอกล้อกับบุตร	87 (70.7)	29 (23.6)	5 (4.1)	2 (1.6)	- (-)	3.63	เป็นประจำ
3. ท่านให้กำลังใจเมื่อบุตรทำสิ่งที่กำลังทำแต่ไม่ประสบความสำเร็จ	60 (48.8)	52 (42.3)	9 (7.3)	2 (1.6)	- (-)	3.38	เป็นประจำ
4. ท่านแสดงความรัก ความเมตตาแก่บุตรอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ว่าบุตรจะเป็นเพศใด	93 (75.6)	26 (21.1)	4 (3.3)	- (-)	- (-)	3.72	เป็นประจำ
5. ท่านแสดงความรัก ความเมตตาแก่บุตรอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ว่าบุตรจะเป็นคนที่ลำดับเท่าไร	95 (77.2)	26 (21.1)	1 (.8)	1 (.8)	- (-)	3.75	เป็นประจำ

ตารางที่ 26 (ต่อ)

(n = 123)

ข้อความ	การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูฯ					$\overline{X}$	ระดับ การปฏิบัติ
	ด้านจิตใจ						
	เป็นประจำ	บ่อยครั้ง	บางครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคย ปฏิบัติ		
6. ท่านยกย่องชมเชยเมื่อบุตร กระทำสิ่งที่ดี เช่น เก็บของ เล่นเข้าที่เมื่อเลิกเล่น ฯลฯ	78 (63.4)	38 (30.9)	7 (5.7)	- (-)	- (-)	3.58	เป็นประจำ
7. ท่านสนองความต้องการของ บุตรทุกครั้งและทันที*	21 (17.1)	39 (31.7)	55 (44.7)	6 (4.9)	2 (1.6)	1.42	เป็นบางครั้ง
8. ท่านไม่แสดงอารมณ์โกรธ ด้วยการทำร้ายผู้อื่นใน ครอบครัวให้บุตรเห็น	44 (35.8)	20 (16.3)	15 (12.2)	12 (9.8)	32 (26.0)	2.26	เป็นบางครั้ง
9. ท่านส่งเสริมให้บุตรแสดง ความสามารถให้สมาชิกใน ครอบครัวดู เช่น การเต้น การร้องเพลง การวาดรูป ฯลฯ	61 (49.6)	48 (39.0)	(9.8)	2 (1.6)	- (-)	3.37	เป็นประจำ
10. ท่านสร้างความมั่นใจให้ เกิดขึ้นแก่บุตร	60 (48.8)	52 (42.3)	(4.9) 31	5 (4.1)	- (-)	3.36	เป็นประจำ
11. ท่านสอนให้บุตรรู้จักความ ผิดหวัง ไม่ได้สมดังใจ อย่างมีเหตุผล	40 (32.5)	47 (38.2)	(25.2) 28	3 (2.4)	2 (1.6)	2.98	เป็นประจำ
12. ท่านไปเป็นกำลังใจให้บุตร โดยร่วมชมการเล่นและการ แสดงของบุตรที่โรงเรียน	43 (35.0)	41 (33.3)	(22.8)	8 (6.5)	3 (2.4)	2.92	เป็นประจำ
ค่าเฉลี่ยรวม						3.17	เป็นประจำ

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บคือค่าร้อยละ

* คำถามเชิงนิเสธ

3. ด้านสังคม

ภาพรวมการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนด้านสังคม

ผลการศึกษาพบว่า การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนด้านสังคม อยู่ในระดับปฏิบัติเป็นประจำ คิดเป็นร้อยละ 87.8 รองลงมาอยู่ในระดับปฏิบัติเป็นบางครั้ง คิดเป็นร้อยละ 11.4 และระดับไม่เคยปฏิบัติ คิดเป็นร้อยละ .8 ตามลำดับ ทั้งนี้มีคะแนนต่ำสุด คือ 15 คะแนน คะแนนสูงสุด คือ 48 คะแนน และมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 38.87 คะแนน (ตารางที่ 27)

ตารางที่ 27 การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน ด้านสังคม
จำแนกตามคะแนน

คะแนนการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดู บุตรวัยก่อนเรียน ด้านสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
0.00-16.00 (ไม่ได้ปฏิบัติ)	1	.8
16.01-32.00 (ปฏิบัติเป็นบางครั้ง)	14	11.4
32.01-48.00 (ปฏิบัติเป็นประจำ)	108	87.8
รวม	123	100.0

คะแนนต่ำสุด 15 คะแนน คะแนนสูงสุด 48 คะแนน $\bar{X} = 38.87$ S.D. = 6.581

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าในภาพรวมบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียนปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนด้านสังคมอยู่ในระดับปฏิบัติเป็นประจำ ($\bar{X} = 3.23$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียนมีการปฏิบัติเป็นประจำในเรื่อง การสอนให้บุตรรู้จักพูดคำว่าขอโทษ เมื่อบุตรทำผิด ($\bar{X} = 3.52$) การสอนให้บุตรรู้จักพูดคำว่าขอบคุณ เมื่อมีคนให้สิ่งของหรือให้ความช่วยเหลือ ($\bar{X} = 3.51$) การสอนให้บุตรรู้จักพูดคำว่ายกโทษ หรือรู้จักให้อภัยต่อผู้อื่น ($\bar{X} = 3.31$) อธิบายถึงสิ่งที่ห้ามบุตรกระทำอย่างมีเหตุผล ($\bar{X} = 3.27$) การฝึกมารยาทในการรับประทานอาหาร เช่น การไม่พูดคุยขณะที่กำลังเคี้ยวอาหารให้กับบุตร ฯลฯ ($\bar{X} = 3.25$) สอนให้บุตรตักอาหารแก่พ่อรับประทาน ($\bar{X} = 3.24$) และสอนให้บุตรใช้ภาษาที่ถูกต้องเหมาะสมกับวัยและสถานการณ์ ($\bar{X} = 3.24$) (ตารางที่ 28)

ตารางที่ 28 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและระดับ การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตร
วัยก่อนเรียน ด้านสังคม

(n = 123)

ข้อความ	การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูฯ					$\overline{X}$	ระดับ การปฏิบัติ
	ด้านสังคม						
	เป็นประจำ	บ่อยครั้ง	บางครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคย ปฏิบัติ		
1. ท่านสอบถามถึงเรื่องราวของ บุตร เช่น เรื่องการเรียน การ ปรับตัวหรือการอยู่ร่วมกับ เพื่อน ฯลฯ จากคุณครู	48 (39.0)	36 (29.3)	32 (26.0)	4 (3.3)	3 (2.4)	2.99	เป็นประจำ
2. ท่านสอนให้บุตรรู้จักพูดคำว่า ขอบคุณ เมื่อมีคนให้สิ่งของ หรือให้ความช่วยเหลือ	72 (58.5)	43 (35.0)	7 (5.7)	1 (.8)	- (-)	3.51	เป็นประจำ
3. ท่านสอนให้บุตรรู้จักพูดคำ ว่าขอโทษ เมื่อบุตรทำผิด	71 (57.7)	45 (36.6)	7 (5.7)	- (-)	- (-)	3.52	เป็นประจำ
4. ท่านสอนให้บุตรรู้จักพูดคำ ว่ายกโทษ หรือรู้จักให้อภัย ต่อผู้อื่น	54 (43.9)	54 (43.9)	14 (11.4)	1 (.8)	- (-)	3.31	เป็นประจำ
5. ท่านฝึกมารยาทในการ รับประทานอาหาร เช่น การ ไม่พูดคุยขณะที่กำลังเคี้ยว อาหารให้กับบุตร ฯลฯ	57 (46.3)	45 (36.6)	16 (13.0)	5 (4.1)	- (-)	3.25	เป็นประจำ
6. ท่านสอนให้บุตรรู้จักพูดคำ ว่าขออนุญาต เมื่อบุตรต้องการ ที่จะทำอะไรหรือไปไหน	45 (36.6)	49 (39.8)	22 (17.9)	4 (3.3)	3 (2.4)	3.05	เป็นประจำ
7. ท่านส่งเสริมให้บุตรได้ร่วม ทำงานบ้านที่เหมาะสมกับวัย บ้าง เช่น กวาดบ้าน เก็บขยะ รดต้นไม้ ฯลฯ	51 (41.5)	52 (42.3)	14 (11.4)	5 (4.1)	1 (.8)	3.20	เป็นประจำ
8. ท่านส่งเสริมให้บุตรเล่นกีฬา และรู้จักกติกาในการเล่น รู้จักแพ้-ชนะ	39 (31.7)	58 (47.2)	22 (17.9)	4 (3.3)	- (-)	3.07	เป็นประจำ
9. ท่านสอนให้บุตรตักอาหาร แค่พอรับประทาน	51 (41.5)	55 (44.7)	13 (10.6)	4 (3.3)	- (-)	3.24	เป็นประจำ

ตารางที่ 28 (ต่อ)

(n = 123)

ข้อความ	การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูฯ					$\bar{X}$	ระดับ การปฏิบัติ
	ด้านสังคม						
	เป็นประจำ	บ่อยครั้ง	บางครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคย ปฏิบัติ		
10. ท่านอธิบายเหตุผลให้บุตร เข้าใจเมื่อปฏิเสธที่จะไม่ให้ บุตรทำหรือได้รับ หรือห้าม ปรามความต้องการของบุตร เช่น การซื้อของเล่น ฯลฯ	49 (39.8)	54 (43.9)	17 (13.8)	3 (2.4)	- (-)	3.21	เป็นประจำ
11. ท่านอธิบายถึงสิ่งที่ห้ามบุตร กระทำอย่างมีเหตุผล	53 (43.1)	52 (42.3)	16 (13.0)	2 (1.6)	- (-)	3.27	เป็นประจำ
12. ท่านสอนให้บุตรใช้ภาษาที่ ถูกต้องเหมาะสมกับวัยและ สถานการณ์	52 (42.3)	54 (43.9)	13 (10.6)	3 (2.4)	1 (.8)	3.24	เป็นประจำ
ค่าเฉลี่ยรวม						3.23	เป็นประจำ

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บคือค่าร้อยละ

4. ด้านสติปัญญา

ภาพรวมการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนด้านสติปัญญา

ผลการศึกษาพบว่า การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนด้านสติปัญญา อยู่ในระดับปฏิบัติเป็นประจำ คิดเป็นร้อยละ 78.0 รองลงมาอยู่ในระดับปฏิบัติเป็นบางครั้ง คิดเป็นร้อยละ 20.3 และระดับไม่เคยปฏิบัติ คิดเป็นร้อยละ 1.6 ตามลำดับ ทั้งนี้มีคะแนนต่ำสุด คือ 8 คะแนน คะแนนสูงสุด คือ 48 คะแนน และมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 36.22 คะแนน (ตารางที่ 29)

ตารางที่ 29 การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน ด้านสติปัญญา
จำแนกตามคะแนน

คะแนนการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดู บุตรวัยก่อนเรียน ด้านสติปัญญา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
0.00-16.00 (ไม่ได้ปฏิบัติ)	2	1.6
16.01-32.00 (ปฏิบัติเป็นบางครั้ง)	25	20.3
32.01-48.00 (ปฏิบัติเป็นประจำ)	96	78.0
รวม	123	100.0

คะแนนต่ำสุด 8 คะแนน คะแนนสูงสุด 48 คะแนน $\bar{X} = 36.22$ S.D. = 8.170

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าในภาพรวมบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียนปฏิบัติตนตาม
บทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนด้านสติปัญญาอยู่ในระดับปฏิบัติเป็นประจำ
($\bar{X} = 3.01$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียนมีการปฏิบัติเป็นประจำในเรื่อง
จัดหาอุปกรณ์ที่จูงใจการขีดเขียน เช่น หนังสือ สมุด ปากกา/ดินสอ ดินสอสี ฯลฯ ให้บุตร
($\bar{X} = 3.45$) ส่งผลการเรียนของบุตรและหาทางส่งเสริมให้ดียิ่งขึ้น ($\bar{X} = 3.24$) สอนให้บุตรวาดรูป
ระบายสี และสอนบุตรไปด้วยเพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ ($\bar{X} = 3.21$) ชี้
หนังสือสำหรับเด็กไว้ในบ้านเพื่อให้บุตรมีโอกาสเปิดดู หรืออ่านเอง ($\bar{X} = 3.16$) ส่งผลการเรียน
ของบุตรและหาทางแก้ไขเมื่อมีปัญหา ($\bar{X} = 3.10$) และจัดหาของเล่นที่มีขนาด รูปทรง สี สันต่างกัน
ให้บุตรเล่น เพื่อให้บุตรเกิดความเข้าใจต่อสิ่งที่อยู่รอบตัว ($\bar{X} = 3.03$) (ตารางที่ 30)

ตารางที่ 30 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและระดับ การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตร
วัยก่อนเรียน ด้านสติปัญญา

(n = 123)

ข้อความ	การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูฯ					$\bar{X}$	ระดับ การปฏิบัติ
	ด้านสติปัญญา						
	เป็นประจำ	บ่อยครั้ง	บางครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคย ปฏิบัติ		
1. ท่านจัดหาของเล่นที่มีขนาด รูปทรง สี สันต่างกันให้บุตร เล่น เพื่อให้บุตรเกิดความ เข้าใจต่อสิ่งที่อยู่รอบตัว	40 (32.5)	51 (41.5)	28 (22.8)	4 (3.3)	- (-)	3.03	เป็นประจำ
2. ท่านสอนให้บุตรวาดรูป ระบายสี และสอนบุตรไปด้วย เพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการ	53 (43.1)	46 (37.4)	22 (17.9)	1 (.8)	1 (.8)	3.21	เป็นประจำ
3. ท่านซื้อหนังสือสำหรับเด็กไว้ ในบ้านเพื่อให้บุตรมีโอกาส เปิดดู หรือ อ่านเอง	55 (44.7)	44 (35.8)	17 (13.8)	3 (2.4)	4 (3.3)	3.16	เป็นประจำ
4. ท่านส่งเสริมจินตนาการของ บุตรโดยให้บุตรเล่าเรื่อง นิทานที่อยากเล่าให้ท่านฟัง	32 (26.0)	47 (38.2)	32 (26.0)	6 (4.9)	6 (4.9)	2.76	เป็นประจำ
5. ท่านอธิบายความรู้รอบตัว ง่ายๆ ให้บุตรฟัง	37 (30.1)	54 (43.9)	21 (17.1)	11 (8.9)	- (-)	2.95	เป็นประจำ
6. ท่านสอนการบ้านให้บุตร โดยใช้สิ่งของ/ สภาพแวดล้อมเข้ามาเสริม	40 (32.5)	48 (39.0)	27 (22.0)	4 (3.3)	4 (3.3)	2.94	เป็นประจำ
7. ท่านเล่นการคิดเลขง่ายๆกับ บุตร	34 (27.6)	44 (35.8)	33 (26.8)	7 (5.7)	5 (4.1)	2.77	เป็นประจำ
8. ท่านชวนให้บุตรดูในสิ่งที่ ผ่านขณะเดินทาง พร้อมกับ สอนไปด้วย	38 (30.9)	55 (44.7)	22 (17.9)	7 (5.7)	1 (.8)	2.99	เป็นประจำ
9. หลังจากเล่านิทานท่านมี คำถามเกี่ยวกับเนื้อเรื่องที่เล่า ไปแล้ว เพื่อฝึกความจำ	26 (21.1)	47 (38.2)	32 (26.0)	13 (10.6)	5 (4.1)	2.62	เป็นบางครั้ง

ตารางที่ 30 (ต่อ)

(n = 123)

ข้อความ	การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูฯ					$\bar{X}$	ระดับ การปฏิบัติ
	ด้านสติปัญญา						
	เป็นประจำ	บ่อยครั้ง	บางครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคย ปฏิบัติ		
10. ท่านสังเกตการณ์เรียนของบุตรและหาทางแก้ไขเมื่อมีปัญหา	47 (38.2)	51 (41.5)	16 (13.0)	8 (6.5)	1 (.8)	3.10	เป็นประจำ
11. ท่านสังเกตการณ์เรียนของบุตรและหาทางส่งเสริมให้ดียิ่งขึ้น	54 (43.9)	46 (37.4)	21 (17.1)	2 (1.6)	- (-)	3.24	เป็นประจำ
12. ท่านจัดหาอุปกรณ์ที่จูงใจการขีดเขียน เช่น หนังสือสมุด ปากกา/ดินสอ ดินสอสี ฯลฯ ให้บุตร	71 (57.7)	40 (32.5)	9 (7.3)	2 (1.6)	1 (.8)	3.45	เป็นประจำ
ค่าเฉลี่ยรวม						3.01	เป็นประจำ

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บคือค่าร้อยละ

5. ด้านจริยธรรม

ภาพรวมการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนด้านจริยธรรม

ผลการศึกษาพบว่า การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนด้านจริยธรรม อยู่ในระดับปฏิบัติเป็นประจำ คิดเป็นร้อยละ 94.3 รองลงมาอยู่ในระดับปฏิบัติเป็นบางครั้ง คิดเป็นร้อยละ 5.7 ตามลำดับ ทั้งนี้มีคะแนนต่ำสุด คือ 20 คะแนน คะแนนสูงสุด คือ 48 คะแนน และมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 41.15 คะแนน (ตารางที่ 31)

ตารางที่ 31 การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน ด้านจริยธรรม
จำแนกตามคะแนน

คะแนนการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดู บุตรวัยก่อนเรียน ด้านจริยธรรม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
0.00-16.00 (ไม่ได้ปฏิบัติ)	-	-
16.01-32.00 (ปฏิบัติเป็นบางครั้ง)	7	5.7
32.01-48.00 (ปฏิบัติเป็นประจำ)	116	94.3
รวม	123	100.0

คะแนนต่ำสุด 20 คะแนน คะแนนสูงสุด 48 คะแนน $\bar{X} = 41.15$ S.D. = 6.168

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าในภาพรวมบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียนปฏิบัติตนตาม
บทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนด้านจริยธรรมอยู่ในระดับปฏิบัติเป็นประจำ
($\bar{X} = 3.42$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียนมีการปฏิบัติเป็นประจำในเรื่อง
สอนให้บุตรรู้จักกิริยามารยาทที่แสดงความเคารพต่อปู่ ย่า ตา ยายหรือผู้อาวุโส ($\bar{X} = 3.67$) สอนให้
บุตรรู้จักกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ ($\bar{X} = 3.63$) สอนบุตรให้ซื่อสัตย์ ($\bar{X} = 3.62$) สอนให้บุตรรู้จักความ
รับผิดชอบ โดยเริ่มจากให้รับผิดชอบเรื่องบ้านของตนเอง ($\bar{X} = 3.59$) สอนบุตรในเรื่องการทำ
ความดีต่างๆ เช่น ไม่แก้มือสัตว์ ไม่หยิบของของคนอื่น ฯลฯ ($\bar{X} = 3.51$) ว่ากล่าวตักเตือนบุตร เมื่อ
บุตรกระทำผิด และอธิบายเหตุผลที่ต้องว่ากล่าวให้บุตรฟัง ($\bar{X} = 3.46$) และประพฤติตนเป็น
แบบอย่างที่ดีในเรื่องความประหยัดให้บุตรเห็น ($\bar{X} = 3.36$) (ตารางที่ 32)

ตารางที่ 32 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและระดับ การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตร
วัยก่อนเรียน ด้านจริยธรรม

(n = 123)

ข้อความ	การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูฯ					$\overline{X}$	ระดับ การปฏิบัติ
	ด้านจริยธรรม						
	เป็นประจำ	บ่อยครั้ง	บางครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคย ปฏิบัติ		
1. ท่านสอนให้บุตรรู้จักกตัญญู ต่อผู้มีพระคุณ	85 (69.1)	31 (25.2)	7 (5.7)	- (-)	- (-)	3.63	เป็นประจำ
2. ท่านสอนให้บุตรรู้จักกิริยา มารยาทที่แสดงความเคารพ ต่อปู่ ย่า ตา ยายหรือผู้อาวุโส	88 (71.5)	30 (24.4)	4 (3.3)	1 (.8)	- (-)	3.67	เป็นประจำ
3. ท่านสอนบุตรให้ซื่อสัตย์	83 (67.5)	33 (26.8)	7 (5.7)	- (-)	- (-)	3.62	เป็นประจำ
4. ท่านสอนให้บุตรรู้จักความ รับผิดชอบ โดยเริ่มจากให้ รับผิดชอบเรื่องการบ้านของ ตนเอง	82 (66.7)	31 (25.2)	10 (8.1)	- (-)	- (-)	3.59	เป็นประจำ
5. ท่านประพฤติตนเป็น แบบอย่างที่ดีในเรื่องความ ประหยัดให้บุตรเห็น	64 (52.0)	42 (34.1)	15 (12.2)	1 (.8)	1 (.8)	3.36	เป็นประจำ
6. ท่านประพฤติตนเป็น แบบอย่างที่ดีในเรื่องการ รักษาสัมบัติส่วนรวมให้ บุตรเห็น	59 (48.0)	48 (39.0)	13 (10.6)	3 (2.4)	- (-)	3.33	เป็นประจำ
7. ท่านยกย่อง ชมเชย คนที่ทำ ความดีให้บุตรฟัง	60 (48.8)	49 (39.8)	10 (8.1)	3 (2.4)	1 (.8)	3.33	เป็นประจำ
8. ท่านว่ากล่าวตักเตือนบุตร เมื่อ บุตรกระทำผิดและอธิบายเหตุ ผลที่ต้องว่ากล่าวให้บุตรฟัง	69 (56.1)	43 (35.0)	10 (8.1)	1 (.8)	- (-)	3.46	เป็นประจำ
9. ท่านสอนบุตรในเรื่องการทำ ความดีต่างๆ เช่น ไม่แก่งแย่ง ไม่หยิ่งของของคนอื่น ฯลฯ	70 (56.9)	46 (37.4)	7 (5.7)	- (-)	- (-)	3.51	เป็นประจำ

ตารางที่ 32 (ต่อ)

(n = 123)

ข้อความ	การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูฯ					$\bar{X}$	ระดับ การปฏิบัติ
	ด้านจริยธรรม						
	เป็นประจำ	บ่อยครั้ง	บางครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคย ปฏิบัติ		

10. ท่านสอนให้บุตรได้ปฏิบัติ ตามกฎระเบียบวินัยที่ควรทำ เช่น การพาข้ามถนนตรงทาง ม้าลาย ฯลฯ	44 (35.8)	56 (45.5)	16 (13.0)	3 (2.4)	4 (3.3)	3.08	เป็นประจำ
11. ท่านสอนบุตรในเรื่องความ มีเมตตากรุณา เช่น ให้เงิน ขอทาน ให้อาหารสัตว์ ฯลฯ	58 (47.2)	46 (37.4)	18 (14.6)	1 (.8)	- (-)	3.31	เป็นประจำ
12. ท่านสอนบุตรในเรื่องการ เสียสละเพื่อส่วนรวม	52 (42.3)	54 (43.9)	15 (12.2)	1 (.8)	1 (.8)	3.26	เป็นประจำ
ค่าเฉลี่ยรวม						3.42	เป็นประจำ

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บคือค่าร้อยละ

สรุปการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน

ผลการศึกษาการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนทั้ง 5 ด้านในภาพรวมพบว่า บิดามีการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในระดับปฏิบัติเป็นประจำทั้ง 5 ด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การปฏิบัติตนตามบทบาทด้านจริยธรรมมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากับ 41.15 คะแนน รองลงมาคือด้านร่างกาย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 39.72 คะแนน ด้านสังคมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 38.87 คะแนน ด้านจิตใจมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 38.04 คะแนน และด้านสติปัญญามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 36.22 คะแนน ตามลำดับ (ตารางที่ 33)

ตารางที่ 33 สรุปการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนเป็นรายด้าน

การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการ เลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ด้านร่างกาย	39.72	6.043	ปฏิบัติเป็นประจำ
ด้านจิตใจ	38.04	5.312	ปฏิบัติเป็นประจำ
ด้านสังคม	38.87	6.581	ปฏิบัติเป็นประจำ
ด้านสติปัญญา	36.22	8.170	ปฏิบัติเป็นประจำ
ด้านจริยธรรม	41.15	6.168	ปฏิบัติเป็นประจำ
ค่าเฉลี่ยรวม	38.80	5.652	ปฏิบัติเป็นประจำ

ตอนที่ 7 การทดสอบสมมติฐาน

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาตัวแปรอิสระ ดังนี้ ปัจจัยพื้นฐานทางสังคม ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ปัจจัยทางสังคม และตัวแปรตาม คือ การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน มี 5 ด้านและภาพรวม ดังนี้ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม ด้านสติปัญญา ด้านจริยธรรม และภาพรวม

1. ตัวแปรหุ่น (Dummy Variable)

เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้มีตัวแปรอิสระที่เป็นปัจจัยพื้นฐานทางสังคม และปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจบางตัวที่วัดเป็น Nominal Scale ผู้วิจัยจึงได้ทำการแปลให้เป็นตัวแปรหุ่น (Dummy Variable) และให้คะแนน ดังนี้

2. ปัจจัยพื้นฐานทางสังคม

2.1 ความต้องการมีบุตร วัดโดยให้ค่า ดังนี้

ความต้องการในระดับน้อย เท่ากับ 0

ความต้องการในระดับมาก เท่ากับ 1

2.2 ลักษณะของครอบครัว วัดโดยให้ค่า ดังนี้

ครอบครัวเดี่ยว	เท่ากับ 0
ครอบครัวขยาย	เท่ากับ 1

2.3 เพศของบุตรคนแรกที่ต้องการ วัดโดยให้ค่า ดังนี้

ไม่ระบุเพศ	เท่ากับ 0
ระบุเพศ	เท่ากับ 1

2.4 เพศของบุตรคนถัดไปที่ต้องการ วัดโดยให้ค่า ดังนี้

ไม่ระบุเพศ	เท่ากับ 0
ระบุเพศ	เท่ากับ 1

3. ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

อาชีพ วัดโดยให้ค่า ดังนี้

รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	เท่ากับ 0
อาชีพอื่นๆ (ได้แก่ ค้าขาย รับจ้าง/ลูกจ้าง เกษตรกร)	เท่ากับ 1

สัญลักษณ์ที่ใช้แทนในการศึกษารั้งนี้ มีดังนี้

t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ใน t-test
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
Sig.	แทน	ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ
R	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุ
R ²	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์

R^2 adj	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เมื่อปรับค่าแล้ว
R^2 change	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ที่เปลี่ยนไปแต่ละตัว
Beta	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน
F Overall	แทน	ค่าสถิติ F-test ของสมการพยากรณ์
b	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ
a	แทน	ค่าคงที่ของสมการพยากรณ์
SE b	แทน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของ b
*	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
**	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01
***	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

การทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ

เนื่องจากเงื่อนไขของการวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบขั้นตอน คือ ตัวแปรอิสระทุกตัวจะต้องไม่มีความสัมพันธ์กันสูงเกิน .80 ดังนั้นก่อนการศึกษาหาตัวแปรใดที่มีผลต่อการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน ผู้วิจัยได้ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระเพื่อตรวจสอบว่ามีตัวแปรอิสระตัวใดที่มีความสัมพันธ์กันเกิน .80 หรือไม่ เพราะถ้าหากตัวแปรอิสระไม่เป็นอิสระต่อกันจะทำให้แยกอิทธิพลของตัวแปรหนึ่งออกจากอีกตัวแปรหนึ่งไม่ได้ จึงทำให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์พหุร่วมเชิงเส้น (Multicollinearity Problem) ซึ่งถ้าเกิดปัญหานี้ให้แก้ไขโดยการตัดตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กันสูงออกไป (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2546)

ผลการทดสอบหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระพบว่า ไม่มีตัวแปรอิสระใดที่มีความสัมพันธ์กันเองเกิน .80 อันเป็นข้อจำกัดของการใช้วิเคราะห์การถดถอยพหุ แสดงว่าตัวแปรอิสระทุกตัวสามารถนำมาเป็นปัจจัยที่พยากรณ์ตัวแปรตาม คือ การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนได้ (ตารางที่ 34)

ตารางที่ 34 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทั้งหมด

ตัวแปรอิสระ	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	X ₇	X ₈	X ₉	X ₁₀	X ₁₁	X ₁₂	X ₁₃	X ₁₄	X ₁₅	X ₁₆	X ₁₇
X ₁	-	.209*	.065	-.185*	-.071	-.107	.150	-.054	.333**	-.011	-.323**	.315*	.180*	.035	.269**	.129	.109
X ₂	-	-	.255**	-.038	-.020	-.065	.212*	.120	-.188*	.009	-.435**	.129	.203*	-.025	.152	.127	.035
X ₃	-	-	-	.161	-.133	-.055	.083	.028	.020	-.009	-.226*	.042	.046	.100	.064	.171	-.022
X ₄	-	-	-	-	-.034	-.064	-.143	-.060	-.034	-.016	.116	-.040	.006	-.004	-.020	.058	.091
X ₅	-	-	-	-		.732**	-.031	.072	-.074	-.087	.080	.177*	.147	.049	-.037	-.028	-.178*
X ₆	-	-	-	-			-.085	.016	-.138	-.109	.002	.073	.127	.109	-.068	.016	-.260**
X ₇	-	-	-	-				.358**	.001	.183*	-.139	.204*	.144	-.022	.232**	.041	.067
X ₈	-	-	-	-					-.012	.221*	-.161	.147	.068	-.020	.030	.126	.125
X ₉	-	-	-	-						.284**	.078	.261**	.100	-.041	.062	.070	.062
X ₁₀	-	-	-	-							-.148	.012	.000	-.001	.150	.101	.153
X ₁₁	-	-	-	-								-.024	-.055	.027	-.255**	-.259**	-.135
X ₁₂	-	-	-	-									.824**	-.053	.133	.089	-.093
X ₁₃	-	-	-	-										-.045	.105	.079	-.140
X ₁₄	-	-	-	-											.032	-.147	.008
X ₁₅	-	-	-	-												.505**	.261**

ตารางที่ 34 (ต่อ)

ตัวแปรอิสระ	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	X ₇	X ₈	X ₉	X ₁₀	X ₁₁	X ₁₂	X ₁₃	X ₁₄	X ₁₅	X ₁₆	X ₁₇
X ₁₆	-	-	-	-													.242**
X ₁₇	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

หมายเหตุ: X₁ = อายุ X₂ = ระดับการศึกษา X₃ = ความต้องการมีบุตร X₄ = ลักษณะของครอบครัว X₅ = เพศของบุตรคนแรกที่ต้องการ X₆ = เพศของบุตรคนถัดไปที่ต้องการ X₇ = เวลาที่ให้กับบุตร (วันต่อสัปดาห์) X₈ = เวลาที่ให้กับบุตร (ชั่วโมงต่อวัน) X₉ = จำนวนบุตรทั้งหมด X₁₀ = จำนวนบุตรก่อนวัยเรียน X₁₁ = อาชีพของบิดา X₁₂ = รายได้รวมทั้งหมด X₁₃ = รายจ่ายรวมทั้งหมด X₁₄ = จำนวนบุคคลอื่นที่มีภาระหน้าที่ต้องดูแล X₁₅ = อัตราโน้ตสนั่นของการเป็นบิดา X₁₆ = ทศนคติต่อการมีบุตร X₁₇ = ประสบการณ์เดิมของบิดาที่ได้รับการเลี้ยงดู

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยพื้นฐานทางสังคม ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ อัตมโนทัศน์ของการเป็นบิดา ทักษะคิดต่อการมีบุตร และประสบการณ์เดิมของบิดาที่ได้รับการเลี้ยงดูมีผลต่อการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในภาพรวมและรายด้าน

ตัวแปรอิสระทั้งหมด 17 ตัว มีดังนี้

1. ปัจจัยพื้นฐานทางสังคม ประกอบด้วยตัวแปร 10 ตัว ดังนี้

- 1.1 อายุ (X_1)
- 1.2 ระดับการศึกษา (X_2)
- 1.3 ความต้องการมีบุตร (X_3)
- 1.4 ลักษณะของครอบครัว (X_4)
- 1.5 เพศของบุตรคนแรกที่ต้องการ (X_5)
- 1.6 เพศของบุตรคนถัดไปที่ต้องการ (X_6)
- 1.7 เวลาที่ให้กับบุตร (วันต่อสัปดาห์) (X_7)
- 1.8 เวลาที่ให้กับบุตร (ชั่วโมงต่อวัน) (X_8)
- 1.9 จำนวนบุตรทั้งหมด (X_9)
- 1.10 จำนวนบุตรวัยก่อนเรียน (X_{10})

2. ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ประกอบด้วยตัวแปร 4 ตัว ดังนี้

- 2.1 อาชีพของบิดา (X_{11})
- 2.2 รายได้รวมทั้งหมด (X_{12})
- 2.3 รายจ่ายรวมทั้งหมด (X_{13})
- 2.4 จำนวนบุคคลอื่นที่มีภาระหน้าที่ต้องรับผิดชอบ (X_{14})

3. ปัจจัยทางสังคม ประกอบด้วยตัวแปร 3 ตัว ดังนี้

3.1 อัตมโนทัศน์ของการเป็นบิดา (X_{15})

3.2 ทักษะคิดต่อการมีบุตร (X_{16})

3.3 ประสบการณ์เดิมของบิดาที่ได้รับการเลี้ยงดู (X_{17})

ตัวแปรตาม คือ การปฏิบัติตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน มี 5 ด้าน และภาพรวม ดังนี้

1. ด้านร่างกาย (Y_1)

2. ด้านจิตใจ (Y_2)

3. ด้านสังคม (Y_3)

4. ด้านสติปัญญา (Y_4)

5. ด้านจริยธรรม (Y_5)

6. ภาพรวม (Y_6)

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัยที่ 1 ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งการทดสอบตัวแปรอิสระทั้งหมดกับตัวแปรตามในภาพรวม และรายด้านเป็นดังนี้

สมมติฐานที่ 1.1 ตัวแปรอิสระทั้งหมดสามารถร่วมกันพยากรณ์การปฏิบัติตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในภาพรวม

ผลการวิจัยพบว่า มีตัวแปรอิสระ 2 ตัว คือ อัตมโนทัศน์ของการเป็นบิดา และทักษะคิดต่อการมีบุตร สามารถร่วมกันพยากรณ์การปฏิบัติตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อน

เรียนในภาพรวมได้ร้อยละ 32.6 ($R^2 = .326$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีตัวแปรที่เข้าพยากรณ์อันดับหนึ่ง คือ อ้อมโนทัศน์ของการเป็นบิดา พยากรณ์ได้ร้อยละ 27.8 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และมีค่า Beta เท่ากับ .399 ตัวแปรที่เข้าพยากรณ์อันดับสอง คือ ทศนคติต่อการมีบุตร พยากรณ์ได้ร้อยละ 4.8 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีค่า Beta เท่ากับ .254 (ตารางที่ 35)

ตารางที่ 35 การวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบขั้นตอนของตัวแปรพยากรณ์ที่สามารถทำนายการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในภาพรวม

(n = 123)

ตัวแปรพยากรณ์	R	R ²	R ² adj	R ² change	b	Beta	t	Sig
1. อ้อมโนทัศน์ของการเป็นบิดา	.527	.278	.272	.278	2.451	.399	4.591***	.000
2. ทศนคติต่อการมีบุตร	.571	.326	.315	.048	1.524	.254	2.929**	.004
ค่าคงที่ (a)					21.223	-	.925	.357
F Overall = 29.032*** Sig = .000								

เมื่อนำตัวแปรทั้ง 2 ตัวที่สามารถร่วมกันพยากรณ์การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในภาพรวมมาเขียนเป็นสมการจะได้สมการถดถอยพหุในรูปของคะแนนดิบ ดังนี้

$$P\text{-All} = 21.223 + 2.451 (X_{15\text{อ้อมโนทัศน์ของการเป็นบิดา}}) + 1.524 (X_{16\text{ทศนคติต่อการมีบุตร}})$$

และสมการถดถอยพหุในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

$$Z_{P\text{-All}} = .339 (X_{15\text{อ้อมโนทัศน์ของการเป็นบิดา}}) + .254 (X_{16\text{ทศนคติต่อการมีบุตร}})$$

เมื่อนำตัวแปรทั้ง 5 ตัวที่สามารถร่วมกันพยากรณ์การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านร่างกายเขียนเป็นสมการจะได้สมการถดถอยพหุในรูปของคะแนนดิบ ดังนี้

$$\begin{aligned} P\text{-Physic} = & 5.719 + .485 (X_{15}\text{อึดทนโน้ทนของการเป็นบิดา}) + .268 (X_{16}\text{ทัศนคติต่อการมีบุตร}) \\ & + .111 (X_{17}\text{ประสบการณ์เดิมของบิดา}) - 1.371(X_9\text{จำนวนบุตรทั้งหมด}) \\ & - 1.915 (X_4\text{ลักษณะของครอบครัว}) \end{aligned}$$

และสมการถดถอยพหุในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

$$\begin{aligned} Z_{P\text{-Physic}} = & .369 (X_{15}\text{อึดทนโน้ทนของการเป็นบิดา}) + .224 (X_{16}\text{ทัศนคติต่อการมีบุตร}) \\ & + .190 (X_{17}\text{ประสบการณ์เดิมของบิดา}) - .162 (X_9\text{จำนวนบุตรทั้งหมด}) - .159 (X_4\text{ลักษณะของครอบครัว}) \end{aligned}$$

สมมติฐานที่ 1.3 ตัวแปรอิสระทั้งหมดสามารถร่วมกันพยากรณ์การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านจิตใจ

ผลการวิจัยพบว่า มีตัวแปรอิสระ 3 ตัว คือ อึดทนโน้ทนของการเป็นบิดา จำนวนบุตรทั้งหมด ความต้องการมีบุตร สามารถร่วมกันพยากรณ์การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านจิตใจได้ร้อยละ 24.2 ($R^2 = .242$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีตัวแปรที่เข้าพยากรณ์อันดับหนึ่ง คือ อึดทนโน้ทนของการเป็นบิดา พยากรณ์ได้ร้อยละ 17.0 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และมีค่า Beta เท่ากับ .477 ตัวแปรที่เข้าพยากรณ์อันดับสอง คือ จำนวนบุตรทั้งหมด พยากรณ์ได้ร้อยละ 3.7 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีค่า Beta เท่ากับ -.195 ตัวแปรที่เข้าพยากรณ์อันดับสุดท้าย คือ ความต้องการมีบุตร พยากรณ์ได้ร้อยละ 3.5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีค่า Beta เท่ากับ .187 (ตารางที่ 37)

ตารางที่ 37 การวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบขั้นตอนของตัวแปรพยากรณ์ที่สามารถทำนายการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านจิตใจ

(n = 123)

ตัวแปรพยากรณ์	R	R ²	R ² adj	R ² change	b	Beta	t	Sig
1. อึดทนโน้ทนของการเป็นบิดา	.413	.170	.163	.170	.477	.413	5.155***	.000
2. จำนวนบุตรทั้งหมด	.455	.207	.194	.037	-1.450	-.195	-2.443*	.016
3. ความต้องการมีบุตร	.492	.242	.223	.035	2.252	.187	2.335*	.021
ค่าคงที่ (a)					19.506	-	4.788	.000
F Overall = 12.660*** Sig = .000								

เมื่อนำตัวแปรทั้ง 3 ตัวที่สามารถร่วมกันพยากรณ์การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านจิตใจเขียนเป็นสมการจะได้สมการถดถอยพหุในรูปของคะแนนดิบ ดังนี้

$$P\text{-}Psycho = 19.506 + .477 (X_{15\text{อึดทนโน้ทนของการเป็นบิดา}}) - 1.450 (X_{9\text{จำนวนบุตรทั้งหมด}}) + 2.252 (X_{3\text{ความต้องการมีบุตร}})$$

และสมการถดถอยพหุในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

$$Z_{P\text{-}Psycho} = .413 (X_{15\text{อึดทนโน้ทนของการเป็นบิดา}}) - .195 (X_{9\text{จำนวนบุตรทั้งหมด}}) + .187 (X_{3\text{ความต้องการมีบุตร}})$$

สมมติฐานที่ 1.4 ตัวแปรอิสระทั้งหมดสามารถร่วมกันพยากรณ์การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านสังคม

ผลการวิจัยพบว่า มีตัวแปรอิสระ 3 ตัว คือ อึดทนโน้ทนของการเป็นบิดา รายได้รวมทั้งหมด ทักษะคิดต่อการมีบุตร สามารถร่วมกันพยากรณ์การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านสังคมได้ร้อยละ 28.2 ($R^2 = .282$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีตัวแปรที่เข้าพยากรณ์อันดับหนึ่ง คือ อึดทนโน้ทนของการเป็นบิดา พยากรณ์ได้ร้อยละ 21.0 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และมีค่า Beta เท่ากับ .388 ตัวแปรที่เข้า

พยากรณ์อันดับสอง คือ รายได้รวมทั้งหมด พยากรณ์ได้ร้อยละ 4.4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีค่า Beta เท่ากับ -.217 ตัวแปรที่เข้าพยากรณ์อันดับสุดท้าย คือ ทศนคติต่อการมีบุตร พยากรณ์ได้ร้อยละ 2.8 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีค่า Beta เท่ากับ .194 (ตารางที่ 38)

ตารางที่ 38 การวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบขั้นตอนของตัวแปรพยากรณ์ที่สามารถทำนายการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านสังคม

(n = 123)

ตัวแปรพยากรณ์	R	R ²	R ² adj	R ² change	b	Beta	t	Sig
1. อึดมโนทัศน์ของการเป็นบิดา	.458	.210	.203	.210	.556	.388	4.031***	.000
2. รายได้รวมทั้งหมด	.504	.254	.241	.044	-4.266E-05	-.217	-2.764**	.007
3. ทศนคติต่อการมีบุตร	.531	.282	.264	.028	.271	.194	2.156*	.033
ค่าคงที่ (a)					3.945	-	.710	.479
F Overall = 13.179*** Sig = .000								

เมื่อนำตัวแปรทั้ง 3 ตัวที่สามารถร่วมกันพยากรณ์การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านสังคมเขียนเป็นสมการจะได้สมการถดถอยพหุในรูปของคะแนนดิบ ดังนี้

$$\text{P-Social} = 3.945 + .556 (X_{15} \text{อึดมโนทัศน์ของการเป็นบิดา}) - 4.266\text{E-}05 (X_{12} \text{รายได้รวมทั้งหมด}) + .271 (X_{16} \text{ทศนคติต่อการมีบุตร})$$

และสมการถดถอยพหุในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

$$Z_{\text{P-Social}} = .388 (X_{15} \text{อึดมโนทัศน์ของการเป็นบิดา}) - .217 (X_{12} \text{รายได้รวมทั้งหมด}) + .194 (X_{16} \text{ทศนคติต่อการมีบุตร})$$

สมมติฐานที่ 1.5 ตัวแปรอิสระทั้งหมดสามารถร่วมกันพยากรณ์การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านสติปัญญา

ผลการวิจัยพบว่า มีตัวแปรอิสระ 3 ตัว คือ อัตมโนทัศน์ของการเป็นบิดา ทักษะคิดต่อการมีบุตร ประสพการณ์เดิมของบิดาฯ สามารถร่วมกันพยากรณ์การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านสติปัญญาได้ร้อยละ 25.8 ($R^2 = .258$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีตัวแปรที่เข้าพยากรณ์อันดับหนึ่ง คือ อัตมโนทัศน์ของการเป็นบิดา พยากรณ์ได้ร้อยละ 19.0 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีค่า Beta เท่ากับ .284 ตัวแปรที่เข้าพยากรณ์อันดับสอง คือ ทักษะคิดต่อการมีบุตร พยากรณ์ได้ร้อยละ 4.2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีค่า Beta เท่ากับ .213 ตัวแปรที่เข้าพยากรณ์อันดับสุดท้าย คือ ประสพการณ์เดิมของบิดาฯ พยากรณ์ได้ร้อยละ 2.5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีค่า Beta เท่ากับ .167 (ตารางที่ 39)

ตารางที่ 39 การวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบขั้นตอนของตัวแปรพยากรณ์ที่สามารถทำนายการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านสติปัญญา

(n = 123)

ตัวแปรพยากรณ์	R	R ²	R ² adj	R ² change	b	Beta	t	Sig
1. อัตมโนทัศน์ของการเป็นบิดา	.436	.190	.183	.190	.506	.284	3.066**	.003
2. ทักษะคิดต่อการมีบุตร	.482	.232	.219	.042	.370	.213	2.310*	.023
3. ประสพการณ์เดิมของบิดาฯ	.508	.258	.239	.025	.132	.167	2.021*	.046
ค่าคงที่ (a)					-6.513	-	-.931	.354
F Overall = 13.762*** Sig = .000								

เมื่อนำตัวแปรทั้ง 3 ตัวที่สามารถร่วมกันพยากรณ์การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านสติปัญญาเขียนเป็นสมการจะได้สมการถดถอยพหุในรูปของคะแนนดิบ ดังนี้

$$P\text{-Mental} = -6.513 + .506 (X_{15}\text{อัตมโนทัศน์ของการเป็นบิดา}) + .370 (X_{16}\text{ทักษะคิดต่อการมีบุตร}) + .132 (X_{17}\text{ประสพการณ์เดิมของบิดาฯ})$$

และสมการถดถอยพหุในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

$$Z_{P-Mental} = .284 (X_{15} \text{อัตมนิทัศน์ของการเป็นบิดา}) + .213 (X_{16} \text{ทัศนคติต่อการมีบุตร}) \\ + .167 (X_{17} \text{ประสบการณ์เดิมของบิดา})$$

สมมติฐานที่ 1.6 ตัวแปรอิสระทั้งหมดสามารถร่วมกันพยากรณ์การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านจริยธรรม

ผลการวิจัยพบว่า มีตัวแปรอิสระ 2 ตัว คือ ทัศนคติต่อการมีบุตร อัตมนิทัศน์ของการเป็นบิดา สามารถร่วมกันพยากรณ์การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านจริยธรรมได้ร้อยละ 31.1 ($R^2 = .311$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีตัวแปรที่เข้าพยากรณ์อันดับหนึ่ง คือ ทัศนคติต่อการมีบุตร พยากรณ์ได้ร้อยละ 23.7 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และมีค่า Beta เท่ากับ .328 ตัวแปรที่เข้าพยากรณ์อันดับสอง คือ อัตมนิทัศน์ของการเป็นบิดา พยากรณ์ได้ร้อยละ 7.4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และมีค่า Beta เท่ากับ .315 (ตารางที่ 40)

ตารางที่ 40 การวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบขั้นตอนของตัวแปรพยากรณ์ที่สามารถทำนายการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านจริยธรรม

(n = 123)

ตัวแปรพยากรณ์	R	R ²	R ² adj	R ² change	b	Beta	t	Sig
1. ทัศนคติต่อการมีบุตร	.487	.237	.231	.237	.429	.328	3.731***	.000
2. อัตมนิทัศน์ของการเป็นบิดา	.558	.311	.299	.074	.423	.315	3.587***	.000
ค่าคงที่ (a)					4.042	-	.798	.426
F Overall = 27.059*** Sig = .000								

เมื่อนำตัวแปรทั้ง 2 ตัวที่สามารถร่วมกันพยากรณ์การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านจริยธรรมเขียนเป็นสมการจะได้สมการถดถอยพหุในรูปของคะแนนดิบ ดังนี้

$$P\text{-Moral} = 4.042 + .429 (X_{16}\text{ทัศนคติต่อการมีบุตร}) + .423 (X_{15}\text{อุดมโนทัศน์ของการเป็นบิดา})$$

และสมการถดถอยพหุในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

$$Z_{P\text{-Moral}} = .328 (X_{16}\text{ทัศนคติต่อการมีบุตร}) + .315 (X_{15}\text{อุดมโนทัศน์ของการเป็นบิดา})$$

ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบในแต่ละปัจจัย ได้ดังรายละเอียด ดังนี้

สมมติฐานที่ 2.1 ปัจจัยพื้นฐานทางสังคมมีผลต่อการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน

สมมติฐานที่ 2.1.1 ปัจจัยพื้นฐานทางสังคมมีผลต่อการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในภาพรวม

ผลการวิจัยพบว่า มีตัวแปรอิสระเพียง 1 ตัว คือ เวลาที่ให้กับบุตร (วัน/สัปดาห์) สามารถพยากรณ์การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในภาพรวมได้ร้อยละ 4.4 ($R^2 = .044$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และมีค่า Beta เท่ากับ .210 (ตารางที่ 41)

ตารางที่ 41 การวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบขั้นตอนของตัวแปรพยากรณ์ที่สามารถทำนายการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในภาพรวม

(n = 123)

ตัวแปรพยากรณ์	R	R ²	R ² adj	R ² change	b	Beta	t	Sig
1. เวลาที่ให้กับบุตร (วัน/สัปดาห์)	.210	.044	.036	.044	2.626	.210	2.358*	.020
ค่าคงที่ (a)					180.551	-	28.993	.000
F Overall = 5.562* Sig = .020								

เมื่อนำตัวแปรที่สามารถพยากรณ์การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในภาพรวมเขียนเป็นสมการจะได้สมการถดถอยพหุในรูปของคะแนนดิบ ดังนี้

$$P\text{-All} = 180.551 + 2.626 (X_{\text{เวลาที่ให้กับบุตร (วัน/สัปดาห์)}}$$

และสมการถดถอยพหุในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

$$Z_{P\text{-All}} = .210 (X_{\text{เวลาที่ให้กับบุตร (วัน/สัปดาห์)}}$$

สมมติฐานที่ 2.1.2 ปัจจัยพื้นฐานทางสังคมมีผลต่อการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านร่างกาย

ผลการวิจัยพบว่า มีตัวแปรอิสระเพียง 1 ตัว คือ เวลาที่ให้กับบุตร (วัน/สัปดาห์) สามารถพยากรณ์การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านร่างกายได้ร้อยละ 6.0 ($R^2 = .060$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีค่า Beta เท่ากับ .245 (ตารางที่ 42)

ตารางที่ 42 การวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบขั้นตอนของตัวแปรพยากรณ์ที่สามารถทำนายการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านร่างกาย

(n = 123)

ตัวแปรพยากรณ์	R	R ²	R ² adj	R ² change	b	Beta	t	Sig
1. เวลาที่ให้กับบุตร (วัน/สัปดาห์)	.245	.060	.052	.060	.657	.245	2.784**	.006
ค่าคงที่ (a)					36.358	-	27.543	.000
F Overall = 7.751** Sig = .006								

เมื่อนำตัวแปรที่สามารถพยากรณ์การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในภาพรวมเขียนเป็นสมการจะได้สมการถดถอยพหุในรูปของคะแนนดิบ ดังนี้

$$P\text{-Physic} = 36.358 + .657 (X_{\text{เวลาที่ให้กับบุตร (วัน/สัปดาห์)}}$$

และสมการถดถอยพหุในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

$$Z_{P\text{-Physic}} = .245 (X_{\text{เวลาที่ให้กับบุตร (วัน/สัปดาห์)}}$$

สมมติฐานที่ 2.1.3 ปัจจัยพื้นฐานทางสังคมมีผลต่อการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านจิตใจ

ผลการวิจัยพบว่า มีตัวแปรอิสระ 2 ตัว คือ เวลาที่ให้กับบุตร (วัน/สัปดาห์) ความต้องการมีบุตร สามารถร่วมกันพยากรณ์การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านจิตใจได้ร้อยละ 8.3 ($R^2 = .083$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีตัวแปรที่เข้าพยากรณ์อันดับหนึ่ง คือ เวลาที่ให้กับบุตร (วัน/สัปดาห์) พยากรณ์ได้ร้อยละ 4.6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีค่า Beta เท่ากับ .198 ตัวแปรที่เข้าพยากรณ์อันดับสอง คือ ความต้องการมีบุตร พยากรณ์ได้ร้อยละ 3.7 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีค่า Beta เท่ากับ .193 (ตารางที่ 43)

ตารางที่ 43 การวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบขั้นตอนของตัวแปรพยากรณ์ที่สามารถทำนายการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านจิตใจ

(n = 123)

ตัวแปรพยากรณ์	R	R ²	R ² adj	R ² change	b	Beta	t	Sig
1. เวลาที่ให้กับบุตร (วัน/สัปดาห์)	.214	.046	.038	.046	.467	.198	2.260*	.026
2. ความต้องการมีบุตร	.288	.083	.067	.037	2.323	.193	2.195*	.030
ค่าคงที่ (a)					35.046	-	30.047	.000
F Overall = 5.414** Sig = .006								

เมื่อนำตัวแปรทั้ง 2 ตัวที่สามารถร่วมกันพยากรณ์การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านจิตใจเขียนเป็นสมการจะได้สมการถดถอยพหุในรูปของคะแนนดิบดังนี้

$$P\text{-Psycho} = 35.046 + .467 (X_{\text{เวลาที่ให้กับบุตร (วัน/สัปดาห์)}}) + 2.323 (X_{\text{ความต้องการมีบุตร}})$$

และสมการถดถอยพหุในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

$$Z_{P\text{-Psycho}} = .198 (X_{\text{เวลาที่ให้กับบุตร (วัน/สัปดาห์)}}) + .193 (X_{\text{ความต้องการมีบุตร}})$$

สมมติฐานที่ 2.1.4 ปัจจัยพื้นฐานทางสังคมมีผลต่อการปฏิบัติตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านสังคม

ผลการวิจัยพบว่า มีตัวแปรอิสระเพียง 1 ตัว คือ อายุ สามารถพยากรณ์การปฏิบัติตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านสังคมได้ร้อยละ 3.6 ($R^2 = .036$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีค่า Beta เท่ากับ .190 (ตารางที่ 44)

ตารางที่ 44 การวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบขั้นตอนของตัวแปรพยากรณ์ที่สามารถทำนายการปฏิบัติตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านสังคม

(n = 123)

ตัวแปรพยากรณ์	R	R ²	R ² adj	R ² change	b	Beta	t	Sig
1. อายุ	.190	.036	.028	.036	.163	.190	2.132*	.035
ค่าคงที่ (a)					32.933	-	11.575	.000
F Overall = 4.547* Sig = .035								

เมื่อนำตัวแปรที่สามารถพยากรณ์การปฏิบัติตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านสังคมเขียนเป็นสมการจะได้สมการถดถอยพหุในรูปของคะแนนดิบ ดังนี้

$$P\text{-Social} = 32.933 + .163 (X_{\text{อายุ}})$$

และสมการถดถอยพหุในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

$$Z_{P\text{-Social}} = .190 (X_{\text{อายุ}})$$

สมมติฐานที่ 2.1.5 ปัจจัยพื้นฐานทางสังคมมีผลต่อการปฏิบัติตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านสติปัญญา

ผลการวิจัยพบว่า มีตัวแปรอิสระเพียง 1 ตัว คือ เวลาที่ให้กับบุตร (วัน/สัปดาห์) สามารถพยากรณ์การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านสติปัญญาได้ร้อยละ 3.8 ($R^2 = .038$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีค่า Beta เท่ากับ .703 (ตารางที่ 45)

ตารางที่ 45 การวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบขั้นตอนของตัวแปรพยากรณ์ที่สามารถทำนายการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านสติปัญญา

(n = 123)

ตัวแปรพยากรณ์	R	R ²	R ² adj	R ² change	b	Beta	t	Sig
1. เวลาที่ให้กับบุตร (วัน/สัปดาห์)	.194	.038	.030	.038	.703	.194	2.177*	.031
ค่าคงที่ (a)					32.619	-	18.061	.000
F Overall = 4.741* Sig = .031								

เมื่อนำตัวแปรที่สามารถพยากรณ์การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านสติปัญญาเขียนเป็นสมการจะได้สมการถดถอยพหุในรูปของคะแนนดิบ ดังนี้

$$P\text{-Mental} = 32.619 + .703 (X_{\text{เวลาที่ให้กับบุตร (วัน/สัปดาห์)}}$$

และสมการถดถอยพหุในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

$$Z_{P\text{-Mental}} = .194 (X_{\text{เวลาที่ให้กับบุตร (วัน/สัปดาห์)}}$$

สมมติฐานที่ 2.1.6 ปัจจัยพื้นฐานทางสังคมมีผลต่อการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านจริยธรรม

จากผลการวิจัย พบว่า ไม่มีตัวแปรอิสระใดที่สามารถพยากรณ์การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านจริยธรรมได้

สมมติฐานที่ 2.2 ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจมีผลต่อการปฏิบัติตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน

สมมติฐานที่ 2.2.1 ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจมีผลต่อการปฏิบัติตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในภาพรวม

ผลการวิจัยพบว่า มีตัวแปรอิสระเพียง 1 ตัว คือ อาชีพของบิดา สามารถพยากรณ์การปฏิบัติตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในภาพรวมได้ร้อยละ 5.1 ($R^2 = .051$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีค่า Beta เท่ากับ -.226 (ตารางที่ 46)

ตารางที่ 46 การวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบขั้นตอนของตัวแปรพยากรณ์ที่สามารถทำนายการปฏิบัติตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในภาพรวม

(n = 123)

ตัวแปรพยากรณ์	R	R ²	R ² adj	R ² change	b	Beta	t	Sig
1. อาชีพของบิดา	.226	.051	.043	.051	-14.329	-.226	-2.547*	.012
ค่าคงที่ (a)					204.485	-	42.486	.000
F Overall = 6.486* Sig = .012								

เมื่อนำตัวแปรที่สามารถพยากรณ์การปฏิบัติตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในภาพรวมเขียนเป็นสมการจะได้สมการถดถอยพหุในรูปของคะแนนดิบ ดังนี้

$$P\text{-All} = 204.485 - .14.329 (X_{11\text{อาชีพของบิดา}})$$

และสมการถดถอยพหุในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

$$Z_{P\text{-All}} = -.226 (X_{11\text{อาชีพของบิดา}})$$

สมมติฐานที่ 2.2.2 ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจมีผลต่อการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านร่างกาย

ผลการวิจัยพบว่า มีตัวแปรอิสระเพียง 1 ตัว คือ อาชีพของบิดา สามารถพยากรณ์การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านร่างกายได้ร้อยละ 4.6 ($R^2 = .046$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีค่า Beta เท่ากับ -.214 (ตารางที่ 47)

ตารางที่ 47 การวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบขั้นตอนของตัวแปรพยากรณ์ที่สามารถทำนายการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านร่างกาย

(n = 123)

ตัวแปรพยากรณ์	R	R ²	R ² adj	R ² change	b	Beta	t	Sig
1. อาชีพของบิดา	.214	.046	.038	.046	-2.904	-.214	-2.408*	.018
ค่าคงที่ (a)					41.848	-	40.559	.000
F Overall = 5.796* Sig = .018								

เมื่อนำตัวแปรที่สามารถพยากรณ์การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านร่างกายเขียนเป็นสมการจะได้สมการถดถอยพหุในรูปของคะแนนดิบ ดังนี้

$$P\text{-Physic} = 41.848 - 2.904 (X_{11\text{อาชีพของบิดา}})$$

และสมการถดถอยพหุในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

$$Z_{P\text{-Physic}} = -.214 (X_{11\text{อาชีพของบิดา}})$$

สมมติฐานที่ 2.2.3 ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจมีผลต่อการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านจิตใจ

จากผลการวิจัย พบว่า ไม่มีตัวแปรอิสระใดที่สามารถพยากรณ์การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านจิตใจได้

สมมติฐานที่ 2.2.4 ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจมีผลต่อการปฏิบัติตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านสังคม

ผลการวิจัยพบว่า มีตัวแปรอิสระเพียงตัวเดียว คือ อาชีพของบิดา สามารถพยากรณ์การปฏิบัติตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านสังคมได้ร้อยละ 5.3 ($R^2 = .053$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีค่า Beta เท่ากับ -.230 (ตารางที่ 48)

ตารางที่ 48 การวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบขั้นตอนของตัวแปรพยากรณ์ที่สามารถทำนายการปฏิบัติตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านสังคม

(n = 123)

ตัวแปรพยากรณ์	R	R ²	R ² adj	R ² change	b	Beta	t	Sig
1. อาชีพของบิดา	.230	.053	.045	.053	-3.408	-.230	-2.604*	.010
ค่าคงที่ (a)					41.364	-	36.952	.000
F Overall = 5.478** Sig = .005								

เมื่อนำตัวแปรที่สามารถร่วมกันพยากรณ์การปฏิบัติตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านสังคมเขียนเป็นสมการจะได้สมการถดถอยพหุในรูปของคะแนนดิบ ดังนี้

$$P\text{-Social} = 41.364 - 3.408 (X_{11\text{อาชีพของบิดา}})$$

และสมการถดถอยพหุในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

$$Z_{P\text{-Social}} = -.230 (X_{11\text{อาชีพของบิดา}})$$

สมมติฐานที่ 2.2.5 ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจมีผลต่อการปฏิบัติตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านสติปัญญา

ผลการวิจัยพบว่า มีตัวแปรอิสระเพียง 1 ตัว คือ อาชีพของบิดา สามารถพยากรณ์การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านสติปัญญาได้ร้อยละ 5.7 ($R^2 = .057$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีค่า Beta เท่ากับ -.238 (ตารางที่ 49)

ตารางที่ 49 การวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบขั้นตอนของตัวแปรพยากรณ์ที่สามารถทำนายการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านสติปัญญา

(n = 123)

ตัวแปรพยากรณ์	R	R ²	R ² adj	R ² change	b	Beta	t	Sig
1. อาชีพของบิดา	.238	.057	.049	.057	-4.380	-.238	-2.701**	.008
ค่าคงที่ (a)					39.424	-	28.427	.000
F Overall = 7.298** Sig = .008								

เมื่อนำตัวแปรที่สามารถพยากรณ์การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านสติปัญญาเขียนเป็นสมการจะได้สมการถดถอยพหุในรูปของคะแนนดิบ ดังนี้

$$P\text{-Mental} = 39.424 - 4.380 (X_{11\text{อาชีพของบิดา}})$$

และสมการถดถอยพหุในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

$$Z_{P\text{-Mental}} = -.238 (X_{11\text{อาชีพของบิดา}})$$

สมมติฐานที่ 2.2.6 ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจมีผลต่อการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านจริยธรรม

จากผลการวิจัย พบว่า ไม่มีตัวแปรอิสระใดที่สามารถพยากรณ์การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านจริยธรรมได้

สมมติฐานที่ 2.3 ปัจจัยทางสังคมมีผลต่อการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน

สมมติฐานที่ 2.3.1 ปัจจัยทางสังคมมีผลต่อการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในภาพรวม

ผลการวิจัยพบว่า มีตัวแปรอิสระ 2 ตัว คือ อคติโนทัศน์ของการเป็นบิดา ทักษะคิดต่อการมีบุตร สามารถร่วมกันพยากรณ์การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในภาพรวมได้ร้อยละ 32.6 ($R^2 = .326$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีตัวแปรที่เข้าพยากรณ์อันดับหนึ่ง คือ อคติโนทัศน์ของการเป็นบิดา พยากรณ์ได้ร้อยละ 27.8 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และมีค่า Beta เท่ากับ .399 ตัวแปรที่เข้าพยากรณ์อันดับสอง คือ ทักษะคิดต่อการมีบุตร พยากรณ์ได้ร้อยละ 4.8 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีค่า Beta เท่ากับ .254 (ตารางที่ 50)

ตารางที่ 50 การวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบขั้นตอนของตัวแปรพยากรณ์ที่สามารถทำนายการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในภาพรวม

(n = 123)

ตัวแปรพยากรณ์	R	R ²	R ² adj	R ² change	b	Beta	t	Sig
1. อคติโนทัศน์ของการเป็นบิดา	.527	.278	.272	.278	2.451	.399	4.591***	.000
2. ทักษะคิดต่อการมีบุตร	.571	.326	.315	.048	1.524	.254	2.929**	.004
ค่าคงที่ (a)					21.223	-	.925	.357
F Overall = 29.032*** Sig = .000								

เมื่อนำตัวแปรทั้ง 2 ตัวที่สามารถร่วมกันพยากรณ์การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในภาพรวมเขียนเป็นสมการจะได้สมการถดถอยพหุในรูปของคะแนนดิบ ดังนี้

$$P\text{-All} = 21.233 + 2.451 (X_{15\text{อคติโนทัศน์ของการเป็นบิดา}}) + 1.524 (X_{16\text{ทักษะคิดต่อการมีบุตร}})$$

เมื่อนำตัวแปรทั้ง 3 ตัวที่สามารถร่วมกันพยากรณ์การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านร่างกายเขียนเป็นสมการจะได้สมการถดถอยพหุในรูปของคะแนนดิบ ดังนี้

$$P\text{-Physic} = 3.343 + .497 (X_{15}\text{อึดทนโน้ทนซ์ของการเป็นบิดา}) + .261 (X_{16}\text{ทัศนคติต่อการมีบุตร}) \\ + .098 (X_{17}\text{ประสบการณ์เดิมของบิดา})$$

และสมการถดถอยพหุในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

$$Z_{P\text{-Physic}} = .378 (X_{15}\text{อึดทนโน้ทนซ์ของการเป็นบิดา}) + .204 (X_{16}\text{ทัศนคติต่อการมีบุตร}) \\ + .168 (X_{17}\text{ประสบการณ์เดิมของบิดา})$$

สมมติฐานที่ 2.3.3 ปัจจัยทางสังคมมีผลต่อการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านจิตใจ

ผลการวิจัยพบว่า มีตัวแปรอิสระเพียง 1 ตัว คือ อึดทนโน้ทนซ์ของการเป็นบิดา สามารถพยากรณ์การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านจิตใจได้ร้อยละ 17.0 ($R^2 = .170$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และมีค่า Beta เท่ากับ .413 (ตารางที่ 52)

ตารางที่ 52 การวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบขั้นตอนของตัวแปรพยากรณ์ที่สามารถทำนายการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านจิตใจ

(n = 123)

ตัวแปรพยากรณ์	R	R ²	R ² adj	R ² change	b	Beta	t	Sig
1. อึดทนโน้ทนซ์ของการเป็นบิดา	.413	.170	.163	.170	.477	.413	4.984***	.000
ค่าคงที่ (a)					17.515	-	4.229	.000
F Overall = 24.844*** Sig = .000								

เมื่อนำตัวแปรที่สามารถพยากรณ์การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านจิตใจเขียนเป็นสมการจะได้สมการถดถอยพหุในรูปของคะแนนดิบ ดังนี้

$$P\text{-Psycho} = 17.515 + .477 (X_{15\text{อัตมนิสัยของการเป็นบิดา}})$$

และสมการถดถอยพหุในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

$$Z_{P\text{-Psycho}} = .413 (X_{15\text{อัตมนิสัยของการเป็นบิดา}})$$

สมมติฐานที่ 2.3.4 ปัจจัยทางสังคมมีผลต่อการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านสังคม

ผลการวิจัยพบว่า มีตัวแปรอิสระ 2 ตัว คือ อัตมนิสัยของการเป็นบิดา ทักษะคิดต่อการมีบุตร สามารถร่วมกันพยากรณ์การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านสังคมได้ร้อยละ 23.6 ($R^2 = .236$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีตัวแปรที่เข้าพยากรณ์อันดับหนึ่ง คือ อัตมนิสัยของการเป็นบิดา พยากรณ์ได้ร้อยละ 21.0 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และมีค่า Beta เท่ากับ .363 ตัวแปรที่เข้าพยากรณ์อันดับสอง คือ ทักษะคิดต่อการมีบุตร พยากรณ์ได้ร้อยละ 2.6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีค่า Beta เท่ากับ .188 (ตารางที่ 53)

ตารางที่ 53 การวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบขั้นตอนของตัวแปรพยากรณ์ที่สามารถทำนายการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านสังคม

(n = 123)

ตัวแปรพยากรณ์	R	R ²	R ² adj	R ² change	b	Beta	t	Sig
1. อัตมนิสัยของการเป็นบิดา	.458	.210	.203	.210	.519	.363	3.924***	.000
2. ทักษะคิดต่อการมีบุตร	.486	.236	.223	.026	.262	.188	2.032*	.044
ค่าคงที่ (a)					4.943	-	.868	.387
F Overall = 18.514*** Sig = .000								

เมื่อนำตัวแปรทั้ง 2 ตัวที่สามารถร่วมกันพยากรณ์การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านสังคมเขียนเป็นสมการจะได้สมการถดถอยพหุในรูปของคะแนนดิบ ดังนี้

เมื่อนำตัวแปรทั้ง 3 ตัวที่สามารถร่วมกันพยากรณ์การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านสติปัญญาเขียนเป็นสมการจะได้สมการถดถอยพหุในรูปของคะแนนดิบ ดังนี้

$$P\text{-Mental} = -6.513 + .506 (X_{15}\text{อึดทนโน้ทนของการเป็นบิดา}) + .370 (X_{16}\text{ทัศนคติต่อการมีบุตร}) \\ + .132 (X_{17}\text{ประสบการณ์เดิมของบิดา})$$

และสมการถดถอยพหุในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

$$Z_{P\text{-Mental}} = .284 (X_{15}\text{อึดทนโน้ทนของการเป็นบิดา}) + .213 (X_{16}\text{ทัศนคติต่อการมีบุตร}) \\ + .167 (X_{17}\text{ประสบการณ์เดิมของบิดา})$$

สมมติฐานที่ 2.3.6 ปัจจัยทางสังคมมีผลต่อการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านจริยธรรม

ผลการวิจัยพบว่า มีตัวแปรอิสระ 2 ตัว คือ ทัศนคติต่อการมีบุตร อึดทนโน้ทนของการเป็นบิดา สามารถร่วมกันพยากรณ์การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านจริยธรรมได้ร้อยละ 31.1 ($R^2 = .311$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีตัวแปรที่เข้าพยากรณ์อันดับหนึ่ง คือ ทัศนคติต่อการมีบุตร พยากรณ์ได้ร้อยละ 23.7 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และมีค่า Beta เท่ากับ .328 ตัวแปรที่เข้าพยากรณ์อันดับสอง คือ อึดทนโน้ทนของการเป็นบิดา พยากรณ์ได้ร้อยละ 7.4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และมีค่า Beta เท่ากับ .315 (ตารางที่ 55)

ตารางที่ 55 การวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบขั้นตอนของตัวแปรพยากรณ์ที่สามารถทำนายการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านจริยธรรม

(n = 123)

ตัวแปรพยากรณ์	R	R ²	R ² adj	R ² change	b	Beta	t	Sig
1. ทักษะคิดต่อการมีบุตร	.487	.237	.231	.237	.429	.328	3.731***	.000
2. อึดทนโน้ทนของการเป็นบิดา	.558	.311	.299	.074	.423	.315	3.587***	.000
ค่าคงที่ (a)					4.042	-	.798	.426
F Overall = 27.059*** Sig = .000								

เมื่อนำตัวแปรทั้ง 2 ตัวที่สามารถร่วมกันพยากรณ์การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านจริยธรรมเขียนเป็นสมการจะได้สมการถดถอยพหุในรูปของคะแนนดิบ ดังนี้

$$P\text{-Moral} = 4.042 + .429 (X_{16}\text{ทักษะคิดต่อการมีบุตร}) + .423 (X_{15}\text{อึดทนโน้ทนของการเป็นบิดา})$$

และสมการถดถอยพหุในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

$$Z_{P\text{-Moral}} = .328 (X_{16}\text{ทักษะคิดต่อการมีบุตร}) + .315 (X_{15}\text{อึดทนโน้ทนของการเป็นบิดา})$$

ตารางที่ 56 สรุปผลตัวแปรอิสระทั้งหมดที่สามารถร่วมกันพยากรณ์การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในภาพรวม

ตัวแปรอิสระ	ผลการพยากรณ์ตัวแปรตาม					ภาพรวม
	ด้านร่างกาย	ด้านจิตใจ	ด้านสังคม	ด้านสติปัญญา	ด้านจริยธรรม	
ปัจจัยพื้นฐานทางสังคม						
- อายุ						
- ระดับการศึกษา						
- ความต้องการมีบุตร		3.5% (3)				
- ลักษณะของครอบครัว	2.5% (5)					
- เพศของบุตรคนแรกที่ต้องการ						
- เพศของบุตรคนถัดไปที่ต้องการ						
- เวลาที่ให้กับบุตร (วันต่อสัปดาห์)						
- เวลาที่ให้กับบุตร (ชั่วโมงต่อวัน)						
- จำนวนบุตรทั้งหมด	2.4% (4)	3.7% (2)				
- จำนวนบุตรวัยก่อนเรียน						
ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ						
- อาชีพของบิดา						
- รายได้รวมทั้งหมด			4.4% (2)			
- รายจ่ายรวมทั้งหมด						
- จำนวนบุคคลอื่นที่มีภาระหน้าที่ต้องรับผิดชอบ						
ปัจจัยทางสังคม						
- อัตมโนทัศน์ของการเป็นบิดา	27.5% (1)	17.0% (1)	21.0% (1)	19.0% (1)	7.4% (2)	27.8% (1)
- ทักษะคิดต่อการมีบุตร	3.9% (2)		2.8% (3)	4.2% (2)	23.7% (1)	4.8% (2)
- ประสบการณ์เดิมของบิดาที่ได้รับการเลี้ยงดู	2.6% (3)			2.5% (3)		
รวมค่าพยากรณ์ทั้งหมด	38.9%	24.2%	28.2%	25.7%	31.1%	32.6%

ตารางที่ 57 สรุปผลปัจจัยพื้นฐานทางสังคมมีผลต่อการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน

ตัวแปรอิสระ	ผลการพยากรณ์ตัวแปรตาม					ภาพรวม
	ด้านร่างกาย	ด้านจิตใจ	ด้านสังคม	ด้านสติปัญญา	ด้านจริยธรรม	
ปัจจัยพื้นฐานทางสังคม					ไม่มีตัวแปร	
- อายุ			3.6%(1)		ได้เข้า	
- ระดับการศึกษา					พยากรณ์	
- ความต้องการมีบุตร		3.7%(2)				
- ลักษณะของครอบครัว						
- เพศของบุตรคนแรกที่ต้องการ						
- เพศของบุตรคนถัดไปที่ต้องการ						
- เวลาที่ให้กับบุตร (วันต่อสัปดาห์)	6.0%(1)	4.6%(1)		3.8%(1)		4.4%(1)
- เวลาที่ให้กับบุตร (ชั่วโมงต่อวัน)						
- จำนวนบุตรทั้งหมด						
- จำนวนบุตรวัยก่อนเรียน						
รวมค่าพยากรณ์ทั้งหมด	6.0%	8.3%	3.6%	3.8%	-	4.4%

ตารางที่ 58 สรุปผลปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจมีผลต่อการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน

ตัวแปรอิสระ	ผลการพยากรณ์ตัวแปรตาม					ภาพรวม
	ด้านร่างกาย	ด้านจิตใจ	ด้านสังคม	ด้านสติปัญญา	ด้านจริยธรรม	
ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ		ไม่มีตัวแปร			ไม่มีตัวแปร	
- อาชีพของบิดา	4.6%(1)	ได้เข้า	5.3%(1)	5.7%(1)	ได้เข้า	5.1%(1)
- รายได้รวมทั้งหมด		พยากรณ์			พยากรณ์	
- รายจ่ายรวมทั้งหมด						
- จำนวนบุคคลอื่นที่มีภาระหน้าที่ต้องรับผิดชอบ						
รวมค่าพยากรณ์ทั้งหมด	4.6%	-	5.3%	5.7%	-	5.1%

ตารางที่ 59 สรุปผลปัจจัยทางสังคมมีผลต่อการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน

ตัวแปรอิสระ	ผลการพยากรณ์ตัวแปรตาม					ภาพรวม
	ด้าน	ด้านจิตใจ	ด้าน	ด้าน	ด้าน	
	ร่างกาย		สังคม	สติปัญญา	จริยธรรม	
ปัจจัยทางสังคม						
- อัตมโนทัศน์ของการเป็นบิดา	27.5% (1)	17.0%(1)	21.0% (1)	19.0% (1)	7.4% (2)	27.8% (1)
- ทักษะคิดต่อการมีบุตร	3.9% (2)		2.6% (2)	4.2 % (2)	23.7% (1)	4.8% (2)
- ประสบการณ์เดิมของบิดาที่ได้รับ การเลี้ยงดู	2.6% (3)			2.5% (3)		
รวมค่าพยากรณ์ทั้งหมด	34.0%	17.0%	23.6%	25.7%	31.1%	32.6%

ข้อวิจารณ์

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน ผู้วิจัยอภิปรายในประเด็นสำคัญ ดังนี้

ปัจจัยพื้นฐานทางสังคมของบิดา

ผลการศึกษาพบว่าบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียน มีอายุต่ำสุด 21 ปี มีอายุสูงสุด 60 ปี และมีอายุเฉลี่ย 36.41 ปี บิดามีอายุระหว่าง 30-39 ปี ถึงร้อยละ 50.4 แสดงให้เห็นว่าเป็นวัยที่มีความเป็นผู้ใหญ่และมีวุฒิภาวะพอที่จะดูแล และให้การอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยก่อนเรียนได้ สำหรับบิดาที่มีอายุ 21 ปี นั้นก็ถือได้ว่าบรรลุนิติภาวะแล้ว แต่ก็ยังอยู่ในวัยที่ยังมีประสบการณ์น้อย ดังนั้นอาจจะยังเข้าใจบทบาทการเป็นบิดาได้ไม่ดีพอ ระดับการศึกษาของบิดา บิดามีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป ร้อยละ 37.3 ระดับมัธยมปลาย ร้อยละ 26.8 และระดับอนุปริญญา ร้อยละ 7.3 บิดาที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปน่าจะมีความรู้ ความเข้าใจในทฤษฎี รวมถึงพัฒนาการต่างๆ ของบุตรวัยก่อนเรียน จึงทำให้บิดานำความรู้ที่ได้รับมา ส่งเสริมบทบาทการปฏิบัติตนในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนได้ดี ลักษณะของครอบครัว บิดามีลักษณะของครอบครัวขยาย ร้อยละ 52.03 และลักษณะของครอบครัวเดี่ยว ร้อยละ 47.97 ซึ่งค่อนข้างใกล้เคียงกัน อย่างไรก็ตามลักษณะครอบครัวของบิดายังถือได้ว่ามีลักษณะครอบครัวเป็นครอบครัวขยายเสียส่วนใหญ่ ซึ่งนับได้ว่าเป็นสังคมสมัย

เก่าอยู่ แต่เนื่องจากตัวเลขที่ใกล้เคียงกัน แสดงให้เห็นว่าลักษณะของครอบครัวกำลังขับเคลื่อนไปสู่สังคมสมัยใหม่ คือ อาศัยอยู่กันแบบครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น

ส่วนความต้องการมีบุตร บิดามีความต้องการมีบุตรน้อย ถึงร้อยละ 74.0 และความต้องการมีบุตรมาก ร้อยละ 26.0 แสดงให้เห็นว่า จากภาวะปัจจุบันที่เศรษฐกิจค่อนข้างตกต่ำ ทำให้มีภาระทางด้านค่าครองชีพ และรวมถึงภาวะการแข่งขันในเรื่องงานมากขึ้นด้วย ส่งผลให้บิดาตระหนักถึงเรื่องการมีบุตรมากกว่าแต่ก่อน เพราะเมื่อมีบุตรเกิดขึ้นมาแล้ว ความรับผิดชอบ และค่าใช้จ่ายต่างๆ ก็จะเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ทำให้ความต้องการมีบุตรในปัจจุบันของบิดาลดน้อยลง สำหรับเพศของบุตรคนแรกที่ต้องการ บิดามีความต้องการบุตรคนแรกเป็นเพศชาย ร้อยละ 39.8 และเพศใดก็ได้ ร้อยละ 39.0 ซึ่งเป็นตัวเลขที่มีความใกล้เคียงกัน การที่บิดามีความต้องการบุตรคนแรกเป็นเพศชายนั้น อาจเนื่องมาจากความเชื่อของครอบครัวที่มีความเชื่อว่าบุตรคนแรกควรเป็นเพศชาย เพื่อสืบทอดวงศ์ตระกูล โดยเฉพาะครอบครัวคนจีนมีความคิดว่าบุตรที่เป็นเพศชายนั้นสามารถสืบทอดธุรกิจของครอบครัวได้ดีกว่าบุตรที่เป็นเพศหญิง และบุตรที่เป็นเพศชายนั้นสามารถดูแลน้องๆ ได้ ซึ่งสอดคล้องกับหนังสือเรื่องสังคมจีนในประเทศไทย:ประวัติศาสตร์เชิงวิเคราะห์ ที่กล่าวว่าชีวิตครอบครัวของชาวจีนไม่ว่าจะเป็น กวางตุ้ง แต้จิ๋ว และ ไหหลำ มีทัศนคติว่าต้องมีครอบครัวใหญ่ และชอบมีภรรยาหลายคนอยู่ภายในครอบครัวเดียวกัน และนิยมที่จะมีบุตรคนแรกเป็นเพศชาย เพื่อสืบทอดวงศ์สกุล และนามสกุลของตน ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับความเชื่อของครอบครัวคนไทยโดยเฉพาะครอบครัวที่มีลักษณะของสกุลดั้งเดิม (ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, 2529) จะเห็นได้ว่าจากความเชื่อดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นถึงการยังไม่ก้าวไปสู่สังคมของคนรุ่นใหม่ ส่วนบิดาที่ต้องการบุตรคนแรกเป็นเพศใดก็ได้ นั่น แสดงให้เห็นว่าไม่มีความคาดหวังในเรื่องเพศของบุตร ไม่ว่าบุตรจะเป็นเพศชายหรือเพศหญิงตนก็จะรักและดูแลเช่นกัน สำหรับเพศของบุตรคนถัดไปที่ต้องการ บิดามีความต้องการบุตรคนถัดไปเป็นเพศใดก็ได้ ร้อยละ 42.3 และเพศหญิง ร้อยละ 30.9 ทั้งนี้เป็นเพราะความคาดหวังต่อบุตรคนถัดไปลดน้อยลง ดังนั้นจึงมีความรู้สึกว่าการที่บุตรคนถัดไปจะเป็นเพศก็ได้ และบิดาที่มีความต้องการให้บุตรคนถัดไปเป็นเพศหญิงนั้น ก็เพราะสืบเนื่องจากความคาดหวังของบุตรคนแรกให้เป็นเพศชายไปแล้ว บุตรคนถัดไปจึงอยากให้เป็นเพศหญิง เพราะมีพี่ชายคอยดูแล

จำนวนบุตรที่มีในปัจจุบัน บิดามีจำนวนบุตร 2 คน ร้อยละ 47.2 และบิดามีจำนวนบุตร 1 คน ร้อยละ 37.4 จะเห็นได้ว่าในภาวะเศรษฐกิจปัจจุบันหากครอบครัวไหนมีบุตรมาก ภาระเรื่องค่าใช้จ่ายก็จะมากตามไปด้วย หรือที่เขากล่าวกันว่า “มีลูกมากจะยากจน” เพราะเด็กหนึ่งคนกว่าจะ

เรียนจบจนสามารถหารายได้เลี้ยงตัวเองได้นั้น ต้องใช้ค่าใช้จ่ายสูงมาก และที่สำคัญปัจจุบันคู่สมรสจะคำนึงถึงว่ามีบุตรที่จำนวนน้อยแต่ให้การเลี้ยงดูที่มีคุณภาพ จะทำให้บุตรนั้นเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพมากกว่าถ้ามีบุตรหลายคน แต่ไม่สามารถเลี้ยงดูให้มีคุณภาพได้ ยกเว้นบางครอบครัวที่มีฐานะดี อาจมีบุตรได้ตามที่ตั้งใจไว้ทั้งในเรื่องเพศและจำนวนบุตร จำนวนบุตรวัยก่อนเรียน บิดามีจำนวนบุตรวัยก่อนเรียน 1 คน ร้อยละ 87.0 จากตัวเลขดังกล่าว จะเห็นได้ว่าบิดาได้เว้นระยะของการมีบุตรเพื่อไม่ให้บริการในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนหนักจนเกินไป เพราะหากบิดามีบุตรวัยก่อนเรียนติดกัน บิดาอาจดูแล และเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนได้ไม่ดีเท่าที่ควร เพราะเด็กวัยก่อนเรียนนี้เป็นวัยที่ต้องการการเอาใจใส่สูง รวมถึงเรื่องของค่าใช้จ่ายด้วย เพราะเด็กในวัยนี้เป็นเด็กวัยอนุบาล เริ่มมีการเข้าโรงเรียนแล้ว หากบิดามีบุตรวัยก่อนเรียนติดกัน ก็จะทำให้ภาระเรื่องค่าใช้จ่ายมากขึ้น นอกจากนี้การมีบุตรไม่มากอาจมีเวลาที่จะดูแลสมาชิกในครอบครัวได้ดีเท่าที่ควรตามมาด้วย

เวลาที่ดูแลหรือทำกิจกรรมร่วมกับบุตรวัยก่อนเรียน จากผลการศึกษาพบว่า บิดามีเวลาให้กับบุตร ร้อยละ 94.3 แสดงให้เห็นว่า บิดาให้ความสำคัญกับการใช้เวลาร่วมกับบุตร เช่น การใช้เวลาพูดคุย ทำกิจกรรมต่างๆ สอนการบ้านให้บุตร ฯลฯ ซึ่งจะเป็นการปฏิบัติที่นำไปสู่พัฒนาการต่างๆ ของบุตรวัยก่อนเรียนอย่างเหมาะสม สำหรับเวลาที่ให้กับบุตร (วัน/สัปดาห์) บิดามีเวลาให้กับบุตร 6 วัน/สัปดาห์ ร้อยละ 53.44 5 วัน/สัปดาห์ ร้อยละ 17.24 แสดงให้เห็นว่าบิดาให้เวลากับบุตรต่อสัปดาห์ค่อนข้างเยอะ เพราะบิดาตระหนักถึงความสำคัญของการให้เวลากับบุตร การให้เวลาดังกล่าวจะมีผลต่อสายสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุตรกับบิดา ทำให้บุตรรู้สึกอบอุ่น นอกจากนั้นยังทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีภายในครอบครัวอีกด้วย เมื่อกล่าวถึงเวลาที่ให้กับบุตร (ชั่วโมง/วัน) บิดามีเวลาให้กับบุตร 3 ชั่วโมง/วัน ร้อยละ 21.55 2 ชั่วโมง/วัน ร้อยละ 17.24 และ 1 ชั่วโมง/วัน ร้อยละ 10.34 จากตัวเลขดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า บิดามีเวลาในการทำกิจกรรมร่วมกับบุตรค่อนข้างน้อย อาจสืบเนื่องมาจาก บุตรต้องไปโรงเรียน และอาจเป็นเพราะภาระในการทำงานของบิดาเองด้วย นอกจากนี้ผลการศึกษาพบว่าเพศของบุตรวัยก่อนเรียน บิดามีบุตรวัยก่อนเรียนเป็นเพศชาย ร้อยละ 48.0 และเพศหญิง ร้อยละ 44.7 ดังนั้นแสดงให้เห็นว่าบิดามีบุตรวัยก่อนเรียนทั้งเพศชายและเพศหญิงไม่แตกต่างกันมากนัก

ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจของบิดา

ผลการศึกษาพบว่า บิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียนมีอาชีพรับจ้าง/ลูกจ้าง ร้อยละ 35.0 ซึ่งถือเป็นอัตราส่วน 1 ใน 3 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่าง และมีอาชีพรับราชการ และค้าขาย ร้อยละ 24.4 และ 22.0 ตามลำดับ อาจเนื่องมาจากจังหวัดกำแพงเพชรเป็นจังหวัดเล็ก ๆ ที่ยังไม่เจริญมากนัก ดังนั้นจึงทำให้มีการประกอบอาชีพไม่หลากหลายนัก และเมื่อพิจารณารายได้รวมทั้งหมดโดยเฉลี่ย (บาท/เดือน) พบว่าบิดามีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท ร้อยละ 30.9 ซึ่งสอดคล้องกับอาชีพของบิดาที่มีอาชีพรับจ้าง/ลูกจ้าง เพราะอาชีพรับจ้าง/ลูกจ้างนี้ มีรายได้ไม่สูงนัก หากพิจารณารายจ่ายรวมทั้งหมดโดยเฉลี่ย (บาท/เดือน) ควบคุมไปด้วยพบว่าบิดามีรายจ่ายต่ำกว่า 10,000 บาท ร้อยละ 48.0 ดังนั้นแสดงให้เห็นว่าบิดามีรายได้และรายจ่ายพอๆ กัน หากบิดาต้องการที่จะมีเงินออมเพื่ออนาคตของบุตรนั้น บิดาอาจต้องหารายได้เสริมเพิ่มขึ้นอีกทาง

ลักษณะการทำงาน บิดาส่วนใหญ่จะออกไปทำงานนอกบ้าน คิดเป็นร้อยละ 79.7 ทั้งนี้เพราะอาชีพแต่ละอาชีพในปัจจุบันต้องออกไปทำงานนอกบ้านอยู่แล้ว ช่วงเวลาที่ออกจากบ้าน 8.00 น. ร้อยละ 43.87 และเวลาที่กลับถึงบ้าน 16.00-18.00 น. ร้อยละ 79.57 ซึ่งถือได้ว่าเป็นเกณฑ์ที่กลับปกติ บิดาที่กลับถึงบ้านในช่วงเวลานี้ จะมีเวลาทำกิจกรรมร่วมกับบุตร เช่น สอนการบ้าน เล่นของเล่น พูดคุย ถูมไถ่ รวมถึงการรับประทานอาหารเย็นร่วมกันกับสมาชิกในครอบครัวด้วย ส่วนบิดาที่กลับถึงบ้านค่อนข้างค่ำถึงดึก 20.00- 24.00 น. คิดเป็นร้อยละ 13.24 จะเห็นว่าเวลาที่จะทำกิจกรรมร่วมกับบุตรหายไป เพราะกว่าบิดาจะกลับถึงบ้าน บุตรก็เข้านอนแล้ว ระยะเวลาทำงานใน 1 วัน บิดาทำงาน 7-9 ชั่วโมง ร้อยละ 66.7 ซึ่งถือเป็นเวลางานมาตรฐานอยู่แล้ว และจำนวนวันทำงานในรอบสัปดาห์ บิดาทำงาน 7 วัน คิดเป็นร้อยละ 53.7 ซึ่งนับว่าเป็นการทำงานที่มากเกินไป ทำให้มีเวลาในการใกล้ชิดกับบุตรวัยก่อนเรียนไม่มากเท่าที่ควร ซึ่งรวมถึงการมีเวลาให้กับสมาชิกในครอบครัวด้วย แต่ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะบิดาต้องการหารายได้มาจุนเจือครอบครัว ส่วนจำนวนบุคคลอื่นที่บิดาต้องรับผิดชอบดูแลนั้น บิดาไม่มีบุคคลที่ต้องรับผิดชอบ ร้อยละ 75.6 จึงทำให้บิดาไม่มีภาระเพิ่มมากขึ้น

ปัจจัยทางสังคม

1. อัตมโนทัศน์ของการเป็นบิดา

ผลการศึกษาพบว่า อัตมโนทัศน์ของการเป็นบิดาของบิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียน อยู่ในระดับดีมาก คิดเป็นร้อยละ 91.1 อาจเป็นเพราะบิดาต้องการที่จะมีบุตรอยู่แล้ว จึงทำให้บิดาพยายามที่จะทำหน้าที่ของการเป็นบิดาให้ดีที่สุด ดังนั้นจึงส่งผลให้อัตมโนทัศน์ของการเป็นบิดาอยู่ในระดับดีมาก ซึ่งผลของอัตมโนทัศน์ของการเป็นบิดามีความสอดคล้องกับการปฏิบัติตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน ดังนั้นเมื่อบิดามีอัตมโนทัศน์ต่อตนเองดี ก็จะทำให้การปฏิบัติตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนดีตามไปด้วย ซึ่งส่วนใหญ่จะดีมากในทุกๆ ข้อ แต่มีอยู่ 1 ข้อที่มีอัตมโนทัศน์อยู่ในระดับปานกลาง คือ ท่านคิดว่าตัวท่านยังทำหน้าที่การเป็นบิดาได้ไม่ดีพอ ที่เป็นเช่นนี้เพราะบิดาอาจมีการตั้งเป้าหมายดีแล้วแต่ยังทำได้ไม่ดีที่สุด

2. ทศนคติต่อการมีบุตร

ผลการศึกษาพบว่า ทศนคติต่อการมีบุตร อยู่ในระดับดีมาก คิดเป็นร้อยละ 92.7 อาจเป็นเพราะบิดามีความต้องการที่จะมีบุตรอยู่แล้ว ดังนั้นเมื่อบิดามีความต้องการที่จะมีบุตร จึงทำให้มุมมองของบิดาต่อการมีบุตรเป็นไปในทิศทางที่ดี ส่งผลให้ทศนคติต่อการมีบุตรอยู่ในระดับดีมากในทุกๆ ข้อ

3. ประสบการณ์เดิมของบิดาที่ได้รับการเลี้ยงดู

ผลการศึกษาพบว่า ประสบการณ์เดิมของบิดาที่ได้รับการเลี้ยงดู อยู่ในระดับดีมาก คิดเป็นร้อยละ 69.1 ซึ่งประสบการณ์เดิมจะมีความแตกต่างจากอัตมโนทัศน์ และทศนคติ เนื่องจากมีระดับไม่ดีเกือบร้อยละ 5 อาจเป็นเพราะบิดาในวัยนี้เป็นบุคคลที่อยู่ในรุ่นกลางเก่ากลางใหม่ จากผลการศึกษาพบว่าประสบการณ์เดิมของบิดาจะได้รับการเลี้ยงดูของพ่อซึ่งสอนเรื่องการเรียนรู้ได้ไม่มากนัก แต่จะเน้นจริยธรรม ศีลธรรมทางสังคมมากกว่า แต่หากเป็นพ่อที่อยู่ในสมัยปัจจุบันจะมีการรู้จักปรับตัวเองแล้วถ่ายทอดไปสู่ลูก จึงทำให้เกิดกระบวนการทางสังคม Socialization เกิด

ขึ้นทั้งนี้เพราะพ่อได้ปฏิบัติต่อลูกโดยให้ความสำคัญในทุก ๆ ด้านอย่างเท่าเทียม จึงส่งผลให้ลูกมีความพร้อมในทุก ๆ ด้าน ก่อให้เกิดรากฐานสำคัญที่จะกลายเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพต่อไป

4. การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน

ผู้วิจัยได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

4.1 ด้านร่างกาย

ผลการศึกษาพบว่า การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนด้านร่างกาย อยู่ในระดับปฏิบัติเป็นประจำ คิดเป็นร้อยละ 87.7 เมื่อพิจารณารายข้อในภาพรวมพบว่า มีระดับการปฏิบัติเป็นประจำ ($\bar{X} = 3.31$) จะเห็นได้ว่าค่าเฉลี่ยมีค่าสูงแต่ยังไม่สูงมากนัก เนื่องจากข้อคำถามที่ว่า ท่านฝึกให้บุตรใช้มือหยิบจับสิ่งของ เช่น ผูกเชือก ร้อยลูกปัด พับกระดาษ ฯลฯ จากกิจกรรมดังกล่าวถือได้ว่าเป็นกิจกรรมที่เสริมพัฒนาการของเด็กโดยตรง แต่ระดับการปฏิบัติยังไม่สูงมากนัก อาจเป็นเพราะกิจกรรมดังกล่าวต้องใช้เวลาในการฝึกพอสมควร และไม่ได้เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันที่บิดาสามารถกระทำต่อบุตรได้เลย เช่น การดูแลความปลอดภัยให้แก่บุตร การดูแลและฝึกบุตรให้ทำความสะอาดร่างกาย เช่น อาบน้ำ ล้างมือ ล้างเท้า ฯลฯ ซึ่งกิจกรรมที่กล่าวมานี้ถือได้ว่าเป็นกิจวัตรประจำวันอยู่แล้ว จะเห็นได้ว่ามีความแตกต่างจากกิจกรรมแรกที่ได้กล่าวไป ประกอบกับงานที่บิดาต้องรับผิดชอบ อาจทำให้ไม่มีเวลามากพอในการฝึกเรื่องการผูกเชือก ร้อยลูกปัด พับกระดาษ ฯลฯ ส่งผลให้ระดับการปฏิบัติในเรื่องนี้ยังไม่สูงมากนัก

4.2 ด้านจิตใจ

ผลการศึกษาพบว่า การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนด้านจิตใจ อยู่ในระดับปฏิบัติเป็นประจำ คิดเป็นร้อยละ 87.0 เมื่อพิจารณารายข้อในภาพรวมพบว่า มีระดับการปฏิบัติเป็นประจำ ($\bar{X} = 3.17$) จะเห็นได้ว่าค่าเฉลี่ยมีค่าสูงแต่ยังไม่สูงมากนัก จากข้อคำถามที่ว่า ท่านสนองความต้องการของบุตรทุกครั้งและทันที ซึ่งข้อคำถามนี้เป็นคำถามเชิงนิเสธ บิดามีการปฏิบัติเป็นบางครั้ง ถือว่าบิดาปฏิบัติได้ดีแล้ว เพราะเป็นการฝึกความอดทนและรู้จักการรอคอยให้กับบุตร สำหรับข้อคำถามที่ว่า ท่านแสดงความรัก ความเมตตาแก่บุตรอย่างเท่า

เทียมกันไม่ว่าบุตรจะเป็นคนที่ลำดับเท่าไร และท่านแสดงความรัก ความเมตตาแก่บุตรอย่างเท่าเทียมกันไม่ว่าบุตรจะเป็นเพศใด ซึ่ง 2 ข้อนี้ จะมีค่าคะแนนเฉลี่ยค่อนข้างสูง ($\bar{X} = 3.75$ และ $\bar{X} = 3.72$) ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าบิดาไม่ได้เลือกที่รักมักที่ชัง และมีความคิดแบบคนสมัยใหม่ คือ รักลูกเท่าๆ กัน ไม่ได้รักเพศชายมากกว่าเพศหญิง หรือรักลูกคนโตมากกว่าลูกคนรอง เป็นต้น

4.3 ด้านสังคม

ผลการศึกษาพบว่า การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนด้านสังคม อยู่ในระดับปฏิบัติเป็นประจำ คิดเป็นร้อยละ 87.8 เมื่อพิจารณารายข้อในภาพรวมพบว่า มีระดับการปฏิบัติเป็นประจำ ($\bar{X} = 3.23$) จะเห็นได้ว่าค่าเฉลี่ยมีค่าสูงแต่ยังไม่สูงมากพอ จากข้อคำถามที่ว่า ท่านสอบถามถึงเรื่องราวของบุตร เช่น เรื่องการเรียน การปรับตัวหรือการอยู่ร่วมกับเพื่อน ฯลฯ จากคุณครู ค่าคะแนนที่ได้ $\bar{X} = 2.99$ ถือได้ว่ายังไม่สูงมากนัก อาจเป็นเพราะจากประสบการณ์เดิมของบิดาที่ได้รับการเลี้ยงดู บิดาสอนให้ท่านรู้จักเสียสละกับเพื่อนๆ และเมื่อท่านมีเรื่องไม่สบายใจเกี่ยวกับเพื่อน บิดาจะสอนให้ท่านรู้จักปรับตัว มีค่าคะแนนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.65$ และ $\bar{X} = 2.46$) ตามลำดับ (จากตารางที่ 22)

4.4 ด้านสติปัญญา

ผลการศึกษาพบว่า การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนด้านสติปัญญา อยู่ในระดับปฏิบัติเป็นประจำ คิดเป็นร้อยละ 78.0 เมื่อพิจารณารายข้อในภาพรวมพบว่า มีระดับการปฏิบัติเป็นประจำ ($\bar{X} = 3.01$) แสดงให้เห็นว่าบิดาปฏิบัติได้คืออยู่แล้ว แต่ควรพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นไปอีก แต่ถึงอย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่าด้านสติปัญญามีค่าคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่าในด้านอื่นๆ อาจเนื่องมาจากการที่บิดาเห็นว่า พัฒนาการทางด้านสติปัญญาของบุตรนั้น อาจมีบุคคลอื่นช่วยเสริมสร้างพัฒนาการทางด้านนี้อยู่แล้ว เช่น คุณครู หรือมารดา จึงทำให้บิดามีการปฏิบัติในด้านนี้น้อยกว่าด้านอื่น ๆ ดังนั้นหากบิดาพัฒนาการปฏิบัติให้มากขึ้น ก็จะทำให้การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นตามไปด้วย

4.5 ด้านจริยธรรม

ผลการศึกษาพบว่า การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนด้านจริยธรรม อยู่ในระดับปฏิบัติเป็นประจำ คิดเป็นร้อยละ 94.3 เมื่อพิจารณารายข้อในภาพรวมพบว่า มีระดับการปฏิบัติเป็นประจำ ($\bar{X} = 3.42$) แสดงให้เห็นว่าบิดาปฏิบัติได้ดีค่อนข้างมาก และค่าคะแนนเฉลี่ยก็สูงกว่าในด้านๆ อื่นด้วย อาจเป็นเพราะบิดาเล็งเห็นถึงความสำคัญของศีลธรรม จริยธรรม ซึ่งในสังคมปัจจุบันลดน้อยลงไปมาก และบิดามีความคาดหวังให้บุตรของตนเองเป็นคนดี การปฏิบัติตนในด้านนี้จึงมีค่าคะแนนสูงกว่าด้านอื่นๆ นอกจากนั้น อาจเป็นเพราะบิดามีประสบการณ์เดิมในเรื่องศีลธรรมและจริยธรรมดีด้วย (ตารางที่ 22) จึงทำให้เป็นแรงเสริมขึ้นอีกทางหนึ่ง

ผลการศึกษาการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนพบว่า บิดาปฏิบัติเป็นประจำในทุก ๆ ด้าน โดยมีคะแนนเฉลี่ยด้านจริยธรรมสูงสุด $\bar{X} = 41.15$ ทั้งนี้เพราะบิดาเล็งเห็นความสำคัญของศีลธรรมและจริยธรรม และมีความคาดหวังอยากให้บุตรเป็นคนดี รวมถึงบิดามีประสบการณ์เดิมที่ได้รับการเลี้ยงดูดีด้วย ดังนั้นจึงทำให้การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนด้านจริยธรรมจึงมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด อันดับสอง คือ การปฏิบัติทางด้านร่างกาย มีคะแนนเฉลี่ย $\bar{X} = 39.72$ ทั้งนี้เป็นเพราะการดูแลด้านร่างกายเป็นรูปธรรม สามารถกระทำได้ง่าย ส่วนการปฏิบัติด้านสังคม $\bar{X} = 38.87$ ซึ่งมีค่าใกล้เคียงกับจิตใจ $\bar{X} = 38.87$ จะเห็นได้ว่าการปฏิบัติทั้งสองด้านนี้จะปฏิบัติควบคู่กันไป เนื่องจากเป็นเรื่องของนามธรรม มองไม่เห็นและนึกไม่ถึงจึงยากต่อการปฏิบัติ ส่งผลให้การปฏิบัติต่ำกว่าด้านร่างกาย ส่วนการปฏิบัติด้านสติปัญญานั้นมีค่าคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด $\bar{X} = 36.22$ ทั้งนี้เป็นเพราะบิดาอาจเห็นว่า ด้านสติปัญญามีคุณครูคอยดูแลอยู่แล้ว จึงทำให้การปฏิบัติในด้านนี้น้อยกว่าด้านอื่น ๆ หากบิดามีการปฏิบัติในด้านนี้มากขึ้นก็จะทำให้การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนสมบูรณ์ยิ่งขึ้นตามไปด้วย

ผลการทดสอบปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน

1. ผลการทดสอบปัจจัยตัวแปรอิสระทั้งหมด 17 ตัวต่อการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน

จากการศึกษาหาตัวแปรอิสระทั้งหมด 17 ตัวที่มีผลต่อการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดา ในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในภาพรวม ผลการศึกษาพบว่า มีตัวแปรอิสระ 2 ตัวที่สามารถเข้าร่วมพยากรณ์การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในภาพรวมได้ร้อยละ 32.6 โดยพบว่าตัวแปรที่เข้าพยากรณ์อันดับหนึ่ง คือ อุดมโนทัศน์ของการเป็นบิดา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ร้อยละ 27.8 สำหรับตัวแปรที่เข้าพยากรณ์อันดับสอง คือ ทศนคติต่อการมีบุตร มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ร้อยละ 4.8 ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้ หากบิดามีระดับอุดมโนทัศน์ดี การปฏิบัติตนตามบทบาทก็จะดีตามไปด้วย ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นผลมาจากการที่บิดามองตนเองว่าดีก่อนจึงทำให้เกิดการปฏิบัติตนตามบทบาทที่ดีตามมา แต่หากบิดามองตนเองว่าไม่ดี หรือมีความรู้สึกต่อตนเองที่ไม่ดีแล้ว ก็จะส่งผลให้การปฏิบัติตนตามบทบาทไม่ดีตามไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สำเนียง แยมสะอาด (2529) เรื่องบทบาทของบิดาต่อการเลี้ยงดูบุตรตามการรับรู้ของตนเอง ผลการศึกษาพบว่า การรับรู้ของตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับบทบาทของบิดาต่อการเลี้ยงดูบุตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ หากบิดามีทศนคติต่อการมีบุตรดี คือ บิดาคิดว่าการมีบุตรเป็นเรื่องน่ายินดี มากกว่าเป็นภาระ ก็จะส่งผลให้การปฏิบัติตนตามบทบาทดีตามไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วิลาวัณย์ ศรีสุวรรณ (2531) เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพของคู่สมรส เจตคติของบิดาต่อบุตรกับบทบาทในการเลี้ยงดูบุตรของบิดาที่มีบุตรคนแรก ผลการศึกษาพบว่า เจตคติของบิดาต่อบุตรมีความสัมพันธ์กับบทบาทในการเลี้ยงดูบุตรของบิดาที่มีบุตรคนแรกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้นกล่าวได้ว่าการที่บิดาจะปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนให้ได้ดีในภาพรวมนั้น บิดาจะต้องรู้จักคุณค่าของตัวเองในการเป็นพ่อของลูกอย่างสูงและร่วมกับการมีทศนคติต่อการมีบุตรที่ดีจึงทำให้เกิดการปฏิบัติหน้าที่ตามมา ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของอุดมโนทัศน์ที่กล่าวว่า อุดมโนทัศน์ คือ การที่บุคคลมีการรับรู้ต่อตนเองถึงความรู้สึก ความนึกคิดคุณค่าของตนเอง (พรรณี ชูชัย เจนจิต, 2538) และ Wylie (1961 อ้างใน สมศรี ฉัตรวัฒนา, 2534) นอกจากนี้ สำเนาวั เรื่องยศ (2535 อ้างใน กันทิมา เอกโพธิ์, 2534) ได้กล่าวถึงอุดมโนทัศน์ในด้านครอบครัวว่าเป็นความรู้สึกนึกคิดในคุณค่าและความพอใจของบุคคลในฐานะ ที่ตนเป็นสมาชิกคนหนึ่งของครอบครัว (ในที่นี้คือบิดา) เป็นการแสดงถึงการรับรู้ตนเองว่าใกล้ชิดหรือเห็นห่างและปฏิบัติตนอย่างไรต่อสมาชิกในครอบครัว

สำหรับผลการศึกษาหาตัวแปรอิสระทั้งหมด 17 ตัวที่มีผลต่อการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านร่างกาย ผลการศึกษาพบว่า มีตัวแปรอิสระ 5 ตัวที่สามารถเข้าร่วมพยากรณ์การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านร่างกายได้ร้อยละ 38.9 โดยพบว่าตัวแปรที่เข้าพยากรณ์อันดับหนึ่ง คือ อัตมโนทัศน์ของการเป็นบิดา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านร่างกาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ร้อยละ 27.5 ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้ หากบิดามีอัตมโนทัศน์ระดับดีแล้ว การปฏิบัติตนตามบทบาทด้านร่างกายก็จะติดตามไปด้วยที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นผลมาจากการที่บิดามองตนเองว่าดีก่อน และตระหนักถึงหน้าที่ของตนเองในการเลี้ยงดูบุตรทางด้านร่างกาย เพื่อให้บุตรนั้นมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย สมวัยจึงส่งผลให้เกิดการปฏิบัติตนตามบทบาทด้านร่างกายที่ดีตามมา สำหรับตัวแปรที่เข้าพยากรณ์อันดับสอง คือ ทศนคติต่อการมีบุตร มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านร่างกาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ร้อยละ 3.9 สามารถอธิบายได้ว่า หากบิดามีทศนคติที่ดีต่อการมีบุตรเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว บิดาก็จะมีความรู้สึกลอยอกที่จะดูแลบุตรอย่างดีที่สุด และในด้านร่างกายก็เช่นกัน ทั้งนี้เพื่อให้บุตรมีพัฒนาการด้านร่างกายอย่างสมวัยจึงก่อให้เกิดการปฏิบัติตนตามบทบาทด้านร่างกายที่ดีตามมา และตัวแปรที่เข้าพยากรณ์อันดับสาม คือ ประสบการณ์เดิมของบิดาที่ได้รับการเลี้ยงดู มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านร่างกาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ร้อยละ 2.6 ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้ หากบิดามีประสบการณ์เดิมที่ได้รับการเลี้ยงดูที่ดี การปฏิบัติตนตามบทบาทก็จะติดตามไปด้วย ทั้งนี้เป็นเพราะบิดาได้ซึมซับเอาประสบการณ์ในอดีตที่ตนเองเคยได้รับซึ่งประสบการณ์เหล่านั้นเป็นประสบการณ์ที่ดีมาใช้กับบุตรของตนบ้าง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ บังอร สุภวิชิตพัฒนา (2536) เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้พัฒนกิจของบิดา การสนับสนุนจากคู่สมรส กับพฤติกรรมการเลี้ยงดูบุตรของบิดา ผลการศึกษาพบว่า ประสบการณ์การได้รับการเลี้ยงดูจากบิดาในวัยเด็ก มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการเลี้ยงดูบุตรของบิดา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับตัวแปรที่เข้าพยากรณ์อันดับสี่ และอันดับห้า คือ จำนวนบุตรทั้งหมด และลักษณะของครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 2.4 และ 2.5 ตามลำดับ ถึงแม้ว่าจะเป็นเปอร์เซ็นต์ที่ไม่มาก แต่ก็ชี้ให้เห็นถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในด้านร่างกาย เนื่องจากตัวแปรมีค่าเบต้าเป็นลบทั้งสองตัว สามารถอธิบายได้ดังนี้ ถ้าบิดามีจำนวนบุตรทั้งหมดมาก การปฏิบัติตนตามบทบาทในการดูแลบุตรก่อนวัยเรียนในด้านร่างกายก็จะน้อย ทั้งนี้เป็นเพราะบิดาต้องเอาใจใส่บุตรทั้งหมดเท่า ๆ กันเพื่อไม่ให้เกิดความลำเอียง จึงอาจทำให้การ

ปฏิบัติ ด้านร่างกายสามารถทำได้ไม่ดีเท่าที่ควร แต่หากบิดามีบุตรเพียงคนเดียว การปฏิบัติตนตามบทบาทด้านร่างกายก็จะสามารถกระทำได้อย่างเต็มที่ ในส่วนลักษณะครอบครัว สามารถอธิบายได้ว่า ถ้าบิดาอาศัยอยู่ในครอบครัวขยาย การปฏิบัติตนตามบทบาทด้านร่างกายจะปฏิบัติได้ไม่ดี ทั้งนี้เป็นเพราะบิดาคิดว่ามีบุคคลอื่น เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย พี่น้อง ฯลฯ ช่วยดูแลบุตรในด้านนี้อยู่แล้ว แต่หากบิดาอยู่ในครอบครัวเดี่ยว บิดาจะต้องดูแลด้านร่างกายเองทั้งหมดหรือมีส่วนช่วยมารดาดูแลบุตรวัยก่อนเรียนทางด้านการร่างกายด้วย เนื่องจากไม่มีคนช่วยดูแล ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสำเนียง เข้มสะอาด (2529) เรื่องบทบาทของบิดาต่อการเลี้ยงดูบุตรตามการรับรู้ของตนเอง ผลการศึกษาพบว่าบิดาที่อยู่ในครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยาย มีการรับรู้บทบาทของตนเองในการเลี้ยงดูบุตรแตกต่างกัน โดยที่บิดาที่อยู่ในครอบครัวขยายนั่นจะคิดว่าตนมีสมาชิกในบ้านคนอื่น ๆ ช่วยดูแลบุตร แต่ถ้าเป็นบิดาที่อาศัยอยู่ในครอบครัวเดี่ยว การรับรู้บทบาทของตนเองในการเลี้ยงดูบุตรจะดีกว่า เพราะทั้งมารดาและบิดาจะต้องเลี้ยงดูบุตรกันเอง

สำหรับผลการศึกษาหาตัวแปรอิสระทั้งหมด 17 ตัวที่มีผลต่อการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านจิตใจ ผลการศึกษาพบว่า มีตัวแปรอิสระ 3 ตัวที่สามารถเข้าร่วมพหุการณณ์การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านจิตใจได้ร้อยละ 24.2 โดยพบว่าตัวแปรที่เข้าพหุการณณ์อันดับหนึ่ง คือ อัตมโนทัศน์ของการเป็นบิดา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านจิตใจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์พหุการณณ์ร้อยละ 17.0 สามารถอธิบายได้ดังนี้ หากบิดามีอัตมโนทัศน์อยู่ในระดับดีแล้ว การปฏิบัติตนตามบทบาทด้านจิตใจก็จะดีตามไปด้วย ทั้งนี้เพราะบิดามีความตระหนักในความเป็นพ่อของตน จึงรู้สึกที่อยากจะให้ความรัก ความอบอุ่นกับบุตรอย่างเต็มที่ แต่ในทางกลับกันหากบิดามีระดับอัตมโนทัศน์ไม่ดีก็จะส่งผลให้การปฏิบัติตนตามบทบาทด้านจิตใจไม่ดีตามไปด้วย ตัวแปรที่เข้าพหุการณณ์อันดับสองคือ จำนวนบุตรทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 3.7 เนื่องจากตัวแปรมีค่าเบต้าเป็นลบ สามารถอธิบายได้ดังนี้ ถ้าจำนวนบุตรทั้งหมดมาก การปฏิบัติตนตามบทบาทด้านจิตใจก็จะน้อย ทั้งนี้เป็นเพราะบิดาอาจไม่มีเวลาที่จะดูแลเอาใจใส่บุตรได้ไม่ทั่วถึงทุกคน รวมถึงเรื่องของจิตใจเป็นเรื่องที่ค่อนข้างละเอียดอ่อนด้วย จะสังเกตได้ว่าบิดาจะปฏิบัติได้น้อยกว่าด้านร่างกาย (ร้อยละ 38.9) เพราะเรื่องของจิตใจนั้นถือได้ว่าเป็นนามธรรม (ไม่เห็นภาพและนึกไม่ถึง) สำหรับตัวแปรที่เข้าพหุการณณ์อันดับสามคือ ความต้องการมีบุตร มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านจิตใจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์พหุการณณ์ร้อยละ 3.5 อธิบายได้ว่า หากบิดามีความต้องการที่จะมีบุตรมาก การปฏิบัติตนตาม

บทบาทด้านจิตใจก็จะมากตามไปด้วย ทั้งนี้เป็นเพราะบิดามีความต้องการที่จะมีบุตรเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว ดังนั้นบิดาก็จะให้ความรัก และความเอาใจใส่กับบุตรอย่างเต็มที่

สำหรับผลการศึกษาหาตัวแปรอิสระทั้งหมด 17 ตัวที่มีผลต่อการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านสังคม ผลการศึกษาพบว่า มีตัวแปรอิสระ 3 ตัวที่สามารถเข้าร่วมพยากรณ์การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านสังคมได้ร้อยละ 28.2 โดยพบว่าตัวแปรที่เข้าพยากรณ์อันดับหนึ่ง คือ อัตมโนทัศน์ของการเป็นบิดา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ร้อยละ 21.0 สามารถอธิบายได้ว่า หากบิดามีระดับอัตมโนทัศน์ดีแล้ว การปฏิบัติตนตามบทบาทด้านสังคมก็จะดีตามไปด้วย ทั้งนี้เป็นเพราะบิดาตระหนัก และเห็นถึงความสำคัญในบทบาทหน้าที่ของตนว่ามีความสำคัญในการสอนกฎ กติกา ระเบียบ รวมถึงมารยาทต่างๆ ในสังคมให้กับบุตร จึงทำให้เกิดการปฏิบัติตนตามบทบาทด้านสังคมที่ดีตามมา ตัวแปรที่เข้าพยากรณ์อันดับสอง คือ รายได้รวมทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 4.4 เนื่องจากตัวแปรมีค่าเบต้าเป็นลบ สามารถอธิบายได้ดังนี้ หากบิดามีรายได้สูง การปฏิบัติด้านสังคมจะน้อย ทั้งนี้เพราะบิดาจะต้องออกไปทำงานเพื่อหาเงินมาใช้จ่ายในครอบครัว ส่งผลให้มีเวลาในการปฏิบัติน้อยลง ดังนั้นการปฏิบัติจึงลดลงตามไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาในตารางที่ 13 และ 15 ที่พบว่ามีบิดาบางคนทำงานทั้ง 7 วันหรือทำงานโดยออกจากบ้านแต่เช้าและกลับดึก สำหรับตัวแปรที่เข้าพยากรณ์อันดับสุดท้าย คือทัศนคติต่อการมีบุตร มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ร้อยละ 2.8 สามารถอธิบายได้ว่าหากบิดามีทัศนคติที่ดีต่อการมีบุตรอยู่แล้ว การปฏิบัติตนตามบทบาทด้านสังคมก็จะดีตามไปด้วย ทั้งนี้เพราะบิดามีความรู้สึกว่า การมีบุตรเป็นเรื่องน่ายินดี บิดาจึงอยากทำหน้าที่ในการปฏิบัติตนตามบทบาทด้านสังคมอย่างดีที่สุด เพื่อให้บุตรของตนสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข และเคารพกติกาของสังคม ดังนั้นจึงทำให้เกิดการปฏิบัติตนตามบทบาทด้านสังคมที่ดีตามมา

สำหรับผลการศึกษาหาตัวแปรอิสระทั้งหมด 17 ตัวที่มีผลต่อการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านสติปัญญา ผลการศึกษาพบว่า มีตัวแปรอิสระ 3 ตัวที่สามารถเข้าร่วมพยากรณ์การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านสติปัญญาได้ร้อยละ 25.8 โดยพบว่าตัวแปรที่เข้าพยากรณ์อันดับหนึ่ง คือ อัตมโนทัศน์ของการ

เป็นบิดา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านสติปัญญา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์พหุคูณร้อยละ 19.0 ตัวแปรที่เข้าพยากรณ์อันดับสอง คือ ทักษะคิดต่อการมีบุตร มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์พหุคูณร้อยละ 4.2 และตัวแปรที่เข้าพยากรณ์อันดับสาม คือ ประสบการณ์เดิมของบิดาที่ได้รับการดูแล มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์พหุคูณร้อยละ 2.5 สามารถอธิบายได้ดังนี้หากบิดามีทัศนคติในแง่ดีแล้ว การปฏิบัติตนตามบทบาทในด้านสติปัญญาก็จะดีตามไปด้วย ทั้งนี้เป็นเพราะบิดาตระหนักในความเป็นพ่อของตน และบิดามองว่าตัวเองมีความสำคัญต่อการพัฒนาการทางสติปัญญาของลูก บิดาจึงมีการปฏิบัติตนตามบทบาทในด้านนี้ดีตามไปด้วย เช่นเดียวกับทักษะคิดที่สามารถอธิบายได้ว่าบิดามีความรู้สึกว่าการมีบุตรเป็นเรื่องน่ายินดี ดังนั้นบิดาก็จะมีความพยายามที่ส่งเสริมพัฒนาการทางด้านนี้เพื่อให้บุตรได้เกิดการเรียนรู้ และเพื่อเป็นพื้นฐานในการเรียนในระดับต่อไป สำหรับประสบการณ์เดิมของบิดาที่ได้รับการดูแลนั้น อาจเป็นเพราะบิดาของเด็กวัยก่อนเรียนเป็นรุ่นกลางเก่ากลางใหม่ บิดาที่เคยได้รับประสบการณ์เดิมในการดูแลเรื่องสติปัญญาที่ดีก็จะนำประสบการณ์ที่ตนเคยได้รับมากระทำกับบุตรของตนบ้าง แต่ในทางกลับกันหากบิดาเคยได้รับประสบการณ์เดิมในการดูแลด้านสติปัญญาไม่ดี ก็อาจจะนำประสบการณ์เดิมของตนมาปรับ โดยการที่บิดานั้นจะปฏิบัติตนตามบทบาทด้านสติปัญญาให้กับบุตรของตนอย่างเต็มที่

สำหรับผลการศึกษาหาตัวแปรอิสระทั้งหมด 17 ตัวที่มีผลต่อการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านจริยธรรม ผลการศึกษาพบว่า มีตัวแปรอิสระ 2 ตัวที่สามารถเข้าร่วมพยากรณ์การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านจริยธรรมได้ร้อยละ 31.1 โดยพบว่าตัวแปรที่เข้าพยากรณ์อันดับหนึ่ง คือ ทักษะคิดต่อการมีบุตร มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านจริยธรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์พหุคูณร้อยละ 23.7 จะเห็นได้ว่าการปฏิบัติตนตามบทบาทด้านจริยธรรมมีความแตกต่างจากการปฏิบัติตนตามบทบาทในด้านอื่นๆ เนื่องจากมีทักษะคิดต่อการมีบุตร เป็นตัวพยากรณ์อันดับแรก ที่เป็นเช่นนี้เพราะเนื่องจากบิดามีทัศนคติที่ดีต่อการมีบุตรอยู่แล้ว ทำให้บิดาเกิดความคาดหวังที่จะให้บุตรเป็นคนดี บิดาจึงเล็งเห็นความสำคัญของการปฏิบัติตนตามบทบาทในด้านนี้มากกว่าด้านอื่นๆ สำหรับตัวแปรที่เข้าพยากรณ์อันดับสอง คือ ทัศนคติของการเป็นบิดา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติตน

ตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในจริยธรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ร้อยละ 7.4 สำหรับอัตมโนทัศน์ของการเป็นบิดาที่เข้าพยากรณ์เป็นอันดับสอง อาจเนื่องมาจากบิดาอาจจะมองตัวเองยังไม่ดีพอจึงส่งผลให้การปฏิบัติตนตามบทบาทด้านจริยธรรมไม่สูงเท่าใดนัก

จากปัจจัยที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ในกลุ่มย่อยว่าตัวแปรใดที่มีผลต่อการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนบ้าง ได้ผลการศึกษา ดังนี้ จากการศึกษาหาตัวแปรอิสระที่เป็นปัจจัยพื้นฐานทางสังคมทั้งหมด 10 ตัวที่มีผลต่อการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในภาพรวม ผลการศึกษาพบว่า มีตัวแปรอิสระเพียงตัวเดียวที่สามารถเข้าร่วมพยากรณ์การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในภาพรวม โดยพบว่าเวลาที่ให้กับบุตร (วัน/สัปดาห์) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติในภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ร้อยละ 4.4 แสดงให้เห็นว่ายิ่งบิดามีเวลาให้กับบุตร (วัน/สัปดาห์) มากเท่าไร การปฏิบัติในภาพรวมก็จะมากขึ้นเท่านั้น ทั้งนี้เพราะบิดาได้ใช้เวลาในการทำกิจกรรมต่าง ๆ กับบุตรอย่างเต็มที่ และเป็นการดีถ้าบุตรจะได้เจอหน้าและพูดคุยกับบิดาทุกวัน เพื่อเป็นการสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างบิดากับบุตร ทำให้บุตรรู้สึกอบอุ่น แต่ในทางกลับกันหากบิดามีเวลาให้กับบุตร (วัน/สัปดาห์) น้อย การปฏิบัติก็จะน้อยตามไปด้วย อาจทำให้บุตรรู้สึกห่างเหินกับบิดาได้ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อำไพ วรรณเชษฐอิสรา (2537) เรื่องการรับรู้บทบาทของบิดากับการปฏิบัติตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรคนแรกวัย 0-2 เดือน ผลการศึกษาพบว่าระยะเวลาที่บิดาให้กับบุตรในแต่ละวันมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้บทบาทของบิดา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สำหรับผลการศึกษาหาตัวแปรอิสระที่เป็นปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจทั้งหมด 4 ตัวที่มีผลต่อการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในภาพรวม ด้านร่างกาย ด้านสังคม ด้านสติปัญญา พบว่ามีตัวแปรที่เข้าพยากรณ์เหมือนกัน คือ อาชีพของบิดา คิดเป็นร้อยละ 5.1, 4.6, 5.3, 5.7 ตามลำดับ แต่เนื่องจากตัวแปรมีค่าเบต้าเป็นลบทั้งหมดทุกด้าน สามารถอธิบายได้ว่า บิดาที่มีอาชีพที่รายได้สูง การปฏิบัติในแต่ละด้านจะน้อย ทั้งนี้เป็นเพราะบิดาต้องใช้เวลาในการประกอบอาชีพเสียส่วนใหญ่ จึงทำให้บิดาไม่มีเวลามาดูแลบุตร การปฏิบัติจึงน้อยตามไปด้วย แต่ในขณะเดียวกัน ถ้าบิดารู้จักแบ่งเวลาจากอาชีพของตนได้ดี ก็จะเสริมให้การปฏิบัติมากขึ้น นอกจากนั้นจะสังเกตได้ว่า การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน

ในด้านจิตใจ และด้านจริยธรรม ไม่พบว่ามีการมีปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจตัวใดสามารถพยากรณ์ได้เลย แต่หากพิจารณาในรายละเอียดในตัวแปรที่เกี่ยวข้องพบว่า ส่วนใหญ่บิดาไม่ค่อยมีเวลาให้กับบุตร ทั้งนี้เนื่องมาจากงานของบิดาไม่เอื้อต่อการให้เวลา รวมทั้งเรื่องของจิตใจเป็นสิ่งที่ค่อนข้างละเอียดอ่อน ต้องใช้เวลามาก ดังนั้นส่งผลให้บิดามีเวลาไม่มากพอในการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านจิตใจ และด้านจริยธรรม

จากผลการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้นตัวแปรทั้งหมด 17 ตัว ที่เข้าร่วมพยากรณ์การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน พบว่า

ด้านร่างกาย	ตัวแปรที่เข้าพยากรณ์อันดับที่ 1 คือ	อึดทนโทษของการเป็นบิดา
ด้านจิตใจ	ตัวแปรที่เข้าพยากรณ์อันดับที่ 1 คือ	อึดทนโทษของการเป็นบิดา
ด้านสังคม	ตัวแปรที่เข้าพยากรณ์อันดับที่ 1 คือ	อึดทนโทษของการเป็นบิดา
ด้านสติปัญญา	ตัวแปรที่เข้าพยากรณ์อันดับที่ 1 คือ	อึดทนโทษของการเป็นบิดา
ด้านจริยธรรม	ตัวแปรที่เข้าพยากรณ์อันดับที่ 1 คือ	ทัศนคติต่อการมีบุตร
ภาพรวม	ตัวแปรที่เข้าพยากรณ์อันดับที่ 1 คือ	อึดทนโทษของการเป็นบิดา

โดยจากการพิสูจน์เป็นกลุ่ม ปัจจัยทางสังคมทั้งหมด 3 ตัว ที่เข้าร่วมพยากรณ์การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน ก็จะพบว่า มีผลการศึกษาที่เหมือนกัน

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าอึดทนโทษของการเป็นบิดา และทัศนคติที่ดีต่อการมีบุตรมีความสำคัญอย่างยิ่ง ในการที่บิดาจะปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนให้ได้ดั่งนั้น บิดาจะต้องรู้จักคุณค่าของตัวเองในการเป็นพ่อของลูกอย่างสูง และร่วมกับการมีทัศนคติต่อการมีบุตรที่ดีจึงทำให้เกิดการปฏิบัติหน้าที่ที่ดีตามมา

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

วัตถุประสงค์หลักของการศึกษานี้ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาคือ บิดาที่มีบุตรวัยก่อนเรียนที่มีอายุ 3-5 ปี จำนวน 123 คน ผู้วิจัยสุ่มตัวอย่างโดยการจับสลาก รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติพรรณนา ดังนี้ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าพิสัย และทดสอบหาตัวปัจจัยที่พยากรณ์ตัวแปรตาม คือ การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) หาค่าความเชื่อมั่นของการวัดตัวแปรโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช (Cronbach's Coefficient Alpha) ผลการศึกษาค่าความเชื่อมั่นมีรายละเอียดโดยสรุป ดังนี้

1. อัฒโนทัศน์ของการเป็นบิดา ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.7901
2. ทักษะคิดต่อการมีบุตร ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.8303
3. ประสบการณ์เดิมของบิดาที่ได้รับการเลี้ยงดู ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.9725
4. การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.9708 เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านมีค่าความเชื่อมั่น ดังนี้

4.1 ด้านร่างกาย	ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ	0.9278
4.2 ด้านจิตใจ	ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ	0.8758
4.3 ด้านสังคม	ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ	0.9338
4.4 ด้านสติปัญญา	ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ	0.9164
4.5 ด้านจริยธรรม	ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ	0.9369

ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

1. ปัจจัยพื้นฐานทางสังคมของบิดา

ผลการศึกษาปัจจัยพื้นฐานทางสังคมของบิดาพบว่า บิดามีอายุเฉลี่ย 36.41 ปี อายุต่ำสุด 21 ปี อายุสูงสุด 60 ปี มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 27.6 เป็นลักษณะครอบครัวขยายร้อยละ 52.03 มีความต้องการมีบุตรน้อย ร้อยละ 74.0 มีความต้องการเพศของบุตรคนแรกเป็นเพศชาย ร้อยละ 39.8 มีความต้องการเพศของบุตรคนถัดมาเป็นเพศใดก็ได้ ร้อยละ 42.3 จำนวนบุตรที่มีในปัจจุบันต่ำสุด 1 คน สูงสุด 4 คน เฉลี่ยเท่ากับ 1.79 คน จำนวนบุตรวัยก่อนต่ำสุด 1 คน สูงสุด 2 คน เฉลี่ยเท่ากับ 1.13 คน สำหรับเวลาที่ดูแลหรือทำกิจกรรมกับบุตรมีเวลา ร้อยละ 94.3 ไม่มีเวลา ร้อยละ 5.7 เวลาที่ให้กับบุตรต่ำสุด 1 วันต่อสัปดาห์ สูงสุด 7 วันต่อสัปดาห์ เฉลี่ยเท่ากับ 5.43 วันต่อสัปดาห์ เวลาที่ให้กับบุตรต่ำสุด 1 ชั่วโมงต่อวัน สูงสุด 16 ชั่วโมงต่อวัน เฉลี่ยเท่ากับ 4.51 ชั่วโมงต่อวัน และบิดามีบุตรวัยก่อนเรียนเป็นเพศชายร้อยละ 48.0 เพศหญิง 44.7 และมีทั้งเพศชายและเพศหญิงร้อยละ 7.3

2. ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจของบิดา

ผลการศึกษาปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจของบิดาพบว่า มีอาชีพรับจ้าง/ลูกจ้าง ร้อยละ 35.0 รายได้ทั้งหมดต่ำสุด 3,000 บาทต่อเดือน สูงสุด 250,000 บาทต่อเดือน เฉลี่ยเท่ากับ 22,630.49 บาทต่อเดือน รายจ่ายทั้งหมดต่ำสุด 2,500 บาทต่อเดือน สูงสุด 240,000 บาทต่อเดือน เฉลี่ยเท่ากับ 14,043.09 บาทต่อเดือน บิดาออกไปทำงานนอกบ้าน ร้อยละ 79.7 ช่วงเวลาที่ออกไปทำงาน 8.00 น. ร้อยละ 43.87 ช่วงเวลาที่กลับถึงบ้าน 17.00 น. ร้อยละ 33.67 ระยะเวลาในการทำงาน 1 วัน 7-9 ชั่วโมง ร้อยละ 66.7 จำนวนวันทำงานในรอบสัปดาห์ 7 วัน ร้อยละ 53.7 บิดาที่ไม่มีบุคคลอื่นที่ต้องดูแล ร้อยละ 75.6 บิดาที่มีบุคคลอื่นที่ต้องดูแล ร้อยละ 24.4

3. ปัจจัยทางสังคมของบิดา

3.1 อคติโน้ตทัศน์ของการเป็นบิดา

ผลการศึกษาพบว่า อคติโน้ตทัศน์ของการเป็นบิดา อยู่ในระดับดีมาก คิดเป็นร้อยละ 91.1 มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมเท่ากับ 43.04 และมีคะแนนต่ำสุด 29 คะแนน คะแนนสูงสุด 50 คะแนน ค่า S.D. เท่ากับ 4.598

3.2 ทักษะคิดต่อการมีบุตร

ผลการศึกษาพบว่า ทักษะคิดต่อการมีบุตร อยู่ในระดับดีมาก คิดเป็นร้อยละ 92.7 มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมเท่ากับ 44.15 และมีคะแนนต่ำสุด 29 คะแนน คะแนนสูงสุด 50 คะแนน ค่า S.D. เท่ากับ 4.716

3.3 ประสบการณ์เดิมของบิดาที่ได้รับการเลี้ยงดู

ผลการศึกษาพบว่า ประสบการณ์เดิมของบิดาที่ได้รับการเลี้ยงดู อยู่ในระดับดีมาก คิดเป็นร้อยละ 69.1 อยู่ในระดับดีปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 26.0 และระดับไม่ดี คิดเป็นร้อยละ 4.9 มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมเท่ากับ 35.20 และมีคะแนนต่ำสุด 0 คะแนน คะแนนสูงสุด 48 คะแนน ค่า S.D. เท่ากับ 10.293

3.4 การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน

ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

3.4.1 ด้านร่างกาย

ผลการศึกษาพบว่า การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนด้านร่างกาย อยู่ในระดับปฏิบัติเป็นประจำ คิดเป็นร้อยละ 87.8 มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมเท่ากับ 39.72 และมีคะแนนต่ำสุด 20 คะแนน คะแนนสูงสุด 48 คะแนน ค่า S.D. เท่ากับ 6.043

3.4.2 ด้านจิตใจ

ผลการศึกษาพบว่า การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนด้านจิตใจ อยู่ในระดับปฏิบัติเป็นประจำ คิดเป็นร้อยละ 87.0 มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมเท่ากับ 38.04 และมีคะแนนต่ำสุด 20 คะแนน คะแนนสูงสุด 45 คะแนน ค่า S.D. เท่ากับ 5.312

3.4.3 ด้านสังคม

ผลการศึกษาพบว่า การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนด้านสังคม อยู่ในระดับปฏิบัติเป็นประจำ คิดเป็นร้อยละ 87.8 มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมเท่ากับ 38.87 และมีคะแนนต่ำสุด 15 คะแนน คะแนนสูงสุด 48 คะแนน ค่า S.D. เท่ากับ 6.581

3.4.4 ด้านสติปัญญา

ผลการศึกษาพบว่า การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนด้านสติปัญญา อยู่ในระดับปฏิบัติเป็นประจำ คิดเป็นร้อยละ 78.0 มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมเท่ากับ 36.22 และมีคะแนนต่ำสุด 8 คะแนน คะแนนสูงสุด 48 คะแนน ค่า S.D. เท่ากับ 8.170

3.4.5 ด้านจริยธรรม

ผลการศึกษาพบว่า การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนด้านสติปัญญา อยู่ในระดับปฏิบัติเป็นประจำ คิดเป็นร้อยละ 94.3 มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมเท่ากับ 41.15 และมีคะแนนต่ำสุด 20 คะแนน คะแนนสูงสุด 48 คะแนน ค่า S.D. เท่ากับ 6.168

4. การทดสอบสมมติฐาน

ผลการศึกษาตัวแปรอิสระทั้งหมด 17 ตัวที่มีผลต่อการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในภาพรวม จากการศึกษาพบว่า มีตัวแปรอิสระ 2 ตัว เข้าพยากรณ์ตัวแปรตาม ดังนี้คือ อุดมโนทัศน์ของการเป็นบิดา เข้าพยากรณ์เป็นอันดับหนึ่ง (ร้อยละ 27.8) และทัศนคติต่อการมีบุตร เข้าพยากรณ์เป็นอันดับสอง (ร้อยละ 4.8) ตัวแปรอิสระทั้ง 2 ตัว

สามารถร่วมพยากรณ์การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในภาพรวม ได้ร้อยละ 32.6

สำหรับการศึกษาในรายด้านพบว่า การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนด้านร่างกาย มีตัวแปรอิสระ 5 ตัวเข้าพยากรณ์ ได้แก่ อัตมโนทัศน์ของการเป็นบิดา เข้าพยากรณ์เป็นอันดับหนึ่ง (ร้อยละ 27.5) ทักษะคิดต่อการมีบุตร เข้าพยากรณ์เป็นอันดับสอง (ร้อยละ 3.9) ประสบการณ์เดิมของบิดาที่ได้รับการเลี้ยงดู เข้าพยากรณ์เป็นอันดับสาม (ร้อยละ 2.6) จำนวนบุตรทั้งหมด เข้าพยากรณ์เป็นอันดับสี่ (ร้อยละ 2.4) และลักษณะของครอบครัว เข้าพยากรณ์เป็นอันดับสุดท้าย (ร้อยละ 2.5) ตัวแปรอิสระทั้ง 5 ตัว สามารถร่วมพยากรณ์การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านร่างกาย ได้ร้อยละ 38.9

การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนด้านจิตใจ มีตัวแปรอิสระ 3 ตัวเข้าพยากรณ์ ได้แก่ อัตมโนทัศน์ของการเป็นบิดา เข้าพยากรณ์เป็นอันดับหนึ่ง (ร้อยละ 17.0) จำนวนบุตรทั้งหมด เข้าพยากรณ์เป็นอันดับสอง (ร้อยละ 3.7) และความต้องการมีบุตร เข้าพยากรณ์เป็นอันดับสุดท้าย (ร้อยละ 3.5) ตัวแปรอิสระทั้ง 3 ตัว สามารถร่วมพยากรณ์การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านจิตใจ ได้ร้อยละ 24.2

การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนด้านสังคม มีตัวแปรอิสระ 4 ตัวเข้าพยากรณ์ ได้แก่ อัตมโนทัศน์ของการเป็นบิดา เข้าพยากรณ์เป็นอันดับหนึ่ง (ร้อยละ 21.0) รายได้รวมทั้งหมด เข้าพยากรณ์เป็นอันดับสอง (ร้อยละ 4.4) ทักษะคิดต่อการมีบุตร เข้าพยากรณ์เป็นอันดับสาม (ร้อยละ 2.8) และจำนวนบุคคลอื่นที่มีภาระหน้าที่ต้องรับผิดชอบ เข้าพยากรณ์เป็นอันดับสุดท้าย (ร้อยละ 2.7) ตัวแปรอิสระทั้ง 4 ตัว สามารถร่วมพยากรณ์การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านสังคม ได้ร้อยละ 30.9

การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนด้านสติปัญญา มีตัวแปรอิสระ 3 ตัวเข้าพยากรณ์ ได้แก่ อัตมโนทัศน์ของการเป็นบิดา เข้าพยากรณ์เป็นอันดับหนึ่ง (ร้อยละ 19.0) ทักษะคิดต่อการมีบุตร เข้าพยากรณ์เป็นอันดับสอง (ร้อยละ 4.2) และประสบการณ์เดิมของบิดาที่ได้รับการเลี้ยงดู เข้าพยากรณ์เป็นอันดับสุดท้าย (ร้อยละ 2.5) ตัวแปรอิสระทั้ง 3 ตัว สามารถร่วมพยากรณ์การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านสติปัญญาได้ร้อยละ 25.8

การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนด้านจริยธรรม มีตัวแปรอิสระ 2 ตัวเข้าพยากรณ์ ได้แก่ ทักษะคิดต่อการมีบุตร เข้าพยากรณ์เป็นอันดับหนึ่ง (ร้อยละ 23.7) และอัตรามโนทัศน์ของการเป็นบิดา เข้าพยากรณ์เป็นอันดับสอง (ร้อยละ 7.4) ตัวแปรอิสระทั้ง 3 ตัว สามารถร่วมพยากรณ์การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านจริยธรรม ได้ร้อยละ 31.1

ผลการศึกษาตัวแปรอิสระปัจจัยพื้นฐานทางสังคม 10 ตัวที่มีผลต่อการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในภาพรวม จากการศึกษาพบว่า มีตัวแปรอิสระเพียงตัวเดียวที่เข้าพยากรณ์ตัวแปรตาม คือ เวลาที่ให้กับบุตร (วันต่อสัปดาห์) พยากรณ์ได้ร้อยละ 4.4

สำหรับการศึกษาในรายด้านพบว่า การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนด้านร่างกาย มีตัวแปรอิสระเพียงตัวเดียวที่เข้าพยากรณ์ตัวแปรตาม คือ เวลาที่ให้กับบุตร (วันต่อสัปดาห์) พยากรณ์ได้ร้อยละ 6.0

การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนด้านจิตใจ จากการศึกษา มีตัวแปรอิสระ 2 ตัวเข้าพยากรณ์ ได้แก่ เวลาที่ให้กับบุตร (วันต่อสัปดาห์) เข้าพยากรณ์เป็นอันดับหนึ่ง (ร้อยละ 4.6) และความต้องการมีบุตร เข้าพยากรณ์เป็นอันดับสอง (ร้อยละ 3.7) ตัวแปรอิสระทั้ง 2 ตัว สามารถร่วมพยากรณ์การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านจิตใจ ได้ร้อยละ 8.3

การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนด้านสังคม จากการศึกษาพบว่า มีตัวแปรอิสระเพียงตัวเดียวที่เข้าพยากรณ์ตัวแปรตาม คือ อายุ พยากรณ์ได้ร้อยละ 3.6

การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนด้านสติปัญญา จากการศึกษาพบว่า มีตัวแปรอิสระเพียงตัวเดียวที่เข้าพยากรณ์ตัวแปรตาม คือ เวลาที่ให้กับบุตร (วันต่อสัปดาห์) พยากรณ์ได้ร้อยละ 3.8

การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนด้านจริยธรรม จากการศึกษาพบว่า ไม่มีตัวแปรอิสระใดเลยที่เข้าพยากรณ์

ผลการศึกษาตัวแปรอิสระปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ 4 ตัวที่มีผลต่อการปฏิบัติตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในภาพรวม จากการศึกษาพบว่า มีตัวแปรอิสระเพียงตัวเดียวที่เข้าพยากรณ์ตัวแปรตาม คือ อาชีพของบิดา พยากรณ์ได้ร้อยละ 5.1

สำหรับการศึกษาในรายด้านพบว่า การปฏิบัติตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนด้านร่างกาย มีตัวแปรอิสระเพียงตัวเดียวที่เข้าพยากรณ์ตัวแปรตาม คือ อาชีพของบิดา พยากรณ์ได้ร้อยละ 4.6

การปฏิบัติตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนด้านจิตใจ จากการศึกษาพบว่าไม่มีตัวแปรอิสระใดเลยที่เข้าพยากรณ์

การปฏิบัติตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนด้านสังคม จากการศึกษาพบว่า มีตัวแปรอิสระ 2 ตัวเข้าพยากรณ์ ได้แก่ อาชีพของบิดา เข้าพยากรณ์เป็นอันดับหนึ่ง (ร้อยละ 5.3) และจำนวนบุคคลอื่นที่มีภาระหน้าที่ต้องรับผิดชอบ เข้าพยากรณ์เป็นอันดับสอง (ร้อยละ 3.1) ตัวแปรอิสระทั้ง 2 ตัว สามารถร่วมพยากรณ์การปฏิบัติตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านสังคม ได้ร้อยละ 8.4

การปฏิบัติตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนด้านสติปัญญา จากการศึกษาพบว่า มีตัวแปรอิสระเพียงตัวเดียวที่เข้าพยากรณ์ตัวแปรตาม คือ อาชีพของบิดา พยากรณ์ได้ร้อยละ 5.7

การปฏิบัติตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนด้านจริยธรรม จากการศึกษาพบว่าไม่มีตัวแปรอิสระใดเลยที่เข้าพยากรณ์

ผลการศึกษาตัวแปรอิสระปัจจัยทางสังคม 3 ตัวที่มีผลต่อการปฏิบัติตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในภาพรวม มีตัวแปรอิสระ 2 ตัวเข้าพยากรณ์ ได้แก่ อัตมโนทัศน์ของการเป็นบิดา เข้าพยากรณ์เป็นอันดับหนึ่ง (ร้อยละ 27.8) ทศนคติต่อการมีบุตร เข้าพยากรณ์เป็นอันดับสอง (ร้อยละ 4.8) ตัวแปรอิสระทั้ง 2 ตัว สามารถร่วมพยากรณ์การปฏิบัติตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในภาพรวม ได้ร้อยละ 32.6

สำหรับการศึกษาในรายด้านพบว่า การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนด้านร่างกาย มีตัวแปรอิสระ 3 ตัว เข้าพยากรณ์ตัวแปรตาม ได้แก่ อัตมโนทัศน์ของการเป็นบิดา เข้าพยากรณ์เป็นอันดับหนึ่ง (ร้อยละ 27.5) และทัศนคติต่อการมีบุตร เข้าพยากรณ์เป็นอันดับสอง (ร้อยละ 3.9) และประสบการณ์เดิมของบิดาที่ได้รับการเลี้ยงดู เข้าพยากรณ์เป็นอันดับสุดท้าย (ร้อยละ 2.6) ตัวแปรอิสระทั้ง 3 ตัว สามารถร่วมพยากรณ์การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านร่างกาย ได้ร้อยละ 34.0

การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนด้านจิตใจ จากการศึกษาพบว่า มีตัวแปรอิสระเพียงตัวเดียวที่เข้าพยากรณ์ตัวแปรตาม คือ อัตมโนทัศน์ของการเป็นบิดา พยากรณ์ได้ร้อยละ 17.0

การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนด้านสังคม มีตัวแปรอิสระ 2 ตัว เข้าพยากรณ์ ได้แก่ อัตมโนทัศน์ของการเป็นบิดา เข้าพยากรณ์เป็นอันดับหนึ่ง (ร้อยละ 21.0) ทัศนคติต่อการมีบุตร เข้าพยากรณ์เป็นอันดับสอง (ร้อยละ 2.6) ตัวแปรอิสระทั้ง 2 ตัว สามารถร่วมพยากรณ์การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านสังคม ได้ร้อยละ 23.6

การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนด้านสติปัญญา จากการศึกษาพบว่า มีตัวแปรอิสระ 3 ตัว เข้าพยากรณ์ ได้แก่ อัตมโนทัศน์ของการเป็นบิดา เข้าพยากรณ์เป็นอันดับหนึ่ง (ร้อยละ 19.0) ทัศนคติต่อการมีบุตร เข้าพยากรณ์เป็นอันดับสอง (ร้อยละ 4.2) และประสบการณ์เดิมของบิดาที่ได้รับการเลี้ยงดู เข้าพยากรณ์เป็นอันดับสุดท้าย (ร้อยละ 2.5) ตัวแปรอิสระทั้ง 3 ตัว สามารถร่วมพยากรณ์การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านสติปัญญา ได้ร้อยละ 25.8

การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนด้านจริยธรรม มีตัวแปรอิสระ 2 ตัว เข้าพยากรณ์ ได้แก่ ทัศนคติต่อการมีบุตร เข้าพยากรณ์เป็นอันดับหนึ่ง (ร้อยละ 23.7) อัตมโนทัศน์ของการเป็นบิดา เข้าพยากรณ์เป็นอันดับสอง (ร้อยละ 7.4) ตัวแปรอิสระทั้ง 2 ตัว สามารถร่วมพยากรณ์การปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนในด้านจริยธรรม ได้ร้อยละ 31.1

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา

1. จากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่าอัตมโนทัศน์ของการเป็นบิดา มีผลต่อการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนเป็นอย่างมาก ดังนั้นโรงเรียนอนุบาลควรเข้ามามีบทบาทในการเสริมความรู้ และความรู้สึกรักของการเป็นบิดา อาจกระทำโดยการพูดคุยสอดแทรกไปในการประชุมผู้ปกครอง ให้บิดาได้ตระหนักในความเป็นบิดา ให้บิดารู้สึกภาคภูมิใจในการทำหน้าที่บิดา เพราะทั้งนี้หากเริ่มต้นจากการที่บิดามองตนเองในทิศทางที่ดีแล้ว จะส่งผลให้เกิดการปฏิบัติที่ดีตามมาด้วย
2. ในส่วนของทัศนคติต่อการมีบุตร จากผลการศึกษาจะเห็นว่า บิดามีทัศนคติที่ดีต่อการมีบุตร ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องที่ดีอยู่แล้ว แต่หากจะต้องการให้ดียิ่งขึ้นไป หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสถาบันครอบครัว ควรเข้ามารณรงค์และเสริมสร้างให้บิดาได้ตระหนัก และรู้สึกภาคภูมิใจในการทำหน้าที่พ่อ ทั้งนี้อาจกระทำควบคู่ไปกับเรื่องของอัตมโนทัศน์เพื่อให้เกิดผลที่ดียิ่งขึ้น
3. จากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่าบิดาจะให้ความสำคัญกับการปฏิบัติด้าน EQ มากกว่า IQ (ตารางที่ 33) ดังนั้นจึงควรสนับสนุนให้ไปด้วยกันทั้ง EQ และ IQ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดพัฒนาการของบุตรเป็นไปอย่างสมดุล
4. จากผลการศึกษาเรื่องประสบการณ์เดิมของบิดาที่ได้รับการเลี้ยงดู พบว่าบิดาจะได้รับการเลี้ยงดูในทางสังคมมากที่สุด (ตารางที่ 22) ดังนั้นจึงส่งผลให้บิดานำประสบการณ์ดังกล่าวมาปฏิบัติกับบุตรวัยก่อนเรียนเช่นกัน ฉะนั้นหากบิดาทราบว่าตนเองได้รับประสบการณ์ด้านใดน้อย ก็ควรเพิ่มการปฏิบัติกับบุตรของตนให้มากขึ้น ทั้งนี้เพื่อสร้างให้บุตรเป็นคนรุ่นถัดไป (Generation) ที่ดีขึ้นต่อไป
5. จากผลการศึกษาการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนด้านจิตใจ พบว่าบิดาสนองความต้องการของบุตรทุกครั้งและทันที บิดามีการปฏิบัติเป็นครั้งคราว ซึ่งถือได้ว่าบิดาปฏิบัติดีแล้ว เพราะจะทำให้เด็กไม่เสียนิสัย เนื่องจากถูกตามใจมากเกินไป (Spoil) แต่หากจะให้ดีที่สุด บิดาควรอธิบายถึงเหตุผลที่ต้องปฏิบัติเช่นนั้นให้บุตรเข้าใจด้วย โดยที่บิดาอาจให้

บุตรทำงานที่เหมาะสมกับวัยอย่างหนึ่ง และเมื่อบุตรทำงานเสร็จแล้วบิดาจึงจะซื้อของให้ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อฝึกให้บุตรรู้จักความอดทน การรอคอย และผลที่ได้รับ

6. จากผลการศึกษาการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนด้านสติปัญญา พบว่าบิดาปฏิบัติเป็นประจำ ร้อยละ 78.0 และคะแนนการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในด้านนี้มีค่าคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่าด้านอื่น ๆ ดังนั้นบิดาที่ดูแลบุตรในวัยนี้ควรเพิ่มการปฏิบัติตนกับบุตรวัยก่อนเรียนด้านสติปัญญาให้เพิ่มมากขึ้น โดยตัวบิดาเองอาจต้องหาความรู้เพื่อเสริมการมีความรู้เรื่องพัฒนาการบุตรในด้านสติปัญญา ทางโรงเรียนอาจแนะนำ หรือชี้แนะทางการปฏิบัติให้บิดาได้รับทราบ เช่น บิดาอาจช่วยส่งเสริมจินตนาการของบุตรโดยให้บุตรเล่านิทานที่อยากเล่าให้ฟัง บิดาอธิบายความรู้รอบตัวง่าย ๆ ให้บุตรฟัง บิดาสอนการบ้านให้บุตรโดยใช้สิ่งของ หรือสิ่งแวดล้อมเข้ามาเสริม บิดาเล่นการคิดเลขง่าย ๆ กับบุตร หลังจากเล่านิทานบิดาอาจตั้งคำถามเกี่ยวกับเนื้อเรื่องที่เล่าไปแล้วเพื่อฝึกความจำ เป็นต้น

7. จากผลการการศึกษาการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนด้านจริยธรรม พบว่าบิดาปฏิบัติเป็นประจำ ร้อยละ 94.3 ซึ่งถือว่าการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในด้านนี้มีค่าคะแนนเฉลี่ยมากกว่าด้านอื่น ๆ ทั้งนี้อาจส่งเสริมให้ดียิ่งขึ้นไปโดยการสอดแทรกหลักจริยธรรมง่าย ๆ หรือการทำความดี ในชีวิตประจำวันของบุตร ทั้งนี้เพื่อให้บุตรคุ้นเคยกับการทำความดี

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษารั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน ระหว่างบิดาที่อยู่ในชนบท และบิดาที่อยู่ในกรุงเทพมหานครฯ หรือตามเมืองใหญ่ ๆ ในภูมิภาค

2. ควรทำการศึกษาถึงปัจจัยอื่นๆ ที่อาจมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติตนตามบทบาทบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน เช่น ความรู้ของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน สัมพันธภาพระหว่างบิดาและมารดา เป็นต้น

3. ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัย
ก่อนเรียน ระหว่างบิดาที่ส่งบุตรเข้าเรียน โรงเรียนเอกชน และบิดาที่ส่งบุตรเข้าเรียน โรงเรียน
รัฐบาล

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กมลรัตน์ ศักดิ์สมบูรณ์. 2537. “บทบาทการเป็นมารดา การปรับตัวและบทบาทของพยาบาล.”

วารสารสภาการพยาบาล 6 (2): 30-51.

กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์. 2527. **จิตวิทยาสังคม**. กรุงเทพมหานคร: คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

กรรณิการ์ ภูประเสริฐ. 2518. **อัตมโนทัศน์ของเยาวชนที่ศึกษาในโรงเรียนพุทธศาสนาวินิจฉัย**.

วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการพยาบาล, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กรรณิการ์ สุขเกษม, จงจิตต์ โสภณคณาภรณ์, จีรพรรณ กาญจนะจิตรา, ณัฏฐดา พิชิตบัญชาการ,

ดำรง ฐานดี, ถม ทรัพย์เจริญ, บรรพต วีระชัย, บุญลือ วันทายนต์, ผจงจิตต์ อธิกมนันทะ,

พิชญ์ สมพอง, ฤติมล ศรีสุพรรณ, ศิริพันธ์ ถาวรทวิวงษ์, และ สุนทรี ศิลพิพัฒน์. 2525.

สังคมวิทยา-มานุษยวิทยาเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: คณะมนุษยศาสตร์

มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

กรองทอง บุญประคอง. 2547. **น้องใหม่วัยอนุบาลพร้อมแล้วจ้า**. กรุงเทพมหานคร: บริษัทพิมพ์ดี

จำกัด.

กอบกุล พันธุ์เจริญวรกุล และ เขียวลักษณ์ เสรีเสถียร. 2535. “บทบาทของบิดากับการพัฒนา

สุขภาพของครอบครัว.” วารสารสภาการพยาบาล 7 (4): 9-16.

กันทิมา เอกโพธิ์. 2534. **อัตมโนทัศน์และความสามารถดูแลตนเองในเด็กธาลัสซีเมีย**.

วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพยาบาลศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหิดล.

กิติกร มีทรัพย์. 2536. **พ่อลูกผูกพัน**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ดวงกมล.

- กุลวรรณ วิทยาวงศรุจิ. 2526. ความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพในครอบครัวกับการปรับตัว. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาควิชาการประถมศึกษา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- เกษม ตันติผลาชีวะ. 2539. การพัฒนาครอบครัว. กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ.
- เกษม อุทยานิน. 2506. สังคมวิทยา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์แห่งประเทศไทย.
- จารีศรี นิราช. 2542ก. ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติของบิดามารดาในเรื่องพัฒนาการทางเพศของเด็กวัยก่อนเรียน. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา, มหาวิทยาลัยขอนแก่น. อ้างถึง Kyle, D.P. 1991. **Family Development and the Roles of Mothers and Fathers in Child Rearing.** New York: William.
- _____. 2542ข. ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติของบิดา มารดาในเรื่องพัฒนาการทางเพศของเด็กวัยก่อนเรียน. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา, มหาวิทยาลัยขอนแก่น. อ้างถึง Waley, L.F. and Wong, D.L. 1987. **Nursing Care of Infant and Children.** 3 rd ed. St. Louis: Mosby.
- จารุณี อรัญภูมิ. 2542. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการและการรับรู้บทบาทการเป็นบิดากับการปฏิบัติตามบทบาทของบิดาในการอบรมเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- จินตนา หมู่ผึ้ง. 2525. การอบรมเลี้ยงดูเด็ก. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- ฉันทนา ภาคบงกช. 2547. ฟังหนูหน่อยนะ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: บริษัทเพาเวอร์พริ้นท์ จำกัด.

ชัยพร วิชาวุธ. 2521. **มนุษย์กับสังคม**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. 2529. **สังคมจีนในประเทศไทย:ประวัติศาสตร์เชิงวิเคราะห์**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

ชูชัย สมितिไกร. 2529. “การจัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาอัตมโนทัศน์ของเยาวชน.” **วารสาร**
แนะแนว 21 (108): 66-74.

ณรงค์ศักดิ์ ตะละภัก และคณะ. 2530. “ครอบครัวกับการอบรมเลี้ยงดูในวัยเด็กกับปัญหาการร่วมเพศ.” **วารสารจิตวิทยาคลินิก** 8 (1): 24-35.

ทัศนาศา บุญทอง. 2525. “ทฤษฎีบทบาท แนวคิด และการนำไปใช้ในวิชาชีพ.” **วารสารพยาบาล**
31 (4): 93-102.

ธีระ สุมิตร. 2550. **รอให้ถึงอนุบาลก็สายเสียแล้ว**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน.

นันทา แทนธานี. 2534. **การศึกษาตัวแปรบางประการที่สัมพันธ์กับการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนา**
ของเด็กวัยก่อนเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาจิตวิทยาพัฒนาการ, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

น้ำทิพย์ ชูเวทย์. 2539. **บทบาทของบิดาในการใช้เวลาอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน**. วิทยานิพนธ์
คหกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหกรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

นิยม บุญมี. 2534. **ครอบครัวสัมพันธ์**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

นิรมน ศรีธานี. 2531. **ผลของการให้คำแนะนำแก่บิดาต่อบทบาทการเป็นบิดาและสัมพันธภาพ**
ระหว่างบิดากับทารกภายหลังคลอด. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขา
พยาบาลศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหิดล.

- นุชชรีย์ สมศรีสุข. 2550. อาจารย์ 2 ระดับ 7 โรงเรียนวัดคูยาง จังหวัดกำแพงเพชร. สัมภาษณ์,
1 สิงหาคม 2550.
- นุชรา บุญกนก. 2531. บทบาทของบิดาในการเสริมมารดาในการเลี้ยงดูทารก. วิทยานิพนธ์
วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการระบาด, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- บั้งอร ศุภวิทพัฒนา. 2536. ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้พัฒนาการของบิดา การสนับสนุนของ
คู่สมรสกับพฤติกรรมเลี้ยงดูบุตรของบิดา. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขา
พยาบาลศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- บุญลือ วันทายนต์. 2520. ครอบครัวและวงศ์วาน. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เบญจมาศย์ โพธิ์น้อย. 2532. “โครงการอบรมบิดาเพื่อมารดา.” วารสารอนามัยครอบครัว
17 (1): 30-3.
- ปนัดดา จันทอง. 2541. การรับรู้บทบาทการเป็นบิดาของนักศึกษาชายระดับประกาศนียบัตรวิชา
ชีพชั้นสูง จังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขานามัย
ครอบครัว, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ประภารัตน์ ทวีเกียรติตระกูล. 2528. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับการรับรู้บทบาท
การเป็นบิดาของสามีในขณะภรรยาตั้งครรภ์. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขา
พยาบาลศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. 2520. ทศนคติ: การวัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- ประเสริฐ แยมกลิ่นฟูง, สุพัตรา สุภาพ, และ อมรา พงศาพิชญ์. 2535. สังคมและวัฒนธรรม.
พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปภาณี จิตวัฒนา. 2523. สังคมวิทยา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

ปิยะชาติ ประสานนาม. 2543. ปัจจัยที่มีผลต่อความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่รับราชการ
ทหารของชายไทยในจังหวัดตราด. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม,
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ผกา สัตยธรรม. 2535. สุขภาพจิตเด็ก. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ผ่องศรี อิ่มสอน. 2530. การสร้างเสริมมโนภาพแห่งตนโดยการอ่านหนังสือของเด็กวัยรุ่น.
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาพัฒนาการ,
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุษย์. 2534. จิตวิทยาครอบครัว. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

พรรณี ชูชัย เชนจิต. 2538. จิตวิทยาการเรียนการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: บริษัท
ต้นอ้อ แกรมมี จำกัด.

_____. 2540. พัฒนาการทางบุคลิกภาพและแรงจูงใจ. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาจิตวิทยา
การศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 7.
กรุงเทพมหานคร: สำนักงานทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

พัชรี สวนแก้ว. 2536. จิตวิทยาพัฒนาการและการดูแลเด็กปฐมวัย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
ดวงกมล.

พันธ์ทิพย์ รามสูตร. 2523. “การยอมรับบทบาทขยายของพยาบาลสาธารณสุขเวชปฏิบัติ.”
วารสารพยาบาล 29: 140-141.

- พิชญา โกมลศิริ. 2540. ผลการวิจัยเรื่องประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานตามระบบส่งเสริมการเกษตรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับตำบล. กรุงเทพมหานคร: กองแผนงาน กรมการส่งเสริมการเกษตร.
- เพ็ญศรี พิชัยสนิธ. 2531. “การปฏิบัติตามบทบาทของพ่อแม่ในการเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน.” วารสารสมาคมกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย 27 (3): 42-57.
- ไพบูลย์ ช่างเรียน. 2516. สารานุกรมศัพท์ทางสังคมวิทยา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ แพร่พิทยา.
- มยุรี สิงโตราช. 2536. ความสัมพันธ์ระหว่างมโนภาพแห่งตนและสภาพแวดล้อมในโรงเรียนตามการรับรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาประถมศึกษา, มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- มาลินี ไพบูลย์. 2538. การรับรู้บทบาทการเป็นบิดาของนักศึกษาชาย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพยาบาลครอบครัว, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- รวีวรรณ อังคนุรักษ์พันธ์. 2533. การวัดทัศนคติเบื้องต้น. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ราชบัณฑิตยสถาน. 2542. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2542. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์.
- รุจิระ สุภรณ์ไพบูลย์. 2535. บทบาทพ่อแม่ในการเลี้ยงดูลูก. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ลัดดา กิติวิภาต. 2532. ทัศนคติทางสังคมเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วราภรณ์ รักวิจัย. 2535. การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แสงศิลป์.

วิลาวัณย์ ศรีสุวรรณ. 2531. ความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพของคู่สมรส เจตคติของบิดาต่อบุตรกับบทบาทในการเลี้ยงดูบุตรของบิดาที่มีบุตรคนแรก. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหิดล.

ศรีธรรม ธนะภูมิ. 2535. พัฒนาการทางอารมณ์และบุคลิกภาพ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ชวนพิมพ์.

สนธิ คชสิทธิ์. 2525. จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: บำรุงสาส์น.

สมศรี ฉัตรวัฒนา. 2534. การสร้างแบบทดสอบวัดมโนภาพแห่งตนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาประถมศึกษา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

สำนักงานจังหวัดกำแพงเพชร. 2549. รายงานประจำปีพ.ศ. 2549. กำแพงเพชร: โรงพิมพ์กำแพงเพชร.

สำเนียง เข้มสะอาด. 2529. บทบาทของบิดาต่อการเลี้ยงดูทารกตามการรับรู้ของตนเอง. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการพยาบาล, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุชา จันทน์เอม. 2531. จิตวิทยาทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

สุชา จันทน์เอม และ สุรางค์ จันทน์เอม. 2520. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แพร่พิทยา.

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2546. ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพมหานคร: บริษัทเฟื่องฟ้าพรินติ้ง จำกัด.

สุณีย์ ธีรดากร. 2525. จิตวิทยาการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี: โรงพิมพ์สถานสงเคราะห์หญิงปากเกร็ด.

สุพัตรา สุภาพ. 2536. สังคมและวัฒนธรรม คำนิยมครอบครัว ศาสนา ประเพณี. พิมพ์ครั้งที่ 8.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

สุภักดิ์ อนุกุล. 2530. วันสำคัญของไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อักษรบัณฑิต.

สุมน อมรวิวัฒน์. 2539. การพัฒนาครอบครัว. กรุงเทพมหานคร: คณะอนุกรรมการด้าน
ครอบครัว สำนักงานส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ.

โสภิน สุวรรกุล. 2535. ศึกษาบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยขวบปีแรก. วิทยานิพนธ์
วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพยาบาลศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหิดล.

โสภภาพรรณ เรียงเพิ่ม. 2541. ความสัมพันธ์ระหว่างอัตมโนทัศน์ เจตคติ ต่อบทบาททางเพศของ
นักเรียนวัยรุ่น จังหวัดหนองคาย. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสารณสุข
ศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหิดล.

อมรา ภิณฺญ. 2533. ความรู้ เจตคติ และบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัย 1-3 ปี.
วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพยาบาลศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหิดล.

อรทัย รัตนมณี. 2538. การศึกษาบทบาทของบิดาในการอบรมเด็กปฐมวัยในเขตเมือง.
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาประถมศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อรุณรัศมี ฉายศิลป์ชัย. 2537. ความคิดและพฤติกรรมของลูกที่พ่อแม่ควรรู้.
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ต้นธรรม.

อัมพล สุอัมพันธ์. 2539. “บทนี้สำหรับพ่อโดยเฉพาะ.” รักลูก 11: 112-114.

อารีณา ภานุโสภณ. 2535. “การพยาบาลกับบทบาทพ่อต่อการอบรมเลี้ยงดูลูก.” วารสาร
การพยาบาล 7 (4): 17-19.

อำไพ วรรณเชษฐอิสรา. 2537. การรับรู้บทบาทของบิดากับการปฏิบัติตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรคนแรกวัย 0-2 เดือน. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขานามัยครอบครัว, มหาวิทยาลัยมหิดล.

อุดมศิลป์ ศรีแสงนาม. 2530. คู่มือการสอนเรื่องครอบครัวศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดสไต้.

อุทัย หิรัญโต. 2526. สังคมวิทยาประยุกต์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

อุทุมพร จามรมาน. 2532. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดลักษณะผู้เรียน. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ฟันนี้พับบลิชชิง.

Levinson, D.J. 1971. **Role Personality and Social Structure in the Organization Setting.** New York: Random House, Inc.

Rokeach, M. 1970. **Beliefs, Attitude and Values.** San Francisco: Jossey-Bass Publisher, Inc.

Triandis, H.C. 1971. **Attitude and Attitude Change.** New York: John Wiley and Son, Inc.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน
อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

ส่วนที่ 1 เกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานทางสังคมของบิดา

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงใน ☐ หน้าข้อความ หรือเติมข้อความลงในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน (กรุณาตอบให้ครบทุกข้อ)

1. ปัจจุบันท่านอายุ ปี (นับจำนวนปีเต็ม ถ้าอายุเกิน 6 เดือนให้นับเป็น 1 ปี)

2. โปรดระบุระดับการศึกษาสูงสุดที่ท่านจบ

- ☐ ไม่ได้เรียน
- ☐ ประถมศึกษาปีที่ (โปรดระบุ)
- ☐ มัธยมศึกษาตอนต้นปีที่ (โปรดระบุ)
- ☐ มัธยมศึกษาตอนปลายปีที่ (โปรดระบุ)
- ☐ ปวช.
- ☐ ปวส.
- ☐ ปวท.
- ☐ อนุปริญญา
- ☐ ปริญญาตรี
- ☐ ปริญญาโท
- ☐ ปริญญาเอก
- ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ)

ส่วนที่ 2 เกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจของบิดา

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงใน ☐ หน้าข้อความ หรือเติมข้อความลงในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน (กรุณาตอบให้ครบทุกข้อ)

1. ปัจจุบันท่านประกอบอาชีพ

☐ รับราชการ	☐ รับจ้าง / ลูกจ้าง
☐ พนักงานวิสาหกิจ	☐ เกษตรกร
☐ ค้าขาย	☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ)

2. รายได้รวมทั้งหมดโดยเฉลี่ยของท่าน บาท/เดือน

3. รายจ่ายรวมทั้งหมดโดยเฉลี่ยของท่าน บาท/เดือน

4. การทำงานของท่าน

- ☐ ทำอยู่กับบ้าน
- ☐ ออกไปทำงานนอกบ้าน
- ช่วงเวลาที่ท่านออกไปทำงานนอกบ้าน
- ช่วงเวลาที่ท่านกลับถึงบ้าน

5. ท่านทำงานวันละ ชั่วโมง

6. ตลอดสัปดาห์ท่านทำงานจำนวน

- ☐ 7 วัน ☐ 5 วัน ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ) วัน

7. จำนวนบุคคลอื่นที่ท่านมีภาระหน้าที่ต้องรับผิดชอบนอกเหนือจากสมาชิกในครอบครัว

- ☐ ไม่มี
- ☐ มี โปรดระบุจำนวน คน

ส่วนที่ 3 เกี่ยวกับอัตมโนทัศน์ของการเป็นบิดา (ความรู้สึกหรือความคิดเห็นที่มีต่อตนเอง
ในการเป็นบิดา)

คำชี้แจง ขอให้ท่านพิจารณาข้อความในแต่ละข้อ แล้วทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับ
ความเห็นหรือความรู้สึกของท่านเองมากที่สุด โดยเลือกคำตอบเพียงคำตอบเดียว
(กรุณาตอบให้ครบทุกข้อ)

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่ เห็นด้วย	ไม่ เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1. ท่านคิดว่าตนเองเป็นคนที่มีคุณค่าต่อบุตร					
2. ท่านรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้ทำหน้าที่เป็นบิดา					
3. ท่านเชื่อมั่นว่าท่านจะเป็นบิดาที่ดีได้					
4. ท่านเห็นว่าการเป็นบิดาทำให้ชีวิตของท่าน สมบูรณ์ขึ้น					
5. ท่านเชื่อมั่นว่าท่านเป็นแบบอย่างที่ดีของ บุตรได้					
6. ท่านเชื่อมั่นว่าบทบาทการเป็นบิดาของท่าน มีความสำคัญเท่ากับมารดา					
7. ท่านรู้สึกพอใจกับการปฏิบัติหน้าที่การเป็น บิดาของท่านในขณะนี้					
8. ท่านคิดว่าตัวท่านยังทำหน้าที่การเป็นบิดา ได้ไม่ดีพอ					
9. ท่านคิดว่าตัวท่านปฏิบัติตนห่างเหินกับบุตร					
10. ท่านคิดว่าตัวท่านเป็นบิดาได้อย่างสมบูรณ์ ที่สุด					

ส่วนที่ 4 เกี่ยวกับทัศนคติต่อการมีบุตร

คำชี้แจง ขอให้ท่านพิจารณาข้อความในแต่ละข้อ แล้วทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับ
ความเห็นหรือความรู้สึกของท่านเองมากที่สุด โดยเลือกคำตอบเพียงคำตอบเดียว
(กรุณาตอบให้ครบทุกข้อ)

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็นด้วย	ไม่ เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1. หลังแต่งงานท่านมีความต้องการที่จะมีบุตร อย่างมาก					
2. ก่อนแต่งงานท่านคิดเสมอว่าท่านต้องการมี บุตร					
3. เมื่อท่านทราบว่าภรรยาตั้งครรภ์ ท่านรู้สึกดี ใจมาก					
4. ท่านเห็นด้วยกับคำกล่าวที่ว่า “บุตรนั้นเป็น เสมือนโช่ทองคล่องใจ”					
5. การมีบุตรทำให้ท่านรู้สึกว่าชีวิตของท่าน สมบูรณ์ขึ้น					
6. ท่านรู้สึกผูกพันและรักบุตรทั้ง ๆ ที่อยู่ใน ครรภ์					
7. การมีบุตรทำให้สัมพันธภาพของสมาชิกใน ครอบครัวดีขึ้น					
8. ท่านมีความตั้งใจที่จะเลี้ยงดูบุตรเป็นอย่างดี ไม่ว่าจะอยู่ในฐานะเศรษฐกิจอย่างไรก็ตาม					
9. แม้ว่าบุตรของท่านจะมีความผิดปกติ ทางด้านจิตใจ ท่านก็จะรักและดูแลไปตลอด					
10. เมื่อทราบว่าภรรยาตั้งครรภ์ ท่านมีกำลังใจ ในการสร้างฐานะให้มั่นคงยิ่งขึ้น					

ส่วนที่ 5 เกี่ยวกับประสบการณ์เดิมของตัวท่านที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากบิดา

คำชี้แจง ขอให้ท่านพิจารณาข้อความตามความเป็นจริงว่า ในวัยเด็กจนท่านโตท่านเคยได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากบิดาของท่านในกิจกรรมต่าง ๆ นี้หรือไม่ และทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด โดยเลือกคำตอบเพียงคำตอบเดียว (กรุณาตอบให้ครบทุกข้อ)

ข้อความ	เป็นประจำ	บ่อยครั้ง	บางครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยได้รับเลย
1. บิดาจะชี้แนะในสิ่งที่ท่านถามเสมอ					
2. บิดาจะอธิบายในสิ่งที่ท่านถามเสมอ					
3. บิดาสอนให้เป็นคนรู้จักสังเกต สนใจใฝ่ที่จะเรียนรู้					
4. บิดาสอนให้รู้จักเลือกคบเพื่อนที่ดี					
5. บิดาสอนให้มีความซื่อสัตย์					
6. บิดาสอนให้รู้จักช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม					
7. บิดาสอนในเรื่องการปฏิบัติตามระเบียบวินัยของสังคม					
8. บิดาสอนในเรื่องการให้เกียรติเพศหญิงทุกวัย					
9. บิดาสอนให้ท่านรู้จักเสียสละกับพี่น้อง					
10. บิดาสอนให้ท่านรู้จักเสียสละกับเพื่อนๆ					
11. เมื่อท่านมีเรื่องไม่สบายใจเกี่ยวกับเพื่อน บิดาจะสอนให้ท่านรู้จักการปรับตัว					
12. บิดาแบ่งขนมให้ลูกๆ ด้วยความรักที่เท่ากัน					

ส่วนที่ 6 เกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน

คำชี้แจง ขอให้ท่านพิจารณาข้อความในแต่ละข้อ แล้วทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับสิ่งที่ท่านได้ปฏิบัติมากที่สุด (กรุณาตอบให้ครบทุกข้อ)

ข้อความ	เป็นประจำ	บ่อยครั้ง	บางครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยปฏิบัติเลย
ด้านร่างกาย					
1. ท่านดูแลบุตรให้เข้านอนแต่หัวค่ำ					
2. ท่านดูแลให้บุตรได้นอนหลับพักผ่อนอย่างเพียงพอ					
3. ท่านดูแลจัดสิ่งแวดล้อมในบ้านและบริเวณบ้านให้เหมาะกับวัยของบุตร					
4. ท่านพามบุตรไปพบแพทย์เมื่อบุตรไม่สบาย					
5. ท่านดูแลความปลอดภัยให้แก่บุตร					
6. ท่านส่งเสริมให้บุตรได้ออกกำลังกาย					
7. ท่านจัดหาของเล่นที่ส่งเสริมพัฒนาการให้บุตรเล่น					
8. ท่านฝึกให้บุตรใช้มือหยิบจับสิ่งของ เช่น ผูกเชือก ร้อยลูกปัด พับกระดาษ ฯลฯ					
9. ท่านฝึกให้บุตรแต่งตัวเอง เช่น ติดกระดุม เสือ รูดซิปกางเกง หวีผม ฯลฯ					
10. ท่านสอนบุตรให้รู้จักวิธีการทำความสะอาดหลังจากอุจจาระ และปัสสาวะ					
11. ท่านดูแลและฝึกบุตรให้ทำความสะอาดร่างกาย เช่น อาบน้ำ ล้างมือ ล้างเท้า ฯลฯ					
12. ท่านดูแลและฝึกบุตรให้แปรงฟันอย่างถูกวิธี					

ข้อความ	เป็นประจำ	บ่อยครั้ง	บางครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยปฏิบัติเลย
ด้านจิตใจ					
1. ท่านโอบกอด สัมผัส ใกล้ชิดกับบุตร					
2. ท่านเล่นเป็นเพื่อนบุตร พุดคุย หยอกล้อกับบุตร					
3. ท่านให้กำลังใจเมื่อบุตรทำสิ่งที่กำลังทำแต่ไม่ประสบผลสำเร็จ					
4. ท่านแสดงความรัก ความเมตตาแก่บุตรอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ว่าบุตรจะเป็นเพศใด					
5. ท่านแสดงความรัก ความเมตตาแก่บุตรอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ว่าบุตรจะเป็นคนที่ลำดับเท่าไร					
6. ท่านยกย่องชมเชยเมื่อบุตรกระทำสิ่งที่ดี เช่น เก็บของเล่นเข้าที่เมื่อเลิกเล่น ฯลฯ					
7. ท่านสนองความต้องการของบุตรทุกครั้ง และทันที					
8. ท่านไม่แสดงอารมณ์โกรธด้วยการทำร้ายผู้อื่นในครอบครัวให้บุตรเห็น					
9. ท่านส่งเสริมให้บุตรแสดงความสามารถให้สมาชิกในครอบครัวดู เช่น การเต้น การร้องเพลง การวาดรูป ฯลฯ					
10. ท่านสร้างความมั่นใจให้เกิดขึ้นแก่บุตร					
11. ท่านสอนให้บุตรรู้จักความผิดหวัง ไม่ได้สมดังใจอย่างมีเหตุผล					
12. ท่านไปเป็นกำลังใจให้บุตร โดยร่วมชมการเล่นและการแสดงของบุตรที่โรงเรียน					

ข้อความ	เป็นประจำ	บ่อยครั้ง	บางครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยปฏิบัติเลย
ด้านสังคม					
1. ท่านสอบถามถึงเรื่องราวของบุตร เช่น เรื่อง การเรียน การปรับตัว หรือการอยู่ร่วมกับเพื่อน ฯลฯ จากคุณครู					
2. ท่านสอนให้บุตรรู้จักพูดคำว่าขอบคุณ เมื่อมีคนให้สิ่งของหรือให้ความช่วยเหลือ					
3. ท่านสอนให้บุตรรู้จักพูดคำว่าขอโทษ เมื่อบุตรทำผิด					
4. ท่านสอนให้บุตรรู้จักพูดคำว่ายกโทษ หรือรู้จักให้อภัยต่อผู้อื่น					
5. ท่านฝึกมารยาทในการรับประทานอาหาร เช่น การไม่พูดคุยขณะที่กำลังเคี้ยวอาหารให้กับบุตร ฯลฯ					
6. ท่านสอนให้บุตรรู้จักพูดคำว่าขออนุญาต เมื่อบุตรต้องการที่จะทำอะไรหรือไปไหน					
7. ท่านส่งเสริมให้บุตรได้ร่วมทำงานบ้านที่เหมาะสมกับวัยบ้าง เช่น กวาดบ้าน เก็บขยะ รดต้นไม้ ฯลฯ					
8. ท่านส่งเสริมให้บุตรเล่นกีฬาและรู้จักกติกาของการเล่น รู้จักแพ้-ชนะ					
9. ท่านสอนให้บุตรตักอาหารแค่พอรับประทาน					
10. ท่านอธิบายเหตุผลให้บุตรเข้าใจเมื่อปฏิเสธที่จะไม่ให้บุตรทำหรือได้รับ หรือห้ามปรามความต้องการของบุตร เช่น การซื้อของเล่น ฯลฯ					
11. ท่านอธิบายถึงสิ่งที่ห้ามบุตรกระทำอย่างมีเหตุผล					
12. ท่านสอนให้บุตรใช้ภาษาที่ถูกต้องเหมาะสมกับวัยและสถานการณ์					

ข้อความ	เป็นประจำ	บ่อยครั้ง	บางครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยปฏิบัติเลย
ด้านสติปัญญา					
1. ท่านจัดหาของเล่นที่มีขนาด รูปทรง สี สันต่างกันให้บุตรเล่น เพื่อให้บุตรเกิดความเข้าใจต่อสิ่งที่อยู่รอบตัว					
2. ท่านสอนให้บุตรวาดรูป ระบายสี และสอนบุตรไปด้วยเพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ					
3. ท่านซื้อหนังสือสำหรับเด็กไว้ที่บ้านเพื่อให้บุตรมีโอกาสเปิดดู หรือ อ่านเอง					
4. ท่านส่งเสริมจินตนาการของบุตรโดยให้บุตรเล่าเรื่องนิทานที่อยากเล่าให้ท่านฟัง					
5. ท่านอธิบายความรู้รอบตัวง่าย ๆ ให้บุตรฟัง					
6. ท่านสอนการบ้านให้บุตรโดยใช้สิ่งของ/สภาพแวดล้อมเข้ามาเสริม					
7. ท่านเล่นการคิดเลขง่าย ๆ กับบุตร					
8. ท่านชวนให้บุตรดูในสิ่งที่ผ่านขณะเดินทางพร้อมกับสอนไปด้วย					
9. หลังจากเล่านิทานท่านมีคำถามเกี่ยวกับเนื้อเรื่องที่เล่าไปแล้ว เพื่อฝึกความจำ					
10. ท่านสังเกตการเรียนของบุตรและหาทางแก้ไขเมื่อมีปัญหา					
11. ท่านสังเกตการเรียนของบุตรและหาทางส่งเสริมให้ดียิ่งขึ้น					
12. ท่านจัดหาอุปกรณ์ที่จูงใจการขีดเขียน เช่น หนังสือ สมุด ปากกา/ดินสอ ดินสอสี ฯลฯ ให้บุตร					

ข้อความ	เป็นประจำ	บ่อยครั้ง	บางครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยปฏิบัติเลย
<u>ด้านจริยธรรม</u>					
1. ท่านสอนให้บุตรรู้จักกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ					
2. ท่านสอนให้บุตรรู้จักกิริยามารยาทที่แสดงความเคารพต่อปู่ ย่า ตา ยาย หรือผู้อาวุโส					
3. ท่านสอนบุตรให้ซื่อสัตย์					
4. ท่านสอนให้บุตรรู้จักความรับผิดชอบ โดยเริ่มจากให้รับผิดชอบเรื่องการบ้านของตนเอง					
5. ท่านประพุดติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องความประหยัดให้บุตรเห็น					
6. ท่านประพุดติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องการรักษาสมบัติส่วนรวมให้บุตรเห็น					
7. ท่านยกย่อง ชมเชย คนที่ทำความดีให้บุตรฟัง					
8. ท่านว่ากล่าวตักเตือนบุตร เมื่อบุตรกระทำความผิดและอธิบายเหตุผลที่ต้องว่ากล่าวให้บุตรฟัง					
9. ท่านสอนบุตรในเรื่องการทำความดีต่างๆ เช่น ไม่แก๊งสัตว์ ไม่หยิบของของคนอื่น ฯลฯ					
10. ท่านสอนให้บุตรได้ปฏิบัติตามกฎระเบียบวินัยที่ควรทำ เช่น การพาข้ามถนนตรงทางม้าลาย ฯลฯ					
11. ท่านสอนบุตรในเรื่องความมีเมตตากรุณา เช่น ให้อาหารสัตว์ ฯลฯ					
12. ท่านสอนบุตรในเรื่องการเสียสละเพื่อส่วนรวม					

ขอขอบพระคุณในความร่วมมืออย่างดียิ่ง

ภาคผนวก ข
ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ค่าความเชื่อมั่น (Reliability)

ตารางผนวกที่ 1 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเกี่ยวกับอัตมโนทัศน์ของการเป็นบิดา

Item	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
1.	38.1667	16.4885	.4771	.7761
2.	38.1333	16.1885	.6067	.7683
3.	38.3000	16.3552	.4401	.7770
4.	38.3333	14.7816	.6639	.7511
5.	38.5333	15.2230	.6371	.7569
6.	38.6333	14.7230	.5797	.7578
7.	38.6333	14.1023	.6528	.7471
8.	39.5333	15.0161	.2980	.8034
9.	39.1667	12.8333	.4400	.7976
10.	38.9667	16.3092	.3328	.7856

RELIABILITY ANALYSIS- SCALE (ALPHA)

Reliability Coefficients 10 items

Alpha = .7901

ตารางผนวกที่ 2 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อการมีบุตร

Item	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
1.	41.3667	10.3782	.3455	.8478
2 .	41.2000	9.9586	.6737	.7978
3.	41.0333	10.5851	.7603	.7970
4.	41.2667	10.8230	.4945	.8172
5.	41.2333	10.2540	.6647	.8000
6.	41.2667	10.6161	.6451	.8039
7.	41.1333	11.9126	.2541	.8371
8.	40.9667	11.4816	.4953	.8190
9.	41.1667	11.3851	.4102	.8246
10.	41.2667	9.9954	.6582	.7995

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Reliability Coefficients 10 items

Alpha = .8303

ตารางผนวกที่ 3 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเกี่ยวกับประสบการณ์เดิมของตัวท่าน
ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากบิดา

Item	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
1.	32.3667	120.7230	.7730	.9722
2 .	32.2667	121.6506	.7967	.9714
3.	32.2333	122.1851	.8332	.9705
4.	32.0000	120.2069	.8522	.9700
5.	31.8333	120.4885	.9050	.9688
6.	32.0333	120.1023	.9228	.9684
7.	32.0667	119.3057	.9428	.9678
8.	32.4333	117.4954	.8152	.9715
9.	32.0000	119.5172	.9371	.9680
10.	32.3000	119.1138	.8981	.9688
11.	32.6333	122.1023	.7627	.9723
12.	31.9333	123.9264	.8308	.9707

RELIABILITY ANALYSIS- SCALE (ALPHA)

Reliability Coefficients 12 items

Alpha = .9725

ตารางผนวกที่ 4 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดา
ในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนด้านร่างกาย

Item	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
1.	36.1667	42.8333	.6767	.9224
2 .	36.1000	43.3345	.7232	.9214
3.	36.2333	39.9092	.8648	.9143
4.	35.8000	46.0276	.4025	.9311
5.	35.7667	46.1161	.5434	.9278
6.	36.3333	41.2644	.6774	.9225
7.	36.4000	40.3172	.7226	.9207
8.	36.5333	40.1885	.7673	.9185
9.	36.4667	39.3609	.8494	.9147
10.	36.3667	42.5851	.5049	.9310
11.	36.2333	40.5989	.8421	.9156
12.	36.1000	41.2655	.7862	.9180

RELIABILITY ANALYSIS- SCALE (ALPHA)

Reliability Coefficients 12 items

Alpha = .9278

ตารางผนวกที่ 5 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดา
ในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนด้านจิตใจ

Item	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
1.	37.8000	40.8552	.5693	.8716
2 .	37.9000	37.6793	.7219	.8601
3.	38.0667	40.6161	.4495	.8733
4.	37.9333	35.1678	.8447	.8499
5.	37.9333	35.3057	.8284	.8509
6.	38.0667	37.9264	.5913	.8652
7.	38.4000	36.8690	.5902	.8646
8.	38.6333	34.5161	.3833	.8998
9.	37.9667	37.5506	.7124	.8601
10.	38.2000	37.1310	.6872	.8601
11.	38.5333	37.8437	.5717	.8660
12.	38.5333	34.7402	.5452	.8713

RELIABILITY ANALYSIS- SCALE (ALPHA)

Reliability Coefficients 12 items

Alpha = .8758

ตารางผนวกที่ 6 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดา
ในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนด้านสังคม

Item	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
1.	37.4000	32.8000	.7174	.9303
2 .	36.9667	37.3437	.7470	.9291
3.	36.9333	37.3057	.7841	.9284
4.	37.0333	36.0333	.8199	.9256
5.	37.2333	36.3920	.6662	.9299
6.	37.3000	34.3552	.7668	.9260
7.	37.5333	33.0851	.7655	.9267
8.	37.4667	33.0161	.7476	.9279
9.	37.3000	36.2862	.6309	.9310
10.	37.4000	34.5241	.7760	.9256
11.	37.4000	36.5931	.6919	.9292
12.	37.3667	36.4471	.6968	.9290

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Reliability Coefficients 12 items

Alpha = .9338

ตารางผนวกที่ 7 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดา
ในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนด้านสติปัญญา

Item	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
1.	33.3667	42.6540	.7404	.9060
2 .	33.4000	43.0759	.7074	.9075
3.	33.4333	42.1851	.6850	.9083
4.	34.2667	42.2713	.5841	.9143
5.	33.2333	45.7713	.6262	.9121
6.	33.6000	44.3862	.6225	.9111
7.	33.6667	41.7471	.6283	.9119
8.	33.6000	44.1793	.6456	.9103
9.	34.0667	42.4782	.5875	.9137
10.	33.7000	42.4241	.7649	.9050
11.	33.4667	43.6368	.7294	.9072
12.	33.1667	41.9368	.7344	.9060

RELIABILITY ANALYSIS- SCALE (ALPHA)

Reliability Coefficients 12 items

Alpha = .9164

ตารางผนวกที่ 8 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดา
ในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนด้านจริยธรรม

Item	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
1.	37.3333	28.2299	.7994	.9292
2 .	37.3667	28.1023	.8076	.9288
3.	37.3667	28.1023	.8076	.9288
4.	37.4333	28.1161	.7854	.9294
5.	37.8000	27.4759	.6413	.9357
6.	37.6333	27.3437	.7696	.9296
7.	37.7333	28.6161	.5512	.9384
8.	37.6333	27.4816	.7479	.9305
9.	37.5333	28.3954	.7309	.9312
10.	37.6667	27.6782	.8033	.9285
11.	37.7000	29.0448	.5873	.9361
12.	37.8000	27.8207	.7006	.9323

RELIABILITY ANALYSIS- SCALE (ALPHA)

Reliability Coefficients 12 items

Alpha = .9369

ตารางผนวกที่ 9 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามบทบาทของบิดา
ในการเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียนทั้งฉบับ

Item	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
ด้านร่างกาย				
1.	196.1000	748.1621	.5123	.9705
2.	196.0333	746.1023	.6513	.9702
3.	196.1667	731.9368	.8033	.9697
4.	195.7333	753.6506	.4460	.9706
5.	195.7000	756.9069	.4643	.9706
6.	196.2667	736.4782	.6608	.9701
7.	196.3333	726.9195	.8204	.9696
8.	196.4667	732.3954	.7352	.9699
9.	196.4000	733.8345	.7046	.9700
10.	196.3000	745.8724	.4268	.9709
11.	196.1667	738.2816	.6963	.9700
12.	196.0333	740.1023	.6659	.9701
ด้านจิตใจ				
1.	195.6000	759.1448	.4457	.9707
2.	195.7000	750.8379	.4950	.9705
3.	195.8667	750.7402	.6374	.9703
4.	195.7333	740.6161	.6326	.9702
5.	195.7333	742.9609	.5775	.9703
6.	195.8667	747.0161	.5291	.9705
7.	196.2000	732.9931	.7502	.9698
8.	196.4333	741.2195	.3002	.9726
9.	195.7667	747.0816	.5835	.9703

ตารางผนวกที่ 9 (ต่อ)

Item	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
10.	196.0000	739.3793	.7247	.9700
11.	196.3333	739.7471	.6850	.9701
12.	196.3333	734.4368	.5102	.9709
ด้านสังคม				
1.	196.1667	731.3161	.6851	.9700
2.	195.7333	749.6506	.7339	.9702
3.	195.7000	750.5621	.7237	.9702
4.	195.8000	743.2000	.8276	.9699
5.	196.0000	748.9655	.5615	.9704
6.	196.0667	739.7195	.6800	.9701
7.	196.3000	732.0103	.7350	.9699
8.	196.2333	727.3575	.8097	.9696
9.	196.0667	745.7195	.6142	.9703
10.	196.1667	738.6954	.7301	.9700
11.	196.1667	748.6264	.6151	.9703
12.	196.1333	746.1885	.6774	.9702
ด้านสติปัญญา				
1.	196.1667	748.4195	.4555	.9707
2.	196.2000	742.9931	.5928	.9703
3.	196.2333	747.4954	.4190	.9708
4.	197.0667	743.2368	.4471	.9709
5.	196.0333	747.4126	.6776	.9702
6.	196.4000	745.2138	.5831	.9703
7.	196.4667	736.8092	.5675	.9705

ตารางผนวกที่ 9 (ต่อ)

Item	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
8.	196.4000	747.8345	.5153	.9705
9.	196.8667	737.4299	.5729	.9704
10.	196.5000	740.6724	.6392	.9702
11.	196.2667	743.8575	.6361	.9702
12.	195.9667	741.8954	.5540	.9704
ด้านจริยธรรม				
1.	195.7667	747.1506	.7077	.9701
2.	195.8000	746.0966	.7306	.9701
3.	195.8000	746.0966	.7306	.9701
4.	195.8667	750.8782	.5586	.9704
5.	196.2333	751.2885	.4010	.9708
6.	196.0667	745.7885	.6123	.9703
7.	196.1667	753.0402	.3974	.9708
8.	196.0667	744.5471	.6469	.9702
9.	195.9667	745.5506	.7282	.9701
10.	196.1000	743.6103	.7444	.9700
11.	196.1333	751.7057	.5061	.9705
12.	196.1333	751.7057	.5061	.9705

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Reliability Coefficients 60 items

Alpha = .9708

ประวัติการศึกษา และการทำงาน

ชื่อ-นามสกุล

นางสาวชวชนิ แสงขรรค์ชัย

วัน เดือน ปี ที่เกิด

วันที่ 15 เดือนธันวาคม พ.ศ. 2524

สถานที่เกิด

จังหวัดกำแพงเพชร

ประวัติการศึกษา

ศิลปศาสตรบัณฑิต (พัฒนาสังคม)

มหาวิทยาลัยนเรศวร